

SBI 2017:09

Udviklingen i unges fraflytning fra yderområder og den geografiske centralisering af uddannelserne

Udviklingen i unges fraflytning fra yderområder og den geografiske centralisering af uddannelserne

Hans Skifter Andersen

Titel Udviklingen i unges fraflytning fra yderområder og den geografiske centralisering af uddannelserne
Serietitel Forskning i det byggede miljø, SBI 2017:09
Udgave 1. udgave
Udgivelsesår 2017
Forfatter Hans Skifter Andersen
Fagfælle-
Bedømmelse Kjetil Sørli
Redaktion Dea Lindegaard
Sprog Dansk
Sidetal 140
Litteratur-
henvisninger Side 127-129
Emneord Fraflytning, uddannelse, unge, yderområder, centralisering, bosættelse

ISBN 978-87-93585-02-7

Tegninger Hans Skifter Andersen, Bo Amstrup Vestergaard
Omslag Colourbox

Udgiver Polyteknisk Boghandel og Forlag ApS
 Anker Engelunds Vej 1
 2800 Kongens Lyngby

Indhold

Forord	5
Indledning	6
Unge mobilitet og uddannelsens betydning	6
Undersøgelsens datagrundlag og metoder	7
Rapportens indhold	8
Hovedkonklusioner	9
Sammenfatning	11
Den regionale udvikling i befolkning og flytninger	11
Udviklingen i uddannelsernes lokalisering	12
Udviklingen i unges familiesituation med alderen	13
Uddannelses- og arbejdskarrieren	14
Valg af uddannelse	15
Tidspunktet for start på forskellige uddannelser	15
Fraflytning fra opvækstkommune og yderområder	16
Årsager til fraflytning fra yderområder	17
Hvad har betydning for fraflytning ved start af uddannelse?	19
Hjem- og udflytning fra yderområderne efter afslutning af uddannelse	19
Viden om unges fraflytning fra yderområder	24
Geografisk mobilitet og dens årsager	24
Unge fraflytning fra forældre	26
Konflikten mellem unges tilknytning til lokalområdet i yderområder og forestillinger om fremtiden.	27
Unge valg af uddannelse. Forskelle på by- og yderområder	29
Unge geografiske mobilitet	30
Tilbagevenden til yderområder	31
Den regionale udvikling i befolkning og flytninger	34
Den regionale befolkningsudvikling	34
Udviklingen i flyttemønsteret	36
Ændringerne i fraflytningen fra kommunegrupperne	36
Flytninger fra kommuner og kommunegrupper	39
Udviklingen i uddannelsernes lokalisering	44
Uddannelsernes lokalisering i 2012	44
Afstandene til nærmeste uddannelse	48
Udviklingen i lokaliseringen 1990-2012	49
Udviklingen i tidspunktet for unges start på og deres valg af uddannelse	55
Tidspunktet for start af uddannelse	55
Valg af uddannelse	57
Fraflytning fra hjemmet og hjemstavnen	61
Fraflytning fra forældre	61
Fraflytning fra hjemkommunen	63
Uddannelsesstart og fraflytning	67
Unge flytninger	67
Start af uddannelse og flyttemønster	69
Flytning fra kommunerne ved start af uddannelse	73
Uddannelsesvalgets betydning for flytningerne	75
Forløbsanalyser af udviklingen i 17-åriges situation og bosætning med alderen	79
Udviklingen i unges familiesituation med alderen	79
Udviklingen i uddannelse og jobsituationen med alderen	81
Tidspunktet for start på forskellige uddannelser	83
Fraflytningen fra opvækstkommunen	84
Fraflytningen til andre kommunegrupper	86

Fraflytning ved start af uddannelse.....	87
Årsager til unges fraflytning fra yderområder og forskelle mellem kohorter.	90
Metoder og variable	90
Udviklingen i forskelle i fraflytningen mellem kommunegrupper belyst for kohorter.....	91
Årsager til fraflytning af unge fra yderområder	93
Forhold som påvirker fraflytningen fra yderområder.....	94
Fraflytning fra yderområder ved start af uddannelse.....	98
Lokalisering af færdiguddannede unge fra yderområder	103
Flytninger efter uddannelsens afslutning	103
Bosted ved studieslut	105
Flytninger efter færdiggjort uddannelse	106
Statistisk analyse af faktorer, som bestemmer om man flytter tilbage til yderområderne efter studiet, når man ikke har boet der i studietiden	110
Statistisk analyse af faktorer, som bestemmer, om man fraflytter yderområder efter afslutning af uddannelse	117
Statistisk analyse af faktorer, som bestemmer, at man er bosat udenfor yderområder 3 år efter uddannelse	121
Referencer	127
Bilag 1. Definition af kommunegrupper	130
Bilag 2. Fraflytningen fra kommunerne i forbindelse med start af uddannelse i 1991 og 2011	132
Bilag 3. Resultater af regressionsanalyser	135

Forord

Især efter finanskrisen i 2008 har der været fokus på en skæv regional udvikling i Danmark, hvor de store byer vokser og områderne længst væk fra disse – de såkaldte yderområder – har haft tilbagegang i erhverv og befolkning. Tidligere undersøgelser har vist, at befolkningstilbagegangen i yderområderne først og fremmest skyldes en fraflytning af unge, mens der har været balance i flytningerne for de øvrige aldersgrupper.

I denne undersøgelse er set på, i hvor høj grad der er sket en øget fraflytning af unge fra yderområderne i de sidste 25 år, og om dette har en sammenhæng med valg af uddannelse eller med andre faktorer. Det undersøges især i hvilket omfang dette skyldes en øget centralisering af uddannelserne til de større byområder og en udtynding af uddannelserne i yderområderne. Effekten af disse ændringer for de unges fraflytning fra yderområderne og deres efterfølgende bosætningskarriere undersøges. I hvor høj grad vender de unge tilbage til hjemegnen efter afsluttet uddannelse, og har dette ændret sig over tid?

Undersøgelsen er gennemført af adjungeret professor Hans Skifter Andersen, der er tilknyttet Statens Byggeforskningsinstitut. Manuskriptet er inden publiceringen blevet fagfællebedømt af tidligere seniorforsker Kjetil Sørli, hvem SBI takker for konstruktivt samarbejde.

Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet København
Afdelingen for By, Bolig og Ejendom
Juni 2017

Hans Thor Andersen
Forskningschef

Indledning

Unge mobilitet og uddannelsens betydning

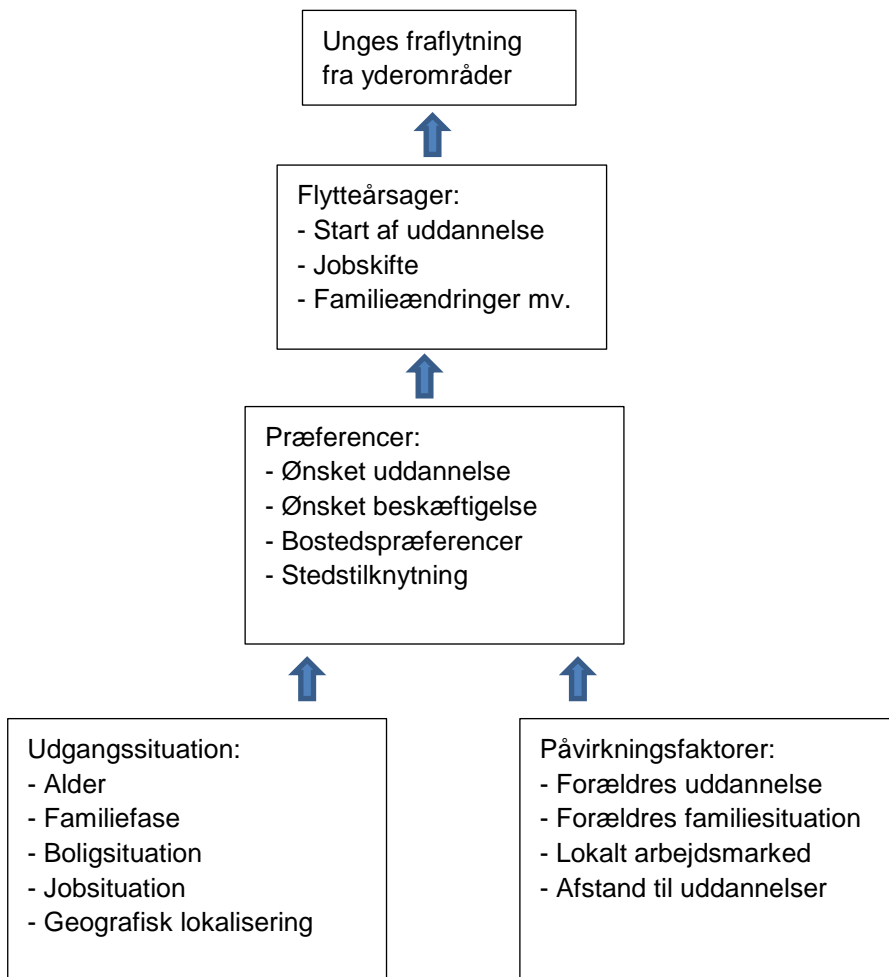
Forskning om geografisk mobilitet har vist, at der er en meget stor grad af stabilitet i befolkningens bosættelse, og det er relativt sjældent, at man flytter bopæl og arbejdsplads til andre dele af landet. Man er sjældent tilbøjelig til at forlade det lokalområde – og især den region – som man bor i. Det gælder især, hvis man er opvokset der, eller har boet der i en årrække.

Motiver for geografisk mobilitet kan i første omgang henføres til, at man ikke, der hvor man bor, kan få tilfredsstillende sine præferencer for arbejdsmuligheder og uddannelse og for den boligsituation, man ønsker. Mobilitet sker ofte, når der sker væsentlige ændringer i folks liv, som markant ændrer deres præferencer og betydningen af stedstilknytning, og giver anledning til overvejelser om, man bor det rigtige sted. Det kan være arbejdsændringer, som start eller afslutning på uddannelse, arbejdsskift, arbejdsløshed eller pensionering. Det kan også være familieændringer som fraflytning fra forældre, pardannelse, børnefødsler eller skilsmisse.

For de unge er uddannelsesvalg en meget væsentlig årsag til migration, da især de højere uddannelser er lokaliseret nogle få steder i landet. Det er tidligere vist, at den største mobilitet sker ved uddannelsens begyndelse, men når uddannelsen er afsluttet, og de unge skal ud på arbejdsmarkedet, er der også en relativt høj mobilitet. Ikke alle unge bliver således boende ved uddannelsesstedet, og nogle vender tilbage til opvækstområdet.

Valg af uddannelse og flytning i forbindelse hermed er en meget kompleks beslutning for de unge, som indebærer flere dimensioner. De vælger primært en uddannelse, som opfylder deres ønsker til den fremtidige beskæftigelse og tilværelse. Men dette er stærkt betinget af de konsekvenser, som valget får i form af fraflytning fra forældre og fra opvækststedet, og af forestillinger om og præferencer for deres fremtidige liv i henholdsvis byer og yderområder. Valget er desuden præget af den indflydelse, som forældrene har på dem. Forældrenes baggrund har vist sig at have meget stor betydning for de unges uddannelsesvalg.

Nedenfor er vist en model for de sammenhænge, der har betydning for unges fraflytning fra yderområder.

Model for hvad der kan forklare unges fraflytning fra yderområder.

Hovedårsager til, at unge forlader deres opvækststed i yderområderne, er start af uddannelse, eller at de har opnået beskæftigelse i andre dele af landet. I nogle tilfælde flytter de også på grund af familieændringer eller andre årsager. Baggrunden for flytningen er præferencer for bestemte uddannelser eller jobs, eller at de foretrækker at bosætte sig bestemte steder, fx vil nogle unge gerne bo i de store byer. Men beslutninger om at flytte er også påvirket af i hvor høj grad, de unge føler sig knyttet til deres opvækststed.

Disse præferencer er påvirket af de unges situation og en række faktorer. De er påvirket af de unges alder, og hvor langt de er kommet i deres familieføreløb – bor de hos forældre, alene eller sammen med partner og børn. Om de har en mere etableret boligsituation, fx ejerbolig, og om de er begyndt i beskæftigelse. Den geografiske lokalisering betyder noget, især lokaliseringen i forhold til uddannelser og ønskede jobmuligheder. Jobmulighederne på det lokale arbejdsmarked har betydning for, hvilke uddannelsesønsker de har. Endelige har flere undersøgelser vist, at forældrenes uddannelse og situation har betydning for, hvilke uddannelser de unge vælger, og for om de er villige til at forlade opvækststedet i forbindelse hermed.

Undersøgelsens datagrundlag og metoder

Denne undersøgelse er baseret på en forløbsdatabase, som er etableret på Danmarks Statistiks forskermaskine, med data for alle unge, der er blevet 17 år i perioden 1990 til 2013. Der er data for hvert enkelt år for dem alle, således at man kan følge fx de, der blev 17 år i 1995, i hvert af de efterfølgende år.

Kommunerne (de nye) er opdelt i nogle kommunegrupper, der er defineret ud fra deres befolkningsudvikling siden 2008 og deres fysiske beliggenhed i

forhold til vækstcentrene i Hovedstadsregionen og Østjylland. De er opdelt i **Hovedstadsområdet** (inkl. Hillerød, Helsingør, Fredensborg, Køge, Roskilde), **Andre større byområder** (Østjylland, Odense, Aalborg, Esbjerg), **Mellemområder** og **Yderområder**. **Ø-kommunerne** (Bornholm, Samsø, Læsø, Ærø, Fanø) er udskilt i en gruppe for sig. Kommunegrupperne er beskrevet i Bilag 1.

I undersøgelsen er anvendt tre forskellige analysemetoder. I den første sammenlignes de unges geografiske placering, uddannelse og beskæftigelse i årene 1990 og 2012. Den anden er en forløbsanalyse, hvor man ser på udviklingen med alderen med hensyn til familie, arbejde og uddannelse for to grupper af unge – de der blev 17 år i perioden 1990-94, og de der blev det 2005-09. Endelig er der gennemført en række statistiske analyser (logistisk regression), hvor vi inddrager forskellige baggrundsfaktorer og ændringer i de unges situation som forklaringer på fraflytning ved start af uddannelse og fraflytning i almindelighed. Der er tale om forløbsanalyser, hvor data for hvert enkelt år anvendes for hver person i populationen. Vi sammenligner fire kohorter af unge, nemlig de der var 17 år i hhv. 1990-94, 1995-99, 2000-04 og 2005-09.

Rapportens indhold

Rapporten er skrevet på tre niveauer. Det øverste niveau er hovedkonklusionerne nedenfor. En mere detaljeret sammenfatning – uden dokumentation – opsummerer undersøgelsens resultater. Endelig er der en hovedtekst med dokumentation.

Efter sammenfatningen gives en gennemgang af eksisterende forskning og viden om unges uddannelsesvalg og årsager til deres fraflytning fra yderområder.

Selve undersøgelsen starter med en kort beskrivelse af den regionale befolkningsudvikling siden 1990, og hvilken betydning unges geografiske flytninger har haft for dette.

Dernæst beskrives den geografiske placering af uddannelsesstederne, og hvordan denne har udviklet sig siden 1990.

Unge fraflytning fra yderområderne ved start af uddannelse har en tæt sammenhæng med, hvornår de vælger at flytte fra forældrene, og vi beskriver derfor, hvornår unge forlader hjemmet og årsagerne hertil.

Unge flytninger og udviklingen i dette beskrives nærmere og sammenhængen med start på og valg af uddannelse belyses. I en række forløbsanalyser belyses desuden, hvordan unges situation og bosætning har ændret sig med alderen. Der gennemføres en række statistiske analyser af hvilke faktorer, der bestemmer valg af uddannelse og fraflytning fra yderområder.

I det sidste kapitel undersøges i hvor høj grad unge fra yderområderne returnerer til områderne efter færdiggjort uddannelse, og hvad der har betydning for, om de gør dette.

Hovedkonklusioner

Danmark har oplevet en vis geografisk koncentration af befolkningen i løbet af de sidste 25 år, som har medført en befolkningstilbagegang i yderområder og især på de mellemstore og mindre øer. Befolkningstabene i disse områder skyldes først og fremmest en fraflytning af unge. Disse fraflytter i stigende grad yderområderne, og de fleste fraflyttede vender ikke tilbage. Spørgsmålet er, om denne øgede fraflytning skyldes stærkere ønsker blandt unge om at bo i byerne og fravalg af livet i yderområder, eller om det skyldes den strukturelle udvikling i samfundet mod en stærkere koncentration af uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser i byerne. Denne undersøgelse peger i retning af, at en geografisk centralisering i uddannelsessektoren gennem de sidste 25 år har haft en dramatisk effekt på en permanent fraflytning af unge fra yderområderne. Det gælder især centraliseringen af mellemuddannelser, som lærere og sygeplejersker mv.

Tidligere forskning har vist, at unge i yderområder er påvirket af mediernes positive fremstilling af livet i byerne samt af forventninger om bedre karrieremuligheder der. Men det er også påvist, at unge i yderområder har en høj grad af stedstilknytning og oftest sætter pris på de kvaliteter, de finder på opvækststedet – især de tætte sociale netværk. De unge står i et dilemma, hvor de skal vælge mellem kendte kvaliteter derhjemme og forestillede livs- og karrieremuligheder i byerne. Undersøgelsen viser, at deres valg er stærkt betinget af de unges køn, baggrund og familiesituation, men at disse faktorer ikke har fået øget betydning for fraflytning fra yderområder siden 1990, og derfor ikke kan forklare den øgede fraflytning.

I undersøgelsen er vist, at de fleste flytninger af unge væk fra yderområder sker i forbindelse med start af uddannelse, og at dette er sket i øget omfang gennem de sidste 25 år. Jobændringer har en mindre betydning, og andelen, der flytter i forbindelse hermed, har været uændret over årene. Dette har en sammenhæng med en udvikling, hvor uddannelsesinstitutionerne i højere grad er blevet lokaliseret i byområderne. Når man sammenligner antallet af uddannelsespladser med antallet af unge 17-årige i forskellige dele af landet, så er uddannelserne meget skævt fordelt med en kraftig overrepræsentation i de store byer og en stærk underrepræsentation i yderområderne. Dette gælder ikke kun for de videregående uddannelser, men også for de kortere uddannelser, fx erhvervsuddannelserne. Denne geografiske skævhed er øget gennem de sidste 25 år. I mindre udstrækning på grund af nedlæggelse af uddannelser i yderområder, i højere grad fordi den store tilvækst i uddannelser hovedsageligt er blevet placeret i byerne. Dertil kommer, at relativt flere unge tager længere uddannelser, som oftere er koncentreret i byerne.

Dette betyder, at det er blevet stadig vanskeligere for unge i yderområderne at tage uddannelse i lokalområdet, og at flere er nødt til at flytte væk. Omfanget af fraflytning ved start af uddannelse har en stærk sammenhæng med hvilken uddannelse, der vælges. Ved start af en lang uddannelse fraflytter næsten 90 pct. af de unge i yderområderne og for mellemuddannelserne er det ca. halvdelen. For erhvervsuddannelser er det mindre end 15 pct. Afstanden til uddannelsesstedet har en stærk effekt på, hvor mange der flytter væk, og på andelen som vender tilbage efter studiet.

Unge i yderområder gennemfører lige så ofte som andre unge en uddannelse, men de tager oftere en erhvervsuddannelse og sjældnere en videregående uddannelse. Udover længere afstand til uddannelsesinstitutioner med videregående uddannelser har dette en sammenhæng med forældrenes baggrund, hvor flere forældre i yderområder kun har en kort uddannelse. I denne undersøgelse er vist en tæt sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau, og i hvor høj grad de unge flytter væk for at starte en uddannelse. Når forældrene har en kort eller ingen uddannelse, flytter de unge sjældnere ved start af uddannelse. En forklaring på dette er, at børn af forældre med længere uddannelse oftere motiveres af forældrene til selv at tage længere uddannelse, som også ligger længere væk. En anden forklaring kan være, at forældre med ingen eller kort uddannelse lægger mere vægt på, at de unge forbliver i området, og derfor motiverer dem til at tage en kortere lokal uddannelse, som passer til områdets erhvervsstruktur.

Tidligere forskning har vist, at mennesker med tiden slår rod i det lokalområde, de bor i. Det kan forventes, at unge, der flytter til byerne også med tiden, vil føle sig mere knyttet til deres nye bosted, og derfor bliver mindre tilbøjelige til at vende tilbage til deres opvækststed. Kun ca. 20 pct. af de, der har forladt yderområderne i forbindelse med studiet, flytter tilbage inden tre år efter studiets afslutning.

Man flytter sjældnere tilbage til yderområderne nu, end man gjorde det i 1990'erne. Omfanget afhænger af hvilke uddannelser, der er gennemført. Blandt unge med erhvervsuddannelser mv. finder man den største andel, som er vendt hjem – 25-30 pct. For unge med mellemlange studier er det små 20 pct., for bachelorer ca. 15 pct. og for de lange uddannelser små 10 pct.

Hjemflytningen afhænger meget af afstanden mellem uddannelsessted og hjemkommune, samt hvor længe man har været væk, om de unge har dannet familie under studiet, og om de har fået job lige efter uddannelsen. Jo længere afstand og jo længere opholdstid væk fra hjemkommunen, jo færre vender hjem. Også de, der har dannet familie og fået job, gør det sjældnere.

Men tilbageflytningen af færdiguddannede har ikke været tilstrækkelig til at bremse fraflytningen, idet nogle af de unge, som var bosiddende i yderområderne under studiet, forlod dem i de første år efter. Den samlede effekt af flytningerne efter uddannelse har været, at antallet, som forblev eller vendte tilbage til yderområderne, rent faktisk kun steg lidt i de første tre år efter. Og det gjorde den kun, fordi den steg blandt unge med erhvervsuddannelser. For de øvrige uddannelser mindskedes antallet, der var bosiddende i yderområder, i løbet af de første tre år efter studiet med 3-5 procentpoint.

Undersøgelsen viser, hvor markant en betydning afstanden til uddannelsesstederne har haft for, om unge fra yderområderne permanent forlader deres hjemstavn. Jo længere afstand mellem uddannelsesstedet og hjemkommunen, jo sjældnere var de unge bosat i yderområderne 3 år efter uddannelsen. Afstanden har især en betydning for mellemuddannelser og bachelorer.

Undersøgelsen har desuden vist, at der er sket en markant ændring over tid med hensyn til hvor mange unge fra yderområder, der mere permanent er blevet bosat i andre dele af landet. Andelen, der endte hjemme i yderområderne 3 år efter uddannelse, er især faldet for bachelorer og erhvervsuddannelser.

Sammenfatning

Den regionale udvikling i befolkning og flytninger

Befolkningsudviklingen

I perioden 1990 til 2012 steg hele befolkningen med ca. 9 pct., men ændringerne var forskellige i forskellige dele af landet. Hovedstadsområdet og de større byområder har haft en noget større vækst. Mellemkommunerne ligger omkring gennemsnittet, mens yderområder og øer har tabt befolkning. Deres andel af befolkningen er faldet fra 14,3 pct. i 1990 til 12,5 pct. i 2012.

Desuden har alderssammensætningen ændret sig en del i yderområderne med et kraftigt fald i antallet af beboere i de unge aldersgrupper. Generelt er der sket ændringer i alderssammensætningen i hele landet med en vækst blandt midaldrende og ældre over 45 år og en tilbagegang for de unge. Men det er især en tendens, som er slået igennem udenfor de store byområder og mest i yderområder og øerne, især for aldersgrupperne 25-45 år. I yderområderne faldt antallet af 25-30-årige således med 40 pct. i perioden og på øerne 58 pct. For de 31-45-årige var faldet hhv. 23 pct. og 39 pct. Dette skyldes i en vis udstrækning den generelle ændring i aldersstrukturen, men i højere grad at mange unge har forladt områderne.

Udviklingen i de unges flyttemønstre

En af hovedårsagerne til ændringerne i befolkningssammensætningen er, at der er sket ændringer i flyttemønstret. Fraflytningen fra kommunerne er størst blandt de helt unge 16-24-årige og blandt de 25-30-årige. Meget få unge forlader hovedstadsområdet, mens der er stor fraflytning blandt unge fra øerne og yderområderne.

Den samlede flytteaktivitet mellem kommunegrupperne er stort set ikke ændret i perioden 1990-2013, idet ca. 2,1 pct. af befolkningen skiftede kommunegruppe i hvert af årene. Men de indbyrdes flytninger mellem grupperne er ændret en del. Fraflytningen fra hovedstadsområdet er faldet i alle aldersgrupper, mens yderområderne har fået en stor stigning i fraflytningen for de unge.

Der er sket en del ændringer i flyttemønstret fra yderområderne siden 1990. Den største vækst i flytningerne er sket til større byområder. Det gælder både for yderområder og mellemkommuner. Flere flytter også fra større byområder til hovedstadsområdet.

Der har været en voldsom vækst i fraflytningen af unge fra øerne, især fra Ærø, Samsø og Fanø. Væksten i fraflytningerne er ikke helt så stor fra yderområderne i øvrigt, og der er store forskelle mellem kommunerne indbyrdes både på niveauet for 2012 og på væksten siden 1990. De kommuner, som havde den største fraflytning i 2012 var Ringkøbing, Lemvig, Jammerbugt og Guldborgsund. De sidste tre har også haft den største tilvækst i fraflytningen siden 1990.

Der er nogle mellemkommuner tæt på de store byområder, som også har haft stor vækst i fraflytningen af unge til byerne. Det gælder fx Frederiksværk-Hundested, Middelfart, Hedensted, Assens, Odder, Billund og Lejre.

De unge fra yderområderne flyttede primært til de større byområder, sekundært til mellemkommunerne. Unge fra øerne, hvor Bornholm er en stor andel, flyttede mest til hovedstadsområdet og til mellemkommuner. Fra mellemkommuner går flest flytninger til større byområder, men også mange til hovedstadsområdet.

De unges flyttemønster er præget af kommunernes geografiske placering. Flytninger til hovedstadsområdet er således især sket fra kommuner som Bornholm, Guldborgsund og Lolland, mens det især er fra kommunerne i Jylland, at der er sket flytninger til de større byområder. Flytninger til mellemkommuner skete især fra Vestjylland og fra nogle af øerne.

Udviklingen i uddannelsernes lokalisering

I undersøgelsen inddrages kun uddannelser, som giver erhvervskompetencer. Baseret på Danmarks Statistiks grupperinger er de opdelt i:

1. Erhvervsuddannelser og korte videregående (inklusive erhvervsfaglige grundforløb)
2. Mellemlange videregående uddannelser
3. Bacheloruddannelser
4. Lange videregående uddannelser

Det samlede antal studiepladser er steget med 168.000 i perioden 1990 til 2012 svarende til en stigning på 49 pct. De fleste uddannelsespladser findes i gruppen erhvervsuddannelser og korte videregående uddannelser, men den største relative stigning er i bacheloruddannelserne, hvilket til dels skyldes en omstrukturering i uddannelsessystemet, hvor studerende på universiteterne starter med en bacheloruddannelse, samt at flere uddannelser har ændret status fra mellemlang til bachelor. Også for de mellemlange uddannelser har der imidlertid været en høj vækst i antallet.

Uddannelsernes lokalisering i 2012

Der er flest **erhvervsuddannelser** i de største byer, men også i en kommune som Herning. Færrest uddannelser er der i nogle af yderområderne samt i nogle kommuner tæt på de store byer. Især ø-kommunerne har ingen eller få uddannelsespladser.

Også for **mellemlange** uddannelser er der en høj koncentration af studiepladser i de fire største kommuner. Selv om fordelingen er lidt anderledes end for erhvervsuddannelserne er mønstret det samme, og endnu flere kommuner i yderområderne mangler mellemlange uddannelser.

Bacheloruddannelserne og længere videregående er helt koncentreret på få store kommuner. Der er nogle få uddannelser i mellemstore provinsbyer, som Slagelse, Herning og Sønderborg, men ellers er alt koncentreret i de største byområder, især Aarhus og København – og især hvis man tæller Roskilde med i sidstnævnte. Selv Esbjerg har få uddannelsespladser.

En sammenligning af uddannelsespladsernes fordeling med hvordan unge 17-årige var fordelt i 2012 viser, at næsten 70 pct. af uddannelsespladserne ligger i de store byområder, som kun bebos af små 50 pct. af de unge. Det er især blandt de større byområder i provinsen, at koncentrationen er højere end antallet af unge. Yderområderne har 14 pct. af de unge, men kun 6 pct. af uddannelserne. Den geografiske spredning er størst for de korte uddannelser, men også her er der en større dækning i de større byområder, især i provinsen. Fordelingen er mest skæv for bachelor og lange uddannelser, men de mellemlange er også ganske skævt fordelte. Især er der få, der lig-

ger i yderområder. Hvis yderområderne og øerne skulle have samme dækning af uddannelser, som antallet af 17-årige, er det nødvendigt at flytte ca. 40.000 studiepladser. For erhvervsuddannelserne alene er det 8.000 og for de mellemlange uddannelser 9.000.

Udviklingen i lokaliseringen 1990-2012

Antallet af studiepladser i Danmark er steget stærkt i de sidste 25 år. Men der har ikke været den samme vækst i alle dele af landet, og i nogle kommuner er der nedlagt uddannelser.

Antallet af studiepladser i **erhvervsuddannelser** og korte videregående er vokset med 47.000 i perioden. I nogle kommuner er der imidlertid sket en direkte tilbagegang, mens andre ikke har haft uddannelser hverken i 1990 eller 2012. Væksten er skævt fordelt og har medført en centralisering, hvor studiepladser især er nedlagt i en række yderkommuner og mellemkommuner.

Antallet af studiepladser i de **mellemlange uddannelser** er steget med 85 pct. i 1990-2012, men langt størsteparten af denne tilvækst er sket i de største bykommuner. Det er relativt få kommuner, som har mistet uddannelsespladser, men de findes i yderområder og mellemkommuner. Der er desuden mange af disse kommuner, som ikke har haft uddannelser hverken i 1990 eller 2012. Enkelte yderkommuner har haft en mindre stigning i uddannelserne.

Antallet af studiepladser i **bacheloruddannelserne** er steget stærkt fra ca. 22.000 til 96.000 i 1990-2012, bl.a. fordi en del af de tidligere lange uddannelser er blevet opdelt i en bachelor og en kandidatuddannelse. Uddannelserne er placeret i meget få kommuner, og væksten er sket i endnu færre. I fire kommuner er uddannelserne blevet reduceret. Sønderborg er eneste yderkommune med vækst på ca. 200 studiepladser, mens Guldborgsund har mistet 270 og Skive 115.

Væksten i studiepladser har ikke været lige fordelt på kommunegrupperne, og for yderområderne er der som helhed sket en tilbagegang for nogle af uddannelsesområderne. Væksten i uddannelserne er først og fremmest sket i de større byområder udenfor hovedstadsområdet, men også her er der især kommet flere bacheloruddannelser og mellemlange uddannelser. Mellemområderne har især haft en vækst i de mellemlange uddannelser.

I yderområderne og på øerne som helhed er der kommet 1.750 flere studiepladser på de mellemlange uddannelser, men områderne er faldet tilbage, set i forhold til den generelle landsdækkende tilvækst, både for disse uddannelser og for erhvervsuddannelser og bachelorer.

Konsekvensen af udviklingen er at uddannelsespladserne er blevet mere geografisk skævt fordelt. For yderområderne er det især relativt færre erhvervsuddannelsespladser og bacheloruddannelser.

Udviklingen i unges familiesituation med alderen

Unge fraflytning fra yderområder og deres start af uddannelse er tæt knyttet til deres familiekarriere – hvornår de flytter fra forældre, danner par, får børn osv. I undersøgelsen er dels gennemført en forløbsanalyse af familieudviklingen for to kohorter af unge, nemlig de der var 17 år i hhv. 1990-95 og i 2005-09, og dels en tværnsnitsanalyse for årene 1991 og 2011, hvor vi sammenligner andelen af forskellige aldersgrupper, som har forladt forældrene. I

analysen er unge fra yderområder og øer identificeret ved deres bopæl som 17-årige.

Fraflytning fra forældre

Både tværsnits- og forløbsanalyserne viser, at andelen, der boede hjemme, faldt stærkt med alderen fra det 18. til det 23. år, hvor under 20 pct. var tilbage i 2011. Efter det 25. år var det mindre end 10 pct. Analyserne viser imidlertid også, at de flyttede senere hjemmefra i 2011 og blandt de senere kohorter, hvilket kan have sammenhæng med, at flere tager ungdomsudannelser, som oftere findes i det lokale område. Til gengæld er der flere blandt de lidt ældre, som er flyttet hjemmefra. Fraflytningen er blevet udskudt, men øget på sigt.

Fraflytningstidspunktet fra forældre er imidlertid ikke helt det samme i forskellige dele af landet. De unge fra yderområderne og øerne flyttede senere hjemmefra i 2011 end i de øvrige kommunegrupper. Generelt blev de unge uden for byerne boende endnu længere tid hjemme i 2011, end de gjorde i 1991. Det gælder i størst udstrækning for de unge på øerne.

Familiedannelse

De fleste af de unge starter deres familiekarriere med at bo alene. Forløbsanalysen af unge fra kohorten 1990-99 viser, at 40 pct. i alderen 24 år boede alene, før de havde dannet par, mens 20 pct. havde dannet par og 13 pct. fået børn. De unge fra yderområder afveg fra det generelle mønster ved, at de tidligere dannede par og fik børn end i det øvrige land. Forløbet for den senere kohorte viser imidlertid, at familiedannelsen i de senere år er blevet udskudt lidt, så pardannelse og børnefødsler for unge i yderområder sker lidt senere end før.

Uddannelses- og arbejdskarrieren

Unge regionale flytninger har oftest sammenhæng med start af uddannelse og start af jobkarriere. I forløbsanalyserne er set på, hvornår unge starter uddannelse, afslutter den og får job eller bliver arbejdsløs. På grund af manglende beskæftigelsesdata for de seneste år og behov for et længere forløb i den sidste sammenlignes kohorten 1990-94 med kohorten 2000-04.

Der var 18 pct. af de unge 17-årige fra 1990-94, der aldrig fik en uddannelse. Der var desuden en hel del som startede temmelig sent på deres uddannelse. 22 pct. af årgangen startede først på deres første uddannelse efter de var fyldt 25 år. 10 pct. efter det 30. år. Ved det 25. år var det 36 pct., som havde afsluttet deres uddannelse og 31 pct. af disse var kommet i job. For de 30-årige var 56 pct.

I yderområderne var der færre end på landsplan, som ikke fik uddannelse. De unge her startede desuden tidligere på deres uddannelse. Der var således flere blandt de 20-25-årige, som var gået i gang med uddannelse. De blev også hurtigere færdige med uddannelsen. Sidst i tyverne havde således flere end på landsplan afsluttet uddannelsen og var kommet ud på arbejdsmarkedet. Samtidigt med, at de unge fra yderområder kom hurtigere i beskæftigelse, var der også lidt færre blandt de uddannede, som var arbejdsløse.

Generelt viste tværsnitsanalyserne, at unge i 2011 startede deres kompetencegivende uddannelse senere, end de gjorde i 1991. Det har en sammenhæng med ændringer i uddannelsesvalget, hvor flere nu går i gymnasiet i de tidligste år og derefter starter på en mellem- eller lang uddannelse. Det-

te har også haft en effekt i yderområderne, hvor relativt flere er startet på en længere uddannelse.

Der var færre i yderområder, som ikke fik uddannelse i kohorten 2000-04 end i kohorten 1990-94. Der var flere under uddannelse i alderen 17-24, men også flere som først starter senere. Der er desuden kommet lidt flere, som har afsluttet uddannelsen og fået job blandt de 21-24-årige, men også flere arbejdsløse blandt disse.

Valg af uddannelse

Ligesom i afsnittet om uddannelsesstedernes lokalisering har vi opdelt de kompetencegivende uddannelser i fire grupper:

1. Erhvervsuddannelser og korte videregående (inklusive erhvervsfaglige grundforløb)
2. Mellemlange videregående uddannelser
3. Bacheloruddannelser
4. Lange videregående uddannelser

I perioden 1991 til 2011 er der sket en ændring i uddannelsesstrukturen, således at flere starter på og gennemfører bacheloruddannelser, før de starter på en kandidatuddannelse på universiteterne. Det betyder, at første uddannelsesvalg i højere grad er blevet bachelor. Bacheloruddannelser og lange uddannelser er derfor slået sammen i analyserne for at kunne sammenligne de to år.

Generelt har uddannelsesvalget ændret sig fra erhvervsuddannelser og korte uddannelser til bachelor og lange uddannelser. Som tidligere vist i undersøgelsen fra KRAKs Fond Byforskning (2015) varierer studievalget imidlertid en del mellem de store byer og yderområderne. De uddannelsessøgende i yderområder og på øerne har i højere grad taget en erhvervsuddannelse eller kort videregående, end tilfældet har været i hovedstadsområdet og de større byområder. Søgningen til bachelor og lange uddannelser er lavere.

Selv om andelen, der søger erhvervsuddannelser, er faldet over hele landet fra 1991 til 2011, så er denne forskel mellem byer og yderområder bevaret gennem årene. Der er også kommet væsentligt flere i yderområder og på øerne, som søger ind på mellemlange uddannelser og bachelor/lange uddannelser, men det er fortsat lang færre end i byerne.

Tidspunktet for start på forskellige uddannelser

Optagelse på en mellemuddannelse, en bachelor eller en videregående uddannelse kræver, at man først har gennemgået en ungdomsuddannelse, almindeligvis gymnasiet. De unge starter derfor oftest senere på disse uddannelser end på erhvervsuddannelserne.

Der er færre blandt de 19-25-årige, som tog en erhvervsuddannelse i 2011, samtidigt med, at flere af dem tog mellemlange eller bacheloruddannelser. Dette har medført, at unge i 2011 startede senere på studierne end i 1990.

Forløbsanalyserne viser, at de fleste i kohorten 1990-94 startede deres erhvervsuddannelse på et tidligt tidspunkt. I 18-års alderen startede 6 pct. af en årgang på en sådan uddannelse. De efterfølgende år blev det gradvist færre, men det fortsatte op i tyverne. Tilgangen til mellemuddannelserne tog

fart i starten af tyverne og toppede med det 22. år. Tilgangen fortsatte herefter, men faldt gradvist. Andelen, der startede på en videregående uddannelse eller bachelor, var størst omkring det 24. år, men begyndte allerede for de 20-årige, hvor de fleste får studentereksamen.

I den senere kohorte 2005-09 var der flere, som fik en uddannelse og også oftere en erhvervsuddannelse, men de startede på den senere end før. Der er også en del flere, som startede på en mellemlang uddannelse, især i aldersgruppen 20-23. Endelig var flere startet på en bachelor eller videregående uddannelse, men især dette skete også på et senere tidspunkt.

Fraflytning fra opvækstkommune og yderområder

Når de unge flytter hjemmefra, er der nogle, der finder en bolig i samme kommune som deres forældre, mens andre flytter væk. Det er i de større byområder, at de unge hurtigst og oftest bosætter sig i samme kommune som forældrene.

I yderområder og mellemkommuner samt i en vis udstrækning på øerne er der en langsommere udvikling, men andelen som bor i egen bolig i samme kommune som forældrene, bliver ved med at vokse med alderen helt op til 45 år.

De unge forlader deres hjemkommune relativt hurtigt, inden de er fyldt 22 år. Når de er fyldt 23, er der på landsbasis kun 50 pct. af dem tilbage i forældrenes kommuner. De unge på øerne forlader disse hurtigst efterfulgt af yderområder og mellemkommuner. Andelen i disse tre kommunegrupper, som bor i hjemkommunen, når bunden i alderen 27 år, hvorefter den vokser igen frem mod det 45. år, men ikke meget.

En del af de, der fraflytter hjemkommunen, bosætter sig i andre kommuner i samme geografiske område og forlader dermed ikke hjemstavnen. Det gælder i særlig grad for hovedstadsområdet, som består af mange kommuner. Over 80 pct. af de unge, der som 17-årige boede i hovedstadsområdet i 1990-94, var stadig bosat der ved det 45. år, mens dette kun gælder for 60 pct. i yderområderne. For mellemkommunerne og større byområder var det små 70 pct., som stadig var bosat der, når de var 45 år.

De unge, der er fraflyttet yderområder, har især bosat sig i de større byområder og i mellemkommuner, hvilke har sammenhæng med, at størsteparten af dem ligger i Jylland. Men en hel del er også flyttet til hovedstadsområdet. Befolkningen på øerne er i stor udstrækning havnet i hovedstadsområdet. Nogle få er kommet til yderområderne.

De senere kohorter forlod opvækstkommunen langt tidligere, og generelt i større omfang. I yderområderne var 53 pct. af 1990-94 kohorten fortsat tilbage ved det 22. år. For 2005-kohorten var det kun 48 pct. For øerne er ændringerne endnu større. 51 pct. af de 22-årige var tilbage i den første kohorte, mens det kun var 38 pct. af den sidste.

Generelt viser resultaterne af de statistiske analyser, hvor man korrigerer for forskelle mellem kohorterne, bl.a. uddannelsesvalg, at sandsynligheden for fraflytning har været langt højere i de fire andre kommunegrupper end i hovedstadsområdet, men forskellene mellem yderområder og hovedstadsområdet har været næsten uændret for de senere kohorter. Det vil sige, at den faktiske øgede forskel mellem fraflytningen fra kommunegrupperne i vid ud-

strækning kan forklares ved ændringer i baggrundsvariable, herunder valg af uddannelse.

Årsager til fraflytning fra yderområder

De mulige flytteårsager er i forløbsanalyserne estimeret som den sidste hændelse, der er sket inden fraflytningen. Der er undersøgt betydningen af tre mulige hændelser: 1. start af uddannelse, 2. start af første job og 3. nyt job i anden kommune end hjemkommunen. Flytninger, der ikke har sammenhæng med en af disse hændelser, er rubriceret som 'andre flytteårsager'.

Andelen af unge 17-25-årige, som er forblevet i yderområderne, er faldet over tid – der er færre blandt de seneste kohorter, som ikke er flyttet, inden de bliver 25 år. Fraflytningen er altså generelt øget. Det er især fraflytningen ved start af uddannelse, der er øget fra 29 pct. i den første kohorte til 34 pct. i den sidste. I alt ca. 15 pct. flyttede i forbindelse med første job eller jobskifte, men denne andel af de unge er ikke øget for de senere kohorter.

Der er en ret entydig sammenhæng mellem uddannelsernes betydning for fraflytningen og vores opdeling i kommunegrupper. Det er først og fremmest blandt yderområder i Jylland, at fraflytning af unge skyldes uddannelse. Også på Bornholm har det en stor effekt.

Også tværsnitsanalyserne viser, at start af uddannelse har fået væsentlig større betydning for fraflytningen af de 19-25-årige fra yderområderne siden 1990. Andelen af de flyttende fra yderområderne i denne aldersgruppe, som samtidigt starter uddannelse, er steget fra 23 til 35 pct. i perioden 1991-2011.

Den viste tendens til øget betydning af uddannelse for fraflytning fra yderområder findes også for mellemkommuner og på øer, men på et lidt lavere niveau. Der er flere uddannelsesmuligheder i mellemkommuner. For øerne kan andre årsager til fraflytning, fx beskæftigelsesmuligheder, have relativt større betydning.

Forhold som påvirker fraflytningen fra yderområder

De statistiske analyser viser, at der har været forskel på hyppigheden af fraflytning fra yderområderne for forskellige grupper af unge afhængigt af køn, etnicitet, familiesituation, boligsituation og beskæftigelsessituation.

Unge kvinder er i større omfang end mænd fraflyttet yderområderne og forskellene mellem kønnene er øget med tiden. For 1990-94 kohorten var der en overhyppighed for fraflytning af kvinder i forhold til mænd på ca. 9 pct. Denne forskel er øget gradvist for hver ny kohorte, og for den sidste var forskellen øget til 19 pct.

De fleste af de unge i yderområder flytter direkte fra hjemmet til andre kommunegrupper. Hvis de unge derimod har etableret sig som selvstændig husstand indenfor kommunens grænser, er der en langt mindre sandsynlighed for, at de forlader kommunegruppen. Det gælder især de mest etablerede med partner og børn, men også for de enlige uden børn har der været en lavere fraflytningshyppighed på over 40 pct. i forhold til de hjemmeboende. Kun de unge, som deler bolig og husstand med andre, har en fraflytningshyppighed tæt på de hjemmeboende.

Også deres boligsituation har haft betydning fra fraflytningen. Der har især været en lavere fraflytningshyppighed for unge, som har etableret sig i eget enfamiliehus, og i lidt mindre grad i andelsboliger og almene boliger. For unge, som er rykket hjemmefra til ikke-selvstændige boliger, dvs. boliger uden eget bad i fx kollegier og ungdomsboliger, har der imidlertid været en større fraflytningshyppighed, og denne er øget for de seneste kohorter. Også unge i privat udlejning er hyppigere flyttet, men kun signifikant i de to midterkohorter.

Både pardannelse og skilsmisse har haft en øget effekt for fraflytningen på ca. 60 pct. og dette har været uændret mellem kohorterne. Der har ikke været øget fraflytning i forbindelse med første barns fødsel, tværtimod har fraflytningen været 30 pct. Mindre, og den mindske mobilitet er øget i de senere kohorter.

Generelt kan det konkluderes, at den øgede fraflytning fra yderområder for de senere kohorter ikke kan forklares ved, at baggrundvariable, som familiesituation, boligsituation og familieændringer, har fået større vægt. Effekten af disse for fraflytningen har været stort set den samme for alle kohorterne.

Når de unge er kommet hjem fra et udlandsophold har der været en større sandsynlighed for, at de bosatte sig udenfor yderområderne og øerne. Dette kan fortolkes således, at udlandsophold er med til at bryde båndene mellem de unge og deres opvækststed, hvorefter de er mere tilbøjelige til at bosætte sig andre steder.

Betydningen af forældrenes baggrund

Generelt gælder, at jo højere uddannelse forældrene har, jo oftere er unge fraflyttet yderområderne. For unge med forældre, der kun har grundskoleuddannelse, var der en 47 pct. mindre chance for fraflytning blandt den første kohorte af unge fra 1990-97, når man sammenligner med forældre med en lang uddannelse. Men effekten er faldet væsentligt mellem første og sidste kohorte. Der var også en reduceret fraflytning for unge med erhvervsuddannede forældre, men også her er effekten mindsket over tid.

Uddannelsesvalgets betydning

De statistiske analyser viser, at sandsynligheden for fraflytning af unge fra yderområderne i forbindelse med start af uddannelse, korrigeret for baggrundvariable herunder uddannelsesvalg, er steget for hver ny kohorte af unge og er 25 pct. højere i kohorten, der blev 17 år i 2005-09, sammenlignet med kohorten 1990-94. Det er en ret dramatisk udvikling. Det er især start af mellemlange uddannelse, som har øget fraflytningen, mens start af lange uddannelser har haft lidt mindre betydning for udviklingen.

Omfanget af fraflytningen ved start af uddannelse er stærkt afhængig af, hvad det er for en uddannelse, man har tilmeldt sig.

Ved start af en **erhvervsuddannelse** var der i 2011 80-90 pct. af de unge, som forblev i den kommune, de var bosiddende i – enten hos forældre eller i egen bolig. Bortset fra øerne var der ikke den store forskel på kommuner i forskellige kommunegrupper. Men set i forhold til 1991 var det færre, der forblev i kommunen ved start af en erhvervsuddannelse i 2011. Det gælder især for øerne, men også for de øvrige kommunegrupper. Der var 10 procentpoint færre, som blev på øerne, og små 5 procentpoint færre som blev i kommuner i yderområderne.

For de **mellemlange uddannelser** blev mindre end halvdelen af unge i yderområderne boende. For øerne var tallene endnu mere markante. I forhold til 1991 var det 15 procentpoint færre, der forblev på øerne ved start af

mellemuddannelser. I yderområderne har udviklingen været mindre dramatisk (ca. 2 procentpoint).

Som forventet på grund af den større geografiske koncentration, er der endnu færre tilbage i yderområder og på øer blandt de, der startede på en **bacheloruddannelse** eller **lang uddannelse** i 2011. Kun 14 pct. blev tilbage i yderkommunerne og 5 pct. på øerne. Og andelen af forblevne er reduceret i forhold til 1991, hvor ca. 20 pct. forblev i yderkommunerne. Der er også færre, som er forblevet i mellemkommunerne, men ca. 30 pct. blev dog boende i kommunen ved start af uddannelse.

Forløbsanalyserne viser, at unge, der startede uddannelse på et senere tidspunkt, ikke har været så tilbøjelige til at flytte væk. Det gælder især ved start af bacheloruddannelse mv., men også for mellemuddannelserne efter det 21. år.

Hvad har betydning for fraflytning ved start af uddannelse?

Især kvinder flytter oftere ved start af uddannelse. For alle uddannelsesvalg har kvinder i gennemsnit haft en 13 pct. højere sandsynlighed for fraflytning ved start af uddannelsen. Det er imidlertid især i forbindelse med start af mellemuddannelser, hvilket skyldes at kvinder oftere tager mellemuddannelser end mænd. Men også for erhvervsuddannelser, som kvinder langt sjældnere tager, har de en større fraflytning.

Unge i dårligt fungerende familier forventes at flytte tidligere hjemmefra, men ikke nødvendigvis væk fra opvækststedet. Der er en markant højere sandsynlighed for at forlade yderområderne ved start af uddannelse, hvis man boede sammen med begge forældre, da man var 17 år gammel end for skilsmissebørnene. Dette er imidlertid kun tilfældet i forbindelse med start af mellemuddannelser og videregående uddannelser. Det er således især uddannelsesvalget, der har betydning for forskellene.

For alle unge med forældre, som har en mindre uddannelse end videregående uddannelser, gælder, at den gennemsnitlige sandsynlighed for fraflytning i forbindelse med start af uddannelse er lavere end for de, der har forældre med videregående uddannelse. Der er desuden en generel sammenhæng med omfanget af forældrenes uddannelse. Ved forældre, der kun har grundskoleuddannelse, er der 50 pct. mindre sandsynlighed for start af uddannelse og fraflytning, og jo højere forældreuddannelse jo mindre er forskellen til de lange uddannelser.

Men disse forskelle skyldes til dels en sammenhæng mellem børnenes uddannelsesvalg og forældrenes. Børn af forældre med kortere uddannelser vælger langt oftere erhvervsuddannelser og har også en relativt hyppigere fraflytning i forbindelse hermed end børn af forældre med lange uddannelser. Børn af forældre med mellemuddannelser vælger oftere selv disse uddannelser, og dette er derfor også en større årsag til fraflytning.

Hjem- og udflytning fra yderområderne efter afslutning af uddannelse

Bosted ved studieslut

Afgørende for de unges bosætning efter færdiggjort uddannelse er, om de har forladt yderområderne under studiet eller stadig er bosiddende der ved uddannelsens afslutning. Der er en tæt sammenhæng mellem, hvor gamle

de er ved studiets afslutning, og i hvor høj grad de har forladt yderområderne (og øerne). 80-90 pct. af helt unge med afsluttet uddannelse var bosat i yderområderne ved afslutning af deres uddannelse. Andelen faldt stærkt med alder ved afslutning og nåede bunden omkring det 28. år, hvor kun 30-40 pct. var tilbage i områderne – færrest i de senere kohorter.

Denne sammenhæng mellem alder og bosætning skyldes i vid udstrækning forskelle i studievalg. Mere end 70 pct. af de, der har taget en erhvervsuddannelse, er forblevet i områderne under studiet, mens dette gælder for mindre end 40 pct. af de, der har taget en mellemlang uddannelse. For bachelorer har det været mindre end 20 pct. og for de lange uddannelser ca. 5 pct.

Flytninger efter færdiggjort uddannelse

I undersøgelsen er belyst i hvor høj grad, de unge flytter til eller fra yderområder og øer i de første tre år efter færdiggjort uddannelse. I nogle tilfælde er de unge flyttet både frem og tilbage i løbet af de tre år.

Ca. 20 pct. af de, der har forladt yderområderne i forbindelse med studiet, flytter tilbage inden tre år efter studiets afslutning. De senere kohorter af unge flytter sjældnere hjem end de, der stammer fra 1990'erne. Omfanget afhænger af hvilke uddannelser, der er gennemført. Blandt unge med erhvervsuddannelser mv. finder man den største andel, som er vendt hjem – 25-30 pct. For unge med mellemlange studier er det små 20 pct., for bachelorer ca. 15 pct. og for de lange uddannelser små 10 pct.

Set i forhold til alle unge med en bestemt uddannelse er det faktisk bachelorerne, for hvem den største andel både har været væk fra yderområderne og er vendt tilbage igen (12-14 pct.). Men de mellemlange og lange uddannelser følger tæt efter med hhv. 10-12 og 9-10 pct. Som følge af, at relativt få med erhvervsuddannelser er flyttet væk under studiet, er det også en mindre del, der har været ude og er kommet hjem igen (7-8 pct.).

Kun 6-8 pct. af alle unge fra yderområder og øer er flyttet ud under studiet og vendt tilbage efter studiet, og nogle af disse har endda forladt områderne igen inden tre år. Netto er det derfor kun ca. 6 pct. af alle, som er flyttet ud og vendt hjem efter studiet. Samtidigt har ca. 8 pct., som boede i yderområder og øer ved studieslut forladt områderne. Det vil sige, at også efter at uddannelserne er gennemført har der fortsat været en nettoafvandring af unge fra yderområderne. Alt i alt var ca. halvdelen af de unge bosat i 3 år efter studiet, enten forblevet eller vendt tilbage. Lidt over 40 pct. har boet andre steder under studiet og er ikke vendt tilbage.

Mere end halvdelen af de (relativt få) unge, som boede i yderområderne mens de tog en lang uddannelse, er flyttet væk fra dem i løbet af de første tre år efter. For bachelorerne var det ca. 40 pct. og for erhvervsuddannelser og mellemlange uddannelser ca. 20 pct.

Det er også derfor forventeligt, at den største gruppe af udflyttere efter studiet har været erhvervsuddannelserne. Udflytningen er større end hjemflytningen, og den har været stigende i de første tre kohorter. Flere med erhvervsuddannelser mv. forlader således yderområder og øer efter endt uddannelse. Det er dette, der er forklaringen på, at flere unge forlader yderområderne efter uddannelse end antallet, der flytter hjem. For de tre andre uddannelsesgrupper har der nemlig tværtimod været en positiv nettotilbageflytning efter fuldført studie på omkring 5 pct. af de unge i grupperne.

Faktorer, som bestemmer om man flytter tilbage til yderområderne efter studiet, når man ikke har boet der i studietiden

For at undersøge hvad der har betydning for om unge, som boede udenfor yderområderne ved studiets afslutning, vender hjem indenfor de første 3 år efter, er der gennemført en række statistiske analyser af, hvad der bestemmer, om de gør dette.

De viser, at sandsynligheden for at flytte hjem har været mere end 30 pct. Mindre, hvis man har taget en lang videregående uddannelse sammenlignet med erhvervsuddannelse. Det bekræfter resultaterne fra flytteeanalyserne. Unge med lange uddannelser er således også sjældnere vendt hjem, når man korrigerer for alle de faktorer, som indgår i den statistiske model. Forskellen mellem bachelorer, mellemuddannelser og erhvervsuddannelser er noget mindre.

Der har været en noget mindre sandsynlighed for at flytte hjem i de senere kohorter end i den første. Det gælder især for bacheloruddannelser, hvilket til dels kan have sammenhæng med, at disse har ændret karakter over tid.

Afstanden mellem uddannelsesstedet og hjemkommunen har for bacheloruddannelser og lange uddannelser ikke nogen betydning for, om man vender tilbage efter studiet – formodentlig fordi de fleste af uddannelserne ligger langt fra yderkommunerne. Afstandene har derimod væsentlig betydning for erhvervsuddannelserne og også for mellemuddannelser, når afstanden er mere end 50 km.

Generelt falder sandsynligheden for at vende hjem med afstanden. For erhvervsuddannelser falder den 20 pct., hvis uddannelsen ligger i en anden kommune end hjemkommunen og 27 pct., hvis den er mere end 50 km væk. For mellemuddannelserne mindskes sandsynligheden med mere end 20 pct. ved en afstand på 50-100 km og med 42 pct., hvis den er over 100 km.

Øerne har færre uddannelsessteder og et mere begrænset arbejdsmarked, hvor dimittender kan få arbejde. Generelt er sandsynligheden 20 pct. mindre blandt øboerne for at vende tilbage til yderområder og øer. For erhvervsuddannelser og bachelorer er den 29 pct. mindre.

Det er kendt fra forskningen om mobilitet, at mobiliteten falder, jo længere man har opholdt sig det samme sted. Det gælder også for unge efter uddannelse. Sandsynligheden for at de unge vender tilbage efter studiet afhænger af, hvor længe de har opholdt sig udenfor yderområderne. For hvert år de har været væk reduceres sandsynligheden med 50 pct. i gennemsnit. I dette resultat er korrigeret for sammenhængen mellem studietid og valgt uddannelse. Effekten er størst for unge med lang uddannelse.

Generelt har der været mindre sandsynlighed for, at kvinder flytter tilbage til yderområderne end for mænd. Men det gælder kun for kvinder, der tager erhvervsuddannelser eller mellemlange uddannelser. For de, der tager længevarende uddannelser, er det oftere, at kvinderne vender hjem efter studiets afslutning.

Det har haft betydning for hjemflytningen, om de unge har fået job umiddelbart efter uddannelsen eller ikke. Den største effekt har været for bacheloruddannede, hvor den faldt med 25 pct.

Endelig har det haft betydning for hjemflytningen, om man har dannet familie under studiet. Det er dog ikke dannelsen af alle familietyper, der har haft signifikant effekt på hjemflytningen. Har man dannet par med børn, har der desuden været en forskellig effekt afhængigt af, hvilken uddannelse man har

taget. For erhvervsuddannelser er der en negativ effekt for alle, der har dannet familie, hvad enten det er par med børn, par uden børn eller enlige forsørgere. Blandt de mellemuddannede har der desuden været mindre sandsynlighed for hjemflytning for par med børn. Det gælder imidlertid ikke blandt de med lange uddannelser. Her har der været en større sandsynlighed for hjemflytning blandt børnefamilier. Dette er i overensstemmelse med en svensk undersøgelse blandt dimittender fra universiteter (Bjerke og Mellander, 2016), der også har vist, at par med børn relativt oftere vender hjem til mindre urbaniserede områder af landet.

Faktorer, som bestemmer om man fraflytter yderområder efter afslutning af uddannelse

De fleste af de unge i den gruppe, der boede i yderområder ved afslutning af studiet, har enten taget en erhvervsuddannelse eller en mellemlang uddannelse. Der er relativt få bachelorer og med lang uddannelse. En del valgte at flytte væk indenfor de første 3 år derefter. Der er en tæt sammenhæng mellem uddannelsens længde og fraflytningen. De, der gennemførte en lang uddannelse, er oftere fraflyttet efter studiet end de øvrige efterfulgt af bachelorer og mellemlange uddannelser.

Når man sammenligner de fire kohorter, er der en del tilfælde, hvor der ikke er en statistisk signifikant forskel i fraflytningen. Kun den sidste kohorte er signifikant anderledes end de øvrige med en højere fraflytning, især for de lange uddannelser. Kun for mellemuddannelserne har der været en lavere fraflytning i de senere kohorter end i den første.

Jobmulighederne er dårligere på øerne end i de øvrige kommuner blandt yderområderne. Dette afspejler sig i, at flere er flyttet væk fra øerne. De gælder især de meget få med lange uddannelser, som er blevet tilbage efter studiet, mens der ikke er nogen effekt for bachelorer og mellemlange uddannelser. Alt i alt har sandsynligheden for fraflytning været ca. 20 pct. højere på øerne.

Kvinder, som boede i yderområder ved studiets afslutning, har lidt oftere forladt dem, når man ser på alle uddannelser som helhed. Men dette skyldes, at kvinder med erhvervsuddannelser oftere er flyttet væk. For mellemuddannelser og især lange uddannelser er kvinderne oftere forblevet i yderområderne efter uddannelsen. Det må dog bemærkes, at der er tale om en ret lille gruppe med lange uddannelser.

Det har også haft betydning fra fraflytningen, om man har dannet familie under studiet. Sammenlignet med enlige uden børn har sandsynligheden for fraflytning været en del lavere for par og børnefamilier. Det gælder især for de mellemuddannede. For bachelorer er der ikke målt signifikante forskelle, og for lange uddannelser er det kun par med børn, som har haft mindre fraflytning end de enlige.

Endelig har fraflytningen været mindre, hvis man har fundet et job umiddelbart efter studiets afslutning. Det er især for unge med lang uddannelse, at fraflytningen har været mindre, hvis de har fået et job. Der er også en effekt for de mellemlange uddannelser og erhvervsuddannelser, men den er langt mindre.

Faktorer, som bestemmer om man er bosat udenfor yderområder 3 år efter uddannelse

For endelig at afgøre hvad der samlet har betydning for, om unge er bosat i enten yderområder eller andre steder i årene efter afsluttet studie, er gennemført en række statistiske analyser af, hvad der bestemmer, om unge fra

yderområder og øer boede udenfor disse områder efter de første tre år efter afsluttet studie.

Som forventet på baggrund af de tidligere resultater er der en sammenhæng mellem, hvor høj uddannelsen er og hvor mange, der var bosat udenfor yderområderne 3 år efter uddannelsen. Der var færre bosat i yderområder, hvis man tager en højere uddannelse end erhvervsuddannelser mv. For mellem lange uddannelser er der 35 pct. større sandsynlighed, for bachelorer 45 pct. og for lange uddannelser 75 pct. sammenlignet med erhvervsuddannelserne.

Når man sammenligner de senere kohorter med den første, viser der sig de samme tendenser, som er set i de øvrige analyser. Sandsynligheden for, at unge med uddannelse endte andre steder end i yderområderne, er steget i de sidste kohorter. Det gælder især for bachelorer, men også meget for erhvervsuddannelser. Tendensen er ikke helt så skarp for mellemuddannede, og for de lange uddannelser er der ikke sket ændringer.

Øerne har meget få uddannelser og som tidligere vist, er de fleste unge nødt til at forlade dem for at få uddannelse. Sammenlignet med unge fra øvrige yderområder er der 30 pct. større sandsynlighed for, at unge fra øerne ikke bor i yderområder og øer efter uddannelsen. Og det er bemærkelsesværdigt, at der næsten ikke er forskel mellem uddannelsesgrupperne.

Jo længere afstand mellem uddannelsesstedet og hjemkommunen, jo større er sandsynligheden for ikke at være bosat i yderområderne efter uddannelsen. Er uddannelsen mere end 100 km væk, er sandsynligheden for ikke at vende tilbage 85 pct. højere, end hvis den lå i hjemkommunen. Men afstanden har lidt forskellig betydning for de forskellige uddannelser. Generelt betyder afstanden mere jo højere et uddannelsesniveau, man får. For erhvervsuddannelserne betyder det ikke helt så meget, om man uddannes i samme kommune eller i en anden kommune mindre end 30 km væk. Til gengæld øges sandsynligheden for ikke at være vendt tilbage stærkt med voksende afstand. For mellemuddannelserne og bachelorer er ca. 60 pct. flere væk, blot uddannelsen ligger i en anden kommune mindre end 30 km fra hjemkommunen, og sandsynligheden stiger med afstanden. Der er få lange uddannelser i yderområder og sandsynligheden for at være bosat i yderområder efter uddannelse er lav, uanset hvor kort afstanden er.

Generelt har unge kvinder haft en 9 pct. større sandsynlighed for ikke at være bosat i yderområderne efter uddannelsen end mænd. Men det skyldes først og fremmest de af dem, der tager en erhvervsuddannelse. For de øvrige uddannelser, og især for de lange, er kvinder hyppigere bosat i yderområder efter uddannelsen end mænd.

Enlige uden børn er de mest mobile sammenlignet med par og børnefamilier. For alle de øvrige familietyper gælder, at sandsynligheden for at bo i yderområder efter uddannelse er større end for enlige uden børn. Det gælder især for børnefamilierne. Disse er generelt ikke særligt mobile og årsagen er både, at de, der boede i yderområder ved studiets afslutning, oftere er forblevet der, og at flere er vendt tilbage.

I analysen indgår også, om de unge er kommet i arbejde efter studiet eller ej. Resultaterne er ikke signifikante for de tre højeste uddannelsesgrupper. For erhvervsuddannede er sandsynligheden for at bo i yderområder højere, hvis de er kommet i beskæftigelse. Dette tyder på, som man kunne forvente, at de i højere grad forbliver der, hvis de kommer i arbejde.

Viden om unges fraflytning fra yderområder

Denne undersøgelse drejer sig om unges fraflytning fra yderområder, og specielt hvilken betydning start af uddannelse har for dette. Valg af og start af uddannelse kan medføre, at unge forlader forældrene, og at de forlader hjemkommunen. Men det er ikke nødvendigvis entydigt således, at det er uddannelsesvalget, der bestemmer, om man flytter. Geografisk mobilitet er bestemt af mange forskellige forhold, som påvirker de unge. Det er også muligt, at uddannelsesvalget er betinget af de konsekvenser valget har for, om man er nødt til at flytte, og hvor langt man flytter. Desuden kan geografisk mobilitet blandt unge skyldes andre ønsker end blot at få den ønskede uddannelse. For eksempel kan et ønske om at flytte hjemmefra udløse mobilitet. Og ønsker om at bo et sted med andre muligheder for beskæftigelse og fritid kan også spille ind. Særlige præferencer for, hvor man vil bo, kan således have betydning for, om man flytter og hvilken uddannelse man vælger.

Undersøgelsen beskæftiger sig også med i hvilken udstrækning, de fraflyttede unge vender tilbage til yderområderne, og hvorfor de gør det eller ikke gør det. Når unge vender tilbage til yderområderne efter uddannelse, er det ofte pga. stedstilknytning – de har familie og venner i områderne – eller fordi de foretrækker at bo i mindre urbaniserede områder med lavere boligpriser (Skifter Andersen, 2010). Det, der kan holde dem tilbage, er, hvis de har fået en partner og et socialt netværk på uddannelsesstedet, og at jobmulighederne er bedre her.

I dette afsnit ser vi på, hvad hidtidig forskning har konkluderet om disse emner. Vi starter med generelt at se på årsager til geografisk mobilitet, og hvilke præferencer især unge har for dette. Dernæst diskuteres, hvorfor og hvornår unge flytter hjemmefra. Vi ser på, hvad litteraturen siger om, hvorfor unge forlader eller forbliver i yderområder, og hvad valg af uddannelse betyder i denne sammenhæng. Endelig refererer vi nogle af de få undersøgelser, som belyser, hvornår og hvorfor man vender tilbage til opvækststedet.

Geografisk mobilitet og dens årsager

Ved geografisk mobilitet – også kaldet vandringer – forstås normalt flytning af bopæl over længere afstande. Men det er uklart, hvor grænsen ligger mellem lokale flytninger og vandringer. En teoretisk definition er, at det er en flytning, som gør det umuligt at opretholde en jævnlig kontakt til og brug af det hidtidige bosted. Det indebærer, at man ikke kan pleje jævnlig kontakt med familie, venner og naboer eller leve det liv og bruge de faciliteter, man er vant til. Ofte indebærer det også skift af arbejdsplads, fordi pendlingsafstanden er blevet for stor.

I virkelighedens verden er der ikke tale om, at folk gør et frit valg mellem boliger og lokaliteter i hele Danmark. Der er en meget stor grad af stabilitet i befolkningens bosættelse, og det er relativt sjældent at familier flytter bopæl og arbejdsplads til andre dele af landet. Generelt viser forskningen om mobilitet, at man sjældent er tilbøjelig til at forlade det lokalområde – og især den region – som man bor i (Skifter Andersen, 2010). Det gælder især, hvis man

er opvokset der, eller har boet der i en årrække. Man kan sige, at de, der flytter til andre lokalområder og regioner, er en slags mønsterbrydere.

De fleste studier ser stedstilknytning som noget socialt, som sociale netværk, status og gruppetilhørsforhold, men der er studier, som viser, at det også kan have relation til de fysiske omgivelser. Der kan være tale om tilknytning til selve boligen og dens umiddelbare omgivelser, det kan være til et lokalsamfund i et bykvarter eller mindre by, det kan være til en større by eller til en større region med dets samlede udbud af arbejdspladser, service, oplevelser og transport. Afhængig af hvilket niveau tilknytningen vedrører, kan det have betydning for flytning overhovedet (boligtilknytning), flytning lokalt (lokaltilknytning), flytning indenfor en by eller en region (regional tilknytning) eller mellem byer og regioner.

Men mennesker kan også føle tilknytning til steder, hvor de tidligere har boet – især hvis de har boet der i en årrække. Af en særlig betydning er her det sted, hvor man har boet hele eller størsteparten af sin opvækst. Tidligere undersøgelser (Deding & Filges, 2004) har vist, at to ud af tre stadig føler sig meget knyttet til opvækststedet – også selv om de ikke bor der. Der er en lidt stærkere tilknytning blandt de, der er vokset op på landet og i de mindre byer, mens den er lavest for de, der kommer fra de tre største provinsbyer.

Motiver for geografisk mobilitet kan i første omgang henføres til, at man ikke, der hvor man bor, kan få tilfredsstillet sine præferencer for arbejdsmuligheder/uddannelse og for den boligsituation, man ønsker. Men samtidig hæmmes geografisk mobilitet af stedstilknytning. Mobilitet sker ofte, når der sker væsentlige ændringer i folks liv, som markant ændrer deres præferencer og giver anledning til overvejelser, om man bor det rigtige sted. Det kan være arbejdsændringer, som start eller afslutning på uddannelse, arbejdsskift, arbejdsløshed eller pensionering. Det kan også være familieændringer som fraflytning fra forældre, pardannelse, børnefødsler eller skilsmisse. Disse livsændringer sker i forskelligt omfang for forskellige typer af husstande afhængig af alder, familietype, beskæftigelse og uddannelse, og disse faktorer har også stor betydning for husstandenes stedstilknytning og præferencer. Endelig afhænger stedstilknytning og utilfredsstillende præferencer af den nuværende situation mht. til arbejde og bopæl, som man overvejer at forlade.

Tidligere undersøgelser (Skifter Andersen, 2010; Deding & Filges, 2004) har vist, at geografisk mobilitet blandt erhvervsaktive oftest er forbundet med arbejdsskift, men at dette sjældent er hovedmotiv for flytningen. Præferencer for bolig og bosted har en stor betydning for husstandenes lokalisering og for den geografiske mobilitet, især hvis præferencerne afviger meget fra ens eksisterende bopæl. Disse præferencer ændres markant over livsforløbet. De unge hjemmeboende og enlige har ofte præferencer for at bo centralt i de store byer. De unge par uden børn vil også oftere end gennemsnittet bo i de centrale byområder, men i langt mindre omfang end de unge enlige. Men når de får børn ønsker mange, at forlade byerne og bo i forstæder og landområder (Kristensen & Skifter Andersen, 2008).

Præferencerne for at bo i by eller land har en tæt sammenhæng med husstandenes præferencer for boliger, omgivelser og beliggenhed i forhold til transport og service. Hos næsten alle husstande er der relativt stærke præferencer for ejerboliger i enfamiliehuse (Kristensen & Skifter Andersen, 2008), men det gælder især for de unge og de midaldrende par og børnefamilier. Undersøgelsen viser, at ønsker om geografisk mobilitet må forventes at have en sammenhæng med ønsker til boligtypen. Ønsker om at flytte væk fra de store byer kan være sammenkoblet med ønsker om at realisere drømmen om enfamiliehuset, mens de, der flytter til centerområderne ikke i

så stor udstrækning har denne drøm og forventer lejeboliger og etageboliger.

For de unge er uddannelsesvalg en meget væsentlig årsag til migration, da især de højere uddannelser er lokaliseret nogle få steder i landet. Et tidligere studie (Skifter Andersen, 2010; Skifter Andersen, 2009) viste, at den største mobilitet sker ved uddannelsens begyndelse, men når uddannelsen er afsluttet, og de unge skal ud på arbejdsmarkedet, er der også en relativt høj mobilitet. Ikke alle unge bliver således boende ved uddannelsesstedet, og nogle vender tilbage til opvækstområdet. De længste flytninger sker i forbindelse med start af uddannelse, hvor den gennemsnitlige flytteafstand er over 50 km. Flytning i forbindelse med start af uddannelse udgør ca. 8 pct. af de geografisk mobile (defineret som de, der flytter mere end 50 km), hvor de er stærkt overrepræsenterede set i forhold til alle flyttende. I forbindelse med studiets afslutning flyttes der også ret langt, især hvis man samtidigt får et job (48 km).

Unge fraflytning fra forældre

Hvornår unge flytter fra forældre, og hvor de flytter hen, er betinget af, hvad man i litteraturen kalder 'push' og 'pull' faktorer. Push faktorer er forhold, som medfører, at de unge, og deres forældre, ønsker, at de forlader hjemmet og etablerer en selvstændig husstand, mens pull faktorer er forhold, som betyder, at de unge er nødt til eller vil have fordele af at forlade hjemmet, selv om de i øvrigt ikke ønsker det. En beslutning om at flytte hjemmefra tages ofte ikke kun af de unge alene, men i samråd med forældre, som kan have stor indflydelse på beslutningen.

Push faktorerne har en sammenhæng med i hvor høj grad de unge er del af en velfungerende familie med gode boligforhold. Der er mange grunde til at unge har fordele af at blive boende hjemme, mens de tager en uddannelse. Man bor billigt eller gratis, får mad og service. Når man bor alene, er der risiko for ensomhed, som er mindre, når man bor hjemme. Der skal derfor være stærke push faktorer som fx konflikter i familien og dårlige boligforhold, før det medfører flytning fra hjemmet alene af denne grund. Forskning viser, at unge, der flytter tidligt hjemmefra, ofte har haft en opvækst, hvor ressourcerne ikke er de samme som i de økonomisk mere velstillede kernefamilier, hvor de unge typisk bliver boende længere hjemme (Ottosen m.fl., 2010; Lahelma & Gordon, 2010). De, der flytter tidligt hjemmefra, kommer typisk fra familier, hvor forældrene ikke er i beskæftigelse, og hvor forældrene er skilt. Der kan også være forskellige normer i forskellige sociale klasser og geografiske områder for, hvornår man forventer at de unge forlader hjemmet (Patinotis & Holdsworth, 2007; Dribe & Tanfors 2005).

Generelt forlader unge kvinder tidligere hjemmet end mænd (Dribe & Tanfors, 2005; Skovgård Nielsen, 2014), men det er uklart, om dette skyldes forskelle i pull eller push faktorer mellem kønnene. Flytter kvinder oftere, fordi de har større behov for frigørelse fra forældrenes behov og er bedre til at etablere sig i egen husstand, eller har de stærkere pull faktorer, fx i form af højere uddannelse end mændene?

Unge i yderområder forlader tidligere hjemmet end unge i byerne, og det gælder især for kvinderne. Men dette skyldes næppe, at push faktorerne er større i yderområderne og måske tværtimod, som vi diskuterer nærmere i næste afsnit.

Ifølge Mitchel (2000) er det at forlade hjemmet ikke en afgrænset handling, men kan ses som *'a dynamic and multifaceted process occurring along a continuum, representing varying degrees of independence and types of separation from the parental household'*.

Der kan være forskellige faser i processen, hvor de unge opnår forskellig grad af autonomi og tilknytning til hjemmet, som kommer til udtryk i, hvor langt de flytter væk, og i hvor høj grad de er økonomisk, praktisk og følelsesmæssigt knyttet til forældrene. Unge, der stadig er knyttet til forældrene, kan være mindre tilbøjelige til at vælge uddannelser langt fra hjemmet, og hvis de er økonomisk afhængige af forældrene, har disse mulighed for at lægge pres på de unge for enten at blive boende eller ikke at flytte for langt væk.

En af forklaringerne på, hvorfor unge fra højere sociale klasser flytter senere hjemmefra kan være, at de unge har bedre muligheder for at få økonomisk støtte til boligen fra forældrene, som dermed får større indflydelse. Men forældrenes holdning til normer for uddannelse kan ifølge Patiniotis og Holdsworth (2007) have betydning for, hvilke uddannelser unge i yderområder vælger, og hvor de er lokaliseret. I de øvre sociale lag lægges mere vægt på vigtigheden af at få en videregående uddannelse, hvilket kan gøre forældrene mere villige, til at lade børnene forlade hjemmet og flytte til byerne, mens forældre med lavere uddannelse kan være mere tilbøjelige til at presse de unge til at vælge uddannelser, hvor de kan blive hjemme eller bo i nærheden. Patiniotis og Holdsworth mener også, at unge fra disse familier i højere grad søger økonomisk og følelsesmæssig sikkerhed ved at bo tæt på familien. En anden vinkel er (Holdsworth, 2009), at nogle unge bevidst vælger studier langt fra forældrene for at opnå frihed og uafhængighed.

Konflikten mellem unges tilknytning til lokalområdet i yderområder og forestillinger om fremtiden.

Udover at have tilknytning til familien kan unge også følge en stærk tilknytning til det område, de bor i. Studier af unges mobilitet og uddannelsesvalg i yderområder peger alle på, at mange unge værdsætter deres liv og deres muligheder i områderne, og at dette har betydning for de unges valg med hensyn til uddannelse og bopæl. Det, der især nævnes i danske studier (Sørensen m.fl., 2014, Hermansen, 2011), er de tætte netværk, især til andre unge, de gode muligheder for at dyrke sport og andre fritidsaktiviteter og nærheden til naturen.

En tidligere dansk undersøgelse (Skifter Andersen, 2010) har vist, at hjemmeboende unge over 20 år er den gruppe, der føler sig allermost tæt knyttet til det område, hvor de bor. 87 pct. af disse unge føler sig meget eller noget knyttet til lokalområdet, mens det kun gælder for 70 pct. af befolkningen som helhed.

Afgørende for, hvor de unge ønsker at bo, er hvor stor vægt, de lægger på at bo tæt på familie og på opvækststedet. Den ovennævnte undersøgelse viste, at de der ønsker at bo udenfor de større byer har større præferencer for at bo tæt på opvækststedet. Den viste desuden, at hjemmeboende unge er den gruppe, som har markant højeste præferencer for at bo tæt på familie og venner og tæt på opvækststedet.

Men de unges tilknytning til opvækststedet udfordres ofte af mediernes fremstilling af, hvad der er det gode liv for unge, hvor byernes værdier og le-

vevis fremstilles som et must for moderne unge (Beck & Ebbensgaard, 2010; Sørensen m.fl., 2014; Hermansen, 2011). Ungdomskulturen er præget af idealer og billeder, der har livet i byen som omdrejningspunkt. Det indebærer, at selv unge uden for byerne er tilbøjelige til at opfatte byen som det 'naturligste' sted at befinde sig som ung (Svensson, 2006). Nogle unge ser flytning til byerne som en mulighed for at frigøre sig fra, hvad de måske opfatter som en social omklammering fra forældre og lokalsamfundet. De ser byerne som et "fristed for unge, som de savner i deres lokalområder" (Sørensen m.fl., 2014). De ser deres hverdag som ensformig med begrænsede muligheder for ændringer, og har nogle mere eller mindre realistiske forestillinger om, hvad et nyt liv i byerne kan betyde for dem. For nogle har det betydning, at det opleves som om unge i byerne har en højere status end unge i yder- og landområder.

De unge i yderområderne er derfor præget af modstridende påvirkninger. På den ene side er der tilknytningen til familie venner og lokalområdet. På den anden side er der tiltrækningen fra byerne. Forestillingerne om livet i byerne er reelt udenfor deres erfaringsfelt og er omgivet af drømme og myter, mens tilknytningen til lokalområdet ifølge et tidligere studie (Brown & Perkins, 1992) først for alvor erkendes af den enkelte, når man er flyttet væk. Hvilken af disse påvirkninger, der får størst indflydelse på de unge, afhænger af social baggrund, køn og deres forestillinger om deres fremtidige liv.

Unge fra ressourcestærke familier er oftere opdraget til at have højere ambitioner om uddannelse og om et liv med mere kvalificerede jobs, som de ved ligger i byerne. Dette påvirker automatisk deres holdning til konflikten mellem lokalt tilhørsforhold og ønsker om udvandring (Petritin et. al., 2014; Demi et. al., 2009). De ressourcestærke og uddannelsesorienterede unge i yderområderne er således i højere grad end andre unge tilbøjelige til at flytte væk og ind til byerne (Demi et. al., 2009; Helve, 2003; Sørensen m.fl., 2014).

Omvendt er unge fra mindre ressourcestærke familier i højere grad orienteret mod uddannelser og mod jobs, som findes lokalt med ønsker om at praktisere en lokal livsstil, som de (kun) kan praktisere på landet. Disse unge fremhæver mulighederne for at købe hus og eje bil i en tidlig alder – samtidig med at de kan bevare kontakten til det lokale fællesskab. Ifølge Thissen et. al (2010) kan man sige, at der eksisterer en dikotomi, hvor de mindre rige og magtløse er stærkt knyttede til lokalsamfundet, hvor de lever som en defensiv reaktion på den samfundsudvikling, som er skabt af globaliseringen. For nogle unge fra sådanne familier kan ønsker om at flytte til byerne også ses som en strategi for social mobilitet (Thissen et. al., 2010)

Konflikten mellem stedstilknytning og orientering mod byerne kan være præget af familiens historie i lokalområdet (Drozdowski, 2008). Hvis familien selv er indvandret til området, eller hvis andre medlemmer af familien – eller bekendte – er flyttet til eller bor i byerne, vil der være en større orientering mod at bo i byen.

Der er en forskel mellem unge mænd og kvinders reaktion på disse modsatte påvirkninger. Kvinder går i højere grad efter videregående uddannelser og satser mindre på erhvervsuddannelser og de muligheder, som åbnes i det lokale jobmarked, selv om der også er kvindejobs i den offentlige sektor.

Præferencer for at flytte til byerne i forbindelse med uddannelse betyder imidlertid ikke nødvendigvis, at unge også ser sig som byboere på lang sigt. I den kvalitative undersøgelse, som blev gennemført af Sørensen m.fl. (2014), afviser de færreste unge muligheden for at vende tilbage til lokalom-

rådet, når de engang får familie og børn. Lige så lidt som lokalområderne forbindes med ungdomsliv, lige så lidt forbindes byen med barndoms- og voksenliv.

Andre undersøgelser (Skifter Andersen, 2010; Kristensen & Skifter Andersen, 2009) viser desuden, at der blandt unge hjemmeboende er næsten ligeså mange, der vil bo i landdistrikterne (landsbyer og landområder), som der rent faktisk bor der (14 pct.). Forskellen mellem ønsket og faktisk lokalisering er størst for hjemmeboende i de mindre og mellemstore byer. Undersøgelsen viste, at ca. 40 pct. af de hjemmeboende bor i disse byer, mens kun 17 pct. ønskede at bo der.

Unge valg af uddannelse. Forskelle på by- og yderområder

Som vist tidligere i KRAKs Fond Byforskning (2015) er de forskellige uddannelser i større eller mindre grad centraliseret i byerne, og afstanden til uddannelse afhænger dels af, hvor man bor og dels af hvilken uddannelse, man vælger. I yderområderne er der generelt længere til uddannelsesstederne, men især til de videregående uddannelser og mellemuddannelser, mens erhvervsuddannelserne er mere spredt ud i landet, dog ikke så meget som gymnasier mv.

Der er især to faktorer, der har betydning for unges valg af uddannelse – afstanden til uddannelsesstederne og deres familiebaggrund. KRAK's undersøgelse viste, at unge i yderområderne generelt uddanner sig mindre og anderledes end unge i byerne. Men størsteparten af disse forskelle kan forklares ved forskellig familiebaggrund, hvor unge i yderområder oftere har forældre uden videregående uddannelse. Forældrenes uddannelsesniveau har derfor større betydning for, om unge starter på en videregående uddannelse, end afstanden til uddannelsen. Til gengæld viste studiet, at der er en sammenhæng mellem afstanden til nærmeste universitet og den uddannelsesretning, unge vælger. Dog gør sammenhængen sig kun gældende for unge med forældre, der ikke har en lang videregående uddannelse. Samtidigt viste undersøgelsen, at sandsynligheden for at starte på et erhvervsakademier eller en professions uddannelse stiger for unge med forældre uden en videregående uddannelse, jo længere afstanden er til universitet.

Dette mønster blev også konstateret i en anden undersøgelse (Hedetoft & Stefaniak, 2014), som også peger på, at det kan have betydning, hvordan den lokale erhvervsstruktur ser ud. Yderområderne er i højere grad præget af primære og sekundære erhverv og har færre jobs for højtuddannede. Hvis unge ønsker at forblive i områderne og arbejde her, er det en god strategi at uddanne sig til det lokale jobmarked. Unge uden for bykommunerne går hurtigere i gang med en erhvervsuddannelse, og de bliver i større udstrækning færdig med de uddannelser de påbegynder. Undersøgelsen viste, at allerede i udgangspunktet (dvs. i 17-18 års alderen) adskiller de unges uddannelsesvalg i yder-, land- og mellemkommuner sig fra de unge i bykommunerne. Andelen, der er i gang med en gymnasial uddannelse, er højere i bykommunerne, og andelen, der er i gang med en erhvervsfaglig uddannelse, er tilsvarende lavest i bykommunerne. Andelen, der i de følgende år går i gang med en erhvervsuddannelse, er samtidigt faldende med stigende urbaniseringsgrad.

Ifølge Beck & Ebbensgaard (2010), som gennemførte en kvalitativ undersøgelse blandt unge i yderområder, deler udkantsunge sig i to hovedgrupper hvad angår valg af ungdomsuddannelse. Den ene gruppe fokuserer på indtjeningsmuligheder, lokale erhvervstraditioner, her-og-nu-forestillinger om

det gode liv og uddannelser med kropslig aktivitet. Den anden gruppe fokuserer mere på interesser og mulighed for social mobilitet.

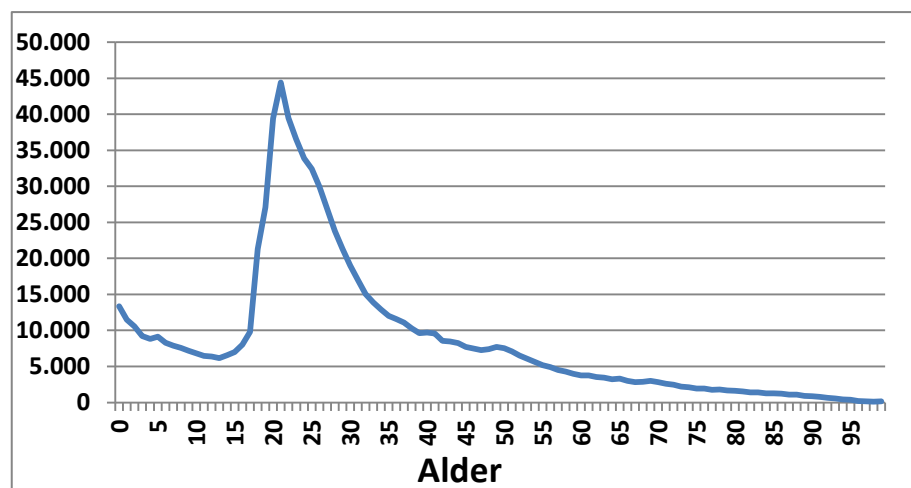
Unge valg af uddannelse er sammenkædet med deres ønsker om at forblive hos forældre eller tæt på hjemmet, og forældrenes ønsker om at have dem boende hjemme eller i nærområdet, som diskuteret ovenfor. Nogle unge vil vælge en lokal uddannelse alene af økonomiske grunde (Christie, 2007) eller fordi de frygter ensomheden og vanskelighederne ved at flytte væk og bo alene. På samme måde kan forældrene lægge pres på de unge for at uddanne sig lokalt.

Et kompromis kan være at blive boende og pendle til en uddannelse, som ligger længere væk. Lang og besværlig transport stjæler fritid og forberedelsestid fra udkantsunge, og udelukker dem indimellem også fra det daglige nære samvær med kammerater (Beck & Ebbensgaard, 2010). De unge under 18 år er afhængige af offentlig transport. Ofte er der ikke direkte forbindelser, afgangstider passer ikke altid med mødetidspunkter, og den offentlige transport er dermed ikke optimal for de uddannelsessøgende. Selv afstande på blot 25-30 km kan tage lang tid med lokale busruter i landdistrikter. Ifølge Prazeres (2015) og Christie (2007) klager pendlende studerende ofte over, at den lange transporttid og fraværet fra uddannelsesstedet i fritiden, gør det sværere for dem at få et socialt netværk og at gennemføre studierne. For nogle kan transportforholdene betyde fravalg af uddannelser. Det er en stressfaktor og en barriere, som gør det svært at overskue, hvordan man skal kunne være på en skole hver dag.

I en engelsk undersøgelse (Stockdale, 2004) konkluderes det imidlertid, at for mange unge i yderområder forventer både deres familier og skolesystemet på forhånd, at de skal vælge en videregående uddannelse, og at dette er forbundet med fraflytning. Mange unge kan derfor være omgivet af sociale normer, som gør det til et vilkår, at de skal vælge uddannelse, uanset hvor den foregår.

Unge geografiske mobilitet

Unge er af forskellige grunde meget mobile, og det gælder uanset, om de bor i yderområder eller i byer. Ungdommen er den periode i livet, hvor der sker flest ændringer i familieforhold, uddannelse, beskæftigelse og indkomst, hvilket medfører talrige boligskift.

Figur 1. Antallet af flyttede personer i aldersgrupper internt i Danmark 2016.

Som det ses af Figur 1, er der et stort antal unge i alderen 20-30 år, som flytter i løbet af året. For de unge først i 20'erne er det ca. halvdelen. I gennem-

snit flytter de unge desuden over længere afstande end de øvrige voksne (Skifter Andersen, 2010).

Unge flytninger skyldes oftest ændringer i deres familierelationer. Største-parten af de unge flytter således fra forældrene, inden de er 25 år. En del af dem flytter sammen med en partner – eller forlader en – mens de er i tyverne. Mange bor i midlertidige eller utilfredsstillende boliger i en periode, som de fraflytter. Alle disse flytninger sker imidlertid oftest lokalt, dvs. indenfor samme lokalområde eller kommune.

Flytninger bort fra lokalområdet/kommunen – især fra yderområder – er, ligesom anden geografisk mobilitet, oftest forbundet med enten arbejdsforhold eller start af uddannelse (Thissen et. al., 2010; Stockdale, 2004). Hedetoft & Stefaniak (2014) fandt i deres undersøgelse af fraflytningen fra en række yderområder, at denne var stærkt relateret til start af, og valg af, uddannelse. Undersøgelsen viste, at kun mellem 17 og 20 pct. af unge fra yder- og landkommunerne, med grundskole som højest fuldførte uddannelse, var flyttet til en bykommune 11 år senere, mens det blandt unge med en gymnasial uddannelse som højst fuldførte uddannelse var ca. halvdelen.

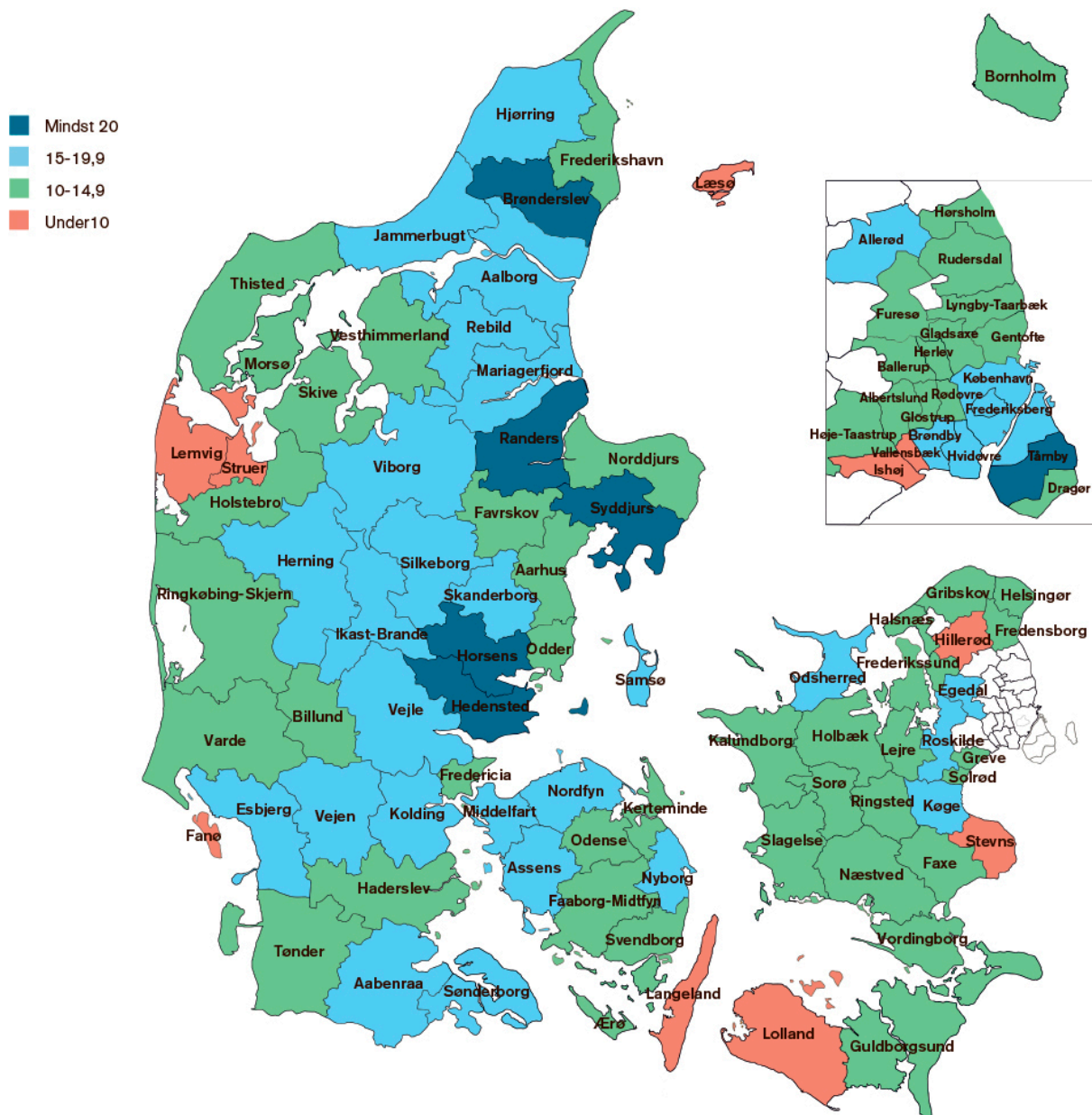
Undersøgelsen viste desuden, at en stor del af unge, som går i gymnasiet, blive boende i området, indtil uddannelsen er afsluttet. Dette gælder ikke i samme omfang for de unge, der starter på erhvervsuddannelserne, hvor der nogen gange sker en ret tidlig fraflytning fra oprindelseskommunen. Dette gælder i langt højere grad for yderområder end for andre områder udenfor byerne.

Nogle unge vælger at forblive hos forældre eller i hjemkommunen, selv om de starter en uddannelse. Men det forudsætter, at det er muligt at pendle til uddannelsesstedet. Det er imidlertid ikke sikkert, at disse unge også forbliver i området, efter uddannelsen er færdiggjort. Ifølge flere udenlandske undersøgelser (refereret i Thissen et. al., 2010) sker det ofte, at disse unge forlader hjemegnen efter færdiggjort uddannelse på grund af bedre beskæftigelsesmuligheder i og ved de større byer. Generelt er der en begrænset viden om, i hvor høj grad unge fra yderområder i Danmark forlader dem på grund af jobmotiver.

Tilbagevenden til yderområder

Som beskrevet ovenfor bevarer de unge i mange år en følelse af tilknytning til deres opvækstområde. Det for yderområderne meget afgørende spørgsmål er, i hvor høj grad dette kan få de unge til at vende tilbage efter fuldført uddannelse. Dette afhænger meget af, i hvor høj grad de unge slår rødder på uddannelsesstedet.

Kommunernes Landsforening har gennemført en registeranalyse (Momentum, 2016) af, hvor mange unge født i 1981, der er fraflyttet kommunen og senere vendt tilbage inden 2015, dvs. inden deres 34. år. Andelen var meget lav – ca. 15 pct. som landsgennemsnit.

Figur 2. Andel af fraflyttede unge i alderen 34 år, som er vendt tilbage til hjemkommunen efter at have været fraflyttet (Kilde: Momentum 2016).

Det fremgår af Figur 2, at tilbageflytningen har været relativt mindre i yderområderne. For nogle af øerne og andre yderområder er det kun 6-8 pct. som er vendt tilbage. For andre er det imidlertid ikke gået helt så galt.

En engelsk undersøgelse (Stockdale, 2004) blandt unge, som havde forladt deres hjemegn for at studere, viste, at en del af dem havde problemer med at opbygge et socialt netværk og havde hjemlængsel – ikke kun efter forældre, men også efter deres mistede sociale netværk. Nogle savnede også omgivelser derhjemme og beklagede sig over støj og forurening i byerne. En lignende australsk undersøgelse (Drozdowski, 2008) viste imidlertid, at det for de fleste af de migrerede unge lykkedes at opbygge et nyt socialt netværk, og at betydningen af det sociale netværk i hjemegnen aftog med tiden. Dette hang ofte sammen med, at de havde etableret en familie og købt ejerbolig.

Ifølge en dansk kvalitativ undersøgelse blandt unge akademikere (Glerup & Hansen, 2014) er der blandt disse en del personer, som ikke ser sig selv som bymennesker og gerne vil vende tilbage til det sted, de voksede op, blandt andet for at finde et ideelt opvækstmiljø for deres børn, tæt på natur og i et lille, overskueligt lokalsamfund. Dette er i overensstemmelse med an-

dre undersøgelser af, hvorfor nogle vælger at flytte til yderområder (Ærø m.fl., 2005; Nørgaard m.fl., 2010) Men det helt afgørende for dem er jobmulighederne. Ifølge Drozdzewski (2008) er også jobmulighederne for en evt. ny ægtefælle afgørende. Nogle så jobmulighederne i yderområderne som attraktive med større muligheder for at få erfaring, ansvar og alsidige arbejdsopgaver.

Der er kun gennemført begrænset forskning om tilbageflytning til yderområder efter uddannelse. Et engelsk studie (Faggian & McCann, 2009) viste, at nyuddannede er meget mobile, som også vist i Skifter Andersen (2010), og ofte flytter over længere afstande for at få et job. En hovedpointe i undersøgelsen er, at dimittender fra de af de lokale universiteter, som er bedre til at uddanne kandidater tilpasset det lokale arbejdsmarked, oftest forbliver i området. En af de mere omfattende er en svensk undersøgelse (Bjerke & Melander, 2016) af lokaliseringen af dimittender fra svenske universiteter i 2001 fem og ti år efter afslutning af studiet. Nogle konklusioner fra undersøgelsen er, at unge, der er vokset op i landområder, oftest vender tilbage indenfor de første fem år, hvis de er ældre og har en kortere uddannelse. Køn havde ikke en selvstændig effekt. Indvandrere flyttede sjældnere tilbage. Den stærkeste faktor var imidlertid familiesituationen. Par flyttede sjældnere tilbage inden fem år, men familier med børn gjorde.

Danske Professionshøjskoler (2016) har lavet en analyse af, hvilke region deres dimittender fra 2010-12 boede i 2 år før og et år efter afslutningen af deres uddannelse. De konkluderer, at højskolerne får 74 pct. af deres studerende fra den region højskolen ligger i, og at 89 pct. af dimittenderne boede i samme region 1 år efter studiet. Dette er måske ikke så markant, da regionerne jo er ret store og omfatter både by og landområder. Mere interessant er det, at de små uddannelsessteder fastholder 84 pct. af dimittenderne i regionen, og at det især er de steder, der ligger langt fra de største byer.

Den regionale udvikling i befolkning og flytninger

For at sætte uddannelse og flytninger i relief vil vi i dette afsnit give en kort beskrivelse af, hvordan befolkningsudviklingen har været siden 1990 i forskellige dele af landet og specielt i det, man kalder yderområderne. Vi ser også på de geografiske flytningernes rolle i dette, specielt flytningerne blandt unge.

Den regionale befolkningsudvikling

I Tabel 1 ses udviklingen fra 1990 til 2012 i befolkningen fordelt på kommunegrupper, sådan som vi har valgt at definere dem (se grupperingen i Bilag 1).

Tabel 1. Befolkningen i kommunegrupperne 1990 og 2012 og udviklingen i fordelingen.

	1990	2012	Ændring %
Hovedstadsområdet	1.545.653	1.729.434	12
Større byområder	1.051.641	1.191.087	13
Mellemområder	1.676.869	1.827.281	9
Yderkommuner	694.137	667.855	-4
Øerne	77.588	68.790	-11
Hele landet	5.045.888	5.484.447	9
Fordeling %			
Hovedstadsområdet	31	32	0,9
Større byområder	21	22	0,9
Mellemområder	33	33	0,1
Yderkommuner	14	12	-1,6
Øerne	1,5	1,3	-0,3
Hele landet	100	100	

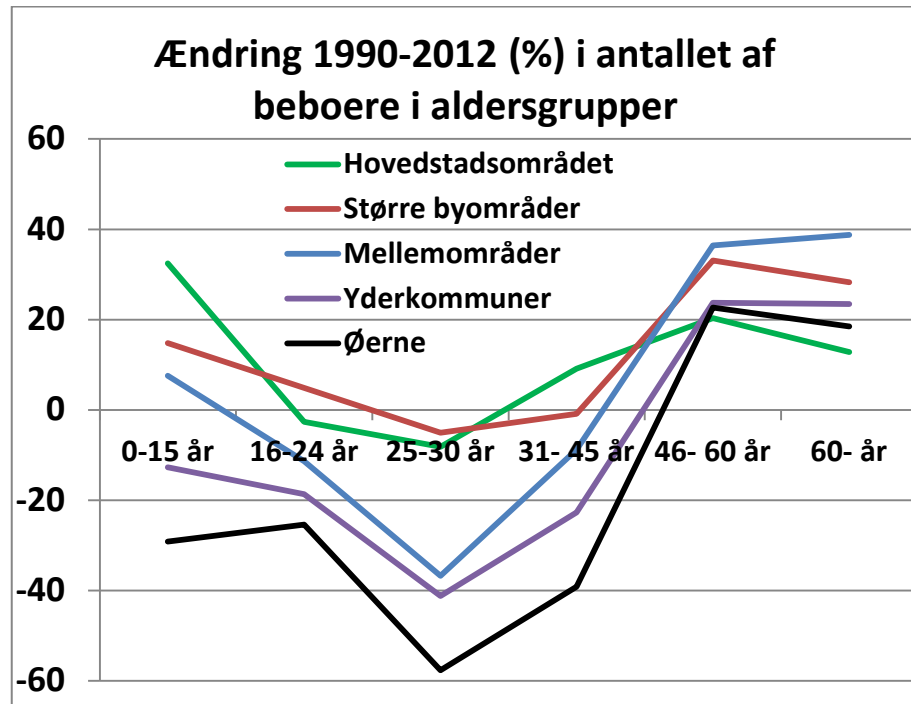
Hele befolkningen steg med ca. 9 pct. i perioden, men ændringerne var forskellige i grupperne. Hovedstadsområdet og de større byområder har haft en noget større vækst. Mellemkommunerne ligger omkring gennemsnittet, mens yderområder og øer har tabt befolkning. I 1990 udgjorde de to sidste tilsammen ca. 15,3 pct. af befolkningen, i 2012 var det faldet til 13,3.

Samtidigt er der sket ændringer i alderssammensætningen i områderne, og for nogle aldersgrupper har der været større ændringer end for gennemsnittet.

Tabel 2. Befolkningen i kommunegrupperne fordelt på alder i 1990 og 2012 og ændringerne i perioden.

	0-15 år	16-24	25-30	31-45	46-60	60-år	Alle
Fordeling på alder 1990							
Hovedstadsområdet	15	13	10	23	18	21	100
Større byområder	17	14	10	23	17	19	100
Mellemområder	19	13	8	23	17	20	100
Yderkommuner	19	13	8	21	17	22	100
Øerne	17	11	7	21	18	26	100
Hele landet	17	13	9	22	17	20	100
Fordeling på alder 2012							
Hovedstadsområdet	18	11	9	22	19	21	100
Større byområder	17	13	9	20	19	21	100
Mellemområder	18	11	5	19	22	25	100
Yderkommuner	17	11	5	17	22	28	100
Øerne	14	9	3	15	24	35	100
Hele landet	18	11	7	20	21	24	100
Ændring 1990-2012							
Hovedstadsområdet	2,7	-1,7	-1,9	-0,6	1,3	0,1	
Større byområder	0,2	-1,1	-1,7	-2,8	2,9	2,5	
Mellemområder	-0,2	-2,4	-3,5	-3,7	4,4	5,5	
Yderkommuner	-1,7	-2,0	-3,2	-4,2	4,9	6,1	
Øerne	-3,5	-1,7	-3,7	-6,6	6,7	8,8	
Hele landet	0,5	-1,8	-2,5	-2,6	3,2	3,2	
Afvigelse fra ændring i Hele landet							
Hovedstadsområdet	2,2	0,1	0,6	2,0	-1,9	-3,1	
Større byområder	-0,3	0,7	0,8	-0,2	-0,3	-0,7	
Mellemområder	-0,8	-0,6	-1,0	-1,1	1,2	2,3	
Yderkommuner	-2,3	-0,1	-0,6	-1,6	1,8	2,9	
Øerne	-4,0	0,1	-1,2	-4,0	3,6	5,5	

Generelt er der sket ændringer i alderssammensætningen i hele landet med en vækst i blandt midaldrende og ældre over 45 år og en tilbagegang for de unge. Men det er især en tendens, som er slået igennem udenfor de store byområder og mest i yderområder og øerne, især for aldersgrupperne 25-45 år. Andelen af 31-45-årige er således faldet med 4,2 procentpoint i yderområderne og 6,6 på øerne. Denne udvikling har betydet et kraftigt fald i antallet af beboere i de unge aldersgrupper, som det fremgår af Figur 3.

Figur 3. Ændringer (%) i antallet af beboere 1990-2012 i forskellige aldersgrupper i de fem kommune-grupper.

I yderområderne faldt antallet af 25-30-årige med 40 pct. i perioden og på øerne 58 pct. For de 31-45-årige var faldet hhv. 23 og 39 pct. Dette skyldes i en vis udstrækning den generelle ændring i aldersstrukturen. Også mellemkommunerne havde en stærk tilbagegang, mens de store byområder kun gik relativt lidt tilbage.

Udviklingen i flyttemønsteret

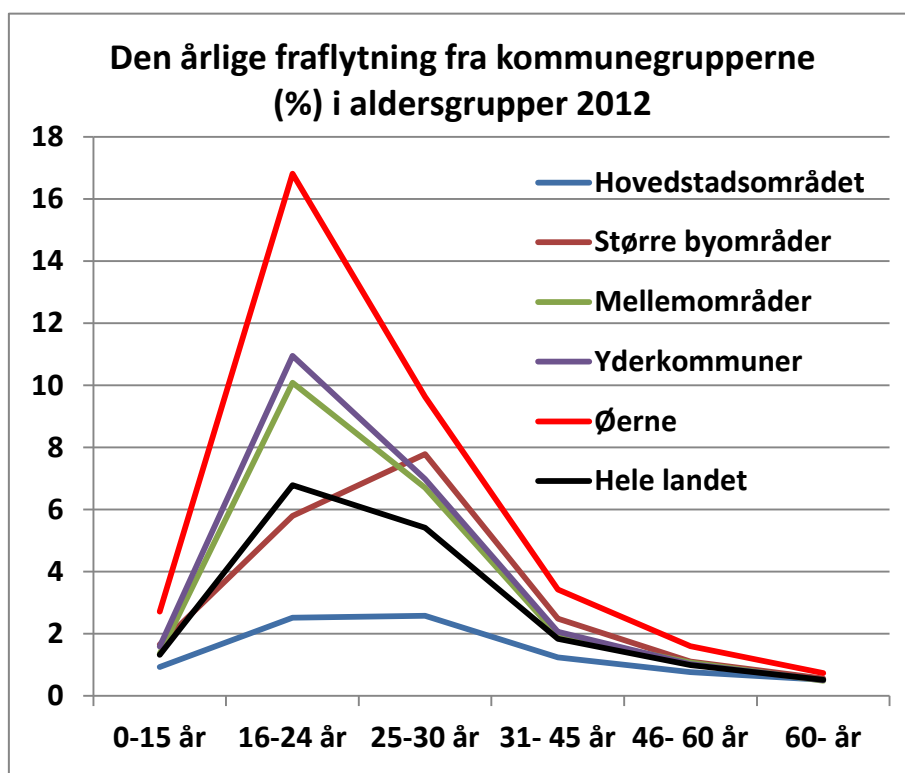
Ændringerne i fraflytningen fra kommune-grupperne

En af hovedårsagerne til ændringerne i befolkningssammensætningen er, at der er sket ændringer i flyttemønsteret. I Tabel 3 er vist, hvor stor en del af befolkningen i forskellige aldersgrupper, som forlod de forskellige kommune-grupper i løbet af årene 1990 og 2012 og flyttede til en anden gruppe.

Tabel 3. Andelen af beboere (%) i aldersgrupper, som er fraflyttet kommunegrupperne i hhv. 2012 og 1990, samt forskellene mellem disse år.

	0-15 år	16-24 år	25-30 år	31-45 år	46-60 år	60- år	Alle
2012							
Hovedstadsområdet	0,9	2,5	2,6	1,2	0,8	0,5	1,2
Større byområder	1,6	5,8	7,8	2,5	1,1	0,6	2,6
Mellemområder	1,4	10,1	6,7	1,9	1,1	0,5	2,4
Yderkommuner	1,6	10,9	7,0	2,1	1,0	0,5	2,5
Øerne	2,7	16,8	9,6	3,4	1,6	0,7	3,4
Hele landet	1,3	6,8	5,4	1,8	1,0	0,5	2,1
1990							
Hovedstadsområdet	1,5	2,7	2,9	1,4	1,0	0,6	1,5
Større byområder	1,9	5,5	5,8	2,0	0,9	0,4	2,4
Mellemområder	1,5	7,7	4,6	1,6	0,8	0,4	2,3
Yderkommuner	1,5	8,3	4,8	1,6	0,7	0,3	2,3
Øerne	2,2	12,1	5,6	2,2	0,9	0,4	2,8
Hele landet	1,6	5,9	4,3	1,6	0,9	0,4	2,1
Ændring 1990-2012 (procentpoint)							
Hovedstadsområdet	-0,5	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,0	-0,3
Større byområder	-0,3	0,3	2,0	0,5	0,2	0,1	0,1
Mellemområder	-0,1	2,4	2,1	0,3	0,3	0,1	0,1
Yderkommuner	0,1	2,6	2,2	0,5	0,3	0,2	0,3
Øerne	0,5	4,7	4,1	1,3	0,7	0,4	0,6
Hele landet	-0,3	0,9	1,1	0,2	0,1	0,1	0,0

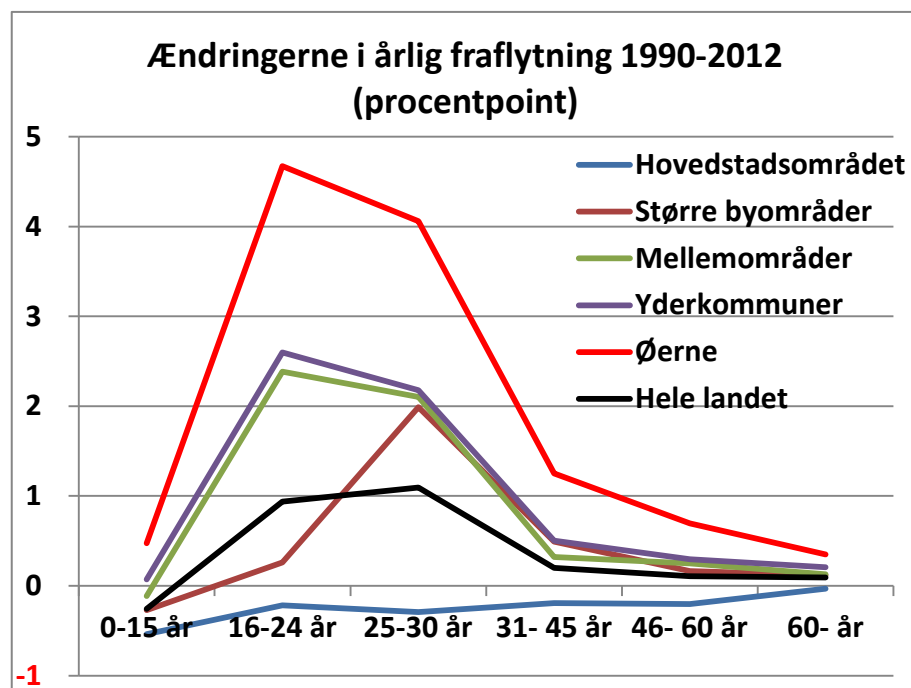
Fraflytningsmønsteret i 2012 er også illustreret i Figur 4.

Figur 4. Andelen af beboere i aldersgrupper (%), som forlod kommunegrupperne i 2012 for at flytte til en anden gruppe.

Fraflytningen er størst blandt de helt unge 16-24 år og blandt de 25-30-årige. Meget få unge forlader hovedstadsområdet, mens der er stor fraflytning blandt unge fra øerne. Yderområderne og mellemkommuner havde næsten samme fraflytning i 2012, og også de større byområder i provinsen havde en vis fraflytning, især blandt de 25-30-årige.

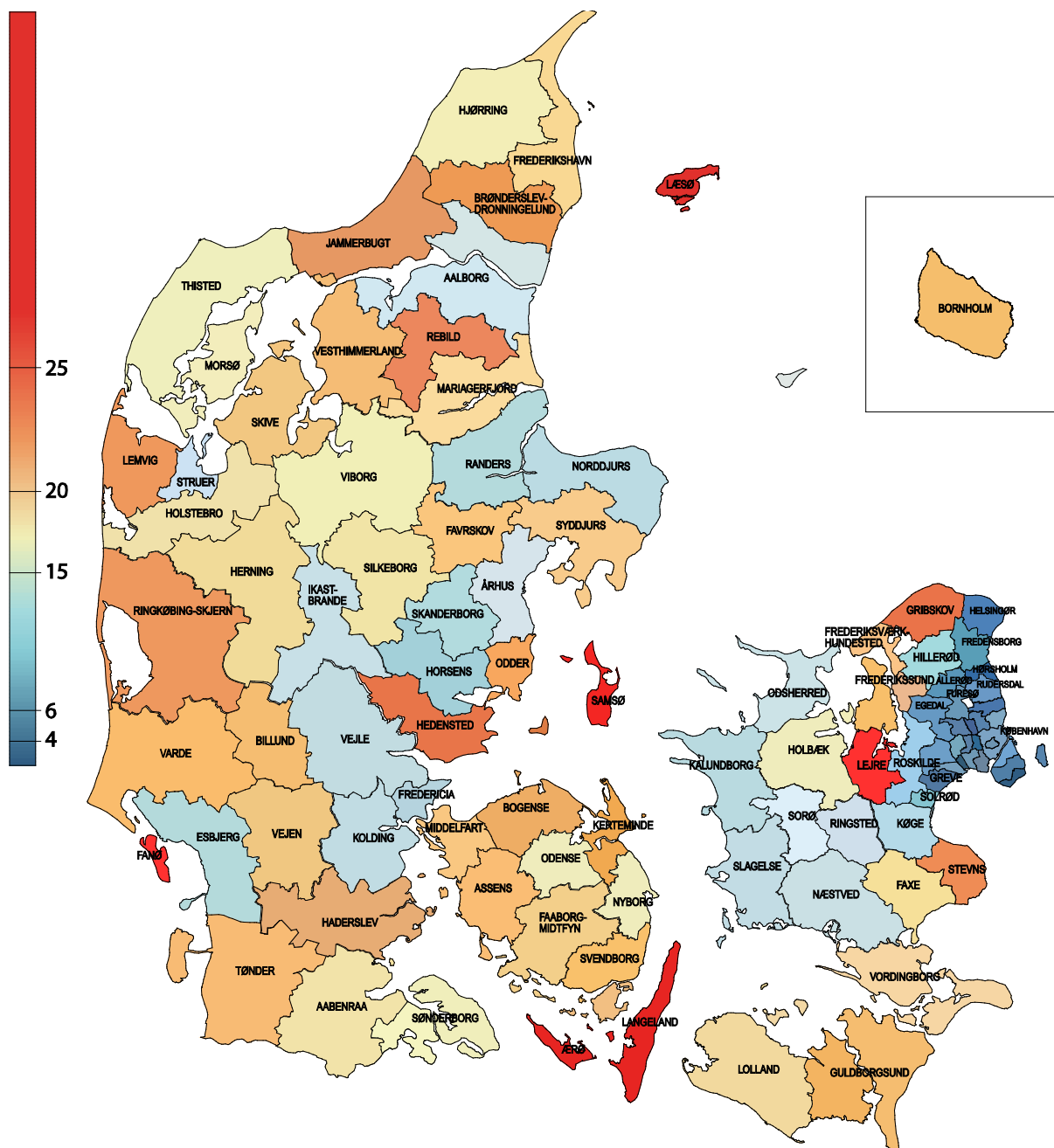
Den samlede flytteaktivitet mellem kommunegrupperne er stort set ikke ændret i perioden, idet ca. 2,1 pct. af befolkningen skiftede gruppe i hvert af årene. Men omfanget af de indbyrdes flytninger er ændret en del. Ændringerne er illustreret i Figur 5.

Figur 5. Ændringerne (procentpoint) i fraflytningen fra kommunegrupperne 1990-2012.

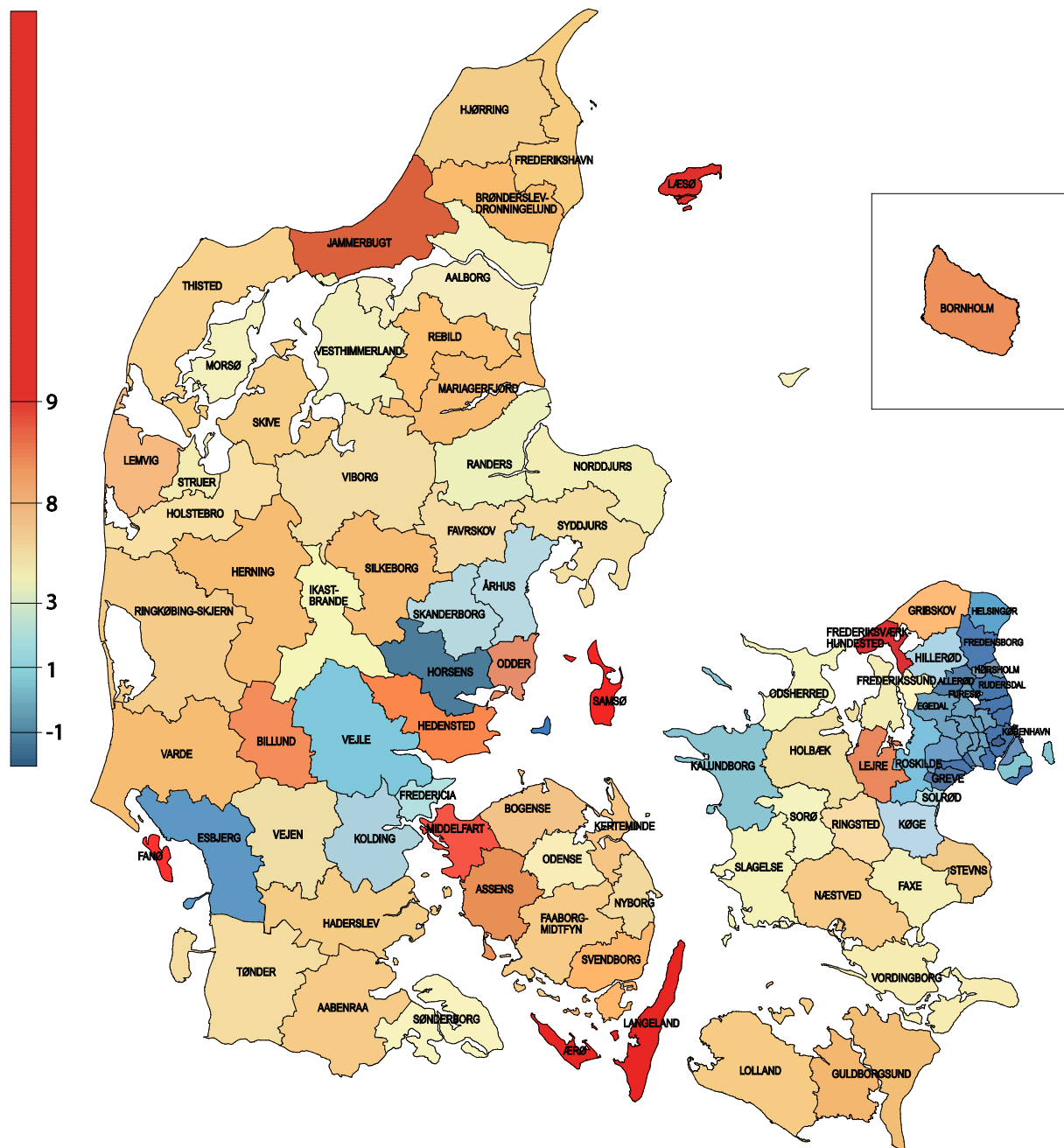
Fraflytningen fra hovedstadsområdet er faldet i alle aldersgrupper, mens især øerne har fået en stor stigning i fraflytningen for de unge. Yderområder og mellemkommuner har fået den samme, lidt mindre, stigning for de unge. De større byområder i provinsen har kun fået en større fraflytning af 25-30-årige.

Flytninger fra kommuner og kommunegrupper

Figur 6. Fraflytningen af unge 16-30 år (%) fra kommunerne 2012.
Rød: > 25%, rødbrun: 20-25%, gul: 15-20%, lyseblå 10-15%, blå: under 10 %.

I Figur 6 er vist, hvilke kommuner der i 2012 havde den største fraflytning af unge 16-30-årige til andre kommune grupper. Det er især øerne, men også en del af de mellemkommuner som ligger tættest på de store byområder.

Figur 7. Ændringen 1990-2012 i fraflytningen (procentpoint) af unge 16-30 år fra kommunerne.

I Figur 7 er illustreret udviklingen 1990-2012 i fraflytningen af unge fra kommunerne til andre kommunegrupper. I de mørkeblå kommuner er fraflytningen blevet mindre og i de lyseblå næsten uændret. I de lysegule er væksten op til 3 procentpoint og de gule 3-6. I Tabel 4 vises udviklingen for kommuner i yderområder og på øerne.

Tabel 4. Ændringerne i fraflytningen 1990-2012 af unge 16-30 år (procentpoint) fra kommuner i yderområder og på øer.

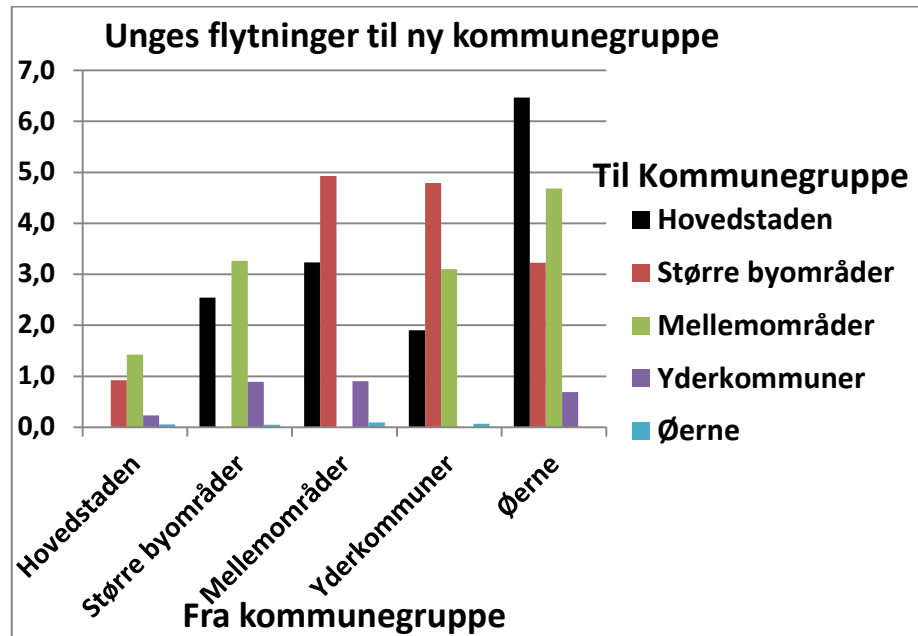
	Fraflyt 1990 %	Fraflyt 2012 %	Ændring 90-12
Øerne			
Ærø	16,6	28,0	11,4
Samsø	16,1	26,6	10,5
Læsø	14,5	20,9	6,4
Fanø	15,3	21,6	6,2
Langeland	10,1	15,6	5,5
Bornholm	7,3	11,3	4,0
Yderområder			
Jammerbugt	7,1	11,6	4,4
Guldborgsund	7,4	10,7	3,3
Frederikshavn	6,3	9,5	3,1
Hjørring	5,2	8,1	3,0
Tønder	8,0	10,9	2,9
Lolland	6,6	9,4	2,9
Skive	7,1	10,0	2,8
Thisted	5,8	8,6	2,8
Ringkøbing-Skjern	9,1	11,9	2,8
Aabenraa	6,2	8,8	2,6
Lemvig	8,8	11,4	2,6
Morsø	6,4	8,1	1,7
Vesthimmerland	9,1	10,8	1,7
Sønderborg	6,7	8,1	1,4

På øerne har der været en voldsom vækst i fraflytningen af unge, især fra Ærø, Samsø og Fanø. Væksten i fraflytningerne er ikke helt så stor fra yderområderne, og der er store forskelle mellem kommunerne både i niveauet for 2012 og i væksten siden 1990. De kommuner, som har den største fraflytning i 2012 er Ringkøbing, Lemvig og Jammerbugt.

Som det ses af Figur 7 er der også nogle mellemkommuner tæt på de store byområder, som også har haft stor vækst i fraflytningen af unge. Det gælder fx Frederiksværk-Hundested, Middelfart, Hedensted, Assens, Odder, Billund og Lejre.

Unge flytninger mellem kommunegrupperne

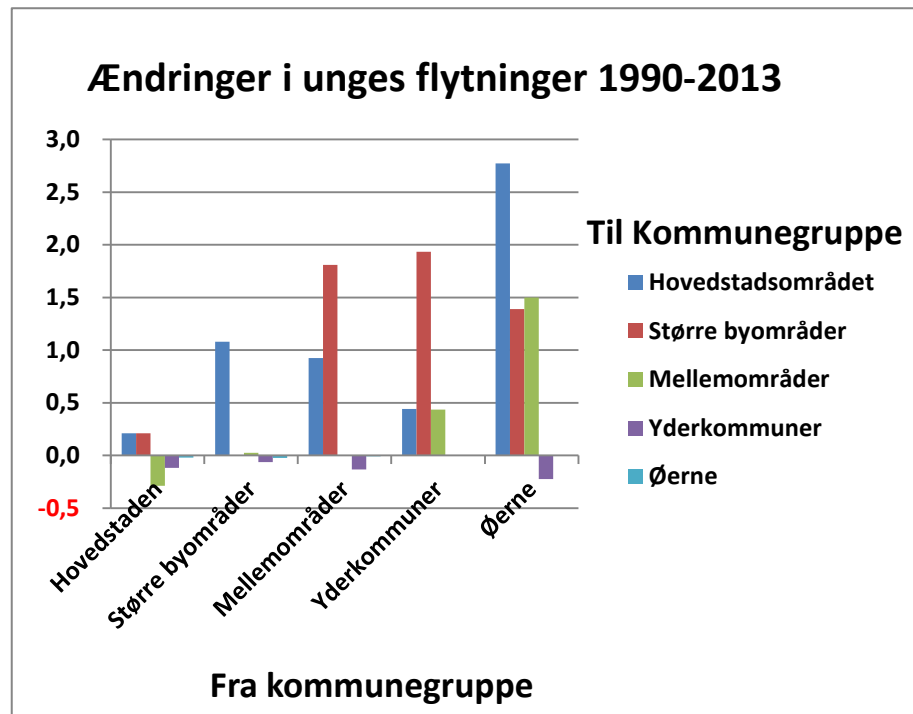
I Figur 8 er vist, hvilke andre kommunegrupper de unge flytter til, når de forlader deres kommunegruppe.

Figur 8. Andelen af unge 16-30 år (%), som flyttede til andre kommune-grupper 2012.

De unge fra yderområderne flytter primært til de større byområder, sekundært til mellemkommunerne. Unge fra øerne, hvor Bornholm er en stor andel, flytter mest til hovedstadsområdet og til mellemkommuner. Fra mellemkommunerne går flest flytninger til større byområder, men også mange til hovedstadsområdet.

Der er sket en del ændringer i flyttemønstret siden 1990 fremgår det af Figur 9.

Figur 9. Ændringer 1990-2012 (procentpoint) i unge 16-30-åriges flytninger mellem kommune-grupper.

Den største vækst i flytningerne sket til større byområder, bortset fra blandt unge fra øerne. Det gælder både for yderområder og mellemkommuner. Fle-re flytter også fra større byområder til hovedstadsområdet.

I Tabel 5 analyseres, hvilke andre kommune-grupper unge fra yderområder og øer flyttede til i løbet af 2012.

Tabel 5. Unge 16-30 år i yderområder og på øer per 1.1.2012 fordelt på de kommune-grupper, hvor de havde bopæl 1 år senere (%).

	Hovedstaden	Større by- områder	Mellem- områder	Yderkom- muner	Øerne	I alt
Øerne						
Bornholm	8,4	1,0	1,6	0,5	89	100
Langeland	2,1	4,1	9,4	0,2	84	100
Ærø	4,3	7,3	14,8	2,4	71	100
Fanø	4,9	14,0	2,4	0,6	78	100
Samsø	3,7	11,3	11,9	0,8	72	100
Læsø	3,2	9,7	3,9	4,5	79	100
Yderområder						
Lolland	5,1	1,1	3,1	90	0,1	100
Guldborgsund	6,1	1,0	3,7	89	0,1	100
Sønderborg	1,8	4,9	1,6	92	0,1	100
Tønder	1,3	6,6	3,2	89	0,1	100
Aabenraa	1,6	4,4	2,9	91	0,1	100
Lemvig	1,0	4,7	5,7	88	0,1	100
Ringkøbing-Skjern	1,1	5,2	5,8	88	0,0	100
Morsø	0,7	4,9	2,6	92	0,1	100
Skive	1,2	4,3	4,6	90	0,1	100
Thisted	1,3	4,8	2,4	91	0,1	100
Frederikshavn	1,3	6,4	1,8	90	0,1	100
Vesthimmerland	0,7	5,7	4,6	89	0,0	100
Jammerbugt	0,9	9,0	1,8	88	0,0	100
Hjørring	1,1	5,3	1,8	92	0,0	100

De unges flyttemønster må forventes at være præget af kommunernes geografiske placering. Flytninger til hovedstadsområdet er således især sket fra kommuner som Bornholm, Guldborgsund og Lolland, mens det især er fra kommunerne i Jylland, at der er sket flytninger til de større byområder. Flytninger til mellemkommuner skete især fra Vestjylland og fra nogle af øerne.

Udviklingen i uddannelsernes lokalisering

I dette kapitel ser vi på uddannelsernes lokalisering i Danmark og udviklingen i denne siden 1990. Analysen er baseret på Danmarks Statistiks registre Elevregister 2 og Institutionsregisteret, som angiver i hvilke kommuner uddannelsesstederne ligger. Uddannelserne er grupperet efter Danmarks Statistiks kategorisering, men for de seneste tal fra 2012 er der enkelte uddannelser med i alt ca. 2500 studerende, som ikke har kunnet placeres i 2012. Desuden har der manglet beliggenhedskommune for ca. 4 pct. af institutionerne.

Vi ser på antallet af studiepladser i årene 1990 og 2012 målt ved antallet af studerende, som har været tilmeldt uddannelserne i løbet af de pågældende år. Dette afviger fra Danmarks Statistiks opgørelser, som kun medregner elever per 1.10. Vi undersøger kun lokaliseringen af de kompetencegivende uddannelser, der baseret på Danmarks Statistiks grupperinger er opdelt i:

1. Erhvervsuddannelser og korte videregående (inklusive erhvervsfaglige grundforløb)
2. Mellemlange videregående uddannelser
3. Bacheloruddannelser
4. Lange videregående uddannelser

Det fremgår af Tabel 6, at antallet af studiepladser og studerende er steget markant siden 1990.

Tabel 6. Udviklingen i antallet af uddannelsespladser med erhvervskompetence 1990-2012.

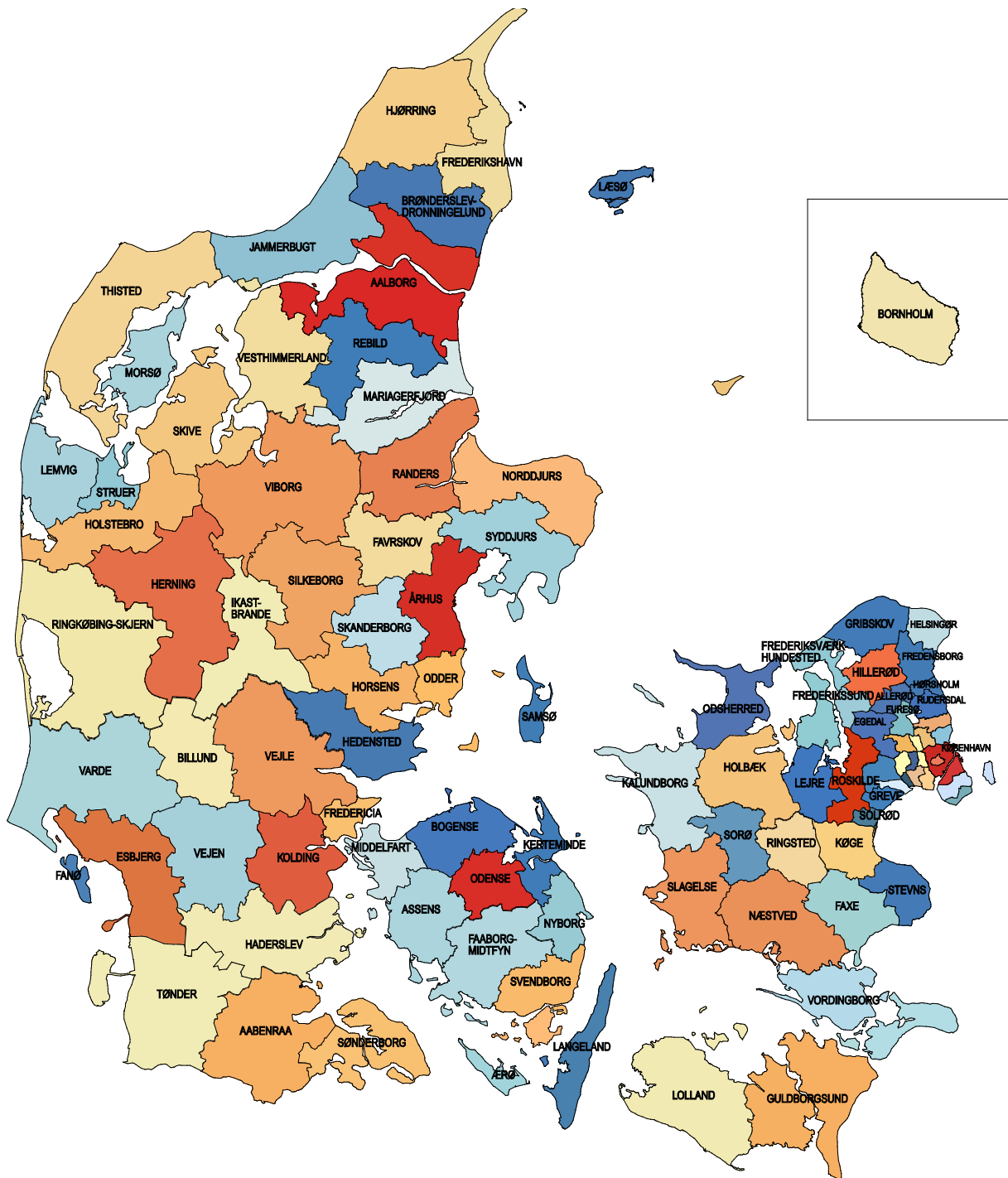
	1990	2012	Vækst 1990-2012	Vækst pct.
Erhvervsuddannelser og kort videregående	189.282	237.049	47.767	25
Mellemlange videregående	54.328	100.949	46.621	86
Bachelor	20.321	69.813	49.492	244
Lang videregående	50.970	56.333	5.363	11
Alle	314.901	464.144	149.243	47

Det samlede antal studiepladser er steget med 149.000 i perioden svarende til en stigning på 47 pct. De fleste uddannelsespladser findes i gruppen erhvervsuddannelser og korte videregående, men den største stigning er i bacheloruddannelserne, hvilket til dels skyldes en omstrukturering i uddannelsessystemet, hvor studerende på universiteterne starter med en bacheloruddannelse, samt at flere uddannelser har ændret status fra mellemlang til bachelor. Også for de mellemlange uddannelser har der imidlertid været en høj vækst i antallet.

Uddannelsernes lokalisering i 2012

Erhvervsuddannelserne mv.

I Figur 10 er illustreret antallet af studiepladser med erhvervsuddannelser og korte videregående i hver kommune.

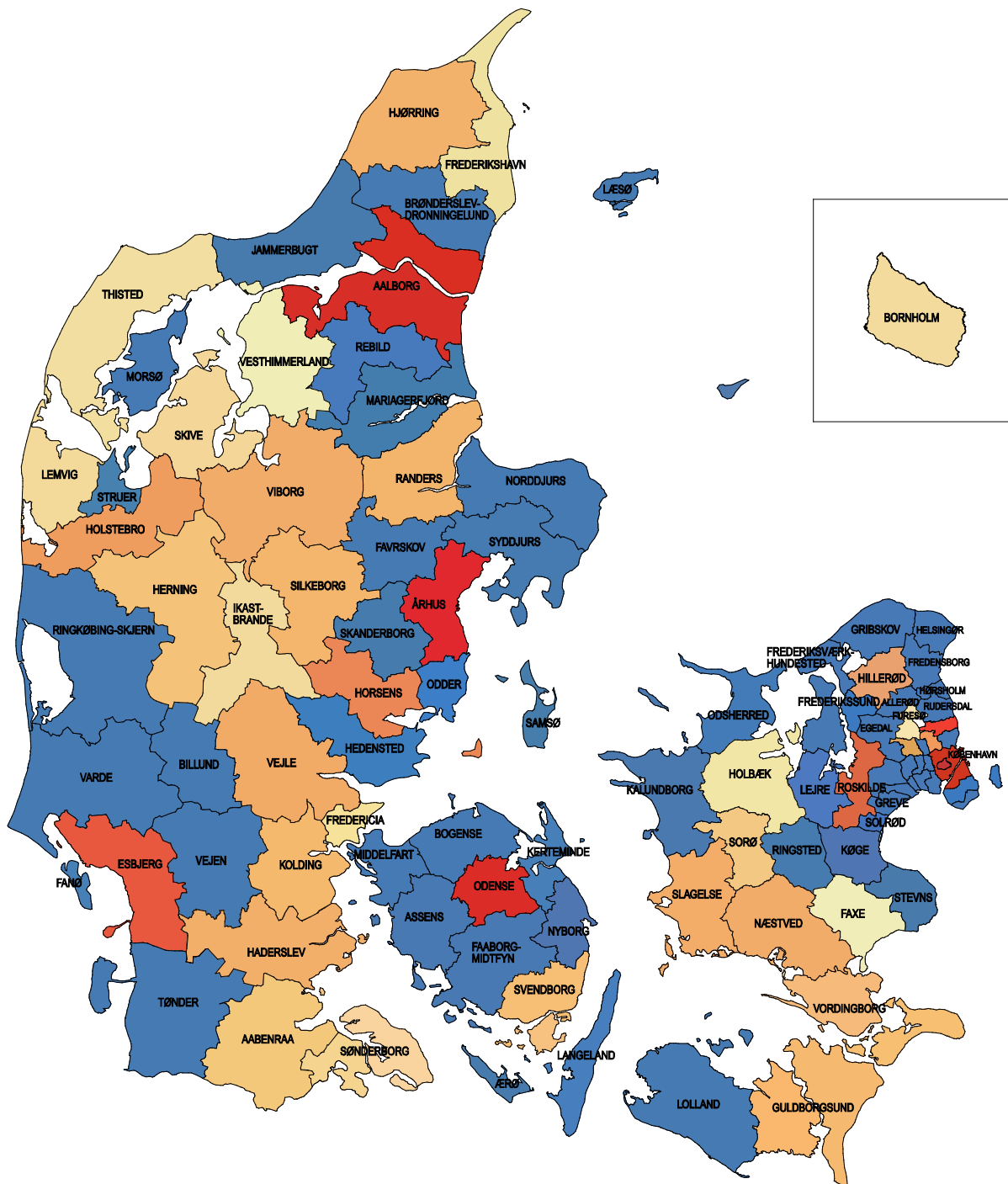

Figur 10. Erhvervsuddannelser og korte videregående i kommunerne i 2012.
 Antal studiepladser: Rød 10.000+, orange 5.-10.000, mørkeblå 3-5.000, lysblå 500-3.000, mørkeblå: 0.

Antallet af studiepladser er højest i de mørkerøde kommuner og mindst i de blå. Det ses, at der er flest erhvervsuddannelser i de store byer, men også i en kommune som Herning. Færrest uddannelser er der i nogle af yderområderne samt i nogle kommuner tæt på de store byer. Især ø-kommunerne har ingen eller få uddannelsespladser.

Mellemlange uddannelser

I Figur 11 ses fordelingen af mellemlange studiepladser på kommunerne i 2012.

Figur 11. Mellemlange uddannelser i kommunerne 2012.
 Antal studiepladser: Rød 5.000 –, orange 3-5.000, mørkegul 1.500-3.000, gulbrun 500-1.500, lysgul 0-500, blå: 0.

Også for disse uddannelser er der en høj koncentration af studiepladser i de fire største kommuner. Selv om fordelingen er lidt anderledes end for erhvervsuddannelserne er mønsteret det samme, og endnu flere kommuner i yderområderne mangler mellemlange uddannelser.

Bacheloruddannelserne og længere videregående

Disse uddannelser er helt koncentreret på få store kommuner, som det fremgår af Tabel 7.

Tabel 7. Antallet af studiepladser i kommunerne 2012.

	Bachelor	Lang videregående
Hovedstadsområdet	12.798	18.332
Roskilde	6.059	3.845
Slagelse	1.260	0
Odense	10.265	5.618
Sønderborg	1.014	401
Esbjerg	901	744
Kolding	1.063	1.204
Aarhus	22.460	19.613
Herning	717	0
Aalborg	10.220	6.108

Der er nogle få uddannelser i mellemstore provinsbyer, som Slagelse, Herning og Sønderborg, men ellers er alt koncentreret i de største byområder, især Aarhus og København – og især hvis man tæller Roskilde med i sidstnævnte. Selv Esbjerg har få uddannelsespladser.

Sammenligning af kommunegrupperne

I Tabel 8 er vist, hvordan studiepladserne for de kompetencegivende uddannelser var fordelt på kommunegrupperne (se bilaget). Denne fordeling er sammenlignet med, hvordan unge 17-årige var fordelt for at få et indtryk af, i hvor høj grad uddannelserne er fordelt geografisk i overensstemmelse med antallet af unge uddannelsessøgende.

Tabel 8. Kompetencegivende studiepladsers fordeling på kommunegrupper 2012, sammenlignet med fordelingen af 17-årige unge.

	Erhvervsudd. og korte vi- deregående	Mellemlan- ge videre- gående	Bachelor	Lange vide- regående	Alle	Unge 17 år
Antal studiepladser						
Hovedstadsomr.	72.263	38.043	21.913	22.216	154.435	20.460
Større byområder	77.254	41.772	44.909	33.287	197.222	14.998
Mellemområder	61.335	15.332	1.977	429	79.073	26.735
Yderkommuner	24.802	5.407	1.014	401	31.624	9.601
Øerne	1.395	395	0	0	1.790	946
I alt	237.049	100.949	69.813	56.333	464.144	72.740
Fordeling %						
Hovedstadsomr.	30	38	31	39	33	28
Større byområder	33	41	64	59	42	21
Mellemområder	26	15	3	1	17	37
Yderkommuner	10	5	1	1	7	13
Øerne	0,6	0,4	0	0	0,4	1,3
I alt	100	100	100	100	100	100
Afvigelse fra 17-åriges fordeling, %						
Hovedstadsomr.	8	34	12	40	18	
Større byområder	58	101	212	187	106	
Mellemområder	-30	-59	-92	-98	-54	
Yderkommuner	-21	-59	-89	-95	-48	
Øerne	-55	-70	-100	-100	-70	
Antal studiepladser, som skal flyttes for at få samme dækning						
Hovedstadsomr.	-5.587	-9.648	-2.276	-6.371	-23.883	
Større byområder	-28.378	-20.958	-30.515	-21.672	-101.522	
Mellemområder	25.790	21.771	23.682	20.276	91.519	
Yderkommuner	6.486	7.917	8.201	7.034	29.639	
Øerne	1.688	918	908	733	4.246	

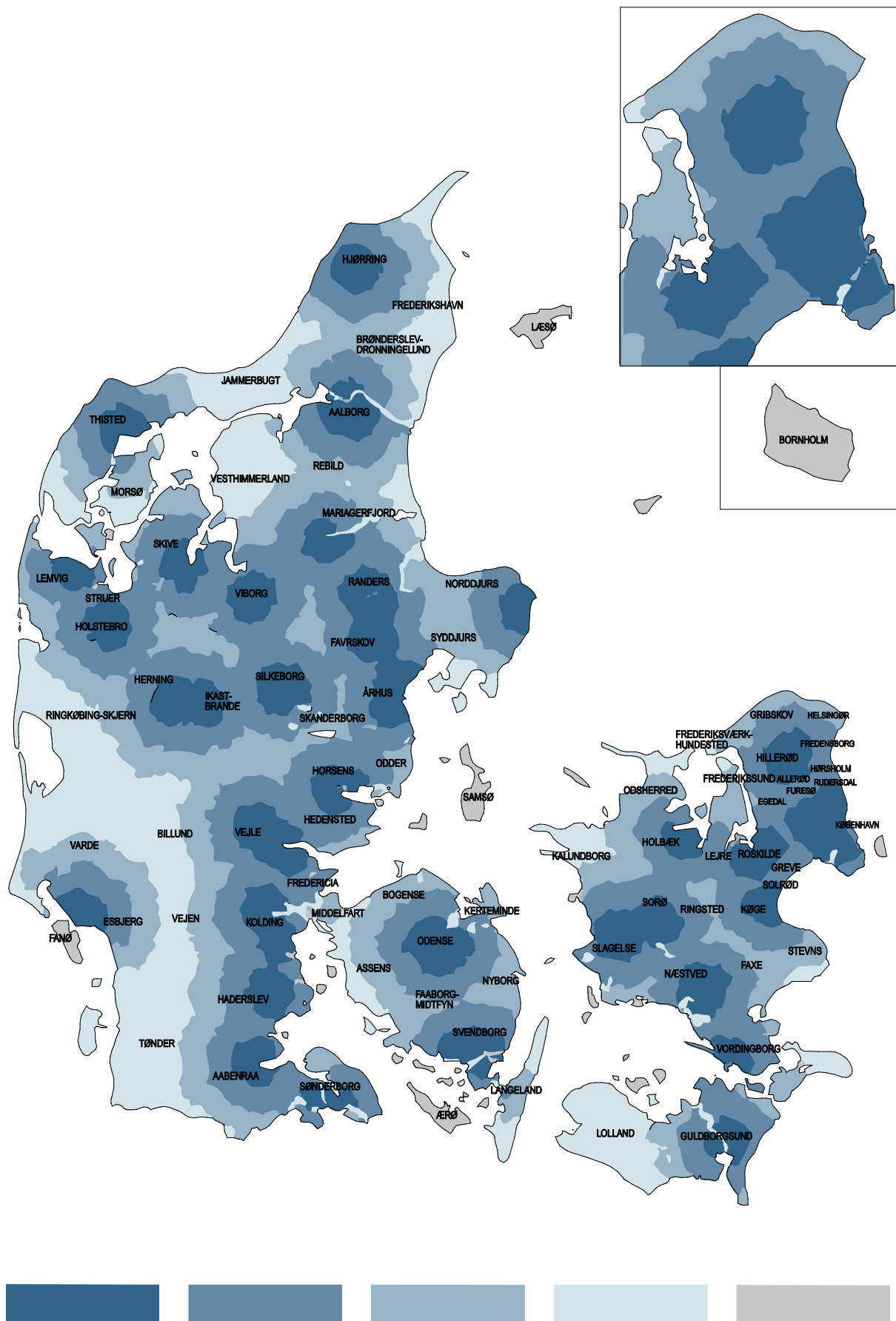
Næsten 70 pct. af uddannelsespladserne ligger i hovedstadsområdet og de store byområder, som kun bebos af små 50 pct. af de unge. Det er især blandt de større byområder i provinsen at koncentrationen er høj. Yderområderne har 14 pct. af de unge, men kun 6 pct. af uddannelserne. Den geografiske spredning er størst for de korte uddannelser, men også her er der en større dækning i de større byområder, især i provinsen. Fordelingen er mest skæv for bachelor og lange uddannelser, men de mellemlange er også ganske skævt fordelte. Især er der få, der ligger i yderområder. Hvis yderområderne og øerne skulle have samme dækning af uddannelser, som antallet af 17-årige, er det nødvendigt at flytte ca. 40.000 studiepladser. For erhvervsuddannelserne alene er det 8.000 og for de mellemlange uddannelser 9.000.

Afstandene til nærmeste uddannelse

KRAKs Fond Byforskning lavede i 2015 en analyse af afstandene fra forskellige steder i Danmark til de nærmeste uddannelser.

I Figur 12 ses de beregnede afstande til nærmeste erhvervsakademi eller professionshøjskole. Kortet viser, at dele af yderområderne har temmeligt lange afstande til uddannelsesstederne. Kortet er baseret på enhver uddannelse, som måtte findes i kommunerne, men nogle steder er udvalget af forskellige uddannelser meget tyndt. Kortet kan således ikke vise, hvor langt man har til den bestemte uddannelse, som man måtte ønske at blive optaget på. Her kan afstandene være langt større.

KRAK's undersøgelse viser, at det er færre unge bosiddende længst væk, som tager en uddannelse, men at dette i vid udstrækning kan forklares ved forskellig familiebaggrund. Unge i yderområderne kommer sjældnere fra akademikerfamilier mv. end byernes unge. Undersøgelsen viser imidlertid, at større afstand til universiteterne medføre hyppigere valg af erhvervsakademi eller professionshøjskole som uddannelsessted. Afstand har således en betydning for, hvilke uddannelser man vælger. Der er desværre ikke set på, hvordan valget af de konkrete uddannelser påvirkes af afstand, men det må antages, at dette har betydning.

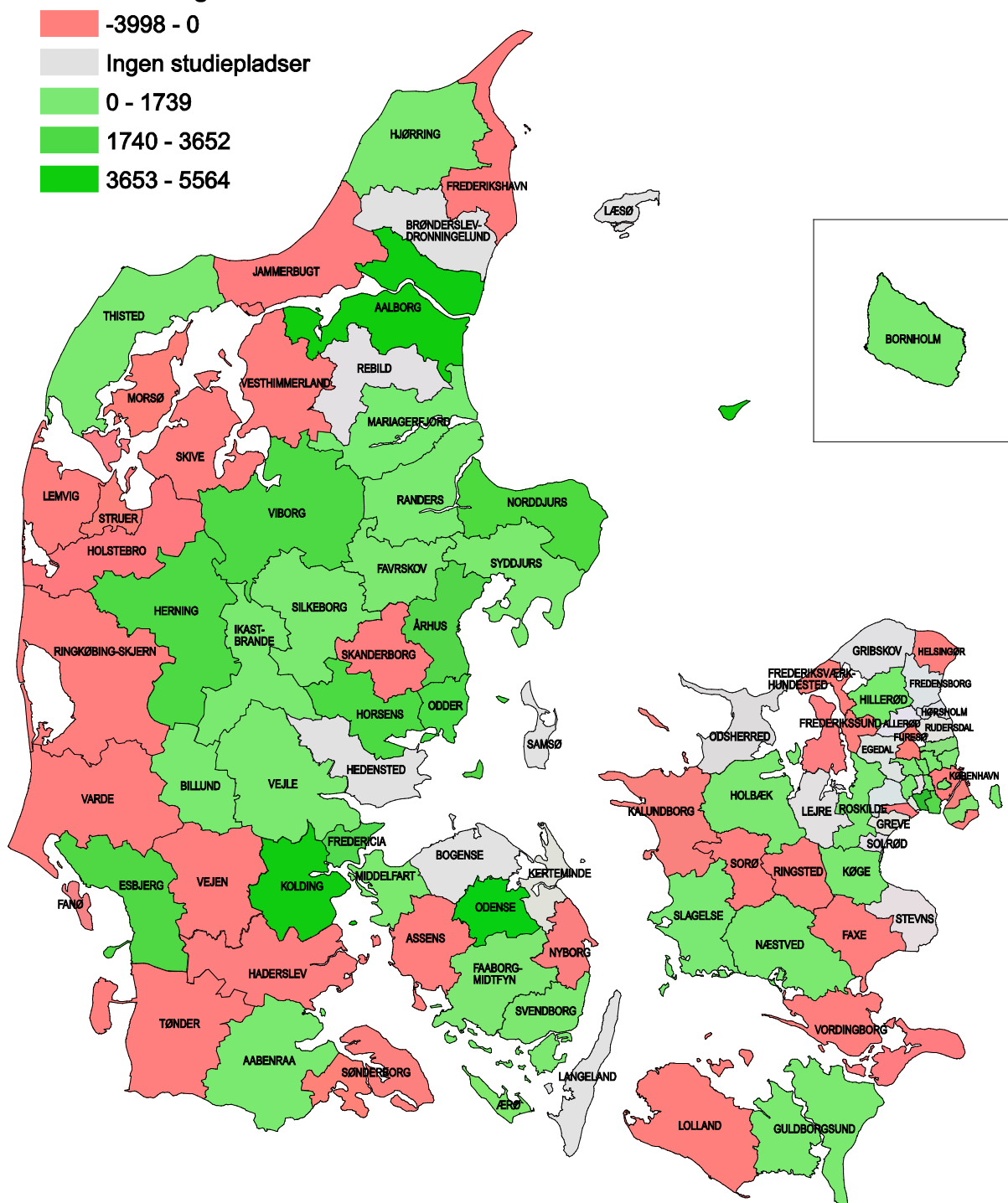

Figur 12. Afstand til nærmeste erhvervsakademi eller professionshøjskole, 2011.
 Kilde: KRAKs Fond Byforskning, 2015.

Udviklingen i lokaliseringen 1990-2012

Som det fremgår af Tabel 6 er antallet af studiepladser i Danmark steget stærkt i de sidste 25 år. Men der har ikke været den samme vækst i alle dele af landet, og i nogle kommuner er der nedlagt uddannelser.

Erhvervsuddannelser og korte videregående uddannelser

Figur 13. Ændringer i antallet af studiepladser i de enkelte kommuner 1990-2012 for erhvervsuddannelser og kortere videregående uddannelser.

I figur 13 er illustreret hvilke ændringer, der er sket, i antallet af studiepladser i erhvervsuddannelser og korte videregående uddannelser i de enkelte kommuner. Som vist i Tabel 6 er antallet af studiepladser vokset med 47.000 i perioden. I kommuner med rødt er der imidlertid sket en direkte tilbagegang, mens de grå ikke har haft uddannelser hverken i 1990 eller 2012. Væksten er især sket i de mørkegrønne kommuner. Kortet illustrerer den centralisering, der er sket i perioden, hvor studiepladser især er nedlagt i en række yderkommuner og i mellemkommuner.

Mellemlange uddannelser

Antallet af studiepladser i de mellemlange uddannelser er steget med 85 pct. i 1990-2012, men langt størsteparten af denne tilvækst er sket i de største bykommuner. Figur 14 viser, at det er relativt få kommuner, som har mistet uddannelsespladser, men de findes i yderområder og mellekommuner. Der er desuden mange kommuner, som ikke har haft uddannelser hverken i 1990 eller 2012. Enkelte yderkommuner har haft en mindre stigning i uddannelserne.

Mellemlange videregående uddannelser

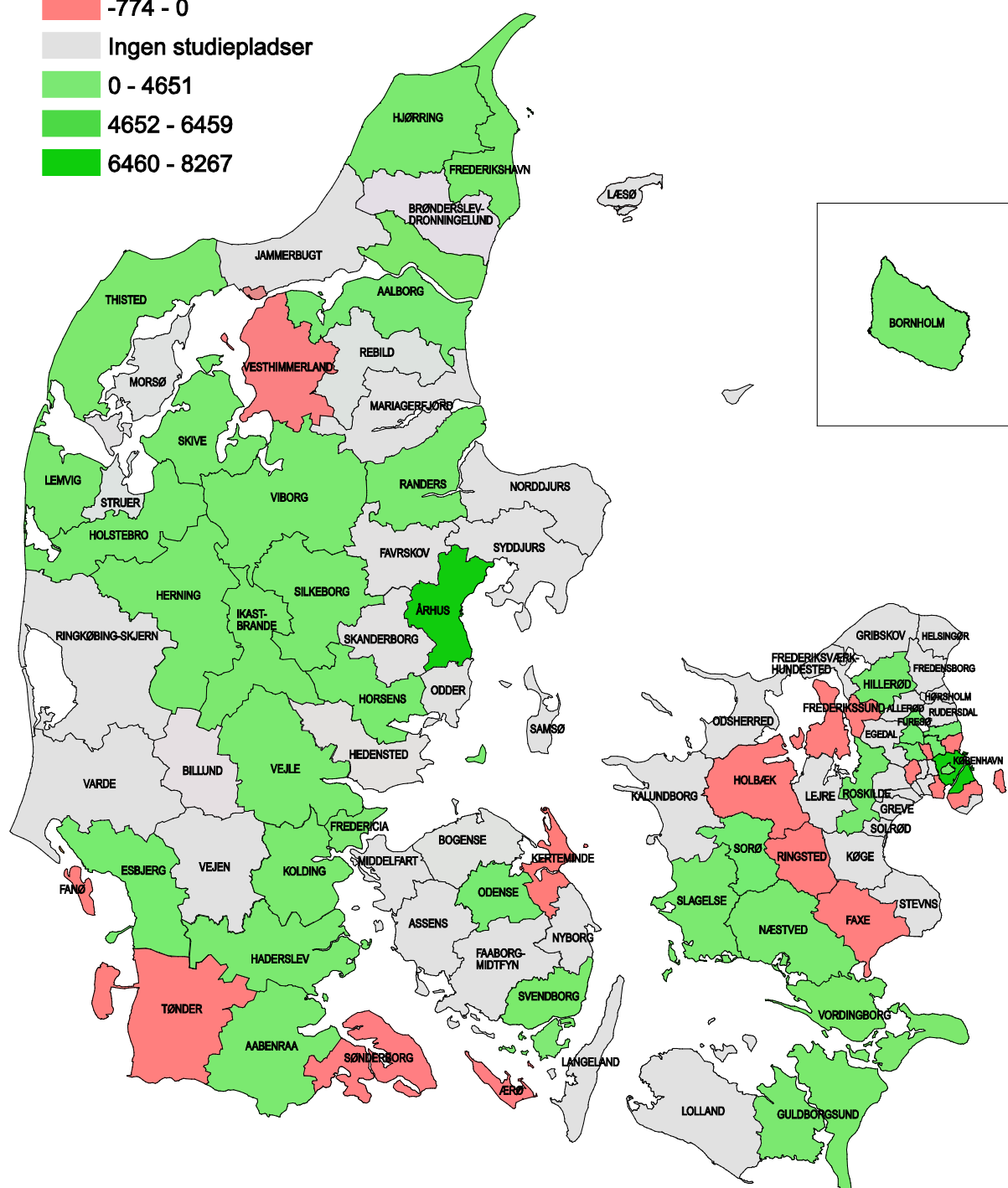
■ -774 - 0

■ Ingen studiepladser

■ 0 - 4651

■ 4652 - 6459

■ 6460 - 8267

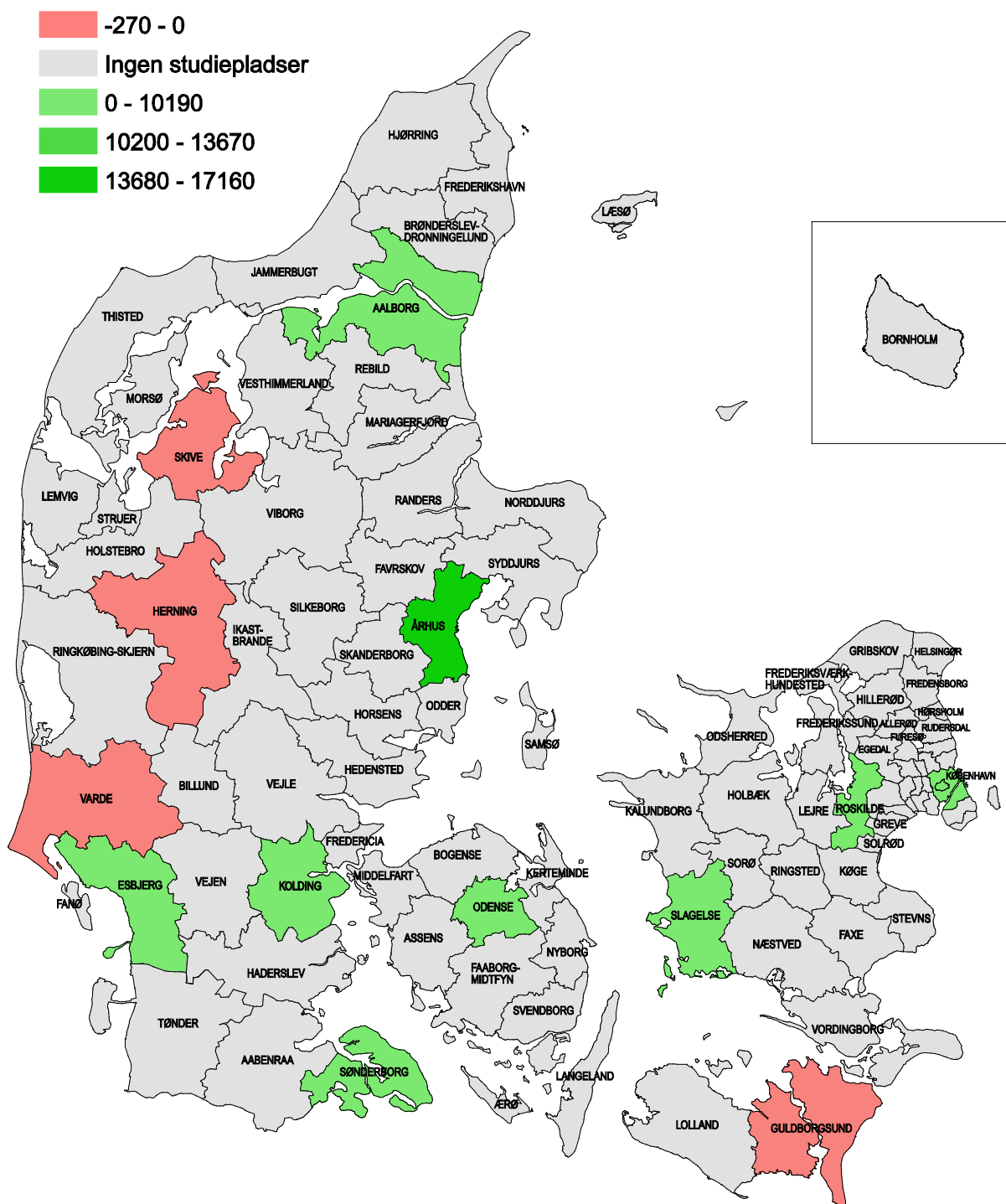
Figur 14. Ændringer i antallet af studiepladser i de enkelte kommuner 1990-2012 for mellemlange uddannelser.

Bacheloruddannelserne

Antallet af studiepladser i bacheloruddannelserne er steget stærkt fra ca. 22.000 til 96.000 i 1990-2012. Uddannelserne er placeret i meget få kom-

muner, og væksten er sket i endnu færre. I fire kommuner er uddannelserne blevet reduceret. Sønderborg er eneste yderkommuner med vækst på ca. 200 studiepladser, mens Guldborgsund har mistet 270 og Skive 115.

Bacheloruddannelser

Figur 15. Ændringer i antallet af studiepladser i de enkelte kommuner 1990-2012 for bacheloruddannelser.

Udviklingen i kommunegrupperne

Som vist i Tabel 6 har der været en stærk vækst i antallet af studiepladser i perioden 1990 til 2012. Men denne vækst har ikke været lige fordelt på kommunegrupperne, og for yderområderne er der sket en tilbagegang for nogle af uddannelsesområderne, som det fremgår af Tabel 9.

Tabel 9. Væksten i studiepladser i kommunegrupperne 1990 -2012.

	Erhvervs- uddannelser mv.	Mellemlange videregående	Bachelor	Lang videre- gående	Alle
Vækst i antal studiepladser					
Hovedstadsområdet	13.943	16.997	14.408	-605	44.743
Større byområder	24.457	20.832	34.933	5.169	85.391
Mellemområder	12.062	7.042	340	429	19.873
Yderkommuner	-2.646	1.525	-189	370	-940
Øerne	-49	225	0	0	176
I alt	47.767	46.621	49.492	5.363	149.243
Relativ tilvækst %					
Hovedstadsområdet	24	81	192	-3	
Større byområder	46	99	350	18	
Mellemområder	24	85	21	-	
Yderkommuner	-10	39	-16	1.194	
Øerne	-3	132	-	-	
I alt	25	86	244	11	
Afvigelse fra gns. %					
Hovedstadsområdet	-1	-5	-52	-13	
Større byområder	21	14	107	8	
Mellemområder	-1	-1	-223	-	
Yderkommuner	-35	-47	-259	1.183	
Øerne	-29	47	-	-	

Væksten i uddannelserne er først og fremmest sket i de større byområder udenfor hovedstadsområdet, men også her er der især kommet flere bacheloruddannelser og mellemlange uddannelser. En af årsagerne er at de lange uddannelser i højere grad starter som bacheloruddannelser, således at nogle af de uddannelsespladser, der var lang uddannelser i 1990, nu er anført som bachelor. Mellemområderne har især haft en vækst i de mellemlange uddannelser.

I yderområderne og på øerne er der kommet 1.750 flere studiepladser på de mellemlange uddannelser, men områderne er faldet tilbage, set i forhold til den generelle landsdækkende tilvækst, både for disse uddannelser og for erhvervsuddannelser og bachelorer. Eneste fremskridt er, at Sønderborg har fået 370 flere studiepladser på en eller flere lange uddannelser. Konsekvensen af udviklingen er, at uddannelsespladserne er blevet mere geografisk skævt fordelt, som det fremgår af Tabel 10.

Tabel 10. Uddannelsespladserne fordelt på kommunegrupper i 1990 og 2012 og ændringen i fordelingen (procentpoint).

	Erhvervsuddannelser og kort videregående	Mellemlange videregående	Bachelor	Lang videre- gående	Alle
Fordeling 1990 (%)					
Hovedstadsområdet	31	39	37	45	61
Større byområder	28	39	49	55	39
Mellemområder	26	15	8	0	0
Yderkommuner	15	7	6	0	0
Øerne	1	0	0	0	0
	100	100	100	100	100
Fordeling 2012 (%)					
Hovedstadsområdet	30	38	31	39	44
Større byområder	33	41	64	59	55
Mellemområder	26	15	3	1	0
Yderkommuner	10	5	1	1	0
Øerne	1	0	0	0	0
	100	100	100	100	100

Ændring 1990- 2012 (pct. point)					
Hovedstadsområdet	-0,3	-1,1	-5,5	-5,3	-16,8
Større byområder	4,7	2,8	15,2	3,9	16,7
Mellemområder	-0,2	-0,1	-5,2	0,8	0,0
Yderkommuner	-4,0	-1,8	-4,5	0,7	0,1
Øerne	-0,2	0,1	0,0	0,0	0,0

Hovedstadsområdet har fået en mindre del af uddannelsespladserne, især de længere varende. For yderområderne er det især relativt færre erhvervsuddannelsespladser og bacheloruddannelser.

Udviklingen i tidspunktet for unges start på og deres valg af uddannelse

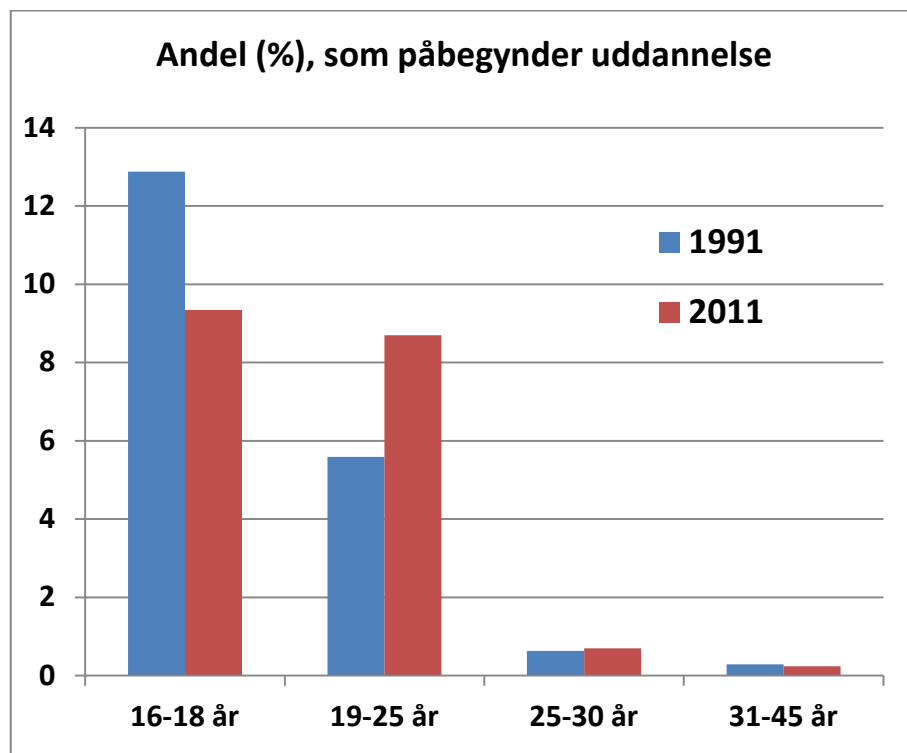
Tidspunktet for start af uddannelse

Det har betydning for unges fraflytning fra yderområder og øer, hvornår de starter deres uddannelse, og hvilke uddannelser de søger ind på. I dette afsnit undersøger vi, på hvilke alderstrin unge starter på en kompetencegivende uddannelse – altså efter grundskole og ungdomsuddannelser. Analyserne er baseret på Danmarks Statistiks elevregister, der giver information om, hvornår studerende har påbegyndt og afsluttet uddannelser tilbage i tiden. Af hensyn til de senere flytteundersøgelser har vi udvalgt studerende, der har påbegyndt deres første kompetencegivende uddannelse enten mellem 1.2.1991 og 1.2.1992 eller mellem 1.2.2011 og 1.2.2012. Dette for at være sikker på, at en evt. flytning i forbindelse med uddannelsen er sket efter 1.1 i de år, hvor uddannelsen angives at starte. I Tabel 11 er vist andelen af unge i fire aldersgrupper, som påbegyndte en uddannelse i hhv. 1991 og 2011.

Tabel 11. Andelen af unge (%) i fire aldersgrupper, som påbegyndte deres første kompetencegivende uddannelse i årene 1991 og 2011, opdelt på bopælsområde ved starten af året.

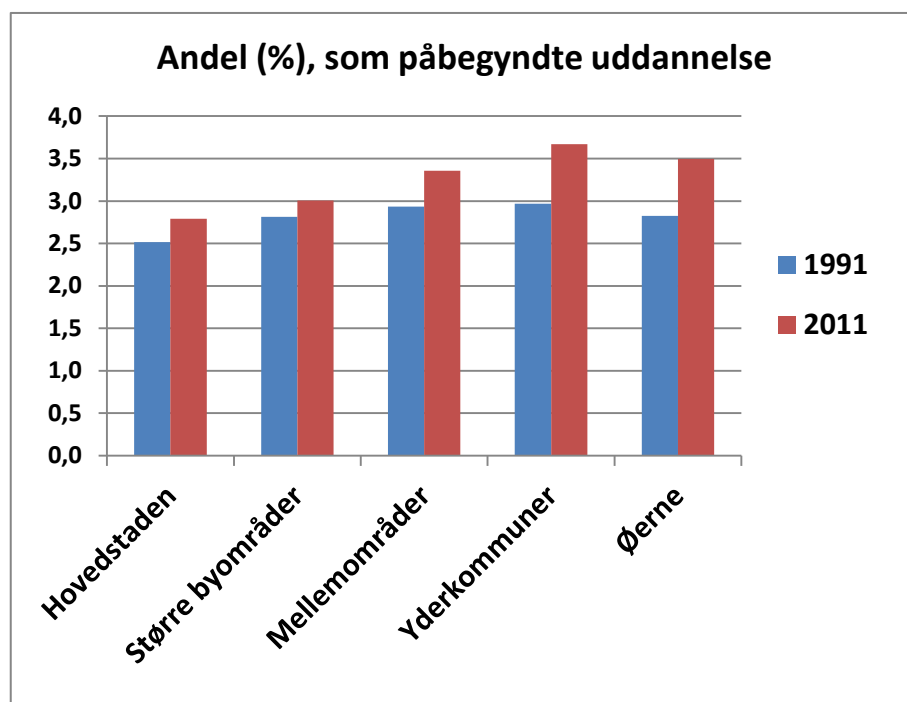
	16-18 år	19-25 år	26-30 år	31-45 år	Alle
1991					
Hovedstadsområdet	11,1	5,7	0,7	0,2	2,5
Større byområder	12,7	5,6	0,7	0,3	2,8
Mellemområder	13,7	5,6	0,6	0,3	2,9
Yderkommuner	14,1	5,4	0,5	0,3	3,0
Øerne	15,7	4,6	0,5	0,3	2,8
Hele Landet	12,9	5,6	0,6	0,3	2,8
2011					
Hovedstadsområdet	7,6	8,8	0,8	0,3	2,8
Større byområder	9,1	7,6	0,6	0,2	3,0
Mellemområder	10,3	9,4	0,6	0,2	3,4
Yderkommuner	10,7	9,5	0,7	0,3	3,7
Øerne	10,4	8,8	1,0	0,2	3,5
Hele Landet	9,3	8,7	0,7	0,2	3,1
Ændring 91-11					
Hovedstadsområdet	-3,5	3,1	0,1	0,0	0,3
Større byområder	-3,6	2,0	-0,1	-0,1	0,2
Mellemområder	-3,4	3,8	0,1	-0,1	0,4
Yderkommuner	-3,4	4,0	0,2	-0,0	0,7
Øerne	-5,3	4,2	0,6	-0,1	0,7
Hele Landet	-3,5	3,1	0,1	-0,0	0,3
Afvigelse do fra Hele landet					
Hovedstadsområdet	-0,0	-0,0	0,0	0,1	
Større byområder	-0,0	-1,1	-0,2	-0,0	
Mellemområder	0,2	0,7	0,0	-0,0	
Yderkommuner	0,1	0,9	0,1	0,0	
Øerne	-1,8	1,1	0,5	-0,0	

I Figur 16 er nogle af tallene fra tabellen illustreret.

Figur 16. Andelen af unge i fire aldersgrupper som påbegyndte kompetencegivende uddannelser i årene 1991 og 2011.

Andelen af unge i alderen 16-45 år, der startede en uddannelse det pågældende år, er øget fra 2,8 til 3,5 pct. fra 1991 til 2011, men start af uddannelse sker senere i 2011. Der er således væsentlig færre blandt de 16-18-årige, som påbegyndte en kompetencegivende uddannelse i 2011, hvilket kan have sammenhæng med, at flere tager en ungdomsuddannelse, som fx gymnasiet. I stedet er det nu væsentligt flere, som går i gang i aldersgruppen 19-25 år.

Figur 17. Andelen af unge i alderen 16-45 år som starter på uddannelse opdelt på bopælsområde ved starten af året.

Tilvæksten i andelen af unge, som påbegyndte uddannelse har været størst i yderområder og øer fremgår det af tabellen og af Figur 17. Det er også i

disse områder, at den største andel af unge har startet en uddannelse i 2011. Det fremgår af Tabel 11, at det især er i aldersgruppen 19-25 år, at der har været en tilvækst, men også lidt blandt de lidt ældre i gruppen 26-30 år.

Valg af uddannelse

Ligesom i afsnittet om uddannelsesstedernes lokalisering har vi opdelt de kompetencegivende uddannelser i fire grupper:

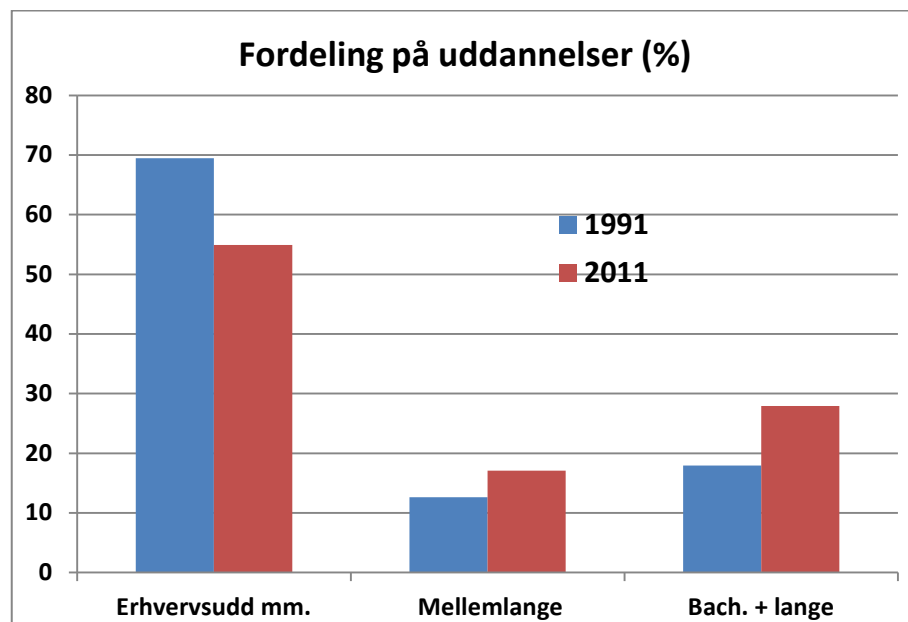
1. Erhvervsuddannelser og korte videregående (inklusive erhvervsfaglige grundforløb)
2. Mellemlange videregående uddannelser
3. Bacheloruddannelser
4. Lange videregående uddannelser

I Tabel 12 vises, hvordan de uddannelsessøgende, der startede uddannelse i hhv. 1991 og 2011, er fordelt på disse grupper. I perioden er der sket en ændring i uddannelsesstrukturen således, at flere starter på og gennemfører bacheloruddannelser, før de starter på en kandidatuddannelse på universiteterne. Det betyder, at første uddannelsesvalg i højere grad er bachelor. Bacheloruddannelser og lange uddannelser er derfor slået sammen i tabellen for at kunne sammenligne de to år.

Tabel 12. Uddannelsessøgende i forskellige aldersgrupper, der startede første uddannelse i hhv. 1991 og 2012, fordelt på studiekategori (%).

	16-18 år	19-25 år	25-30 år	31-45 år	Alle
1991					
Erhvervsudd mm.	99	43	59	68	69
Mellemlange	0,2	22	26	24	13
Bach. + lange	0,9	35	15	8	18
I alt	100	100	100	100	100
2011					
Erhvervsudd mm.	99	32	57	79	55
Mellemlange	0,2	25	21	13	17
Bach. + lange	0,6	43	21	8	28
I alt	100	100	100	100	100
Ændring 91-11 (pct. point)					
Erhvervsudd mm.	0,3	-11,5	-1,2	11,3	-14,5
Mellemlange	-0,0	3,6	-4,4	-10,9	4,5
Bach. + lange	-0,3	7,9	5,6	-0,4	10,0

I Figur 18 er hovedtallene i tabellen illustreret.

Figur 18. Uddannelsesstartere 1991 og 2011 fordelt på uddannelsestyper.

Generelt har uddannelsesvalget ændret sig fra erhvervsuddannelse og korte uddannelser til bachelor og lange uddannelser. Også andelen, der søger mellemlange uddannelser, er øget. Dette har en sammenhæng med, at de unge i 2011 starter senere på studierne. Desuden er der færre blandt de 19-25-årige, som påbegynder en erhvervsuddannelse, samtidigt med at flere af dem starter på mellemlange uddannelser eller bacheloruddannelser. Også blandt de 26-30-årige er der flere, som påbegynder en længere uddannelse, men færre tager mellemlange uddannelser i denne gruppe. I den ældste af de fire grupper er udviklingen lidt overraskende, at en større andel starter på erhvervsuddannelser end tidligere.

Som tidligere vist i undersøgelsen fra KRAKs Fond Byforskning varierer studievalget imidlertid en del mellem de store byer og yderområderne, som det fremgår af Tabel 13.

Tabel 13. Uddannelsessøgende i **kommunegrupper**, der startede første uddannelse i hhv. 1991 og 2012, fordelt på studiekategori.

	Hovedstads- området	Større byom- råder	Mellem- områder	Yder- kommuner	Øerne	Hele landet
1991						
Erhvervsudd mm.	61	67	76	76	84	69
Mellemlange	15	15	11	10	6	13
Bach. + lange	25	18	14	14	9	18
I alt	100	100	100	100	100	100
2011						
Erhvervsudd mm.	48	50	62	63	67	55
Mellemlange	17	19	16	17	17	17
Bach. + lange	35	31	22	21	17	28
I alt	100	100	100	100	100	100
Afvigelse fra landsgennemsnit 2011						
Erhvervsudd mm.	-7	-5	7	8	12	
Mellemlange	0	2	-1	-1	-0	
Bach. + lange	7	3	-6	-7	-11	
Ændring 91-11						
Erhvervsudd mm.	-12,8	-17,0	-13,4	-13,3	-17,6	
Mellemlange	2,8	4,1	5,0	6,6	10,3	
Bach. + lange	10,0	12,9	8,4	6,7	7,3	

De uddannelsessøgende i yderområder og på øerne har i højere grad startet med en erhvervsuddannelse eller kort videregående uddannelse end tilfældet har været i hovedstadsområdet og de større byområder. Søgningen til bachelor og lange uddannelser er lavere.

Selv om andelen der søger erhvervsuddannelser er faldet over hele landet fra 1991 til 2011, så er denne forskel mellem byer og yderområder bevaret gennem årene. Der er dog også kommet væsentligt flere i yderområder og på øerne, som søger ind på mellemlange uddannelser og bachelor/lange.

I forbindelse med denne undersøgelse af sammenhængen mellem start af uddannelse og fraflytning fra yderområder er det afgørende, hvor stor en del af de unge der starter uddannelser, som i mindre eller højere grad er centraliseret til byområderne. I Tabel 14 er vist procentdelen af unge ved starten af året, der i løbet af 1991 eller 2011 starter på forskellige uddannelser.

Tabel 14. Andelen af unge (%) 16-45 år i de geografiske områder, som startede på forskellige uddannelser i årene 1991 og 2011.

	Hovedstads- området	Større by- områder	Mellem- områder	Yder- kommuner	Øerne	Hele landet
1991						
Erhvervsudd mm.	1,5	1,9	2,2	2,3	2,4	1,9
Mellemlange	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,4
Bach. + lange	0,6	0,5	0,4	0,4	0,3	0,5
I alt	2,5	2,8	2,9	3,0	2,8	2,8
2011						
Erhvervsudd mm.	1,3	1,5	2,1	2,3	2,3	1,7
Mellemlange	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6	0,5
Bach. + lange	1,0	0,9	0,7	0,8	0,6	0,9
I alt	2,8	3,0	3,4	3,7	3,5	3,1
Afvigelse fra landsgennemsnit 2011						
Erhvervsudd mm.	-0,4	-0,2	0,4	0,6	0,6	
Mellemlange	-0,0	0,0	-0,0	0,1	0,1	
Bach. + lange	0,1	0,1	-0,1	-0,1	-0,3	
Ændring 91-11						
Erhvervsudd mm.	-0,2	-0,4	-0,1	0,0	-0,1	
Mellemlange	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4	
Bach. + lange	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	

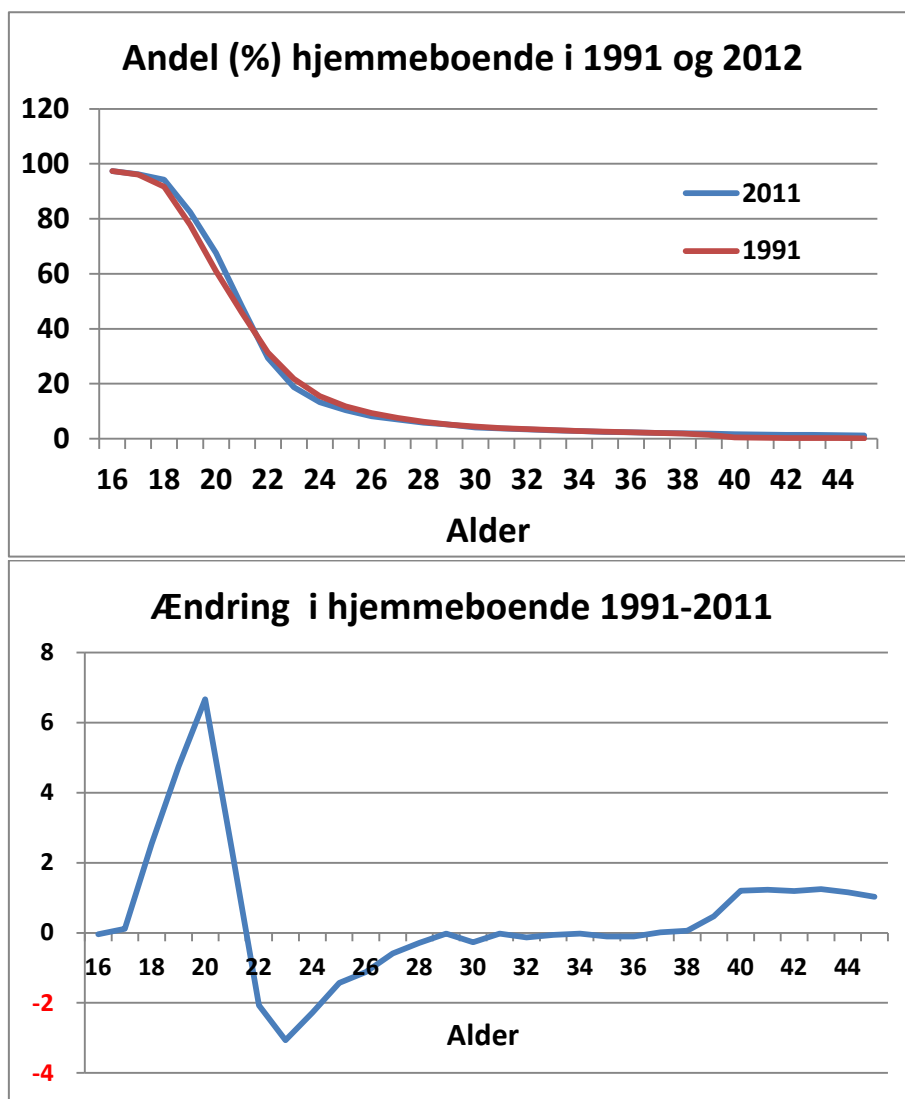
Der var en større andel af unge i yderområder og på øerne, der startede bachelor/lange uddannelser og især mellemuddannelser i 2011 end i 1991. Der er dog stadig færre i yderområder og på øer end i byområderne, der i 2011 starter bachelor eller lang uddannelse.

Fraflytning fra hjemmet og hjemstavnen

I dette afsnit belyser vi, hvornår unge flytter fra forældrene, og hvor de flytter hen. Vi ser først på hvor gamle, de unge er ved fraflytningen, og om dette har ændret sig siden 1990'erne. Sidst i kapitlet belyses, i hvor høj grad de unge bliver boende i deres forældres kommune eller flytter væk.

Fraflytning fra forældre

Fraflytningen fra forældre er belyst ved at se på, hvor stor en del af unge i forskellige aldersgrupper, der stadig bor hjemme, således som det er angivet i Danmarks Statistiks befolkningsregister. I figur 17 vises hvor stor en andel af unge, der stadig boede hjemme i hhv. 1991 og 2012. Desuden vises forskellen mellem de to år som procentpoint.

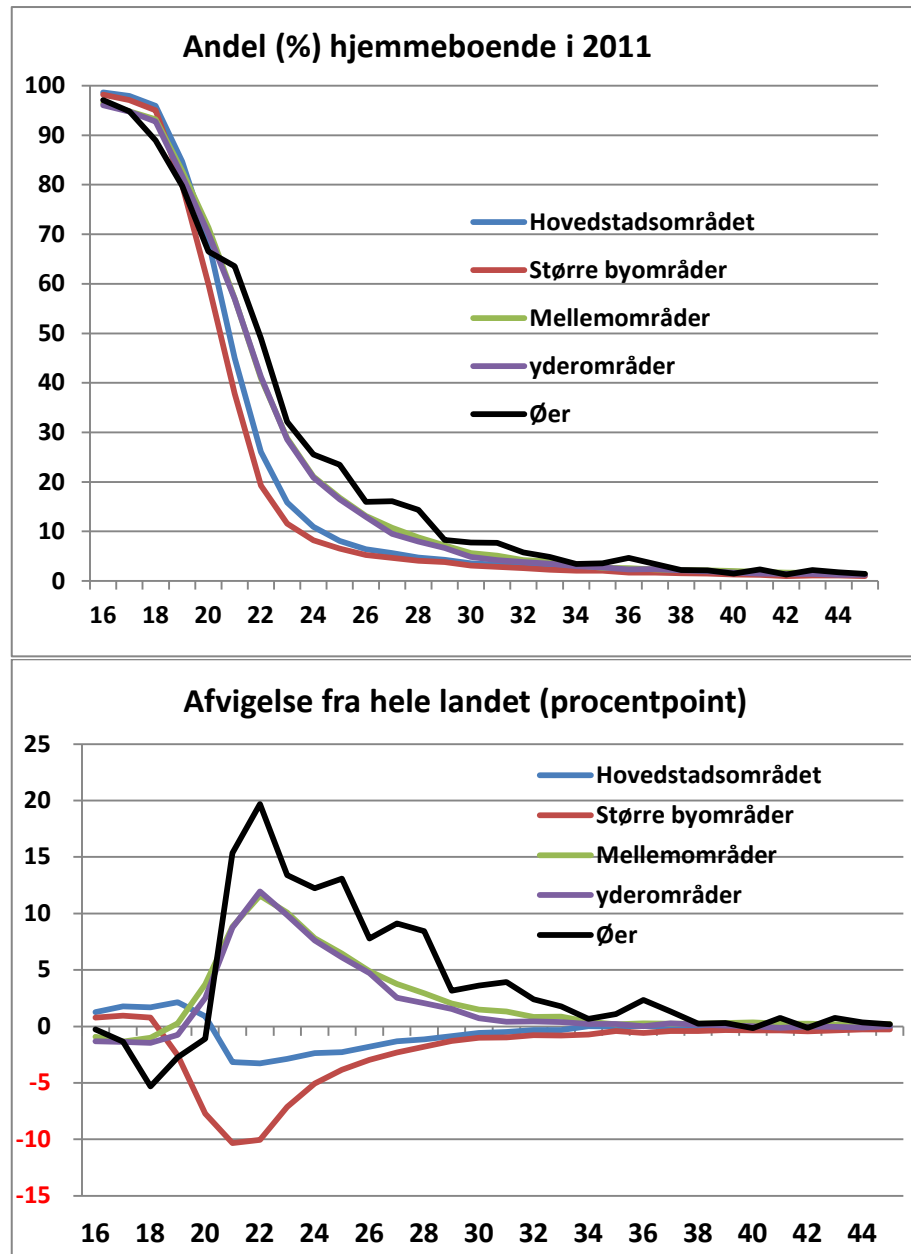

Figur 19. Andelen af aldersgrupper (%), som boede hjemme i hhv. 1991 og 2011 og forskellen (procentpoint) mellem de to år.

97 procent af de 16-årige boede hos forældre i hvert af de to år. Andelen faldt stærkt fra det 18. til det 23. år, hvor under 20 pct. boede hjemme i 2011. Efter det 25. år var det mindre end 10 pct.

Forløbet var nogenlunde det samme i 1991, men ikke helt, som det fremgår af den nederste del af figuren. Der var flere af de 19-21-årige, som boede hjemme i 2011 end tilfældet var i 1991. Dette har formentlig en vis sammenhæng med, at flere i 2011 tog en ungdomsuddannelse i stedet for at begynde en erhvervsuddannelse. Til gengæld var der lidt færre hjemmeboende i 2011 blandt de 22-27-årige end i 1991.

Fraflytningstidspunktet for de unge er imidlertid ikke helt det samme i forskellige dele af landet, som det fremgår af Figur 20.

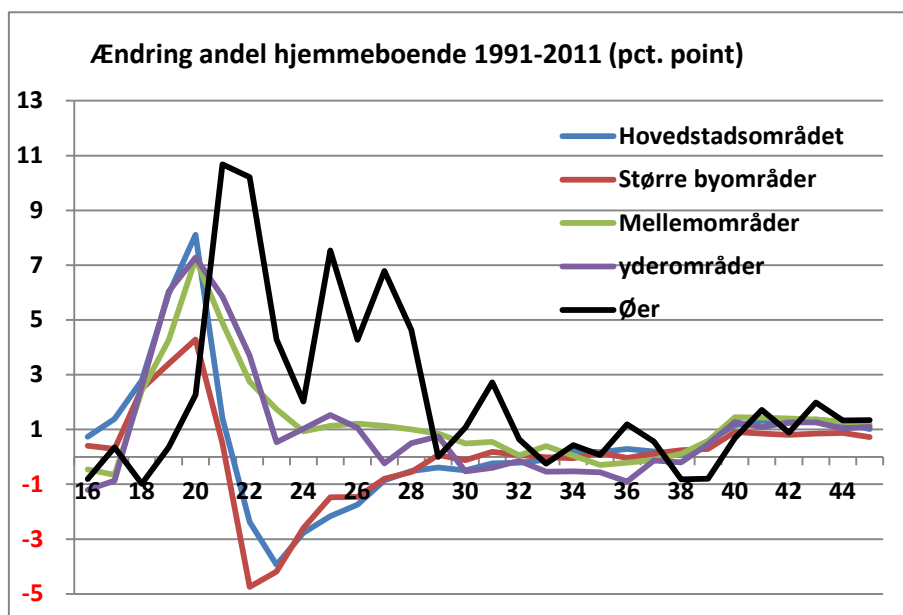

Figur 20. Andelen af aldersgrupper (%), som boede hjemme i kommunegrupperne 2011 og afvigelsen (procentpoint) i forhold til landstallene.

De unge i hovedstadsområdet og de større byområder flyttede tidligere hjemmefra i 2011 end i de øvrige kommunegrupper, især på øerne. Ser man på de 22-årige, så var det kun 19 pct. i de større byområder, som boede hjemme, mens det var 49 pct. på øerne og 41 pct. i yderområder og mellem-

kommuner. Mens 90 pct. i de store byer er flyttet hjemmefra, når de bliver 24, så er det mindre end 80 pct. i de øvrige kommuner.

Som vist ovenfor, er der sket ændringer siden 1991 i fraflytningen fra forældre, men disse ændringer er ikke sket på helt den samme måde i forskellige dele af landet, som det fremgår af Figur 21.

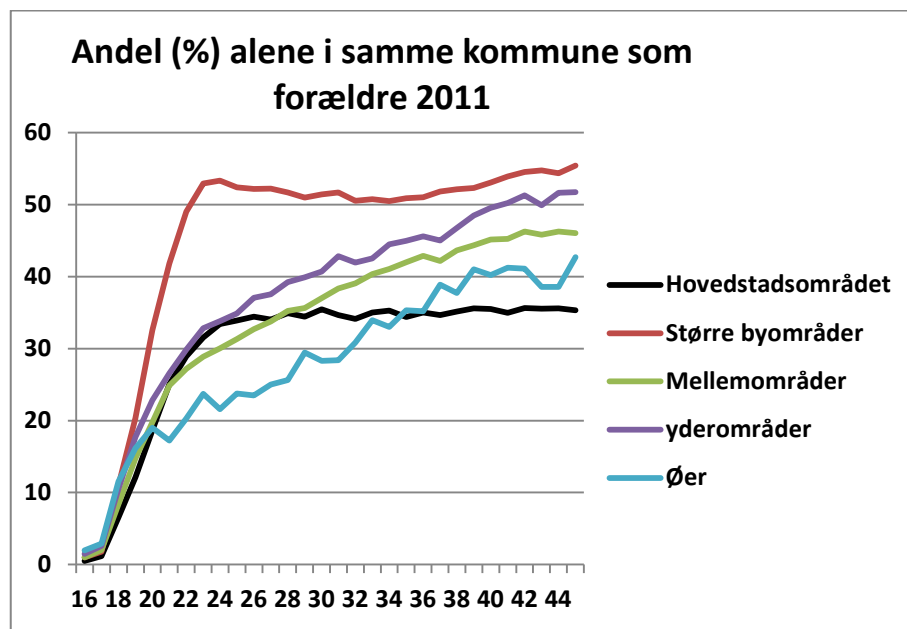
Figur 21. Ændringer i andelen (procentpoint) af hjemmeboende i aldersgrupper fra 1991 til 2011 i forskellige kommunetyper.

Tendensen fra landsgennemsnittet, med at man er flyttet senere hjemmefra i 2011, slår mest igennem i hovedstadsområdet og de større byområder. I de øvrige kommuner er der ikke en større del af de 22-26-årige, som i 2011 er flyttet hjemmefra, men en mindre. Generelt blev de unge uden for byerne således boende endnu længere tid hjemme i 2011, end de gjorde i 1991. Det gælder i størst udstrækning for de unge på øerne.

Fraflytning fra hjemkommunen

Den metode, der er brugt til at belyse, hvornår de unge fraflytter hjemkommunen, er at se på, om de bor i samme kommune som mindst en af deres forældre. Den er baseret på oplysninger om forældres cpr-nummer i befolkningsregisteret. Disse er kun valide for 2011, mens registeret for 1991 har for mange mangler til at kunne bruges. Hjemkommunen er defineret, som den kommune moren bor i, og hvis hun mangler, er det farens kommune. En mulig fejlkilde er, at forældrene er fraflyttet den kommune, hvor de unge boede som 17-årige. Vi ved imidlertid, at mobiliteten blandt de aldersgrupper forældrene tilhører er lav. Det gælder især mobilitet henover kommunegrænser.

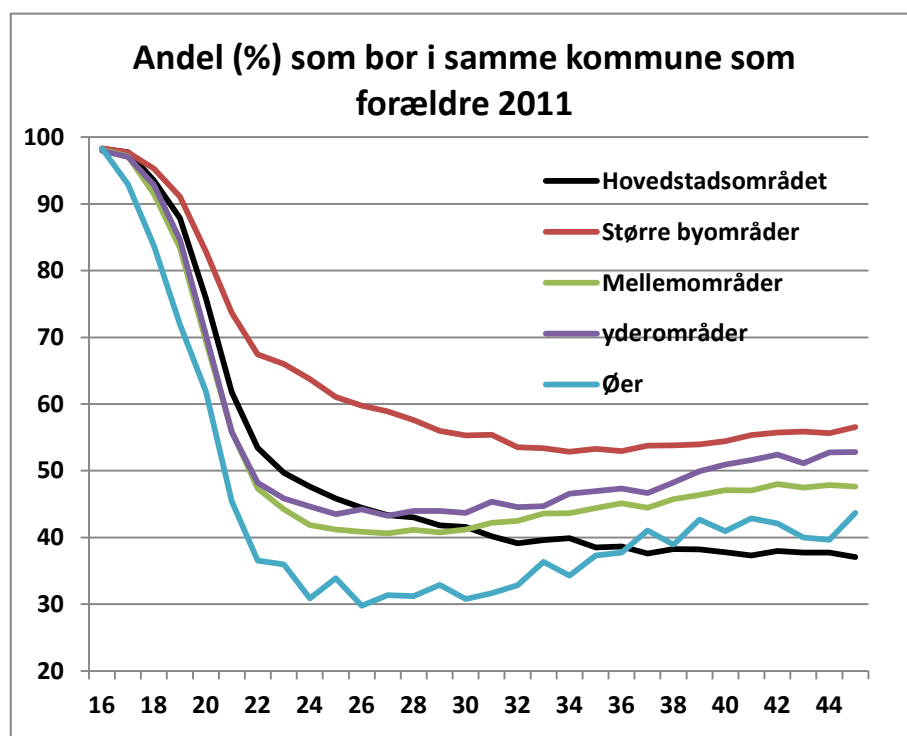
Når de unge flytter hjemmefra, er der nogle, der finder en bolig i samme kommune som deres forældre, mens andre flytter væk. I Figur 22 vises andelen af unge, der boede i samme kommune som forældrene i 2012, men på en anden adresse end forældrene.

Figur 22. Andelen af unge i forskellige aldersgrupper, som havde egen bopæl i samme kommune som mindst en af deres forældre 2011, opdelt på forældrenes kommunegruppe.

Det er i de større byområder, at de unge hurtigst og oftest har bosat sig i samme kommune som forældrene. I yderområder og mellemkommuner, samt i en vis udstrækning på øerne er der sket en langsommere udvikling med alderen, men andelen, som bor i egen bolig i samme kommune som forældrene, blev ved med at vokse med alderen helt op til 45 år. Det kan kun delvist forklares ved, at de unge fraflytter senere fra forældrene som ovenfor vist. En forklaring må være, at nogle er vendt tilbage til 'hjemkommunen' efter at have været bosat i andre kommuner.

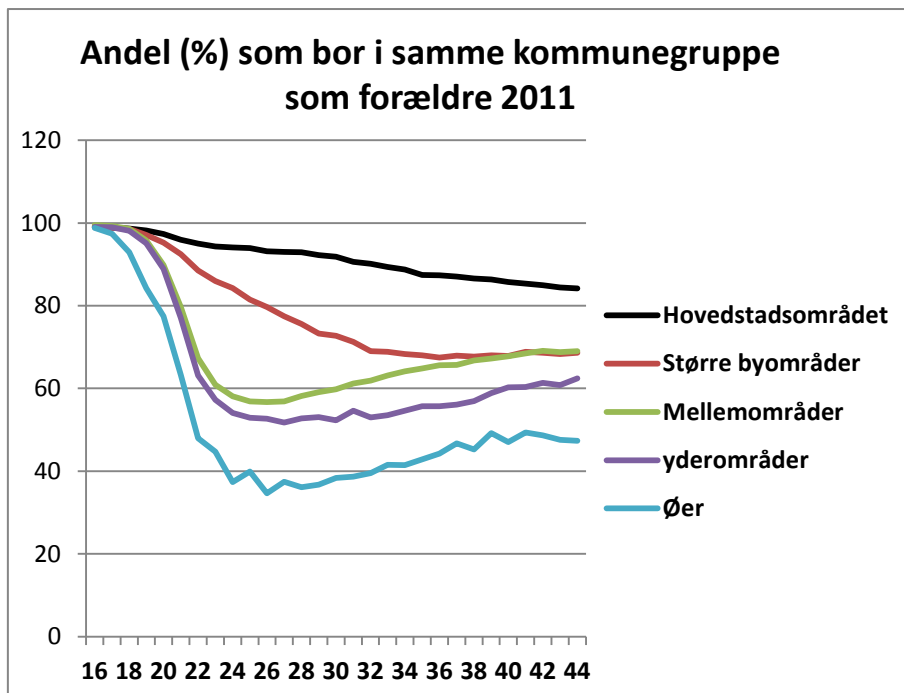
I Figur 23 ser vi på hvor stor en del af de unge, som i alt boede i 'hjemkommunen' i 2011 enten hos forældre eller alene.

Figur 23. Andelen af unge i aldersgrupper, som bor i samme kommune som forældre – hjemme eller alene 2011. Opdelt på forældrenes kommunegrupper.

De unge forlod deres hjemkommune relativt hurtigt, inden de fyldte 22 år. Når de fyldte 23, var der på landsbasis kun 50 pct. af dem tilbage i forældrenes kommuner. De unge på øerne forlod disse hurtigst efterfulgt af yderområder og mellemkommuner. Andelen i disse tre kommunegrupper når bunden i alderen 27 år, hvorefter den vokser igen frem mod det 45. år, men ikke meget. Det må således kun være en begrænset del af fraflytterne, der er vendt tilbage.

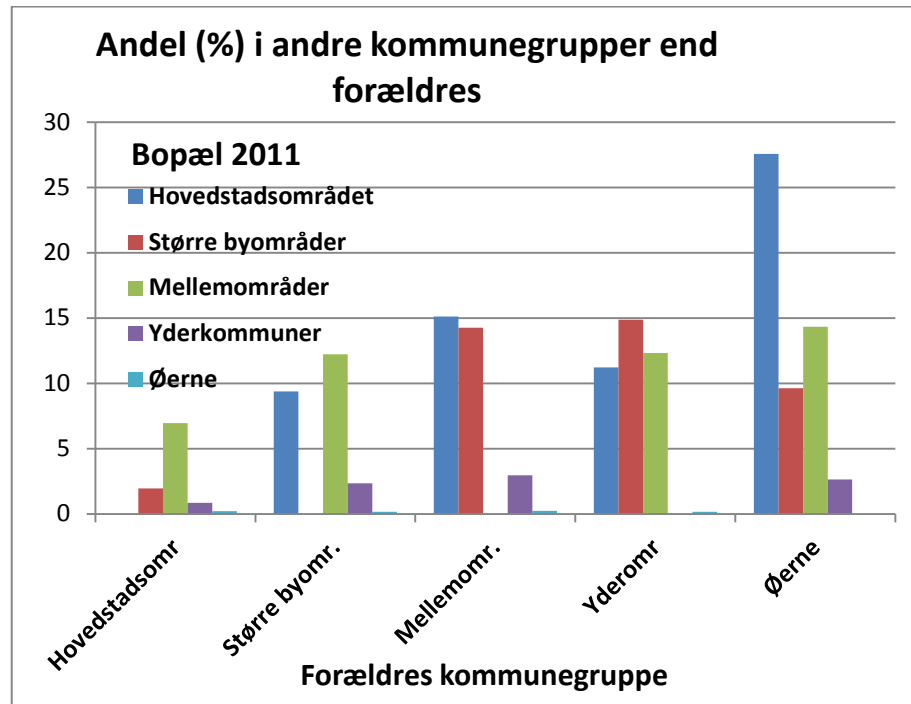
En del af de unge, der fraflytter hjemkommunen, bosætter sig i andre kommuner i samme geografiske område og forlader dermed ikke hjemstavnen. Det gælder i særlig grad for hovedstadsområdet, som består af mange kommuner. I Figur 24 er vist hvor stor en del af de unge, der boede indenfor samme kommunegrupper som forældre i 2011.

Figur 24. Andelen (%) af unge i aldersgrupper, som bor i samme kommunegrupper som forældre – hjemme eller alene 2011. Opdelt på forældrenes kommunegrupper.

Over 80 pct. af de unge, hvis forældre boede i hovedstadsområdet, var stadig bosat der ved det 45. år, mens dette kun gjaldt for 60 pct. i yderområderne. Mellemkommunerne nåede med alderen op på samme niveau som de større byområder, hvor små 70 pct. var bosat. når de er 45.

I Figur 25 vises i hvilke andre kommunegrupper unge, som ikke boede i forældrenes kommunegrupper, havde bosat sig i 2011.

Figur 25. Andel (%) af unge 16-45 år, som bor i andre kommunegrupper end forældrene 2011.

De unge, der var fraflyttet fra yderområder, har især bosat sig i de større byområder og i mellemkommuner, hvilke har sammenhæng med at størstedelen af dem ligger i Jylland. Men en hel del var også flyttet til hovedstadsområdet. Befolkningen på øerne, som især boede på Bornholm, er i stor udstrækning havnet i hovedstadsområdet. Nogle få er kommet til yderområderne.

Mellemkommunernes unge er blevet hængende i lige stor udstrækning i hovedstadsområdet og i de større byområder. Nogle få i yderområderne. En pæn del af de unge fra de større byområder er flyttet til mellemkommuner og hovedstadsområdet og nogle få til yderområderne.

Uddannelsesstart og fraflytning

I dette afsnit gør vi en indledende analyse af, hvad start af uddannelse betyder for de unges fraflytning fra forældre og fra hjemkommunen. Vi ser først på hvor stor en del af de, der starter uddannelse, som flyttede væk i 2011, og hvordan dette varierer for de forskellige kommunegrupper, samt om der er sket ændringer fra 1991 til 2011. Dernæst ser vi på, hvilken betydning dette har for den samlede fraflytning fra kommuner og kommunegrupper.

Unge flytninger

Antallet af unge som forlader deres hjemkommune og den kommunegruppe, som denne ligger i, er ændret i løbet af de 20 år fra 1991 til 2011, som det fremgår af Tabel 15.

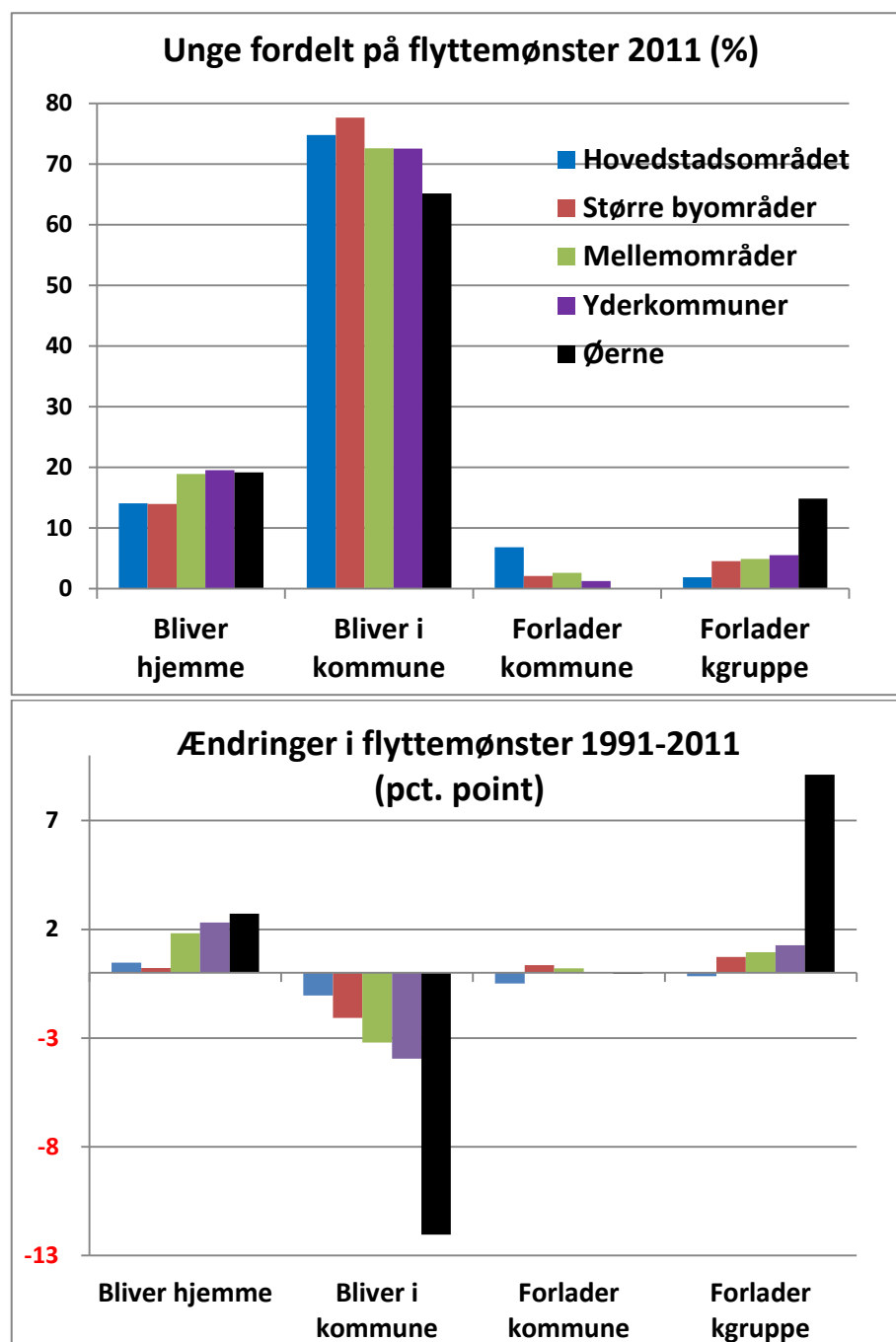
Tabel 15. Antallet af unge 16-45-årige, fordelt på flyttemønster i løbet af året, dvs. i hvor høj grad de forlader deres forældre, bopælskommune og kommunegruppe i 1991 og 2011.

	Bliver hjemme	Bliver i kommune	Forlader kommune	Forlader kgruppe	Udvandret /død	Alle	Andel af alle
2011							
Hovedstadsområdet	103.858	552.724	50.305	13.756	18.538	739.181	35%
Større byområder	70.409	391.666	10.524	22.996	8.955	504.550	24%
Mellemområder	122.941	471.265	17.007	31.993	6.119	649.325	30%
Yderkommuner	44.668	165.857	2.913	12.667	2.530	228.635	11%
Øerne	3.733	12.682	2	2.887	165	19.469	1%
Hele landet	345.609	1.594.194	80.751	84.299	36.307	2.141.160	100%
1991							
Hovedstadsområdet	98.387	549.353	52.876	14.615	9.297	724.528	31%
Større byområder	69.667	404.531	8.798	19.448	5.105	507.549	22%
Mellemområder	127.686	565.521	18.016	29.711	5.317	746.251	32%
Yderkommuner	50.937	226.257	3.715	12.625	2.285	295.819	13%
Øerne	4.987	23.400	14	1.733	186	30.320	1%
Hele landet	351.664	1.769.062	83.419	78.132	22.190	2.304.467	100%
Ændring 91-11							
Hovedstadsområdet	5.471	3.371	-2.571	-859	9.241	14.653	3%
Større byområder	742	-12.865	1.726	3.548	3.850	-2.999	2%
Mellemområder	-4.745	-94.256	-1.009	2.282	802	-96.926	-2%
Yderkommuner	-6.269	-60.400	-802	42	245	-67.184	-2%
Øerne	-1.254	-10.718	-12	1.154	-21	-10.851	-0,4%
Hele landet	-6.055	-174.868	-2.668	6.167	14.117	-163.307	

Der var i 2011 163.000 færre unge i alderen 16-45 år end i 1991svarende til et fald på 7 pct. I hovedstadsområdet blev der ca. 15.000 flere, mens yderområderne havde 67.000 færre. Antallet af unge i yderområder blev 23 pct. mindre i løbet af de tyve år, vi har undersøgt. For øerne var det 36 pct. og for mellemkommuner 13 pct. I 1991 boede 13 pct. af de unge i yderområder, mens det kun var 11 pct. i 2011.

Samtidig fremgår det, at der, på trods af at et mindre antal boede i yderområderne, var flere unge der forlod deres kommune og kommunegruppe i 2011 end i 1991. Langt færre forbliver i kommunerne. Det samme mønster

tegner sig for øerne, og også for mellemkommuner og de større byområder. Kun i hovedstadsområdet er der blevet færre unge, der forlader hovedstadsområdet og deres kommune.

Figur 26. Unge 16-45-årige, fordelt på flyttemønstre i 2011 og ændringer i forhold til 1991.

I Figur 26 er vist, hvordan de unge i 2011 er fordelt på flyttemønstre, dvs. om de i løbet af året er forblevet hos forældre eller i kommune, er flyttet til andre kommuner i samme kommunegrupper eller til andre kommunegrupper. Andelen, der forbliver hjemme, er størst i yderområder, mellemkommuner og på øer, hvilket er i overensstemmelse med, at de, som tidligere vist, bliver boende længere hjemme. Men flere unge forlod deres kommune i yderområder, og især på øerne, i 2011. Især var der flere, som flyttede til andre kommunegrupper. Den nederste del af figuren viser, at dette er en udvikling, som er øget i periode 1991-2011. Selv om flere bliver boende hjemme i yderområderne, er der kommet flere, som forlader kommunerne og flytter til andre kommunegrupper. Det gælder især for øerne.

Start af uddannelse og flyttemønster

I Tabel 16 er vist antallet af unge, som startede på deres første kompetencegivende uddannelse i 2011 og 1991, fordelt på deres flyttemønster i løbet af startåret. Unge, som ændrer uddannelse eller fx afslutter bachelor og fortsætter med en kandidatuddannelse, er således ikke inkluderet. Uddannelsernes startår er defineret som start fra 1. februar i året til 1. februar året efter for at få en rimelig overensstemmelse med målingen af flyttemønsteret, der er baseret på sammenligning af bopælen per 1.1. i året og 1.1. året efter. Det må formodes, at studerende, der starter i januar, har skiftet bopæl før 1. januar i året.

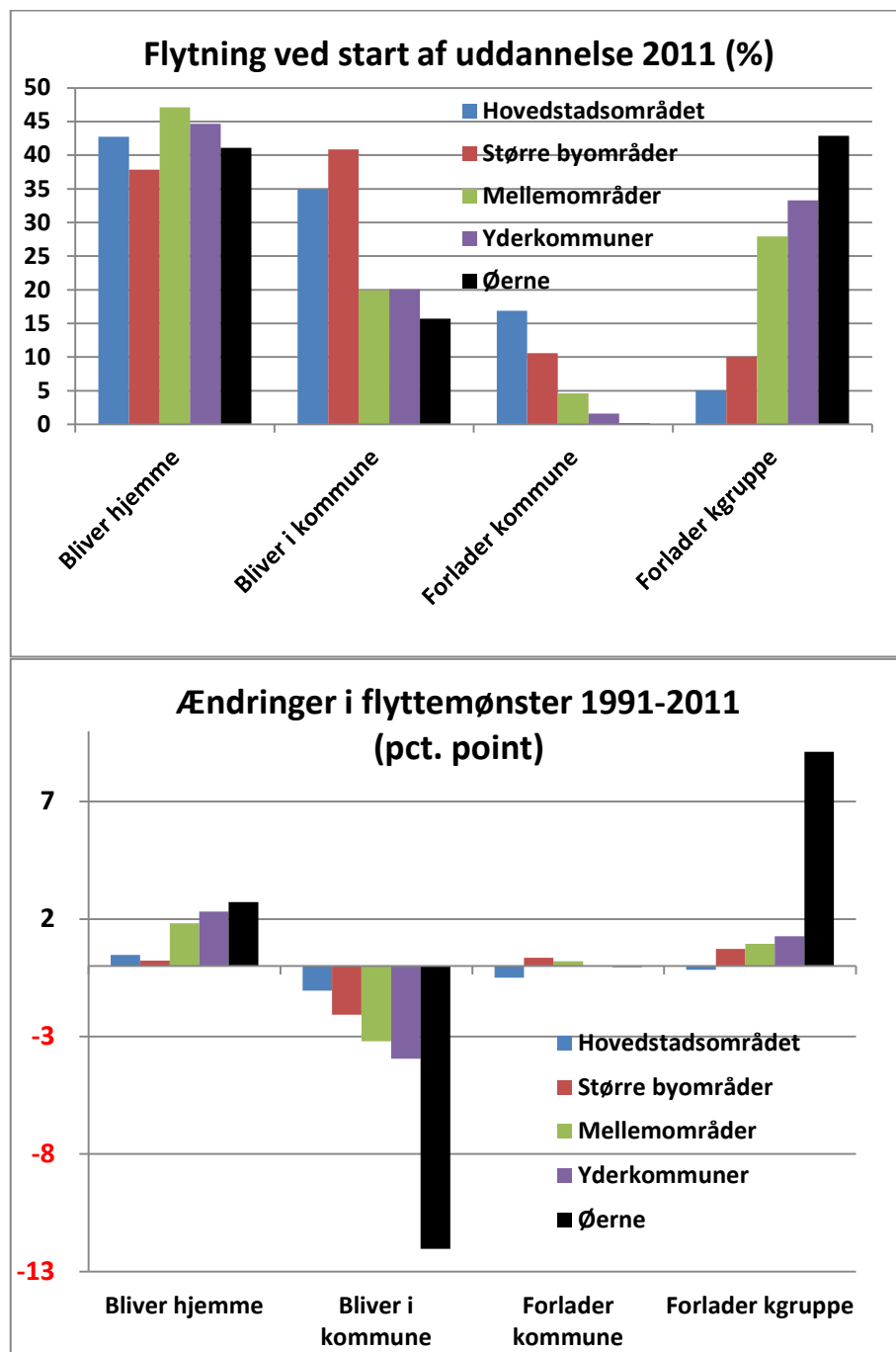
Tabel 16. Antallet af unge 16-45-årige, der startede uddannelse i hhv. 2011 og 1991, fordelt på flyttemønster i løbet af året, dvs. i hvor høj grad de forlod deres forældre, bopælskommune og kommune-gruppe i 1991 og 2011.

	Bliver hjemme	Bliver i kommune	Forlader kommune	Forlader kgruppe	Udvandret	Alle
2011						
Hovedstadsområdet	8.820	7.207	3.485	1.038	74	20.624
Større byområder	5.744	6.199	1.602	1.529	99	15.173
Mellemområder	10.278	4.346	1.007	6.091	84	21.806
Yderkommuner	3.748	1.683	135	2.794	26	8.386
Øerne	280	107	1	292	1	681
Hele landet	28.870	19.542	6.230	11.744	284	66.670
1991						
Hovedstadsområdet	9.110	6.004	2.266	800	34	18.214
Større byområder	6.677	5.332	1.157	1.098	16	14.280
Mellemområder	11.917	5.243	924	3.795	22	21.901
Yderkommuner	4.764	1.917	275	1.809	10	8.775
Øerne	483	166	0	206	2	857
Hele landet	32.951	18.662	4.622	7.708	84	64.027
Ændring 91-11						
Hovedstadsområdet	-290	1.203	1.219	238	40	2.410
Større byområder	-933	867	445	431	83	893
Mellemområder	-1.639	-897	83	2.296	62	-95
Yderkommuner	-1.016	-234	-140	985	16	-389
Øerne	-203	-59	1	86	-1	-176
Hele landet	-4.081	880	1.608	4.036	200	2.643

Antallet af unge i aldersgruppen, som startede første uddannelse i løbet af året, var stort set den samme i 1991 og 2011, men flere af dem boede i byerne i 2011 og især i hovedstadsområdet. Der var 389 færre i yderområder og 176 færre på øerne.

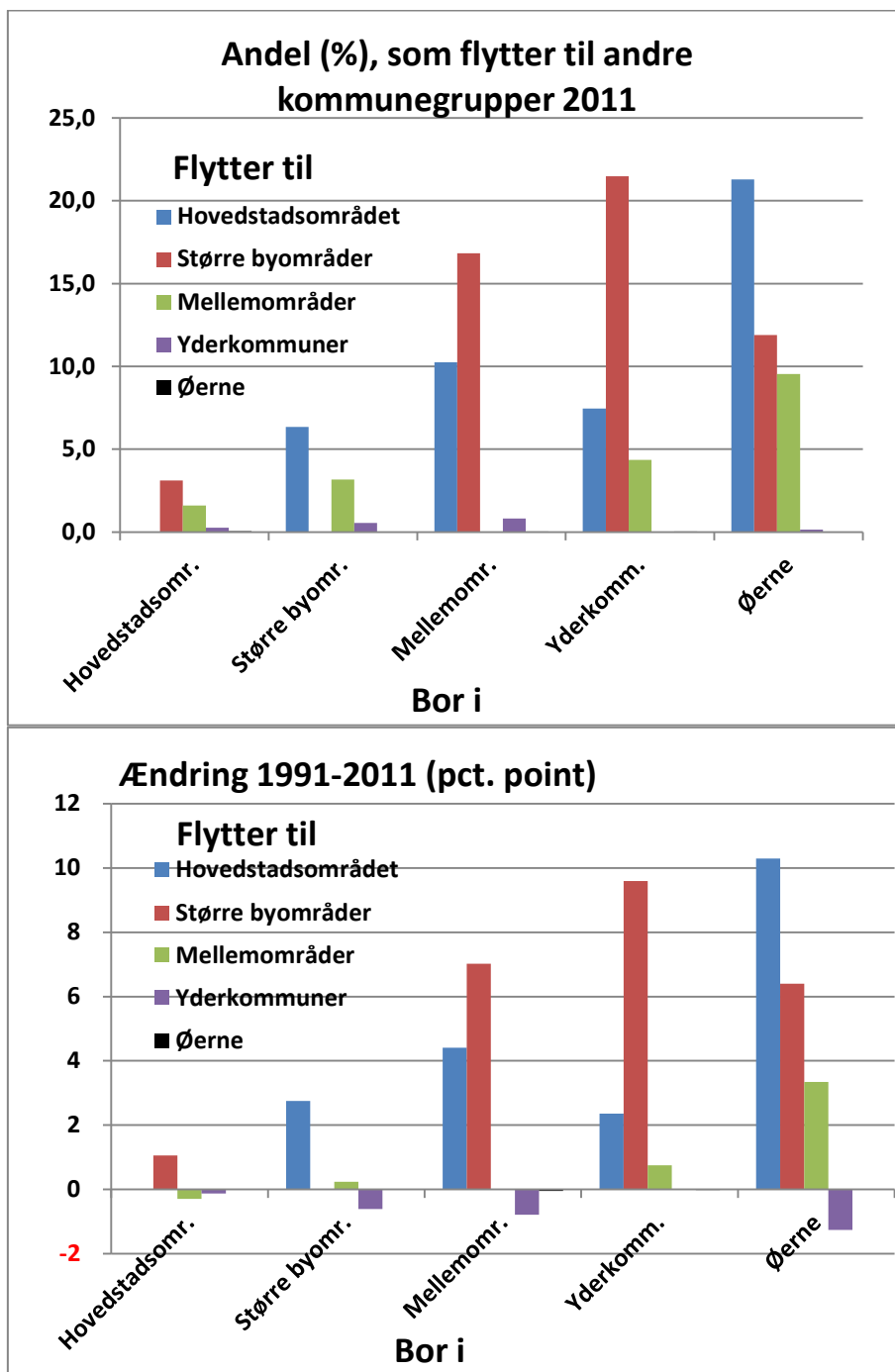
I alle kommunegrupper var der færre, der blev boende hjemme efter studie-start i 2011, men det var især tilfældet i mellemkommuner og yderområder. Dette modsvares af, at flere flytter væk fra yderområderne, mellemkommuner og øer til andre kommuner i andre kommunegrupper. Ca. 1000 flere unge forlod yderområderne i 2011 ved studiestart, svarende til en vækst på mere end 40 pct. fra 1991 til 2011. For mellemkommunerne var væksten 60 pct. Andelen, der forblev i kommunerne faldt med 20 pct. i yderområder og 40 pct. på øerne.

I Figur 27 er vist hvor stor en andel (%) af de unge, der i 2011 blev boende hjemme, flyttede til anden adresse i forældrenes kommune, flyttede fra kommunen, men i samme kommunegruppe, eller flyttede til anden kommunegruppe. Desuden vises, hvilke ændringer i procentpoint der er sket fra 1991 til 2011.

Figur 27. Unge 16-45-årige, der startede uddannelse i 2011, fordelt på (%), om de blev boende hjemme, flyttede til anden adresse i forældrenes kommune, flyttede fra kommunen, men i samme kommunegruppe, og flyttede til anden kommunegruppe, samt ændringen (procentpoint) i dette fra 1991 til 2011.

Der var ikke stor forskel mellem kommunegrupperne med hensyn til hvor stor en andel, som blev boende hjemme i 2011, men der var en væsentligt større andel i mellemkommuner, yderområder og på øer, som fraflyttede kommunerne, og især som flyttede til en anden kommunegruppe. Af den nederste del af figuren fremgår, at der er sket store ændringer i mønsteret fra 1991 til 2011. En lidt større andel bliver boende hjemme ved studiestart, men flere forlader kommunen, og især er der en større andel, som forlod øerne og yderområderne i 2011 sammenlignet med 1991.

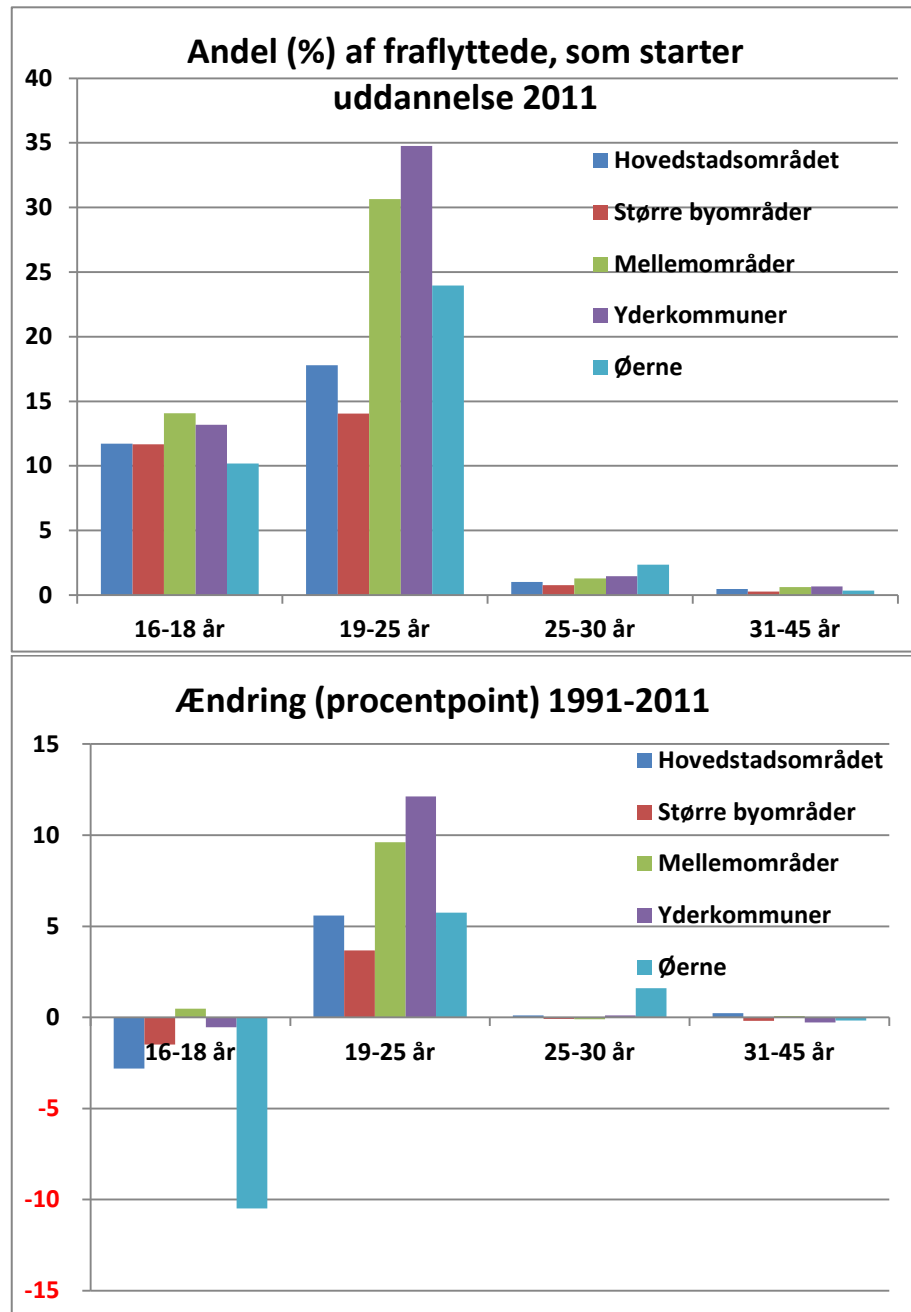
Figur 28. Andel af unge 16-45-årige (%), som ved uddannelsesstart flyttede til andre kommunegrupper 2011, samt ændringen (procentpoint) i dette fra 1991 til 2011.

I Figur 28 vises hvilke andre kommunegrupper, de unge flyttede til i forbindelse med start af uddannelse i 2011. I yderområderne, som fortrinsvist ligger i Jylland, flyttede de unge især til de større byområder, dernæst til hovedstadsområdet, samt 4 pct. til mellemkommuner. Øerne, som har flest beboere på Bornholm, flyttede de unge især til hovedstadsområdet, men en del også til de større byområder og til mellemkommunerne. Fra mellemkommunerne flyttedes til hovedstadsområdet og de større byområder, men i mindre omfang end fra yderområderne. Alt i alt var det kun meget få unge, der flyttede til yderområder i forbindelse med start af uddannelse og stort set ingen til øerne.

I den nederste del af figuren er ændringerne i mønsteret fra 1991 til 2011 illustreret. Fra yderområderne og øerne er der sket en dramatisk vækst i flytningen til de større byområder og hovedstadsområdet. Der er også sket en vækst i flytningen fra mellemkommuner til byerne, men i lidt mindre omfang.

Andel af fraflyttede som starter uddannelse

Som vist i Tabel 15, er der generelt sket en stigning i antallet af unge, som hvert år flytter til andre kommune-grupper fra yderområder og øer. Et vigtigt spørgsmål er derfor, om dette skyldes øget fraflytning ved start af uddannelse, eller om det har andre årsager. I Figur 29 belyses, hvor stor en del af de flyttende unge i forskellige aldersgrupper til andre kommune-grupper, der samtidigt starter på en uddannelse.

Figur 29. Andelen (%) af flyttende unge i forskellige aldersgrupper til andre kommune-grupper, som startede en kompetencegivende uddannelse i 2011, og ændringen i dette (procentpoint) 1991-2011.

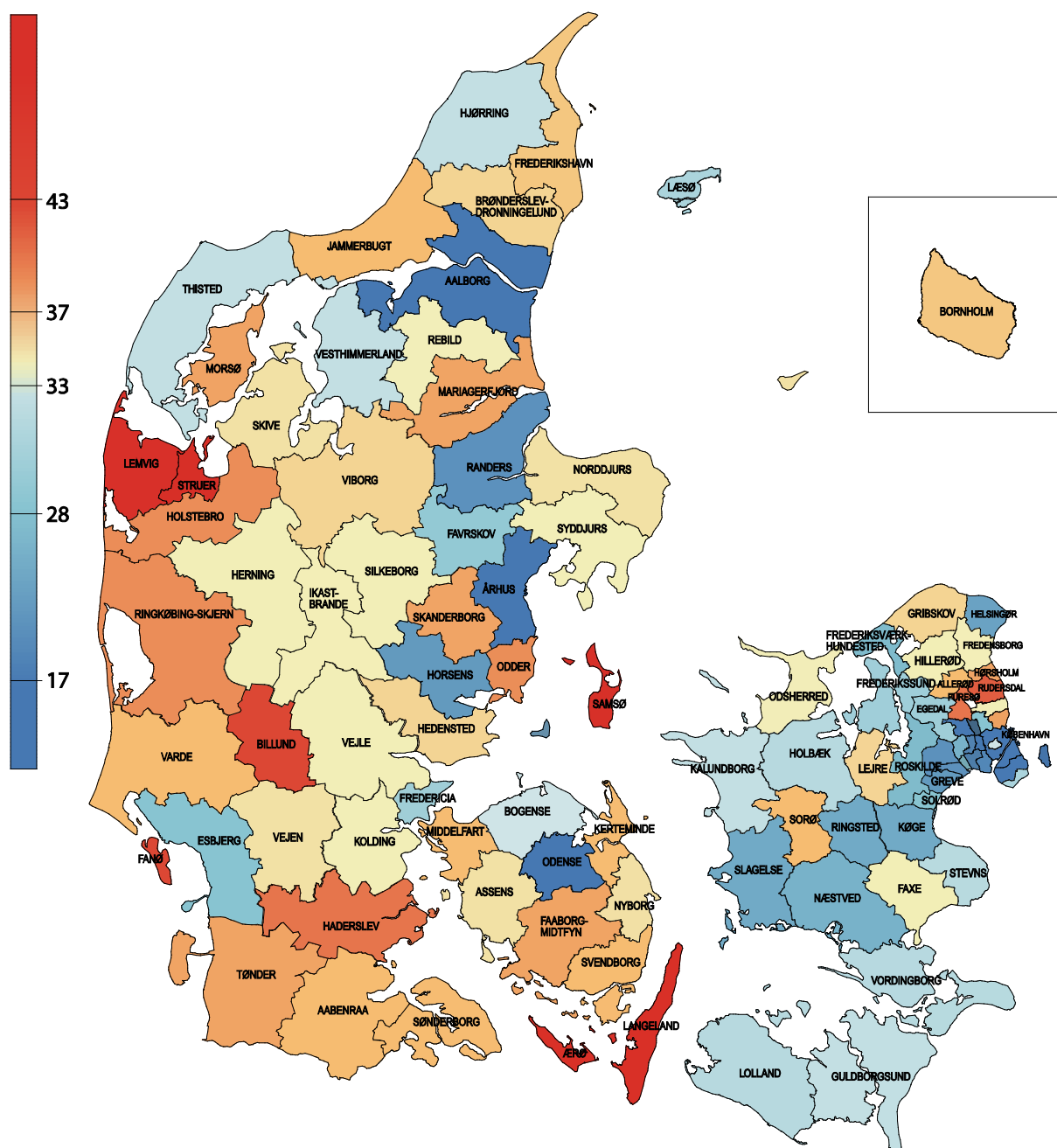
Som vist i kapitlet om uddannelsesstart, sker dette især i de to første aldersgrupper 16-18 år og 19-25 år. Det er også blandt de flyttende mellem kommune-grupper i disse to aldersgrupper, at flest samtidigt er startet på uddannelse og især i gruppen 19-25 år. I 2011 var det 35 pct. af de unge, der forlod yderområderne, som samtidigt startede på en uddannelse, mens landsgennemsnittet kun var 22 pct. Sammenlignet med 1991 er uddannelsesstart blevet en stærkere faktor i fraflytningen for de 19-25-årige. Andelen af de

flyttende fra yderområder, som starter uddannelse er steget med 12 procentpoint i perioden 1991-2011. Det har ikke haft betydning for de 16-18-årige, hvilket har en sammenhæng med, at de unge nu oftere tager en ungdomsuddannelse og starter en kompetencegivende uddannelse senere, som vist i kapitlet om studiestart.

Den viste tendens for yderområder er på et lidt lavere niveau i mellemkommuner og på øer. For det første kan årsagen være, at der er flere uddannelsesmuligheder i mellemkommuner, for øerne at andre årsager til fraflytning, fx beskæftigelsesmuligheder, har større betydning.

Flytning fra kommunerne ved start af uddannelse

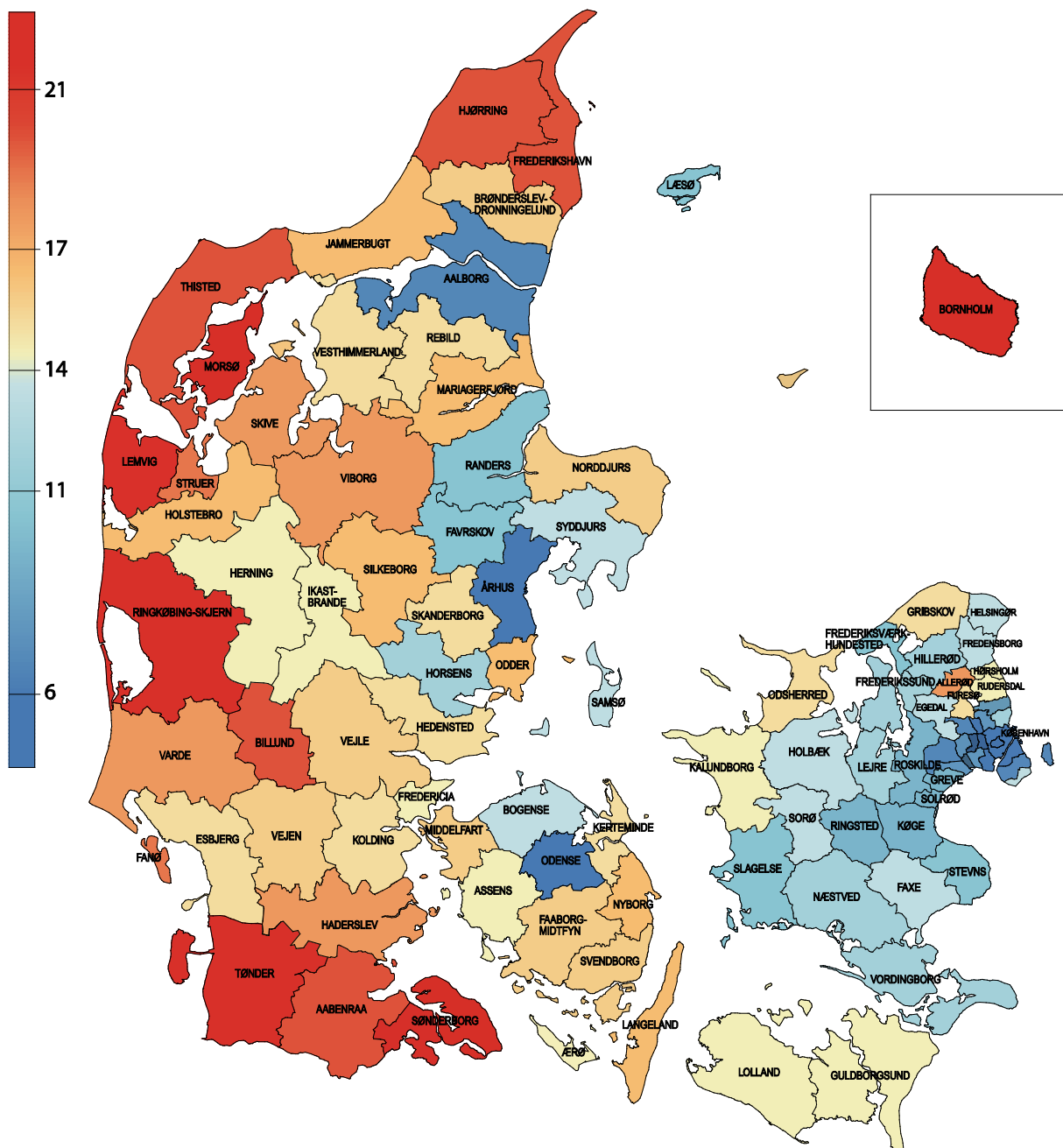
På kortet i Figur 30 angives hvor stor en andel af unge i de enkelte kommuner, der fraflyttede kommunen ved start af uddannelse. De tal, som denne og de efterfølgende kort, er baseret på, kan findes i bilag 2.

Figur 30. Andel af unge (%), som starter uddannelse, der samtidigt fraflyttede kommunen 2011 (blå farver = færrest fraflyttere, røde farver = flest fraflyttere).

Den største fraflytning fandt sted i de højrøde kommuner, hvor mere end 40 pct. af de, der startede en uddannelse samtidigt, flyttede væk. Det var foruden øerne og yderkommunen Lemvig også mellemkommunerne Struer og Billund. De matrøde kommuner med 35-40 pct. fraflytning omfatter både yderområder og kommuner tæt på de større byområder eller i hovedstadsområdet. Men for de sidste kommuner betyder denne fraflytning normalt ikke, at de unge forlader regionen. Det ses, at røde og gule kommuner mest findes vest for Storebælt, mens selv Lolland og Guldborgsund ligger i det lyseblå felt med fraflytning omkring 30 pct.

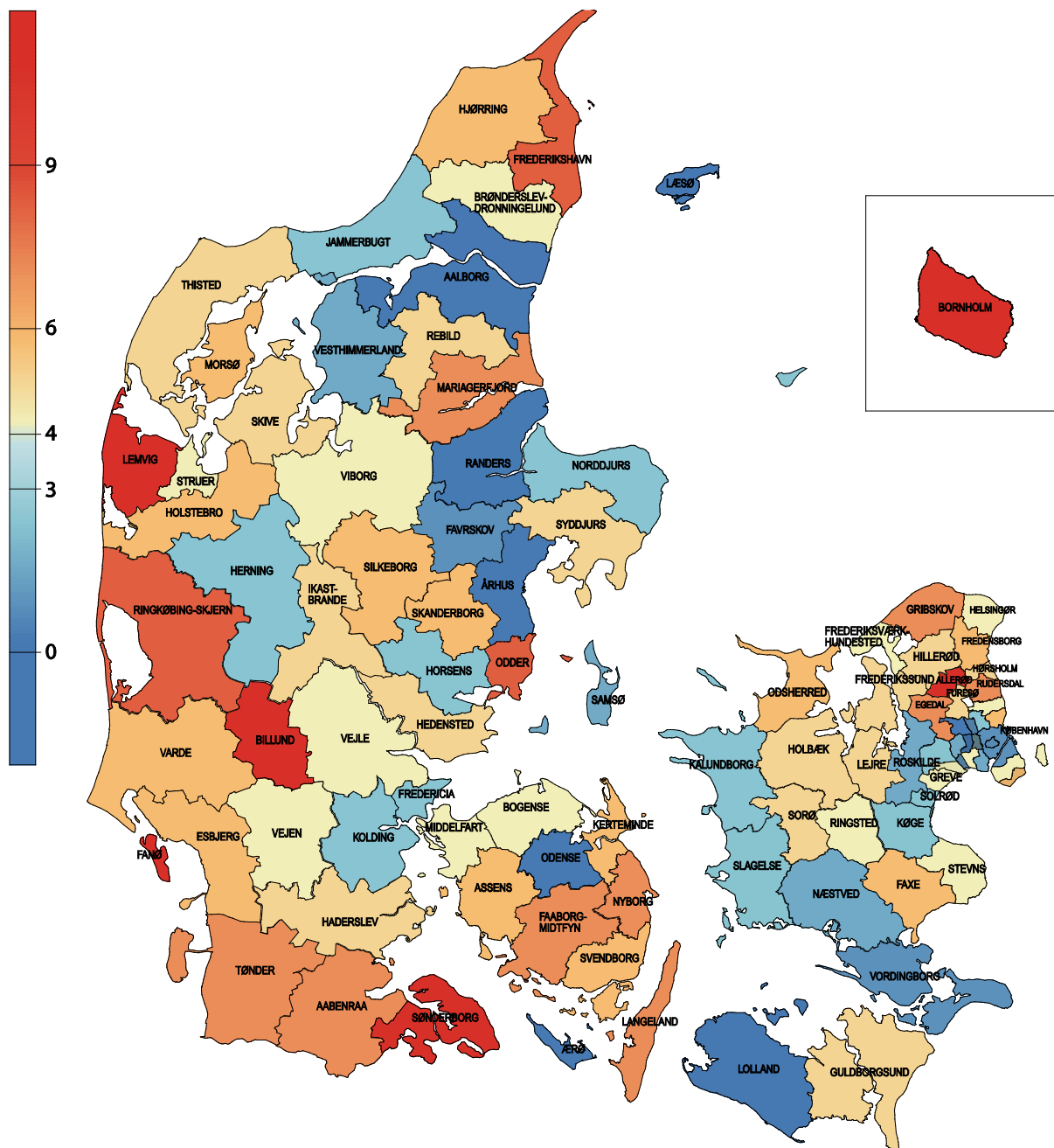
Uddannelsernes betydning for kommunerne kommer imidlertid tydeligere til udtryk, hvis man ser på, hvor stor en del af fraflytningen af unge fra kommunerne, der har sammenhæng med start af uddannelse. I Figur 31 vises hvor stor en del af kommunernes fraflytning af unge, der havde sammenhæng med at de påbegyndte en uddannelse.

Figur 31. Andel (%) af fraflyttede unge fra kommunerne i 2011, som samtidigt startede en uddannelse. (blå farver = færrest andel blandt fraflyttere, røde farver = størst andel blandt fraflyttere).

Kortet i Figur 31 viser en mere entydig sammenhæng mellem uddannelsernes betydning for fraflytningen og vores opdeling i kommunegrupper. Det er

først og fremmest blandt yderområder i Jylland, at fraflytning af unge skyldes uddannelse. Også på Bornholm har det en stor effekt.

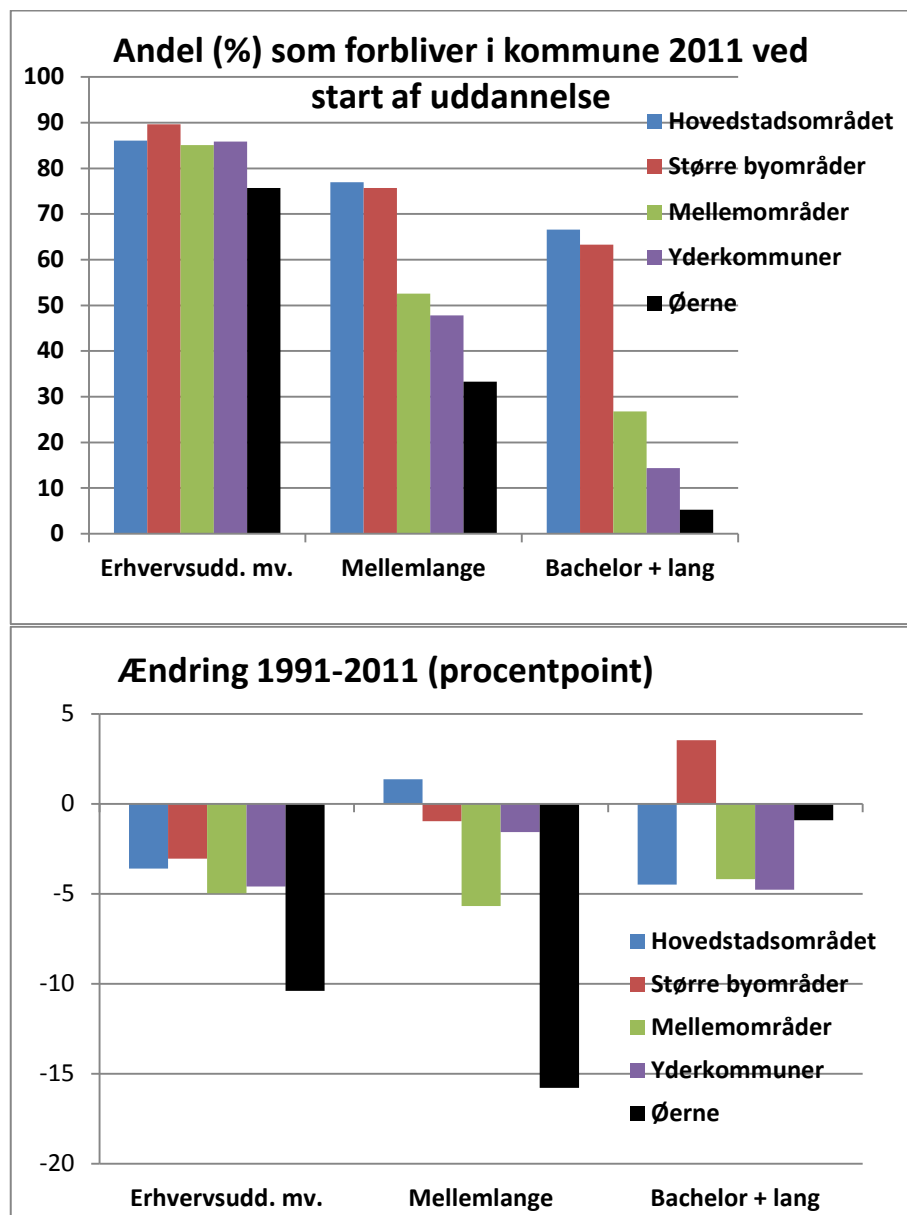

Figur 32. Ændring 1991-2011 (procentpoint) i andelen af fraflyttere fra kommunerne, som samtidig starter en uddannelse (blå farver = mindste ændringer, røde farver = største ændringer).

For nogle af disse kommuner er dette et resultat af ændringer i uddannelsens placering siden 1991. I Figur 32 vises ændringerne i perioden 1991-2011 (procentpoint) i andelen af fraflytningen, som har sammenhæng med start af uddannelse. Det er især nogle af yderkommunerne, men også nogle mellemkommuner, der har fået en øget fraflytning på grund af uddannelse.

Uddannelsesvalgets betydning for flytningerne

Omfanget af fraflytningen ved start af uddannelse er imidlertid stærkt afhængig af, hvad det er for en uddannelse, man har tilmeldt sig. I Figur 34 vises andelen, som forbliver i kommunen ved start af forskellige slags uddannelse i 2011, og forskellen i denne i forhold til 1991.

Figur 33. Andel af unge 16-45-årige i 2011 (%), som forbliver i kommunen ved start af forskellige uddannelser, og forskellen (procentpoint) i forhold til 1991.

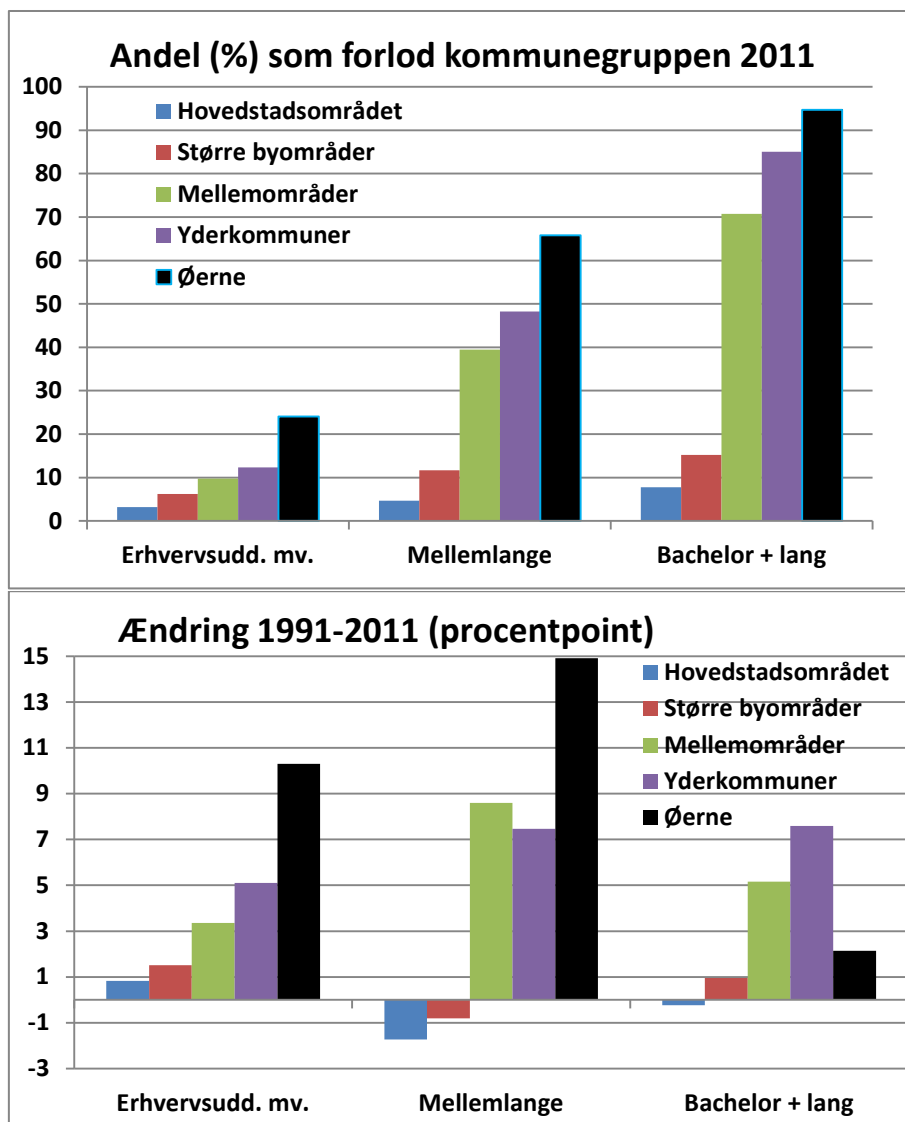
Ved start af en **erhvervsuddannelse** var det i 2011 80-90 pct. af de unge, som forblev i den kommune, de var bosiddende i – enten hos forældre eller i egen bolig. Bortset fra øerne var der ikke den store forskel på kommuner i forskellige kommunegrupper. Men set i forhold til 1991 var det færre, der forblev i kommunen ved start af en erhvervsuddannelse. Det gælder især for øerne, men også for de øvrige kommunegrupper. Der var 10 procentpoint færre, som blev på øerne, og små 5 procentpoint færre som blev i kommuner i yderområderne.

For de **mellemlange uddannelser** blev mere end 75 pct. af de unge i hovedstadsområdet og de større byområder boende i kommunen i 2011. I yderområderne blev mindre end halvdelen boende. For øerne var tallene endnu mere markante, og i forhold til 1991 var det 15 procentpoint færre, der forblev. I yderområderne var der også færre tilbage i 2011 i forhold til 1991, men udviklingen har været mindre dramatisk (ca. 2 procentpoint). Der er lidt flere, som forblev i mellemkommuner i 2011, men disse har til gengæld haft en større nedgang siden 1991.

Som forventet på grund af den større geografiske koncentration, er der endnu færre tilbage i yderområder og på øer blandt de, der startede på en **ba-**

cheloruddannelse eller lang uddannelse¹ i 2011. Kun 14 pct. blev tilbage i yderkommunerne og 5 pct. på øerne. Og andelen af forblevne er reduceret i forhold til 1991, hvor ca. 20 pct. forblev i yderkommunerne. Der er også færre, som er forblevet i mellemkommunerne, men ca. 30 pct. blev dog boende i kommunen ved start af uddannelse.

I et regionalpolitisk perspektiv er det afgørende i hvor høj grad, de unge forbliver i yderområderne eller helt forlader dem. I Figur 34 vises, hvor stor en andel af 16-45-årige (%), som ved start af forskellige uddannelser, forlod hele kommunegruppen i 2011, og ændringen i dette (procentpoint) siden 1991.

Figur 34. Andel af 16-45-årige (%), som ved start af forskellige uddannelser forlod kommunegruppen i 2011, og ændringen i dette (procentpoint) siden 1991.

Det var relativt få af de unge (12 pct.), som forlod yderområderne ved start af en **erhvervsuddannelse** i 2011, men der er næsten sket en fordobling i forhold til 1991. 5 procentpoint flere forlod yderområderne i forbindelse med start af en erhvervsuddannelse i 2011 sammenlignet med 1991. For øerne er udviklingen endnu mere markant. Andelen, der forlod øerne, steg fra 14 pct. i 1991 til 24 pct. i 2011.

Næsten halvdelen af de unge fra yderområderne, der startede en **mellemlang** uddannelse i 2011, forlod disse. For øerne var det to ud af tre. Også for

¹ Da det kun er første start af kompetencegivende uddannelse, som indgår, er der ikke medtaget personer, som starter en lang uddannelse efter at have færdiggjort en bachelor.

disse uddannelser skete der en øget fraflytning i perioden 1991 til 2011. Der var 7 procentpoint flere, som fraflyttede yderområder og 15 procentpoint flere fra øerne. 40 pct. forlod mellemkommunerne, hvilket er 9 procentpoint flere end i 1991.

De **lange uddannelser**, med tilhørende bacheloruddannelser, er koncentreret nogle få steder i landet, med få undtagelser fra hovedstadsområdet og de større byområder, som vist i kapitlet om uddannelsesstedernes lokalisering. Det er derfor forventeligt, at fraflytningen fra øer og yderområder er høj i forbindelse med start af disse uddannelser. 85 pct. forlod yderområderne og 95 pct. flyttede fra øerne i 2011. For mellemkommunerne var det 71 pct. Andelen af fraflyttere er steget siden 1991 med 8 procentpoint for yderområder og 5 for mellemkommuner. Stigningen er mindre for øerne, men her er der også kun nogle få pct., som er forblevet i 2011.

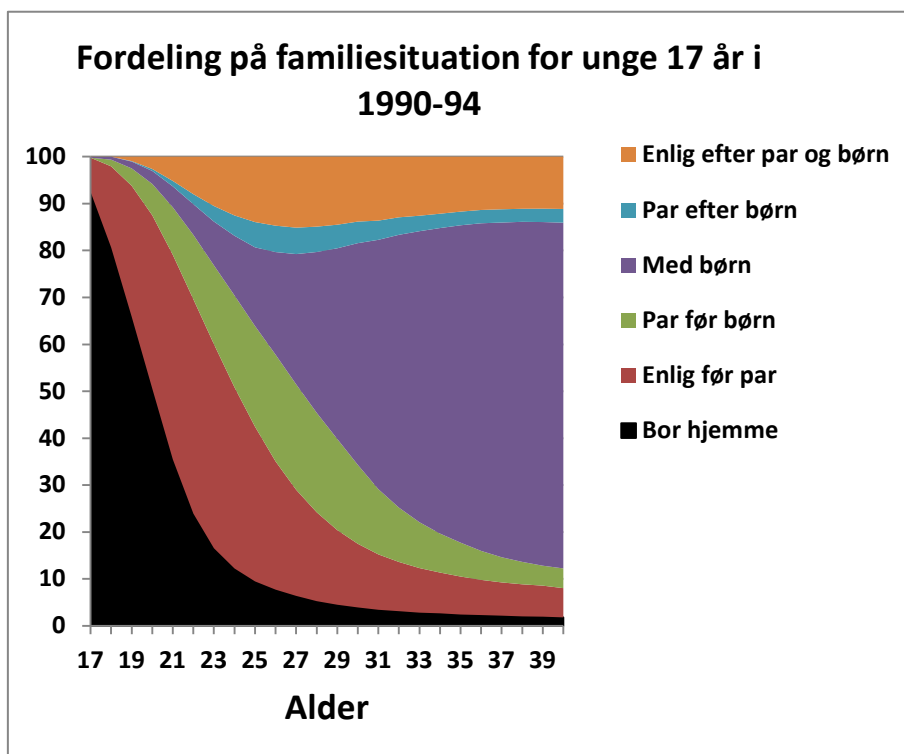
Forløbsanalyser af udviklingen i 17-åriges situation og bosætning med alderen

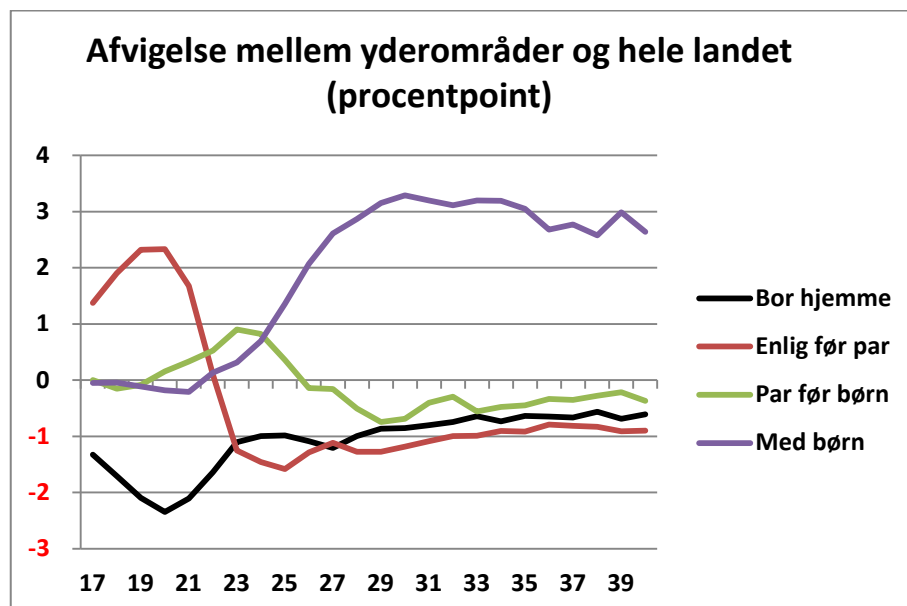
I de foregående analyser har vi sammenlignet forskellige aldersgruppers bosætning indenfor de samme to år, nemlig 1990-91 og 2011-12. Disse analyser tager ikke højde for, at forskellige kohorter af unge kan have haft forskellig adfærd. I dette kapitel anvender vi data fra hele forløbsdatabasen af unge, der blev 17 år i et af årene 1990-2012. Herved får vi belyst det virkelige forløb over tid for de unge og kan sammenligne forskellige kohorter. I analysen sammenlignes især en kohorte af unge, som blev 17 år i 1990-94 med en kohorte fra 2005-09.

Udviklingen i unges familiesituation med alderen

I Figur 35 er vist udviklingen i familiesituationen med alderen for alle unge, som blev 17 år i perioden 1990-94. Desuden er vist afvigelsen mellem yderområder + øer fra hele landet. De unges familiesituation er opdelt i følgende grupper:

1. Hjemmeboende hos forældre
2. Enlige før første parforhold
3. I parforhold før første barn fødes
4. I familie med børn
5. I parforhold efter at have boet i børnefamilie (skilte)
6. Enlig efter at have boet i parforhold

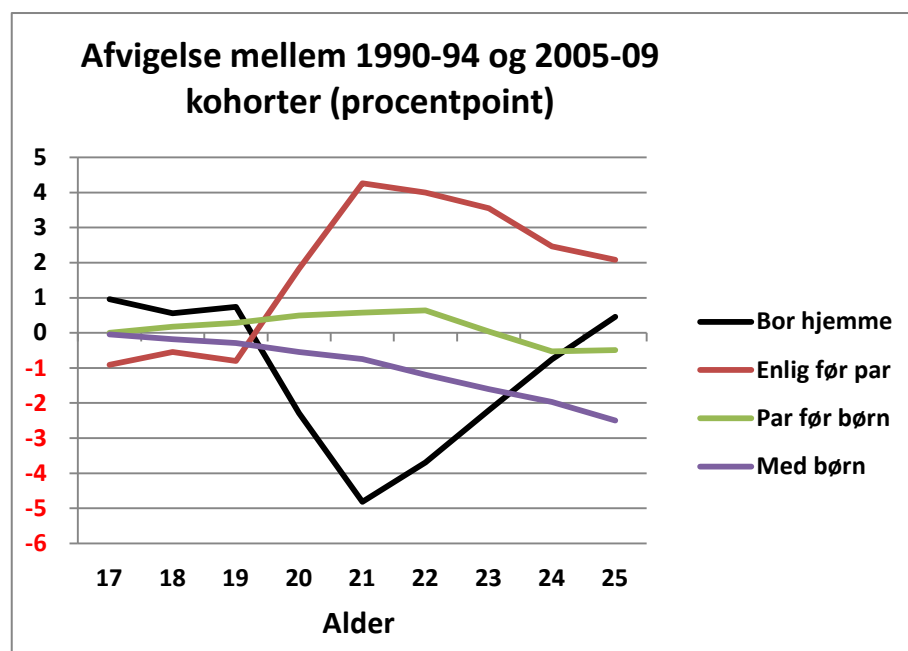

Figur 35. Udviklingen i familiesituationen med alderen for unge der blev 17 år i perioden 1990-94, og afvigelsen fra hele landet for unge opvokset i yderområder og øer.

Det må antages, at de første tre grupper er de mest mobile, da de stadig er på et tidligt trin i deres familiekarriere. Børnefamilierne kan være meget mobile umiddelbart efter første barn er født, men derefter mere stabile hvis de har fået rimelige boligforhold.

Som vist tidligere i tværsnitsanalysen, faldt andelen, der boede hjemme stærkt indtil det 24. år. På dette tidspunkt boede 40 pct. alene, før de havde dannet par, mens 20 pct. havde dannet par og 13 pct. fået børn. Alt i alt boede 47 pct. alene i denne alder, mens 26 pct. boede i par uden børn.

I den nederste del af figuren ses, hvordan familieforløbet for unge opvokset i yderområder og på øer tilsammen afveg fra hele landet. Som tidligere vist flyttede de unge her oftere hjemmefra tidligt, og der var flere af de helt unge, som var enlige før parforhold. Men dette gjaldt kun til det 22. år. De unge fra yderområderne dannede tidligere par og fik især tidligere børn end gennemsnittet.

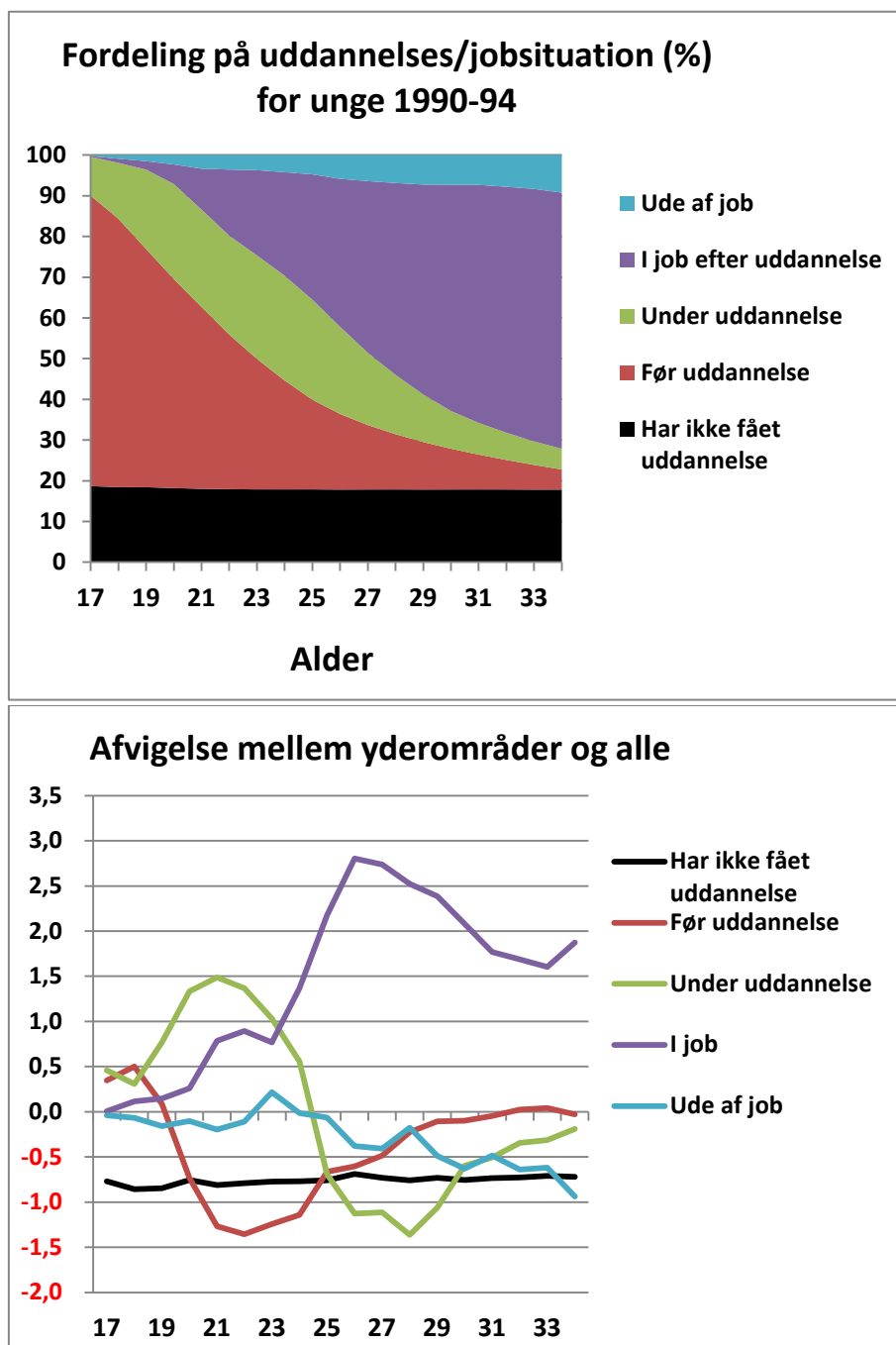
Figur 36. Afvigelsen mellem kohorter af unge i yderområder og øer, som blev 17 år i 2005-09, og unge fra perioden 1990-94 mht. familieforløbet med alderen.

Figur 36 viser, hvordan de unges familieførløb i de seneste år fra 2005-09 afviger fra 1990-94 kohorten i yderområder og på øer. I den seneste periode er der kun data frem til det 25 år, hvorfor det kun er udviklingen fra 17 til 25 år, der kan sammenlignes.

De helt unge boede lidt oftere hjemme nu end tidligere, men fra 20 års alderen og frem er de oftere flyttet hjemmefra og etableret som enlige end før. De får nu sjældnere børn inden det 25. år, og flere er enlige.

Udviklingen i uddannelse og jobsituationen med alderen

Unge regionale flytninger har oftest sammenhæng med start af uddannelse og start af jobkarriere. I Figur 37 ses udviklingen med alderen i unges fordeling på job- og uddannelsessituation for unge, som blev 17 år i perioden 1990-94.

Figur 37. Udviklingen i uddannelses- og arbejdssituationen med alderen for unge der blev 17 år i perioden 1990-94, og afvigelsen (procentpoint) fra hele landet for unge opvokset i yderområder og øer.

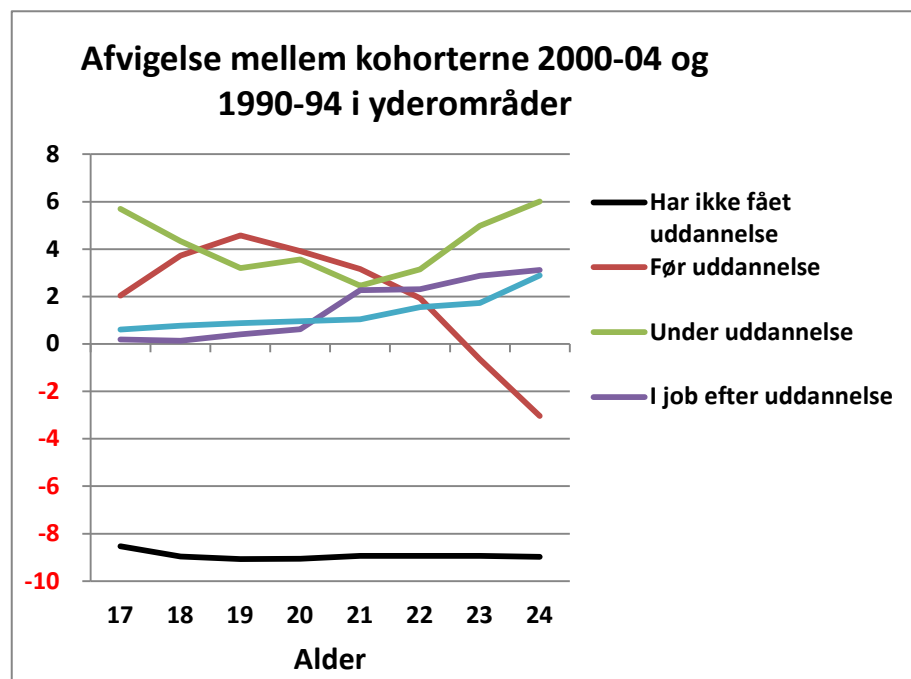
De unges situation er opdelt i:

1. Før de starter på en kompetencegivende uddannelse
2. Mens de er under uddannelse
3. Efter færdiggjort uddannelse og i job
4. Efter uddannelse, men ikke i job
5. Unge der ikke har fået en kompetencegivende uddannelse

Der var 18 pct. af de unge 17-årige fra 1990-94, der aldrig fik en kompetencegivende uddannelse. Der var desuden en hel del, som startede temmelig sent på deres uddannelse (grænsen mellem rødt og grønt). For de 25-årige var det således 22 pct. af årgangen, som først startede senere på deres første uddannelse. For de 30-årige var det stadig 10 pct.

Ved det 25. år var det 36 pct., som havde afsluttet deres uddannelse, og 31 pct. af disse var kommet i job. For de 30-årige var 56 pct.

I den nederste del af figuren er vist, hvordan yderområder og øer tilsammen afveg fra landsgennemsnittet. Som også vist i andre undersøgelser (KRAKs Fond Byforskning, 2016; DØR, 2015) var der flere i yderområderne end på landsplan, som fik uddannelse. De unge her startede desuden tidligere på deres uddannelse. Der var således færre blandt de 20-25-årige, som ventede med at gå i gang med uddannelsen til senere. Det betød, at flere var i gang med uddannelse i denne aldersgruppe, mens der var færre sidst i tyverne, hvor en del flere havde afsluttet uddannelsen og var kommet i job. Samtidigt med at de unge fra yderområder kom hurtigere i beskæftigelse, var der også lidt færre blandt de uddannede, som var arbejdsløse.

Figur 38. Afvigelsen (procentpoint) mellem kohorterne af unge i yderområder og øer, som blev 17 år i 2000-04, og unge fra perioden 1990-94 mht. uddannelses- og jobforløbet med alderen.

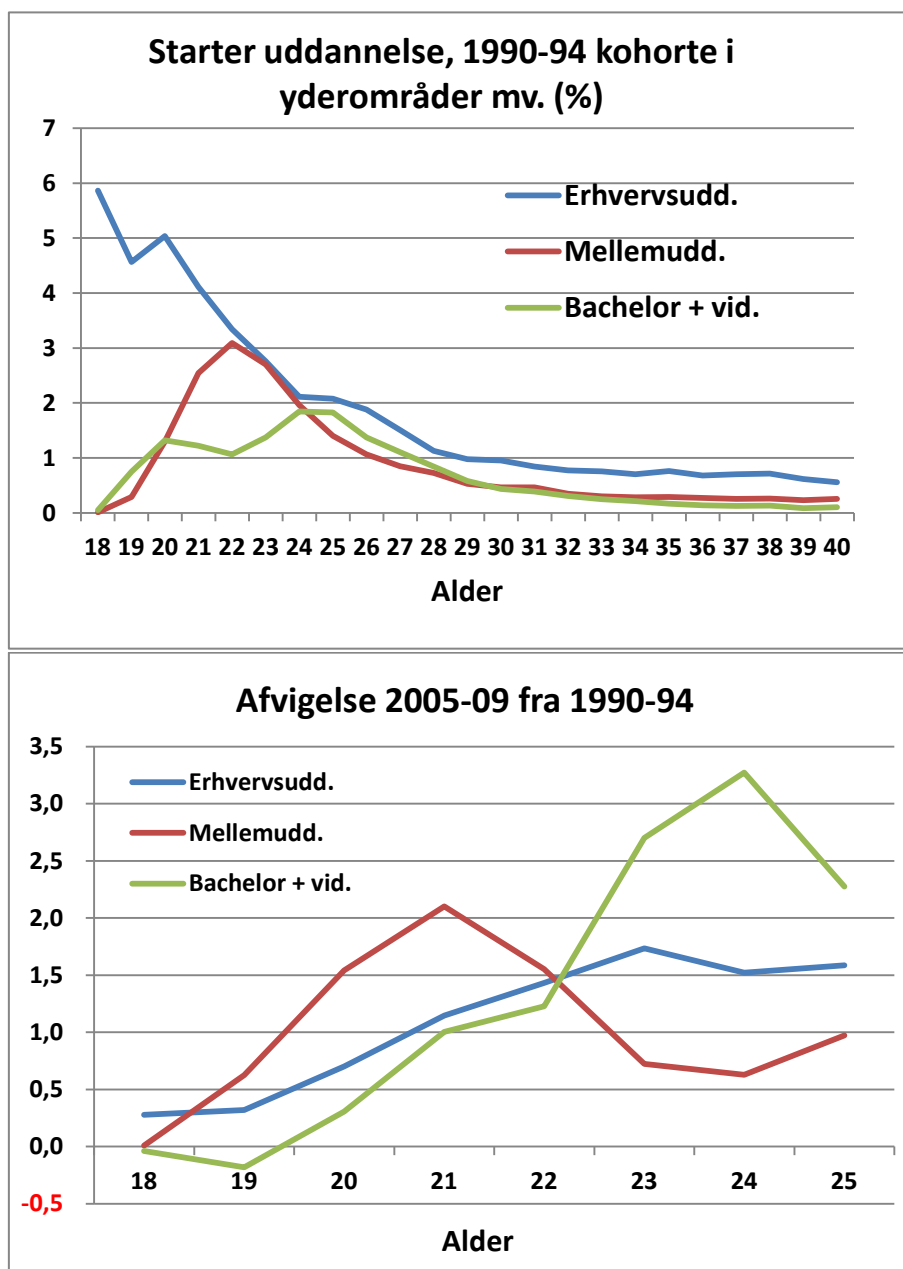
I Figur 38 er vist forskellen mht. uddannelses- og jobforløbet for unge i yderområder og på øer mellem kohorten af 17-årige i 1990-94 og kohorten for 2000-04. Fordi vi ikke har beskæftigelsesdata for 2012-13, kan vi kun føre forløbet frem til det 24. år, hvor 17-årige fra 2004 er blevet 24 i 2011.

Den glædelige konstatering er, at langt færre unge (ca. 8 procentpoint færre) aldrig har fået uddannelse i 2000-04 kohorten. Dette betyder, at flere er un-

der uddannelse i alderen 17-24, men også at der er flere, som først starter senere. Der er desuden kommet lidt flere, som har afsluttet uddannelsen og fået job blandt de 21-24-årige, men også flere arbejdsløse blandt disse.

Tidspunktet for start på forskellige uddannelser

Optagelse på en mellemuddannelse, en bachelor eller en videregående uddannelse kræver, at man først har gennemgået en ungdomsuddannelse, almindeligvis gymnasiet. De unge starter derfor oftest senere på disse uddannelser end på erhvervsuddannelserne. I Figur 39 vises udviklingen med alderen i andelen af unge i kohorten 1990-94 i yderområder og på øerne, som startede på deres første uddannelse af forskellige typer af uddannelser, og nederst afvigelsen for kohorten 2005-09 fra 1990-94.

Figur 39. Udviklingen med alderen i andelen (%) af unge i kohorten 1990-94 i yderområder og på øerne, som startede på forskellige typer af uddannelser, og afvigelsen (procentpoint) for kohorten 2005-09 fra 1990-94.

Som det ses af figuren, startede de fleste i kohorten 1990-94 deres erhvervsuddannelse på et tidligt tidspunkt. I 18 års alderen startede 6 pct. af en årgang på en sådan uddannelse. De efterfølgende år blev det gradvist færre, men det fortsatte op i tyverne. Tilgangen til mellemuddannelserne tog fart i starten af tyverne og toppede med det 22. år. Tilgangen fortsatte herefter

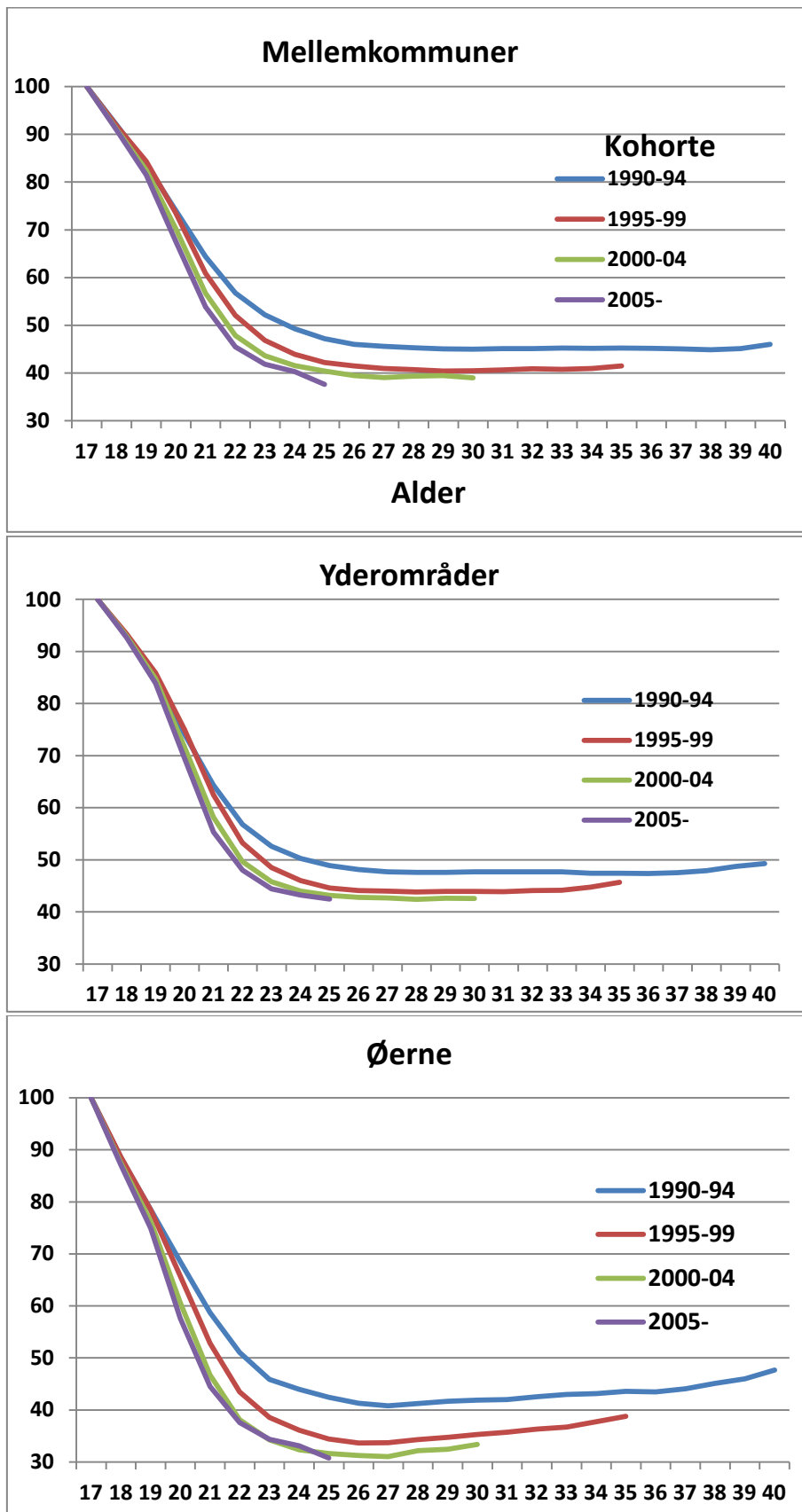
ter, men faldt gradvist. Andelen, der startede på en videregående uddannelse eller bachelor, var størst omkring det 24. år, men begyndte allerede for de 20-årige, hvor de fleste får studentereksamen.

Nederst i figuren vises forskellen mellem udviklingen for kohorten 1990-94 og kohorten af unge, der blev 17 år i 2005-09. Det slår igennem, at flere, som vist ovenfor, får en uddannelse og også oftere en mellemlang eller lang uddannelse. Der er flere, som har fået en erhvervsuddannelse, men de gør det senere end før. Der er også en del flere, som starter på en mellemlang uddannelse, især i aldersgruppen 20-23. Endelig er flere startet på en bachelor eller videregående uddannelse, men dette sker især også på et senere tidspunkt.

Fraflytningen fra opvækstkommunen

Som tidligere vist, flytter en stor del af de unge på et tidspunkt væk fra den kommune, hvor de er vokset op. I Figur 40 vises udviklingen med alderen for, hvor stor en andel af de unge der fortsat bor i opvækstkommunen, hvor de boede som 17-årige. Der er figurer for hhv. mellemkommuner, yderområder og øerne for fire forskellige kohorter – de 17-årige i perioderne 1990-94, 1995-99, 2000-04 og 2005-09.

For alle tre kommunegrupper gælder, at andelen af unge, der forblev i opvækstkommunen, faldt drastisk frem til det 23. år og først blev stabiliseret omkring det 27. år, hvor under halvdelen er tilbage. Desuden ses, at de senere kohorter forlod opvækstkommunen langt tidligere, og generelt i større omfang. I yderområderne var 53 pct. af 1990-94 kohorten fortsat tilbage ved det 22. år, for 2005- kohorten var det kun 48 pct. For øerne er ændringerne endnu større. 51 pct. af de 22-årige var tilbage i den første kohorte, mens det kun var 38 pct. af den sidste.

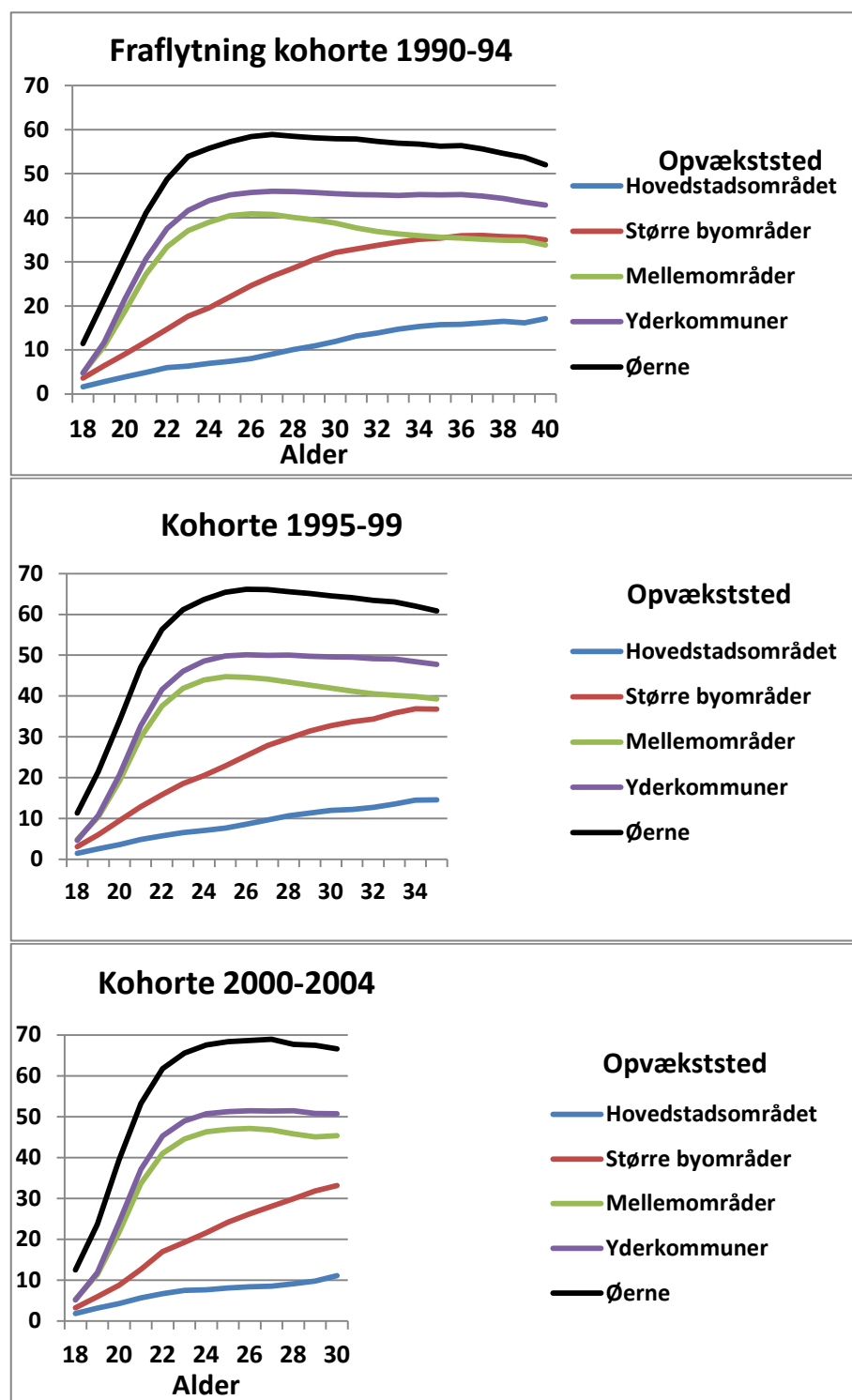

Figur 40. Udviklingen med alderen i andelen (%) som bor i opvækstkommunen, for kohorter af unge der blev 17 år i fire forskellige perioder, opvokset i hhv. mellemkommuner, yderområder og på øerne

Andelen af unge, der boede i opvækstkommunen, steg svagt i yderområderne efter det 30. år, men vi har kun data for de første to kohorter. Stigningen var lidt større på øerne. Dette skyldes, at nogle af de fraflyttede var vendt tilbage igen, men da der fortsat kunne være fraflytning, kan tilbageflytningen være større, end figurene antyder. Tilbageflytningen analyseres i et efterfølgende kapitel.

Fraflytningen til andre kommunegrupper

Kun en mindre del af fraflytterne fra kommunerne i yderområder og på øer flytter til andre kommuner i samme gruppe, som vist i det foregående. De fleste flytter til kommuner, der tilhører en anden kommunegruppe – først og fremmest hovedstadsområdet og større byområder i øvrigt. I Figur 41 er vist udviklingen med alderen i andelen af unge, som er flyttet til andre kommunegrupper for de første tre kohorter 1990-94, 1995-99 og 2000-04.

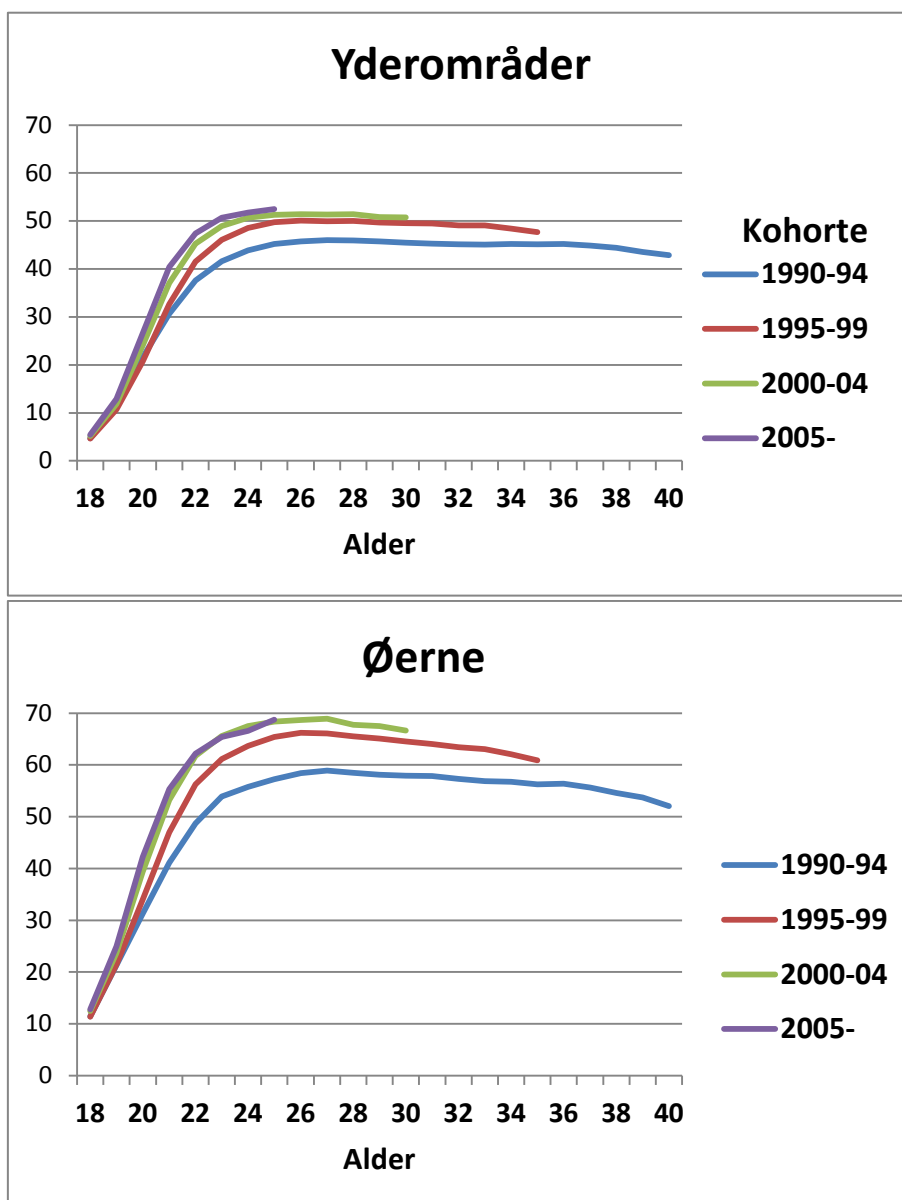

Figur 41. Udviklingen med alderen i andelen (%), som boede i en anden kommunegruppe end der, hvor de voksede op, opdelt på opvækst-kommunegrupper, for tre kohorter af unge, der blev 17 år i tre forskellige perioder.

Der ses det samme mønster for alle tre kohorter. Unge fra yderområder, og især fra øerne, forlod tidligst deres kommunegruppe og andelen af fraflytte-

de toppede ved 26 års alderen. Derefter faldt den svagt. Unge fra mellemkommuner forlod også tidligt kommunegruppen, men på et lavere niveau, faldet efter det 26. år var større. Det var kun få, der forlod hovedstadsområdet. For de større byområder skete der en langsom, men med alderen stigende, fraflytning, og efter det 30. år var der ligeså mange fraflyttede som for mellemkommunerne.

I Figur 42 sammenlignes udviklingen i fraflytningen for de fire kohorte i hhv. yderområder og på øerne. Det ses, at fraflytningen skete tidligere og i større omfang i de sidste kohorter. Især var der forskel på kohorten 1990-94 og de senere. For yderområderne toppede fraflytningen i den første kohorte med 46 pct. af de unge. For kohorten 2000-04 var toppunktet 52 pct. Udviklingen var endnu mere dramatisk for øerne, 60 pct. i første kohorte var fraflyttet ved det 26. år, mens det var 69 pct. for de sidste kohorter.

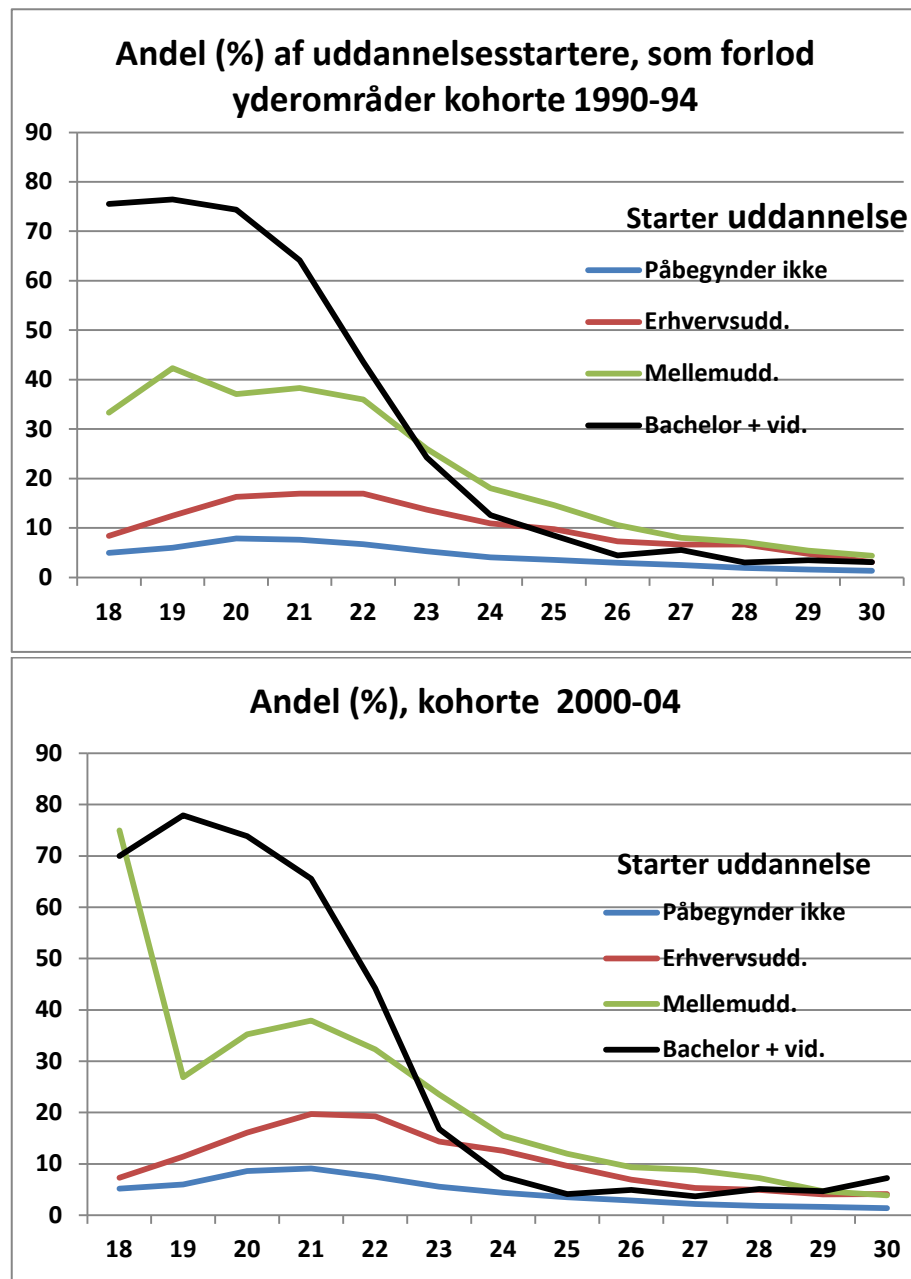

Figur 42. Udviklingen med alderen i andelen (%) af en kohorte af unge opvokset i hhv. yderområder, og på øerne, som bor i en anden kommunegruppe end der, hvor de voksede op, opdelt kohorter

Fraflytning ved start af uddannelse

Vi har i et tidligere afsnit vist, at en stor del af de unge, der starter på en uddannelse i hhv. 1990 og 2011, samtidigt flytter fra yderområderne, og at dette især gælder for de mellemlange uddannelser og bachelor og videregående

de uddannelse, mens unge der starter på erhvervsuddannelse oftest forbliver i områderne. I Figur 43 vises udviklingen med alderen, for unge opvokset i yderområder, i andelen af de der startede forskellige typer af uddannelse, som samtidigt fraflytter områderne, for hhv. kohorten 1990-94 og 2000-04. I modsætning til tallene i Figur 39 er også start af senere uddannelser medtaget i analysen.

Figur 43. Udviklingen med alderen i andelen (%) af unge opvokset i yderområder og på øer, som fraflytter områderne ved start af forskellige typer af uddannelse for hhv. kohorten 1990-94 og 2000-04.

Figureerne viser ikke noget om, hvor mange der totalt fraflytter ved start af uddannelse, men derimod andelen af fraflyttere blandt de af de tilbageblevne, der starter en uddannelse.

Blandt de helt unge under 20 år var det en meget stor del der, ved start af bacheloruddannelse mv., samtidigt fraflyttede. Fraflytningen var også høj for mellemuddannelserne, mens den var lav for erhvervsuddannelserne. I alle tilfælde var fraflytningen højere, end hvad gælder for unge der ikke påbegyndte uddannelse på det enkelte alderstrin.

Unge, der startede uddannelse på et senere tidspunkt, har således ikke været så tilbøjelige til at flytte væk. Det gælder især ved start af bacheloruddannelse mv., men også for mellemuddannelserne efter det 21. år. Der var derimod en lille stigning i fraflyttere for erhvervsuddannelser frem til det 21. år.

Sammenligner man de to kohorter, ses det, at der ikke er de store forskelle for erhvervsuddannelserne med en lille stigning i fraflytningen. For mellemuddannelserne starter fraflytningen tidligere som 18-årige og tilsvarende færre for de 19-årige, men ellers er fraflytningsfrekvensen med alderen nogenlunde det samme.

Årsager til unges fraflytning fra yderområder og forskelle mellem kohorter

Fraflytningen af unge fra yderområderne har mange forklaringer og er påvirket af mange faktorer, som beskrevet i afsnittet med gennemgang af forskningslitteraturen. I dette afsnit beskriver vi resultaterne af en række statistiske analyser, hvor vi inddrager forskellige baggrundsfaktorer og ændringer i de unges situation, som forklaringer på fraflytning ved start af uddannelse og fraflytning i almindelighed. Der er tale om forløbsanalyser, hvor data for hvert enkelt år anvendes for hver person i populationen.

I analyserne undersøger vi, hvad der forklarer fraflytningen af unge i aldersgruppen 18-25 år, og især i forbindelse med start af uddannelse. Vi sammenligner fire kohorter af unge, nemlig de der var 17 år i hhv. 1990-94, 1995-99, 2000-04 og 2005-09.

I de første analyser undersøges forskellene mellem kommunegrupperne. Hvor stor har den statistiske sandsynlighed været for at fraflytte dem, når man korrigerer for de forskelle, der ellers måtte være mellem unge i områderne? Ved hjælp af statistiske analyser belyses faktorer, som påvirker forskelle i fraflytningen mellem de forskellige kommunegrupper.

Dernæst gennemføres en mere generel analyse af årsagerne til fraflytning fra yderområderne og forskellene mellem kohorterne. Det undersøges, hvor mange unge der flytter i forbindelse med start af uddannelse, start på først beskæftigelse og jobskifte til andre kommuner.

Endelig analyseres hvilke faktorer, der har betydning for om unge fraflytter yderområderne i forbindelse med start af uddannelse i de fire kohorter. Der ses på betydningen af køn, alder, studievalg, geografisk lokalisering, familiedannelse og ændringer, samt familiebaggrund.

Metoder og variable

Analyserne foretages på en population af unge i alderen 18-25 år, som fortsat er boende i den kommune, hvor de boede som 17-årige. Det vil sige, at de, der det pågældende år allerede er flyttet, ikke indgår. Analyserne gennemføres med logistisk regression, som undersøger, hvilke faktorer der forklarer, at en hændelse sker i løbet af et år – her at man fraflytter yderområderne eller andre kommunegrupper.

Som forklarende faktorer indgår i varierende grad følgende variable:

Lokalisering.

- Kommunegruppe for hjemkommunen – det sted de unge boede som 17-årige.
- Landsdel for hjemkommunen: Sjælland, Fyn, Jylland

Persondata

- Kohorter: unge, der blev 17 år i hhv. 1990-94, 1995-99, 2000-04 og 2005-09.
- Alder: Hvert år 18-25
- Køn
- Etnicitet: Dansk afstamning, indvandrere, efterkommer

- Familiesituation ved årets start: Hos forældre, Enlig u børn, Enlig m børn, Par u børn, Par m børn, Flerfamiliehusstand
- Beskæftigelsessituation ved årets start: I beskæftigelse, Skolelever, Pensionister, Kontanthjælp mv., Understøttelse mv., Studerende
- Indkomst ved årets start
- Bolig ved årets start: Hos forældre, Ejet enfamiliehus, Ejerlejlighed, Andelsbolig, Almen bolig, Privat udlejning, Ikke-selvstændig bolig

Hændelser i løbet af året

- Startede uddannelse i året: erhvervsuddannelse, mellemuddannelse, Bachelor/lang uddannelse
- Sluttede uddannelse
- Har været i udlandet året før
- Fik første job i året
- Fik nyt arbejde i anden kommune
- Blev arbejdsløs
- Dannede par
- Blev skilt
- Fik første barn
- Fik andet barn

Familiebaggrund ved 17 år

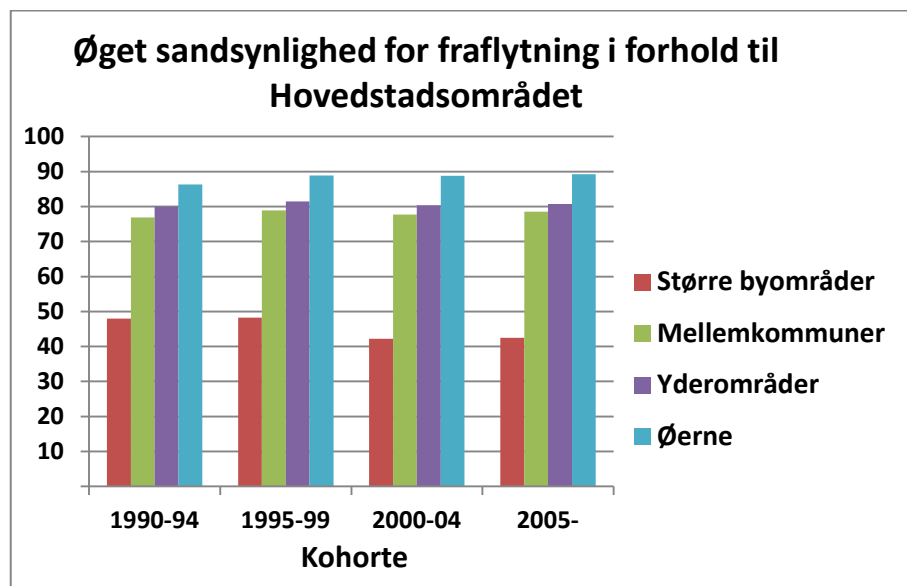
- Boede hos begge forældre
- Forældres uddannelse (den højeste): Grundskole, Ungdomsuddannelse, Erhvervsuddannelser og kort videregående, Mellemlange videregående, Bachelor, Lang videregående

For nogle variable er der data frem til og med 2013, for andre kun til 2011. Det betyder, at der mangler nogle data for unge i den sidste kohorte, hvor de yngste fra 2009 kun har data til og med hhv. det 20. og det 21. år. I de statistiske analyser korrigeres for dette via aldersvariablen.

Udviklingen i forskelle i fraflytningen mellem kommunegrupper belyst for kohorter

I disse analyser er undersøgt forskelle mellem fraflytningen fra kommunegrupperne for de forskellige kohorter. Metoden er logistisk regression med anvendelse af de ovenfor beskrevne variable. Der er gennemført fire analyser, en for hver kohorte. Resultaterne (odds ratios) fremgår af Bilag 3. På grundlag af resultaterne kan man beregne den øgede fraflytningshyppighed i forhold til en referencesituation, når man har kontrolleret for baggrundsvARIABLE, der kan være forskellige mellem grupperne.

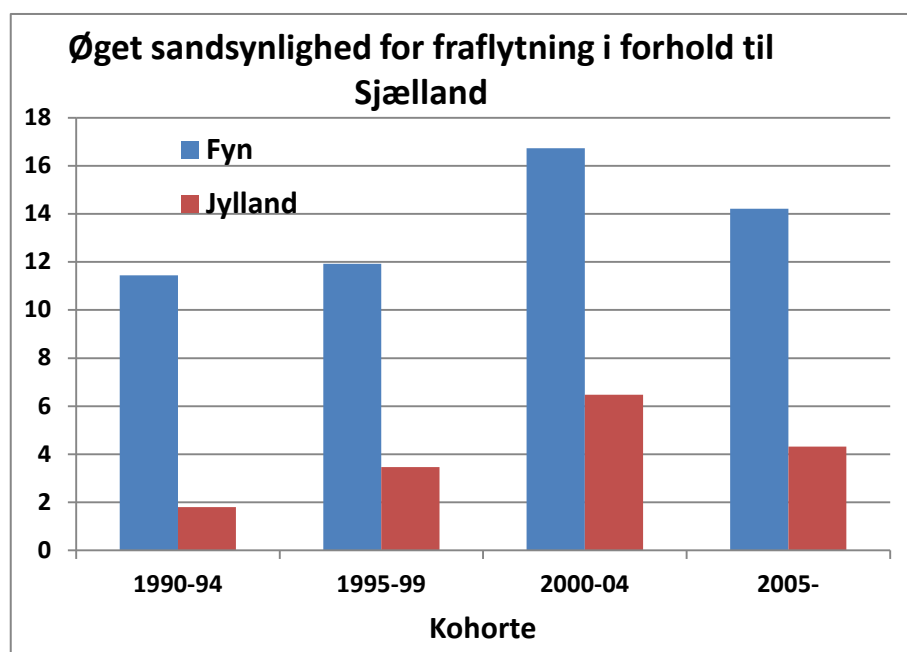
Som vist tidligere, er der sket en øget fraflytning fra kommunegrupperne i perioden 1990-2011, bortset fra hovedstadsområdet. I Figur 44 vises, hvor meget større sandsynligheden har været for fraflytning i de øvrige kommunegrupper relativt til hovedstadsområdet for hver af de fire kohorter.

Figur 44. Øget sandsynlighed for fraflytning (%) af unge i kohorter fra kommunegrupperne sammenlignet med hovedstadsområdet.

Figuren viser, som forventet, at sandsynligheden for fraflytning har været langt højere i de fire andre kommunegrupper end i hovedstadsområdet. Forskellene mellem øerne og hovedstadsområdet er steget for de senere kohorter, mens de har været næsten uændret for mellemkommuner og yderområderne. Det vil sige, at den øgede forskel mellem kommunegrupperne i den faktiske fraflytning i vid udstrækning kan forklares ved ændringer i baggrundsvariable, herunder uddannelse. For de større byområder har forskellen været faldende, dvs. at flere unge er forblevet i de større byområder i de senere kohorter.

Fraflytning fra kommunegrupperne har også været forskellig mellem landdelene. I Figur 45 sammenlignes sandsynligheden for fraflytning fra kommunegrupper på Fyn og Jylland med fraflytningen fra Sjælland

Figur 45. Øget sandsynlighed for fraflytning (%) fra kommunegruppen af unge i kohorter fra Fyn og Jylland, sammenlignet med Sjælland

Især blandt de unge på Fyn har der været en større fraflytning fra kommunerne end på Sjælland. Også i Jylland har fraflytningen været større, men

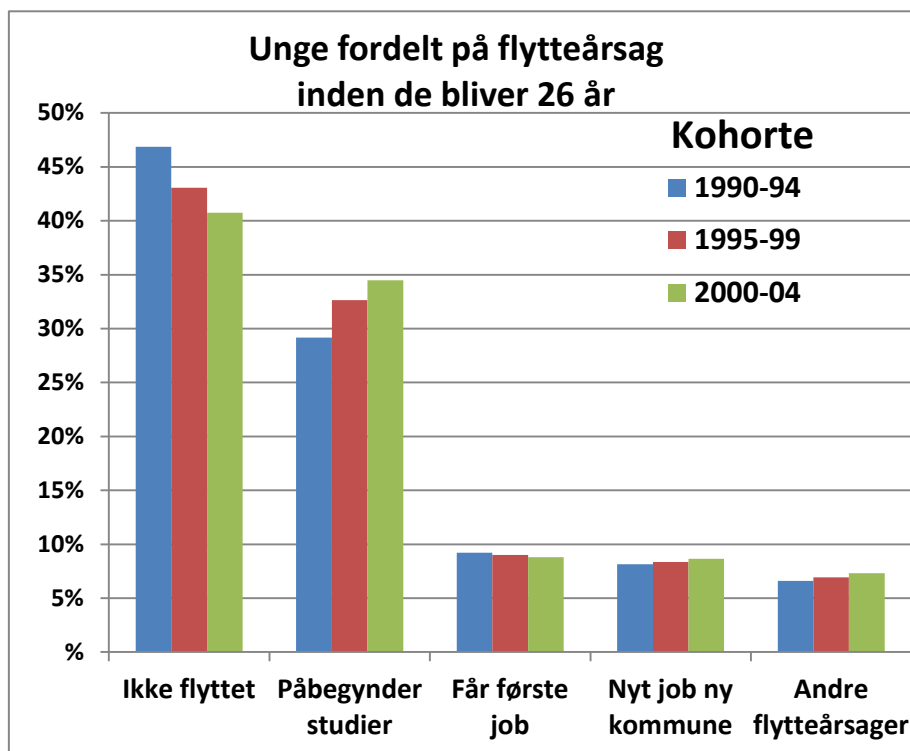
ikke helt så omfattende. Forskellene mellem landsdelene har været størst for kohorten 2000-04.

Årsager til fraflytning af unge fra yderområder

Som vist tidligere i rapporten, er den faktiske fraflytning af unge fra yderområderne – og især fra øerne – øget i perioden 1990-2011. Uddannelse er ikke den eneste årsag til fraflytning, og ændringerne kan også skyldes, at disse andre årsager har fået større betydning.

Der er, som vist i tidligere undersøgelser (Skifter Andersen, 2010) mange årsager til, at man flytter over længere afstande. Foruden start og afslutning af uddannelse kan det være skift i arbejdssituationen, at man får arbejde før eller efter uddannelsen, at man skifter til et nyt arbejdssted langt fra bopælsen, eller at man bliver arbejdsløs eller forlader arbejdsmarkedet. I nogle tilfælde ønsker man at bosætte sig et andet sted, hvor man har større tilknytning, fx på grund af opvækst eller familie, eller man søger en anden boligform eller livsstil. Flytninger kan udløses af familieændringer som pardannelse, skilsmisse eller børnefødsler, som ændrer præferencerne for, hvor og hvordan man vil bo.

I Figur 46 er de unge fraflyttere i alderen 18-25 år fra yderområder og øer fordelt på mulige flytteårsager, estimeret som den sidste hændelse, der er sket inden fraflytningen. Der er undersøgt betydningen af tre mulige hændelser: 1. Start af uddannelse, 2. start af første job og 3. nyt job i anden kommune end hjemkommunen. Flytninger, der ikke har sammenhæng med en af disse hændelser, er rubriceret som 'andre flytteårsager'. Der er kun brugt data for de tre første kohorter, idet den sidste kohorte (17 år i perioden 2005-09) mangler en del data om flytninger i alderen over 20 år.

Figur 46. Unge fra yderområder og øer i kohorter fordelt på mulige flytteårsager – sidste hændelser som er sket inden fraflytningen.

Figuren viser, som de foregående sammenligninger af 1990 og 2011, at andelen af unge 17-25-årige, som er forblevet i yderområderne er faldet – der er færre blandt de seneste kohorter, som ikke er flyttet, inden de bliver 26 år.

Fraflytningen er altså generelt øget. Det er især fraflytningen ved start af uddannelse, der er øget fra 29 pct. i den første kohorte til 34 pct. i den sidste. I alt ca. 15 pct. flytter i forbindelse med første job eller jobskifte, men denne andel af de unge er ikke øget for de senere kohorter.

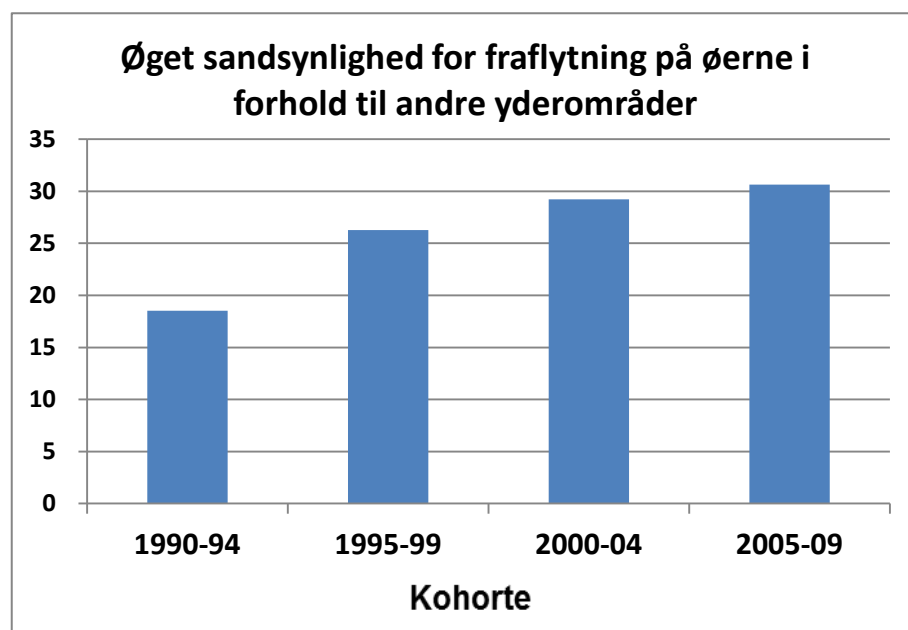
Forhold som påvirker fraflytningen fra yderområder

I de statistiske analyser (logistisk regression) er anvendt de variable, som er beskrevet i starten af kapitlet. Populationen er unge 18-25 år, som fortsat boede i deres hjemkommune i yderområderne det pågældende år. Der er ligestemte ovenfor gennemført fire analyser – en for hver af kohorterne. I analyserne undersøges, hvad de forskellige variable har betydet for, om de i løbet af året flytter fra yderområder og øer til andre kommunegrupper. Resultaterne vises i tabel B3.2 i Bilag 3. I det følgende vises, hvilken betydning de har for sandsynligheden for fraflytning for de fire kohorter.

På grundlag af de statistiske analyser er i det følgende beregnet effekten på fraflytningen fra yderområder og øer af en række faktorer som geografisk placering, køn, familie- og boligsituation, samt forældrenes uddannelse og familiesituation. Desuden ses på effekten af ændringer i de unges situation, som pardannelse, skilsmisse børnefødsler mv. Ved sammenligning af de fire kohorter undersøges, om disse faktorer har ændret betydning siden 1990.

Forskelle mellem geografiske områder

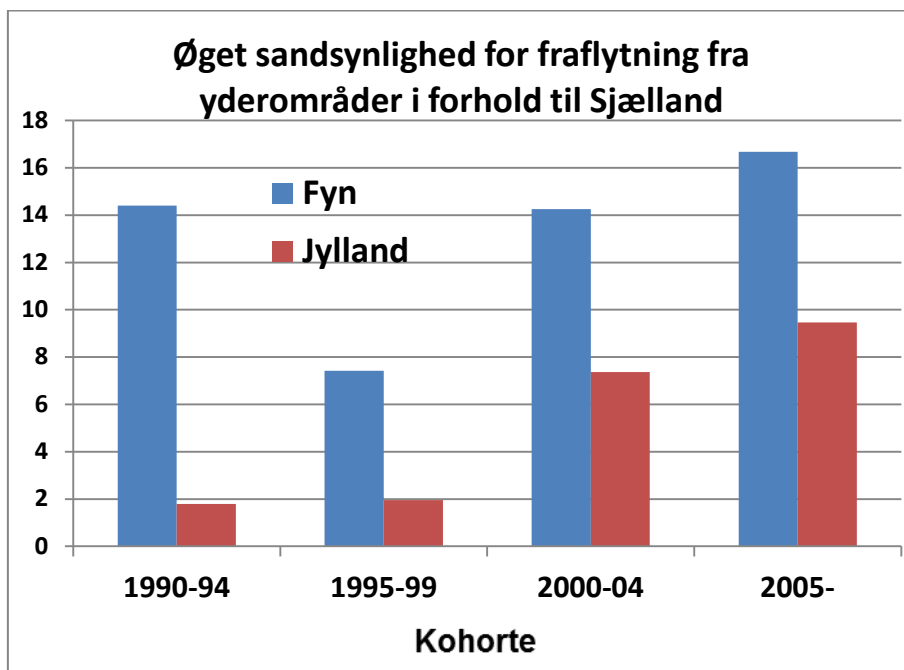
I Figur 47 vises forskellene mellem fraflytningen fra øerne og yderområderne for de fire kohorter.

Figur 47. Øget sandsynlighed for fraflytning (%) fra øerne sammenlignet med yderområderne for de fire kohorter af unge 17-25-årige.

Som vist tidligere, er fraflytningen af unge fra øerne øget mere end fra yderområder i øvrigt i perioden 1990-2012. Dette afspejler sig i en større forskel i fraflytningshyppighed blandt de senere kohorter end blandt de første.

De fleste af yderområderne ligger i Jylland (se Bilag 1), mens kun Bornholm, Guldborgsund og Lolland hører til Sjælland, og til Fyn er kun medregnet øerne Langeland og Ærø.

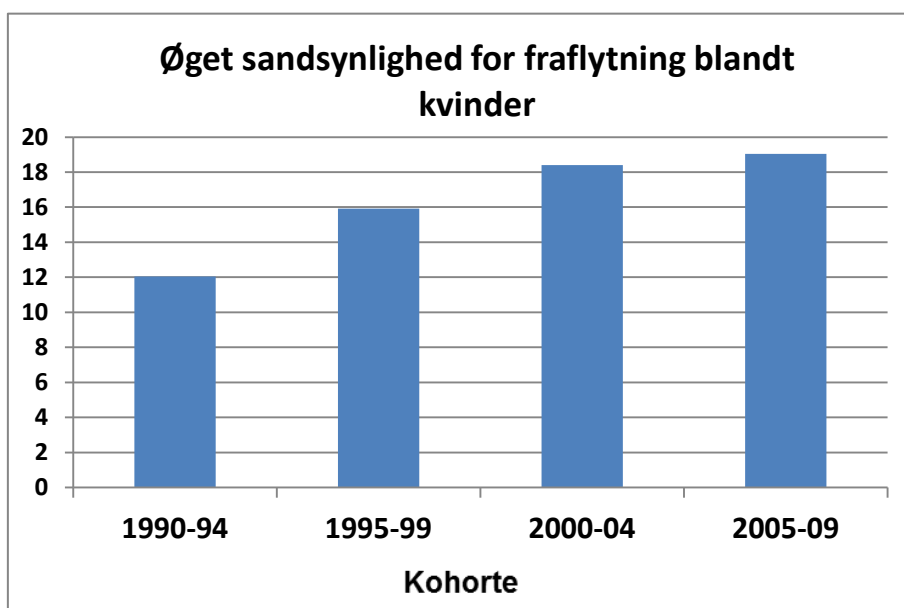
Figur 48. Øget sandsynlighed (%) for fraflytning fra yderområder og øer på Fyn og i Jylland for de fire kohorter af unge 17-25-årige.

Det fremgår af Figur 48, at sandsynligheden for fraflytning har været højest for de to fynske øer sammenlignet med fraflytningen fra de sjællandske kommuner. Også i Jylland har der været større fraflytning fra yderområder og øer, og forskellen i forhold til de sjællandske har været stigende.

De unges køn og familiesituation i hjemkommunen før fraflytning

Analyserne viser, at der har været forskel på hyppigheden af fraflytning fra yderområderne for forskellige grupper af unge afhængigt af køn, etnicitet, familiesituation, boligsituation og beskæftigelsessituation.

I Figur 49 ses overhyppigheden for fraflytning blandt kvinder i de fire kohorter.

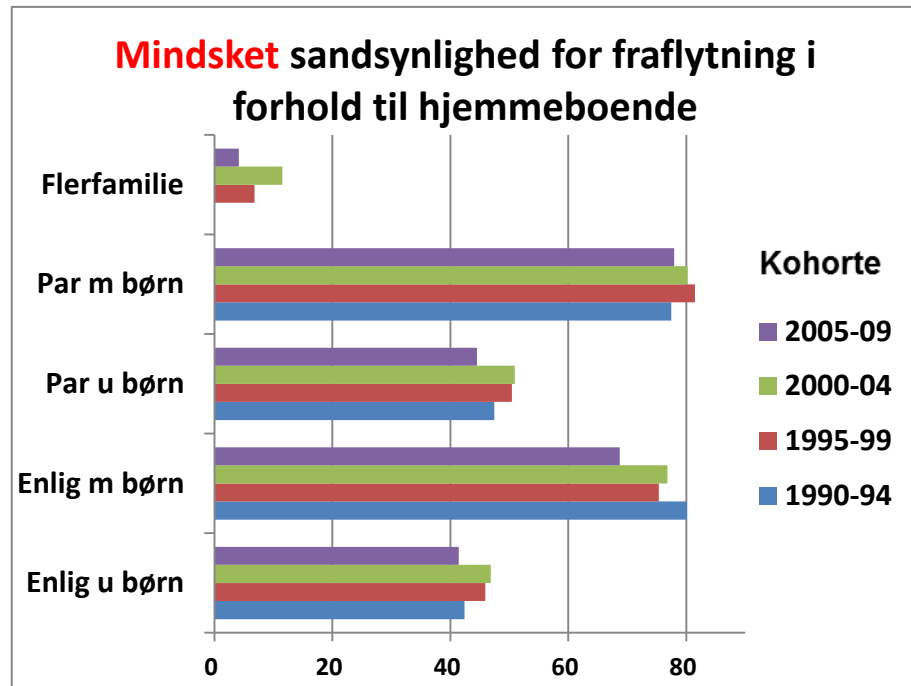

Figur 49. Øget sandsynlighed (%) for fraflytning blandt unge kvinder i de fire kohorter af unge 17-25-årige

Analyserne viser, at unge kvinder i større omfang end mænd er fraflyttet yderområderne, og at forskellene mellem kønnene er øget med tiden. For 1990-94 kohorten var der en overhyppighed for fraflytning af kvinder i forhold

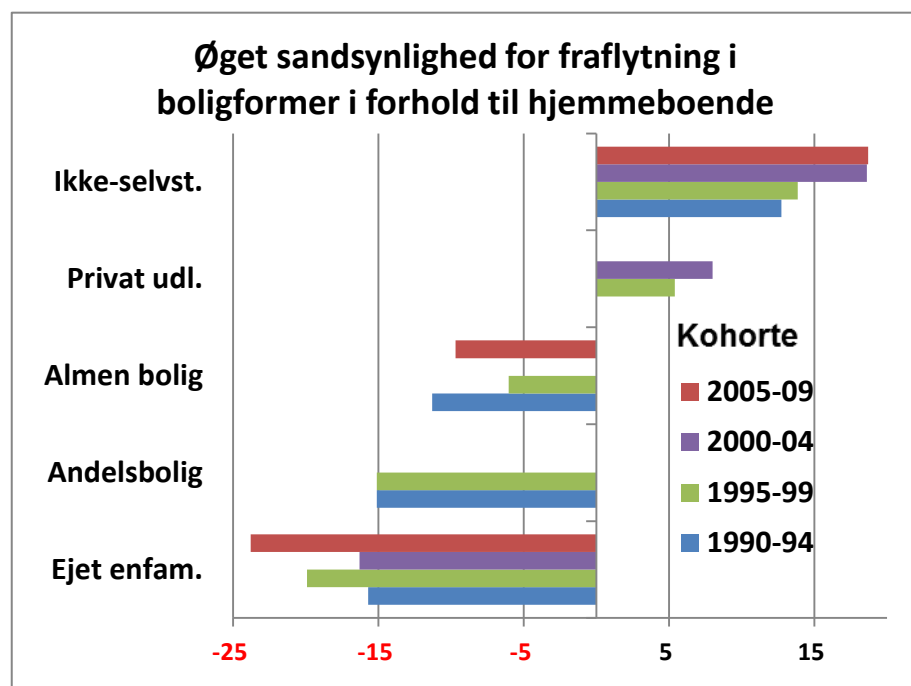
til mænd på ca. 9 pct. Denne forskel er øget gradvist for hver ny kohorte og for den sidste var forskellen øget til 19 pct.

De fleste af de unge flytter direkte fra hjemmet til andre kommune-grupper.

Figur 50. Mindsket sandsynlighed (%) for fraflytning fra yderområder og øer for unge, som ikke boede hos forældre i hjemkommunen, men har etableret sig i forskellige familieformer, målt i forhold til fraflytningen af hjemmeboende.

Hvis de unge er fraflyttet forældrenes bolig og har etableret sig som selvstændig husstand indenfor kommunens grænser, har der været en langt mindre sandsynlighed for, at de har forladt kommune-gruppen. Det gælder især de mest etablerede med partner og børn, men også for de enlige uden børn har der været en lavere fraflytningshyppighed på over 40 pct. i forhold til de hjemmeboende. Kun de af de unge, som deler bolig og husstand med andre, har haft en fraflytningshyppighed tæt på de hjemmeboende.

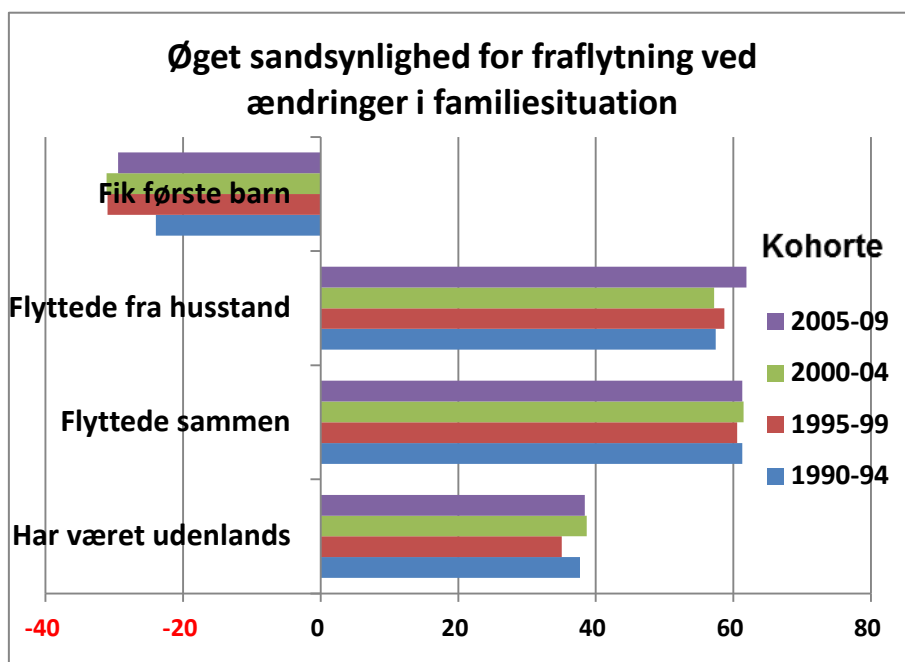

Figur 51. Øget sandsynlighed (%) for fraflytning fra yderområder sammenlignet med hjemmeboende for unge der har etableret sig i forskellige boligformer.

I analyserne indgår også, hvilken boligsituation de unge havde i hjemkommunen. I forhold til unge hjemmeboende har der været en lavere fraflytningshyppighed for unge, som har etableret sig i eget enfamiliehus, og i lidt mindre grad i andelsboliger og almene boliger. For unge, som er rykket hjemmefra til ikke-selvstændige boliger, dvs. boliger uden eget bad i fx kollegier og ungdomsboliger, har der imidlertid været en større fraflytningshyppighed, og denne er øget for de seneste kohorter. Også unge i privat udlejning er hyppigere flyttet, men kun signifikant i de to midterkohorter.

Ændringer i familiesituation.

I Figur 52 belyses, hvad familie/husstandsændringer har betydet for fraflytningen. Ændringerne er, at man det aktuelle år i forløbet flyttede sammen med partner, flyttede fra partner eller husstand, eller fik første barn. Desuden vises, hvad det har betydet, hvis man har været i udlandet året før.

Figur 52. Øget sandsynlighed (%) for fraflytning i forbindelse med forskellige husstandsændringer.

Både pardannelse og skilsmisse har haft en øget effekt for fraflytningen på ca. 60 pct. og dette har været uændret mellem kohorterne. Der har ikke været øget fraflytning i forbindelse med første barns fødsel, tværtimod har fraflytningen været 30 pct. mindre og den mindskede mobilitet er øget i de senere kohorter.

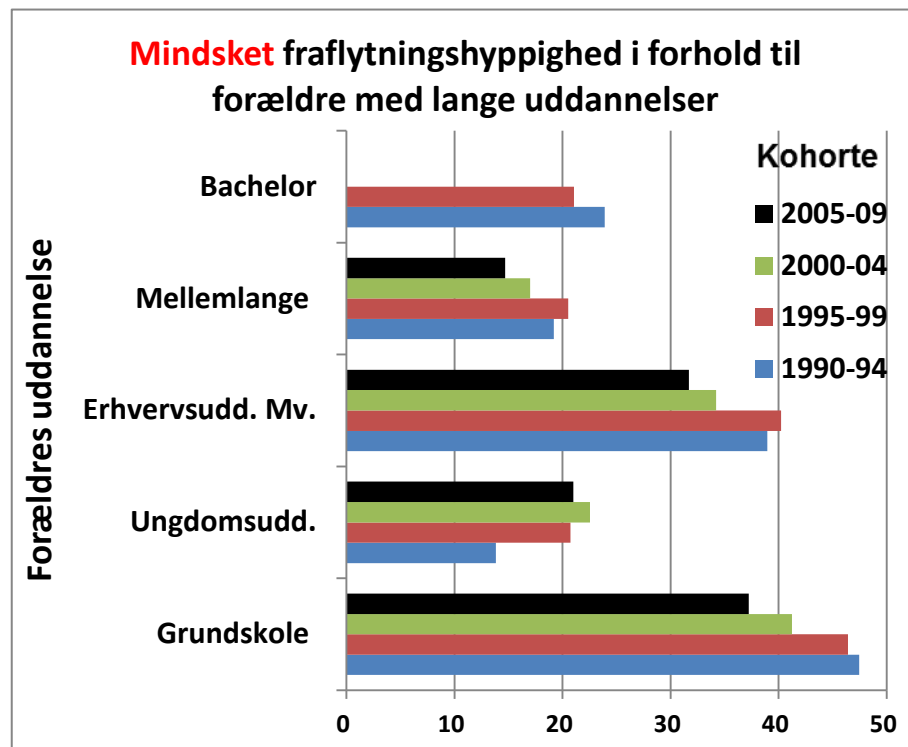
Når de unge er kommet hjem fra et udenlandsophold, har der været en større sandsynlighed for, at de bosatte sig udenfor yderområder og øer. Dette kan fortolkes således, at udlandsophold er med til at bryde båndene mellem de unge og deres opvækststed, hvorefter de er mere tilbøjelige til at bosætte sig andre steder.

Generelt kan det konkluderes, at den øgede fraflytning fra yderområder for de senere kohorter ikke kan forklares ved, at baggrundsvariable, som familiesituation, boligsituation og familieændringer, har fået større vægt. Effekten af disse for fraflytningen har været stort set den samme for alle kohorterne.

Betydningen af forældrenes baggrund

I den statistiske analyse er medtaget data om forældrenes højeste uddannelse det år, de unge fylder 17 år. For par vælges den person, der har højest uddannelse. I Figur 53 er resultaterne fra den statistiske analyse brugt til at beregne den mindskede sandsynlighed for, at de unge flytter væk fra kom-

munegruppen, når forældrene har en lavere uddannelse end lange videregående.

Figur 53. Mindsket sandsynlighed (%) for fraflytning for unge med forældre med lavere højeste uddannelse end lange videregående.

For unge med forældre, der kun har grundskoleuddannelse var der en 47 pct. mindre chance for fraflytning blandt den første kohorte af unge fra 1990-97. Men effekten er faldet væsentligt mellem første og sidste kohorte. Det betyder, at unge med forældre, der kun har grundskoleuddannelse, i lidt højere grad forlod yderområderne i de seneste kohorter. Der var også en reduceret fraflytning for unge med erhvervsuddannede forældre, men også her er effekten mindsket over tid.

Effekten er mindre, hvis forældrene har en mellemlang uddannelse eller en bachelor, men der var dog stadig mellem 15 og 20 pct. færre i disse grupper, som forlod yderområder set i forhold til dem med forældre med lange uddannelser.

Fraflytning fra yderområder ved start af uddannelse

I de sidste statistiske analyser undersøges hvilke faktorer, der har haft betydning for fraflytning i forbindelse med start af uddannelse. Der er gennemført fire analyser, en for alle uddannelsesvalg samlet og tre for flytninger ved start af hhv. erhvervsuddannelser mv., mellemlange uddannelser og bachelor eller videregående uddannelser. Resultaterne er påvirket af alle de øvrige indgående variable, som er beskrevet i starten af kapitlet, herunder i hvor høj grad andre hændelser har medført flytning fra yderområder, inden de unge er startet på deres uddannelse.

I Tabel 17 ses nogle af resultaterne af en regressionsanalyse af, hvad der har haft indflydelse på, om unge flyttede væk fra yderområderne (+øer) samtidigt med start af ny uddannelse for alle de fire kohorter samlet. Kohorte indgår som en uafhængig variabel i analyserne. Resultaterne for forskelle mellem de senere kohorter og den første er vist i tabellen. De øvrige resultater findes i Bilag 3, tabel B3.3.

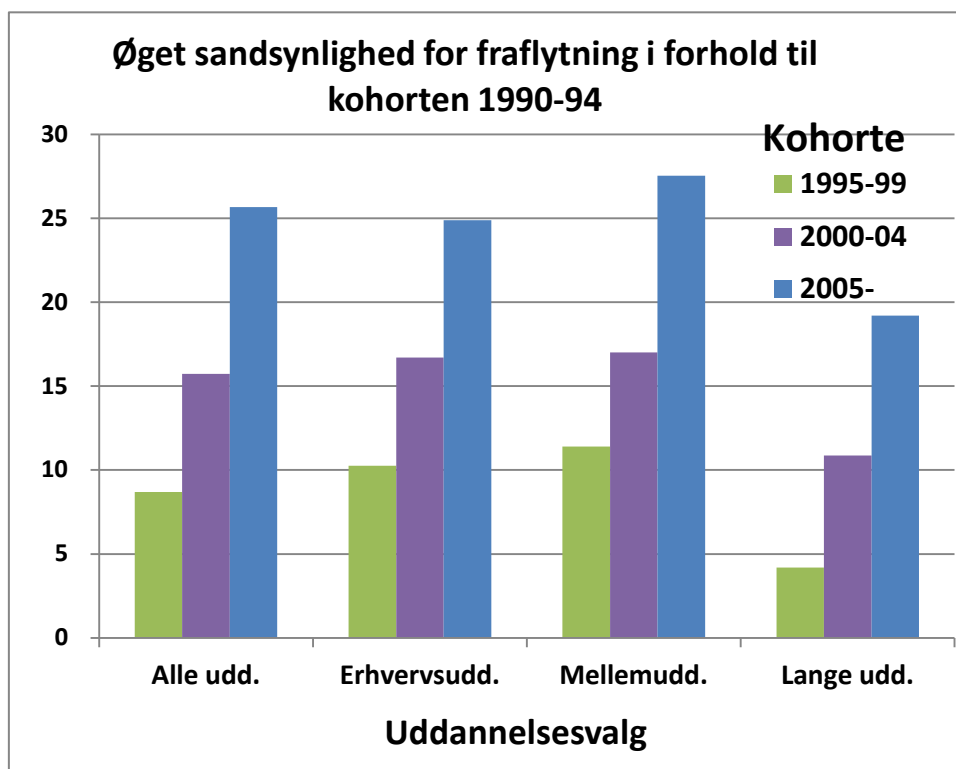
I logistisk regression undersøges de relative forskelle mellem forskellige værdier af en variabel, her hvilken kohorte de unge tilhører. De tre seneste kohorter sammenlignes med den første kohorte af unge, der blev 17 år i årene 1990-94.

Resultaterne vises i form af odds ratios, som viser, hvordan fraflytningen for unge i de øvrige kohorter afviger fra kohorten 1990-94. Hvis odds ratio er større end 1, er sandsynligheden for fraflytning større end referencen, hvis det er mindre end 1 er sandsynligheden mindre. I tabellen er alle resultater meget statistisk signifikante (signifikansen < 0,05).

Tabel 17. Resultater af fire regressionsanalyser af forskelle mellem kohorter mht. til andelen af unge der fraflytter yderområderne samtidigt med start af uddannelse.

	Alle uddannelser		Erhvervsuddannelser		Mellemuddannelser		Bachelor/lang	
	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios
Kohorte (reference 1990-94)								
1995-99	,00	1,19	,00	1,23	,00	1,26	,00	1,09
2000-04	,00	1,37	,00	1,40	,00	1,41	,00	1,24
2005-09	,00	1,69	,00	1,66	,00	1,76	,00	1,47
Nagelkerke R ²	,276		,114		,239		,279	

Det ses, at for alle uddannelsesvalg er odds ratios større for de efterfølgende kohorter sammenlignet med kohorten 1990-94. På grundlag af odds ratios kan beregnes den statistiske øgede sandsynlighed for fraflytning hos de sidste tre kohorter sammenlignet med den første kohorte af 17-årige i 1990-94 (Figur 54).

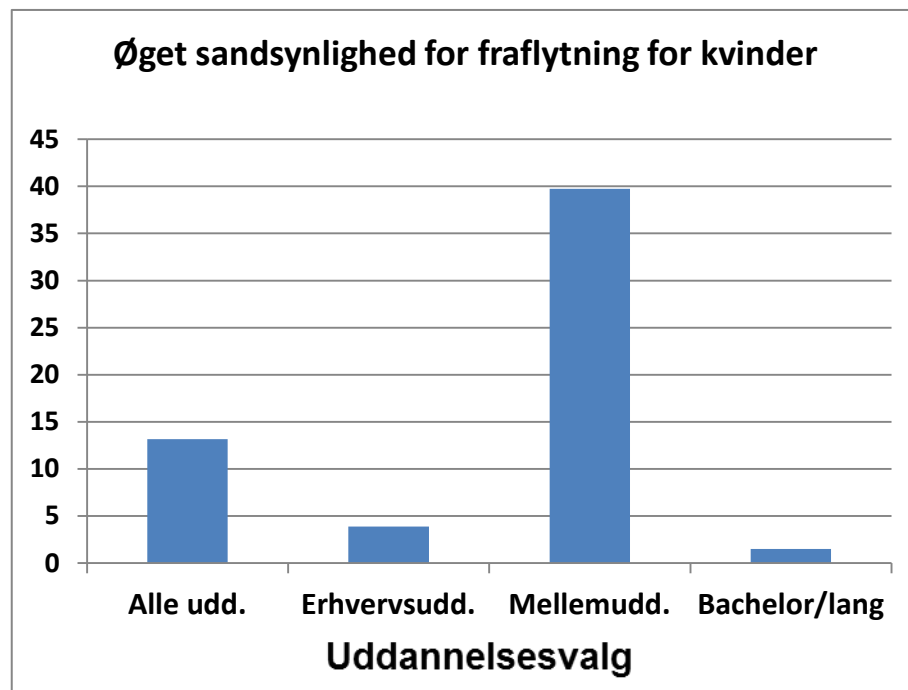

Figur 54. Øget sandsynlighed (%) for unge i de sidste tre kohorter for at fraflytte yderområderne ved start af uddannelse, sammenlignet med kohorten 1990-94.

Som figuren viser, er sandsynligheden for fraflytning af unge fra yderområderne i forbindelse med start af uddannelse steget for hver ny kohorte af unge og er 25 pct. højere i kohorten, der blev 17 år i 2005-09, sammenlignet

med kohorten 1990-94. Det er en ret dramatisk udvikling. Det er især start af mellemlange uddannelse, som har øget fraflytningen, mens start af lange uddannelser har haft lidt mindre betydning for udviklingen.

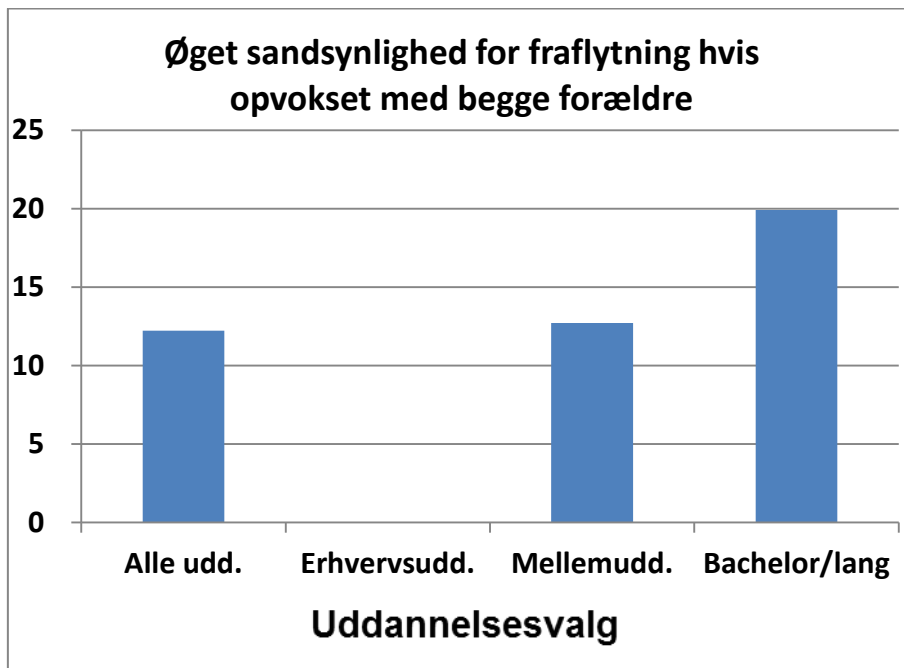
Som ovenfor vist, flytter unge kvinder oftere fra yderområderne end unge mænd. Dette gælder også, når man ser på fraflytning ved start af uddannelse (Figur 55).

Figur 55. Øget sandsynlighed (%) for kvinder for at fraflytte yderområderne ved start af uddannelse, sammenlignet med mænd.

For alle uddannelsesvalg i gennemsnit har kvinder haft en 13 pct. højere sandsynlighed for fraflytning ved start af uddannelsen set over alle fire kohorter samlet. Det er imidlertid især i forbindelse med start af mellemuddannelser. Men også for erhvervsuddannelser, som kvinder langt sjældnere tager, har de haft en større fraflytning.

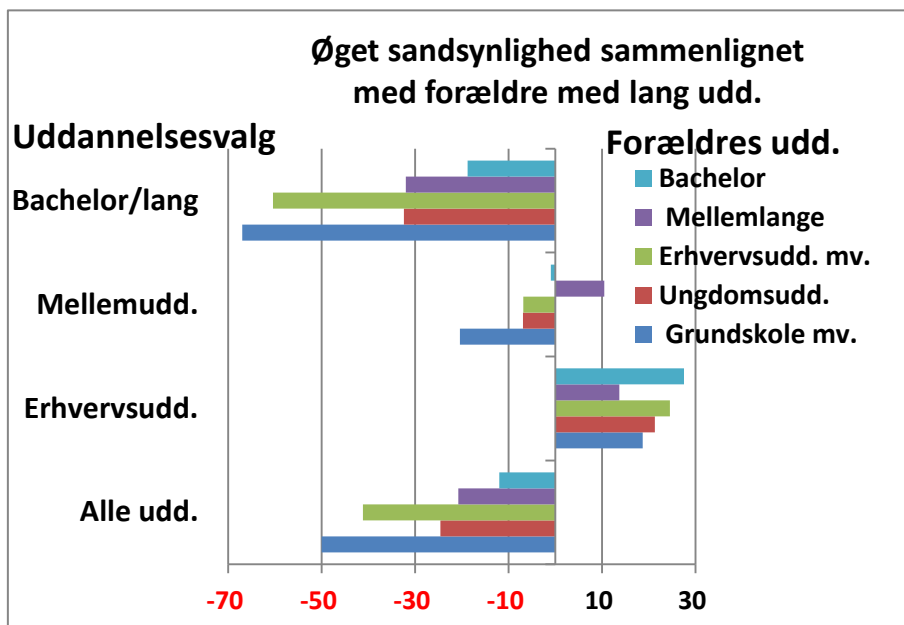
En af de hypoteser, som blev diskuteret i teori afsnittet, var, hvilken betydning det havde for uddannelsesvalg og fraflytning, om de unge kommer fra dårligt eller godt fungerende familier. Unge i dårligt fungerende familier forventes at flytte tidligere hjemmefra, men ikke nødvendigvis væk fra opvækststedet. Omvendt må det forventes, at de sjældnere starter på længe-revarende uddannelser og sjældnere flytter. I datamaterialet er der oplysninger om, hvorvidt de unge boede sammen med begge forældre, da de var 17 år, eller forældrene var skilte eller boede sammen med ny partner. Dette kan være en indikator på en, for de unge, dårligere familiesituation.

Figur 56. Øget sandsynlighed (%) for at fraflytte yderområderne ved start af uddannelse, hvis man er opvokset med begge forældre.

I Figur 56 er vist den øgede sandsynlighed for fraflytning, hvis man boede sammen med begge forældre, da man var 17 år gammel – altså ikke fra en skilsmisefamilie. Der var en markant højere sandsynlighed for fraflytning ved start af uddannelse for disse unge end for skilsmissebørnene. Dette er imidlertid kun tilfældet i forbindelse med start af mellemuddannelser og især videregående uddannelser. Det er således især uddannelsesvalget, der har betydning for forskellene.

Det er vist i andre undersøgelser (KRAKs Fond Byforskning, 2015), at forældrenes uddannelsesbaggrund har betydning for de unges valg af uddannelse, og at dette især påvirker unge i yderområder. Børn af forældre med højere uddannelse vælger oftere lange uddannelser, mens børn af forældre uden uddannelse eller med kortere uddannelser, sjældnere gør det. I Figur 53 viste vi, at børn af forældre med korte eller ingen uddannelse langt sjældnere forlod yderområderne.

Figur 57. Øget sandsynlighed (%) for at fraflytte yderområderne ved start af uddannelse afhængigt af forældres uddannelse, sammenlignet med forældre med højere uddannelser.

I Figur 57 ses den øgede/mindskede sandsynlighed for fraflytning i forbindelse med start af uddannelse for unge afhængigt af forældres uddannelse. For alle unge med forældre, som har en mindre uddannelse end videregående uddannelser, gælder, at den gennemsnitlige sandsynlighed for fraflytning i forbindelse med start af uddannelse har været lavere end for de, der har forældre med videregående uddannelse. Der er desuden en generel sammenhæng med omfanget af forældrenes uddannelse. Ved forældre, der kun har grundskoleuddannelse, var der 50 pct. mindre sandsynlighed for start af uddannelse og fraflytning, og jo højere forældre uddannelse jo mindre er forskellen til de lange uddannelser.

Men disse forskelle skyldes især forskelle imellem hvem, der valgte de lange uddannelser. Børn af forældre med kortere uddannelser valgte langt oftere erhvervsuddannelser og havde en hyppigere fraflytning i forbindelse hermed end børn af forældre med lange uddannelser. Børn af forældre med mellemuddannelser valgte oftere selv disse uddannelser og dette var også en større årsag til fraflytning.

Lokalisering af færdiguddannede unge fra yderområder

I dette kapitel undersøges, hvordan unge fra yderområder og øer lokaliserer sig, efter de har afsluttet deres uddannelse. Vender de fraflyttede tilbage eller forbliver de i andre dele af landet? Forbliver de, der boede i yderområder under uddannelsen, i disse områder efter uddannelse?

I kapitlet om tidligere forskning (side 31) beskrev vi en tidligere undersøgelse (Momentum, 2016), som viste, at det er relativt få unge, som generelt vender tilbage til yderområderne efter først at være fraflyttet.

En svensk undersøgelse (Bjerke & Mellander, 2016) af dimittender fra universiteter har vist, at de faktorer, der havde størst betydning for, om man vendte tilbage til mindre urbaniserede områder, var uddannelsens længde og familieforhold. Jo kortere uddannelse, jo oftere tog man tilbage. Unge i parforhold vendte sjældnere tilbage, men det ændrede sig, hvis de havde fået børn. Børnefamilier var mere tilbøjelige til at vende hjem. Ældre dimittender vendte oftere tilbage, mens køn ikke havde nogen betydning.

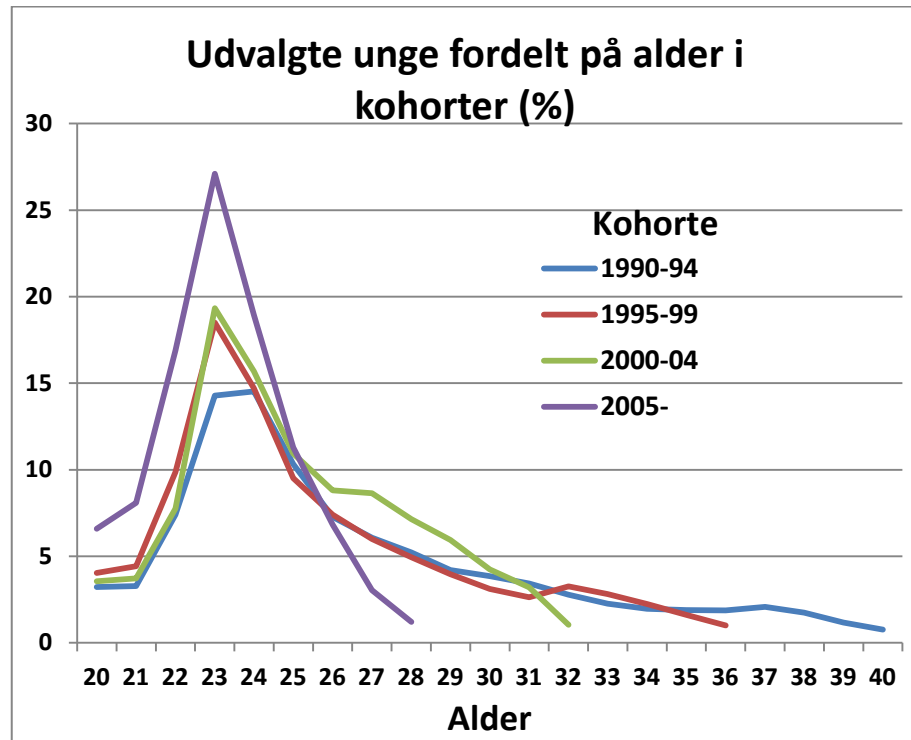
Tidligere i rapporten (side 84) vist nogle forløbsanalyser af, hvor de unge fra yderområder har været lokaliseret over tid afhængig af deres alder. De viste, at andelen af unge, som var opvokset i områderne men senere boede i andre kommunegrupper, kulminerede omkring det 28. år og derefter stagnerede og aftog. Det vil sige, at flere af de unge boede igen i yderområderne efter det 28. år, men andelen var meget beskedent og mindre end 5 pct.

I det følgende undersøges i hvor høj grad de unge fra yderområder og øer flytter til og fra områderne efter uddannelsens afslutning, og hvad der har betydning for, om de gør dette.

Flytninger efter uddannelsens afslutning

Datagrundlag

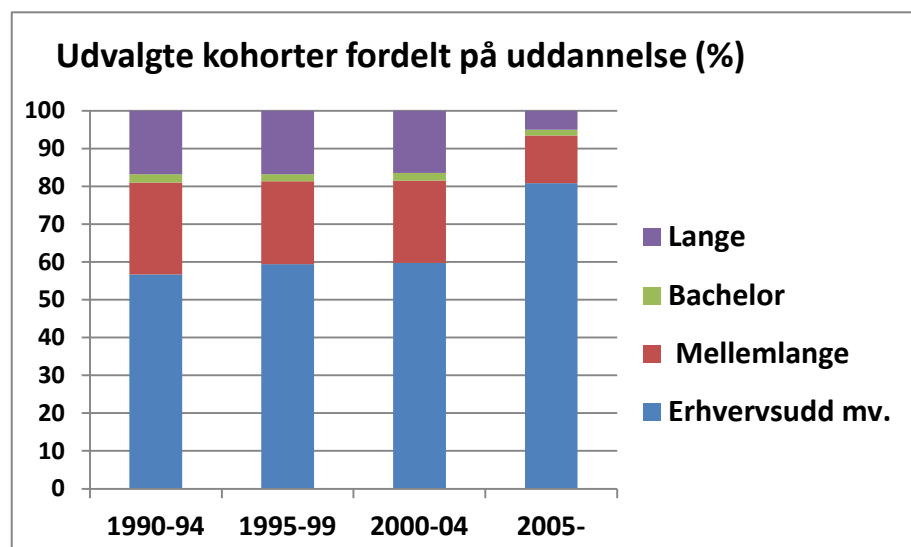
Til analyserne er udvalgt unge fra yderområder og øer (boede i områderne som 17-årig i perioden 1990-2010), der har afsluttet en kompetencegivende uddannelse inden 2012. De, der ikke har færdiggjort en uddannelse eller ikke er blevet færdige senest i 2011, er således frasorteret. Denne udvalgsmetode betyder, at de fire kohorter har en forskellig alderssammensætning, fordi færre i de ældre aldersgrupper har nået at færdiggøre en uddannelse i de seneste kohorter.

Figur 58. Populationen af unge med færdiggjort uddannelse i de fire kohorter fordelt på alder ved uddannelsens afslutning (%).

Som det fremgår af Figur 58, afviger især den sidste kohorte med unge, som blev 17 år i perioden 2005-09 med en større andel af helt unge og ingen over 28 år ved studieslut. Omvendt er der i den ældste kohorte en hel del unge, som først har afsluttet studiet efter at være blevet 30 år, hvorfor de helt unge udgør en relativt mindre gruppe end hos de andre kohorter.

Desuden er grupperne skævt fordelt på uddannelser, fordi det især er de, der tager en lang uddannelse, som mangler i de sidste kohorter, mens erhvervsuddannelserne er bedre repræsenteret.

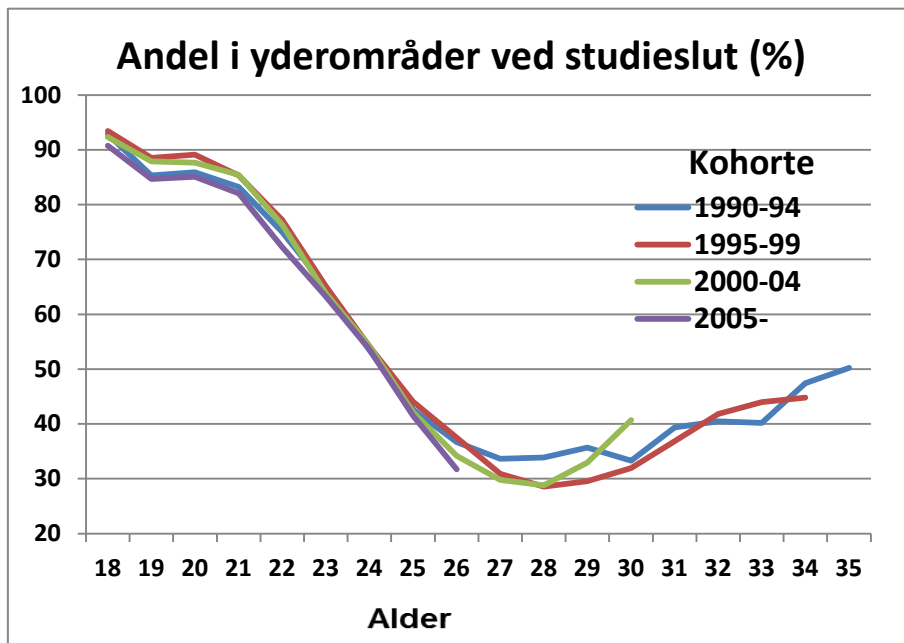
Figur 59. Unge i populationens fire kohorter fordelt på færdiggjort uddannelse (%). (NB: Især kohorte 2005- kan ikke sammenlignes med de øvrige).

Figur 59 viser således, at der i den sidste kohorte er langt flere, der kun har nået at færdiggøre en erhvervsuddannelse og næsten ingen med lang videregående uddannelse. Omvendt er der flest af disse i den første kohorte og færrest med erhvervsuddannelse. Disse forskelle mellem kohorterne påvir-

ker de mere direkte sammenligninger mellem dem. I de statistiske analyser korrigeres der derimod for forskellene.

Bosted ved studieslut

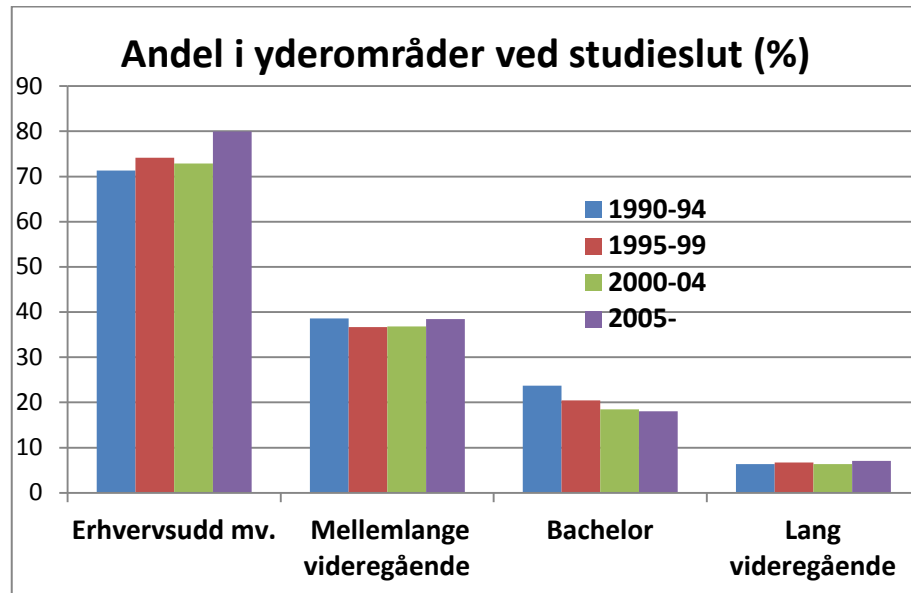
Afgørende for de unges bosætning efter færdiggjort uddannelse er, om de har forladt yderområderne under studiet eller stadig er bosiddende der. Der er en tæt sammenhæng mellem, hvor gamle de er ved studiets afslutning og i hvor høj grad, de har forladt yderområderne (og øerne).

Figur 60. Andelen (%) af unge i aldersgrupper, som bor i yderområder og på øer det år, de slutter deres uddannelse, opdelt på kohorter.

Figur 60 viser, at en 80-90 pct. af de helt unge under 22 år stadig var bosat i yderområderne ved afslutning af deres uddannelse. Andelen falder stærkt med alderen, og når bunden omkring det 28. år, hvor kun 30-40 pct. var tilbage – færrest i kohorterne 1995-99 og 2000-04. Kohorten 2005- mangler unge ældre end 26, men hældningen på kurven antyder, at disse unge vil komme endnu længere ned. Interessant nok er der flere i de ældre aldersgrupper, som forblev i yderområderne under studiet.

Denne sammenhæng mellem alder og bosætning skyldes i vid udstrækning forskelle i studievalg.

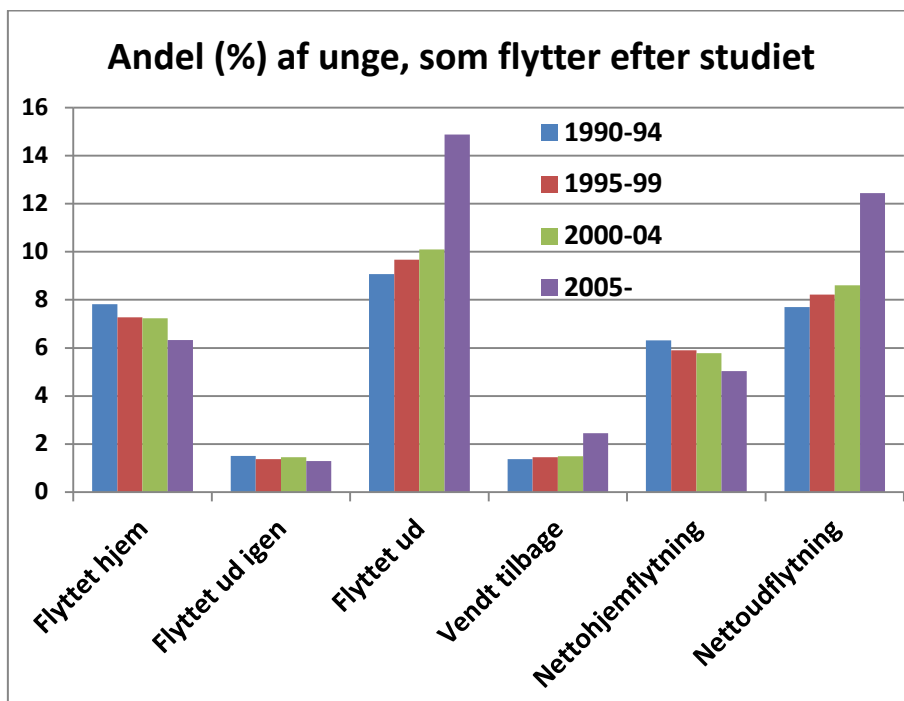

Figur 61. Andelen (%) af unge med forskellige uddannelser, som bor i yderområder ved studiets afslutning. Opdelt på kohorter (NB: Især kohorte 2005- kan ikke sammenlignes med de øvrige på grund af skæv aldersfordeling).

Figur 61 viser, hvor stor en del af de unge, der fortsat bor i yderområder og øer ved studiets afslutning, opdelt på uddannelsesgrupper. Mere end 70 pct. af de, der har taget en erhvervsuddannelse, er forblevet i områderne, mens dette gælder for mindre end 40 pct. af de der har taget en mellemlang uddannelse. For bachelorer har det været mindre end 20 pct. og for de lange uddannelser ca. 5 pct. Man kan ikke sammenligne kohorterne her, fordi alderssammensætningen, som ovenfor vist, er forskellig, hvilket har betydning for, hvor ofte man forbliver.

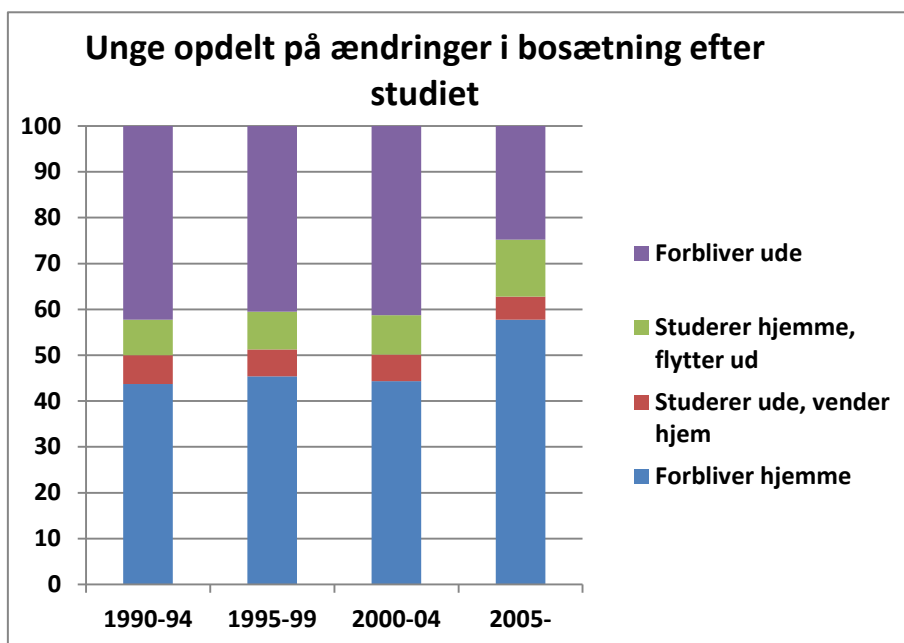
Flytninger efter færdiggjort uddannelse

I det følgende ser vi på, i hvor høj grad de unge flytter til eller fra yderområder og øer i de første tre år efter færdiggjort uddannelse. Det interessante her er først og fremmest, hvor mange der vender tilbage til områderne efter at være bosat et andet sted under studiet. Men vi ser også på, i hvor høj grad de, der er forblevet i områderne, forlader dem efter studiet. I nogle tilfælde er de unge flyttet både frem og tilbage i løbet af de tre år. I Figur 62 er vist fire forskellige bevægelser: 1. Andelen af hele populationen, som boede udenfor yderområder og øer ved studieslut og er flyttet hjem inden for de første tre år, 2. Andelen som først er flyttet hjem og derefter ud igen, 3. Andelen som boede i områderne ved studieslut og er flyttet væk fra dem og 4. Andelen som først flyttede ud og derefter hjem igen. Yderst i figuren er vist nettobevægelserne: hvor stor en andel er netto flyttet hjem og ud.

Figur 62. Andel (%) af unge i de fire kohorter, som er flyttet tilbage til yderområder og øer indenfor de første 3 år efter afslutning af studiet, eller som er flyttet væk fra områderne efter studiet. (NB: Især kohorte 2005- kan ikke sammenlignes med de øvrige).

Det ses, at kun 6-8 pct. er flyttet tilbage til yderområder og øer efter studiet, og nogle af disse har endda forladt områderne igen inden tre år. Netto er det derfor kun 5-6 pct. af hele populationen, som har boet andetsteds under studiet og derefter er vendt hjem. Samtidigt har ca. 8 pct. boet i yderområder og øer ved studieslut og derefter forladt områderne. Det vil sige, at også efter at uddannelserne er gennemført, har der fortsat været en nettoafvandring af unge fra yderområderne.

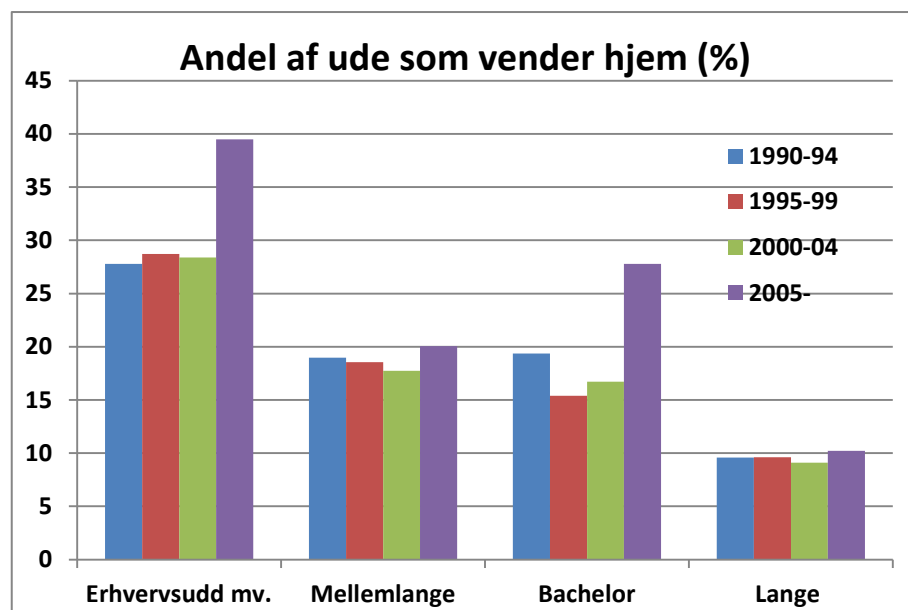
Figur 63. Unge opdelt efter, om de er bosat i yderområder og øer tre år efter afslutning af studiet, og om dette er et resultat af flytninger. (NB: Især kohorte 2005- kan ikke sammenlignes med de øvrige).

I Figur 63 er vist, hvor de unge er bosat 3 år efter studiets afslutning, og om dette skyldes, at de boede i yderområderne ved studiets afslutning, eller at der er flyttet til og fra områderne. For de første tre kohorter ses, at ca. halvdelen boede i områderne 3 år efter studiet. Her af havde ca. 45 pct. boet der

under studiet, mens 6 pct. vendte tilbage efter studiet. Lidt over 40 pct. har boet andre steder under studiet og er ikke vendt tilbage.

Vi har tidligere vist, at flere unge tager en uddannelse, og at flere unge forlader yderområder i forbindelse hermed. Men Figur 63 viser, at der ikke er sket nogen særlige ændringer i den andel af det øgede antal studerende unge, som ender med at bo i yderområderne nogle år efter afslutningen af studiet, når man sammenligner de første tre kohorter.

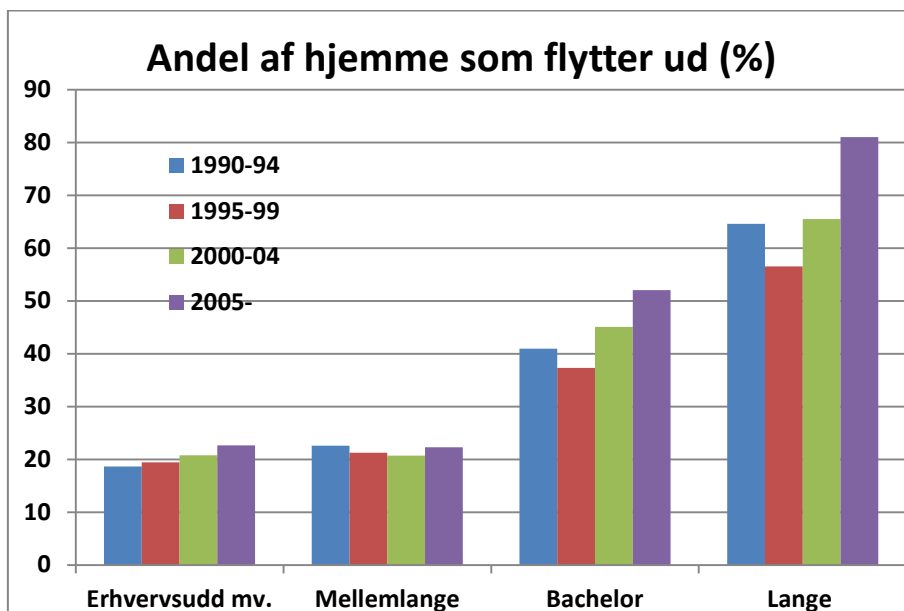
Hyppigheden af flytninger ud og hjem afhænger af hvilke uddannelser, der er gennemført. I Figur 64 ses, hvor stor en del af de unge med forskellige uddannelser, og som ikke boede i yderområder og øer ved studiets slutning, der flytter hjem til områderne i løbet af de første 3 år.

Figur 64. Andelen af unge, der ikke boede i yderområder og øer ved studieslut, som flyttede hjem til områderne i de første 3 år efter. (NB: Især kohorte 2005- kan ikke sammenlignes med de øvrige).

Målt i forhold til antallet der har forladt yderområderne under studiet, er det den største andel af unge med erhvervsuddannelser mv., som er vendt hjem – 25-30 pct. For unge med mellemlange studier er det små 20 pct., for bachelorer ca. 15 pct. og for de lange uddannelser små 10 pct.

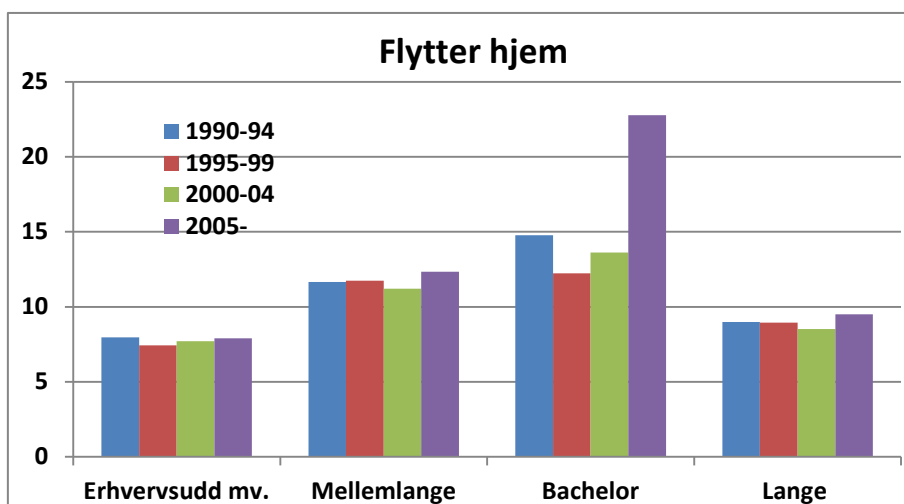
Der er også forskelle mellem uddannelserne på hvor mange af de hjemmeboende i yderområder og øer under studiet, der har forladt dem bagefter. I Figur 65 ses, hvor stor en del af de hjemmeboende der flyttede væk efter afslutning af uddannelse.

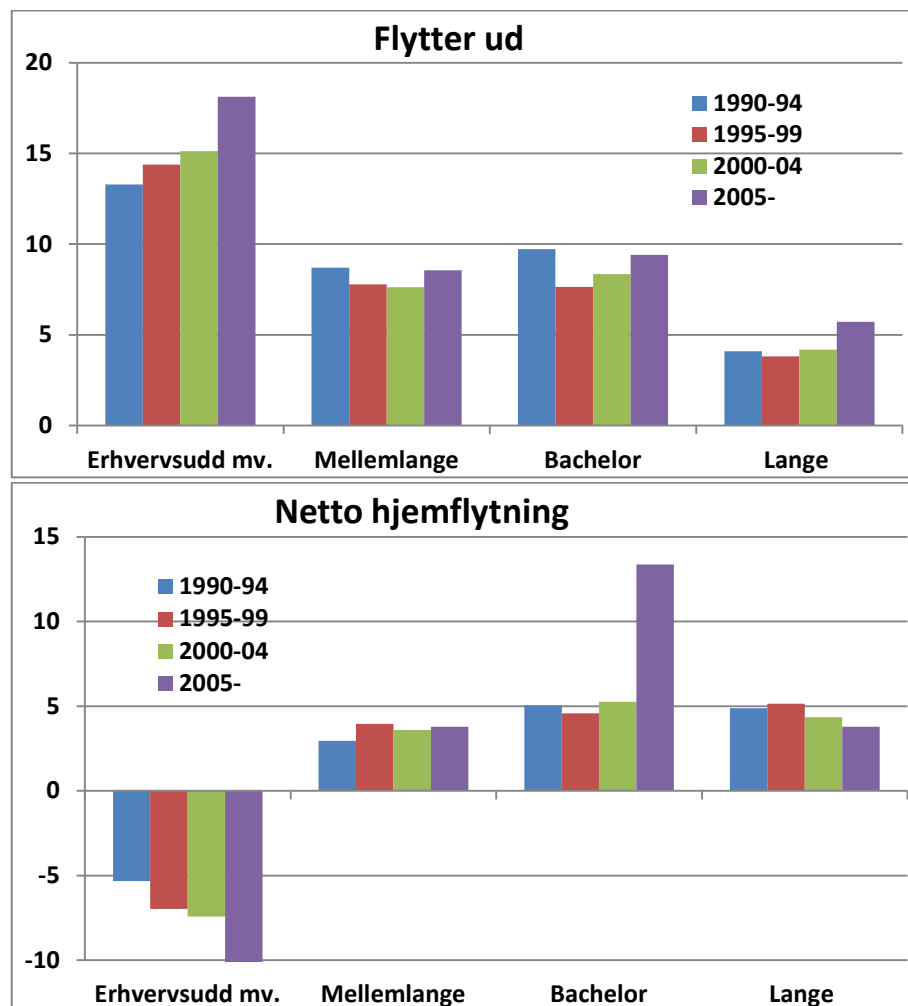

Figur 65. Andelen af unge, som boede i yderområder og øer ved studieslut, men flyttede væk fra områderne i de første 3 år efter. (NB: Især kohorte 2005- kan ikke sammenlignes med de øvrige).

Mere end halvdelen af de (relativt få) unge, som boede i yderområderne, mens de tog en lang uddannelse, er flyttet væk fra dem i løbet af de første tre år efter. For bachelorerne var det ca. 40 pct. og for erhvervsuddannelser og mellemlange uddannelser ca. 20 pct.

Da andelen af unge, som boede hhv. i yderområder og udenfor ved studiets afslutning varierer mellem uddannelserne, får man et lidt andet billede, når man ser på til- og fraflytningens andel af hele gruppen af unge i de fire uddannelsesgrupper. I Figur 66 ses, hvor stor en andel af hver gruppe der flyttede hhv. hjem til og ud fra yderområderne, samt nettoflytningen.

Figur 66. Andelen (%) af alle unge, som har færdiggjort forskellige uddannelser, der i løbet af de første tre år efter flytter hhv. tilbage til yderområder og øer fra andre kommuner, eller flytter fra yderområderne til andre kommuner, samt nettoflytningen. (NB: Især kohorte 2005- kan ikke sammenlignes med de øvrige).

Når man ser på de absolutte tal for hjemflytningen, så er det faktisk bachelorerne, for hvem den største andel har været væk fra yderområderne og er vendt tilbage igen (12-14 pct.). Men de mellemlange og lange uddannelser følger tæt efter med hhv. 10-12 og 9-10 pct. Som følge af at relativt få med erhvervsuddannelser er flyttet væk under studiet, er det også en mindre del, der har været ude og er kommet hjem igen (7-8 pct.).

Det er også derfor forventeligt, at den største gruppe af udflyttere efter studiet har været erhvervsuddannelserne. Udflytningen er imidlertid større end hjemflytningen, og den har været stigende i de første tre kohorter. Flere med erhvervsuddannelser mv. forlader således yderområder og øer efter endt uddannelse. Det er dette, der er forklaringen på, at flere unge forlader yderområderne efter uddannelse end antallet, der flytter hjem, som vist i Figur 62. For de tre andre uddannelsesgrupper har der nemlig tværtimod været en positiv nettotilflytning efter fuldført studie på omkring 5 pct. af de unge i grupperne.

Statistisk analyse af faktorer, som bestemmer om man flytter tilbage til yderområderne efter studiet, når man ikke har boet der i studietiden

For at undersøge hvad der har betydning for om unge, som boede udenfor yderområderne ved studiets afslutning, vender hjem indenfor de første 3 år

efter, er gennemført en række statistiske analyser af, hvad der påvirker, om de gør dette.

Populationen er alle unge opvokset i yderområder og øer, som har afsluttet en kompetencegivende uddannelse inden det 27. år, og er bosat udenfor yderområderne det sidste studieår. Der er data for det år, de afsluttede studiet, samt for hvert af de efterfølgende tre år. Analyserne gennemføres som logistisk regressioner, hvor den afhængige variabel er, om man er flyttet tilbage til yderområder og øer indenfor de første 3 år.

Følgende variabel indgår:

- Opvokset på øerne?
- Kohorte
- Uddannelsesgruppe
- Afstand mellem uddannelsesstedet og hjemkommunen i km:
 - samme kommune,
 - anden kommune < 30 km væk,
 - 30-50 km,
 - 50-100 km,
 - mere end 100 km.
- Antal år siden fraflytning fra hjemkommune
- Antal år siden studiets slutning:
 - Samme år
 - 1 år
 - 2 år
 - 3 år
- Alder det pågældende år
- Kvinde?
- Familietype:
 - Enlig uden børn
 - Enlig med børn
 - Par uden børn
 - Par med børn
 - Andre
- Har arbejde?

Der er gennemført fem analyser. En for alle uddannelserne, hvor uddannelsesgruppe indgår som en uafhængig variabel og fire med en for hver uddannelsesgruppe. Resultaterne vises som odds ratios, der viser forskellen i forhold til en såkaldt referencegruppe. For kohorterne sammenlignes de sidste tre således med den første. Hvis odds ratio er større end 1 betyder det, at de unge oftere er flyttet hjem i de sidste kohorter, hvis de er mindre end 1, betyder det det modsatte. Odds ratios kan bruges til at beregne de øgede sandsynligheder for at bo ude sammenlignet med referencegruppen.

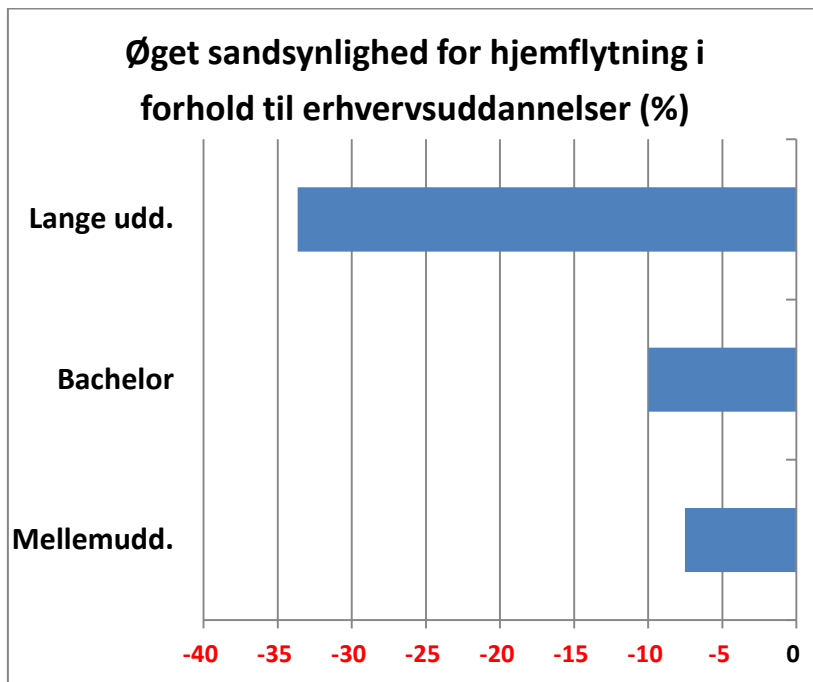
Tabel 18. Resultater (Odds ratios) fra 5 logistiske regressioner af faktorer, som bestemmer om unge opvokset i yderområder og øer, og bosat udenfor disse områder ved studiets afslutning, er flyttet hjem i løbet af de første tre år efter studiets afslutning.

	Alle	Erhvervs- udd. mv	Mellem- uddannelse	Bachelor	Lange uddannelser
Kommer fra øerne	,65	,55	,86	,55	,66
Kohorte (Reference = 1990-94)					
1995-99	,94	,95	,92	,70	,99
2000-04	,85	,85	,84	,67	,95
2005-	,97	1,04	,84	1,26	,96
Uddannelse (Ref. Erhvervsuddannelser)					
Mellemlange videregående	,86				
Bachelor	,82				
Lang videregående	,50				
Afstand til studie (Ref. Samme kommune)					
< 30 km	,67	,65	,75	,52	,22
30-50 km	,69	,65	,78	,72	,20
50-100 km	,60	,57	,65	,82	,19
> 100 km	,42	,41	,40	,44	,15
Antal år siden fraflytning	,34	,43	,30	,30	,09
Kvinde?	,92	,87	,86	,95	1,13
Familietype (Ref. enlig uden børn)					
Enlige m børn	,73	,62	,99	1,01	1,03
Par u børn	,82	,84	,83	,67	,84
Par m børn	,81	,53	,79	1,06	1,71
Sammensatte husstande	1,00	1,09	,94	,84	,89
Har arbejde	,76	,81	,77	,60	,74
Nagelkerke R²	,185	,191	,131	,245	,195

Note: resultater med rødt er ikke signifikante indenfor 0,05 grænsen, markeret med gult er mellem 0,05 og 0,10.

Det ses, at modellerne i rimeligt omfang kan forklare flytningerne hjem (Nagelkerke R²) efter afsluttet uddannelse. Desuden er langt de fleste resultater signifikante.

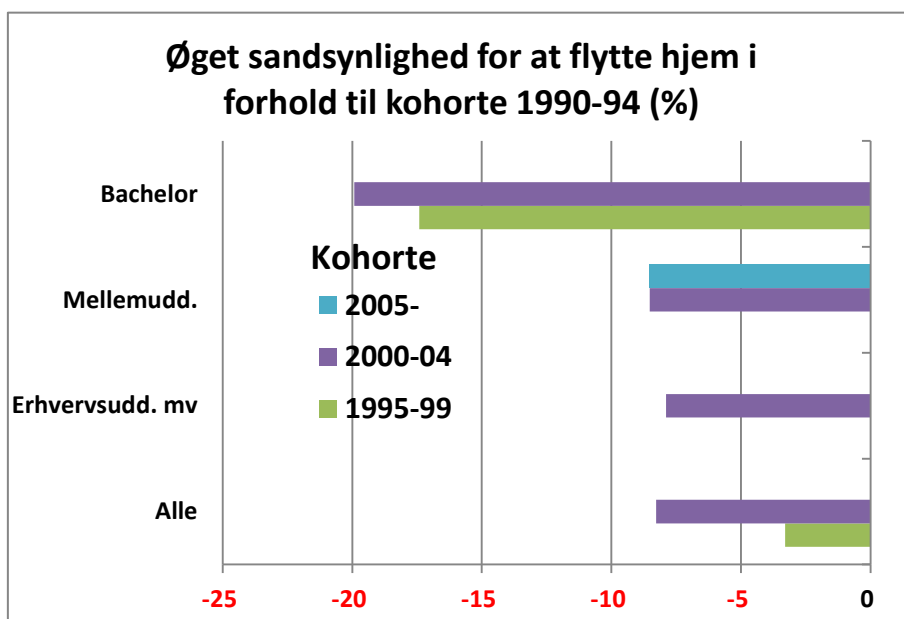
I det følgende er resultaterne brugt til at beregne øgede sandsynligheder for at flytte hjem i forbindelse med de forskellige variable. I Figur 67 vises den øgede sandsynlighed for, at unge flyttede hjem til yderområder og øer efter uddannelser for de forskellige længere uddannelser, sammenlignet med erhvervsuddannelserne.

Figur 67. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at unge med længerevarende uddannelser flytter hjem til yderområder senest 3 år efter afslutning af studie, sammenlignet med erhvervsuddannelser.

Figuren viser, at sandsynligheden for at flytte hjem har været mere end 30 pct. mindre, hvis man har taget en lang videregående uddannelse, sammenlignet med erhvervsuddannelse. Figuren bekræfter resultaterne fra Figur 64. Unge med lange uddannelser er sjældnere vendt hjem, også når man korregerer for alle de faktorer, som indgår i den statistiske model. Forskellen mellem bachelorer, mellemuddannelser og erhvervsuddannelser er noget mindre.

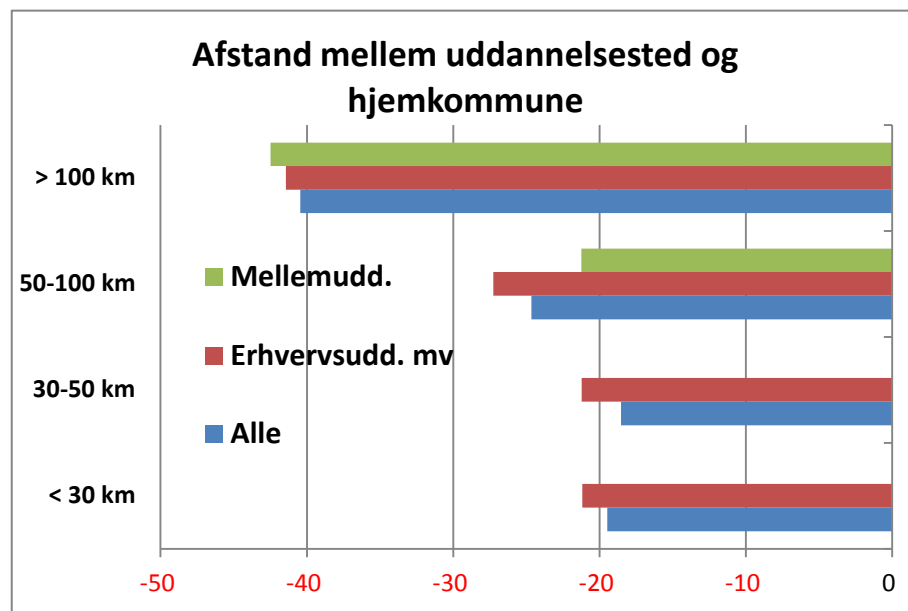
I Figur 68 sammenlignes den statistiske øgede sandsynlighed for, at udeboende unge i de senere kohorter flytter tilbage til yderområder og øer, sammenlignet med den første kohorte 1990-94.

Figur 68. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at unge i de senere kohorter flytter hjem til yderområderne senest 3 år efter afslutning af studie, sammenlignet med kohorten 1990-94.

Der er ikke nogen statistisk signifikante resultater for de lange uddannelser, og kun mellemuddannelserne er signifikant for kohorten 2005-09. Figur 64 viste ikke nogen særlige forskelle mellem kohorterne, men det viser den sta-

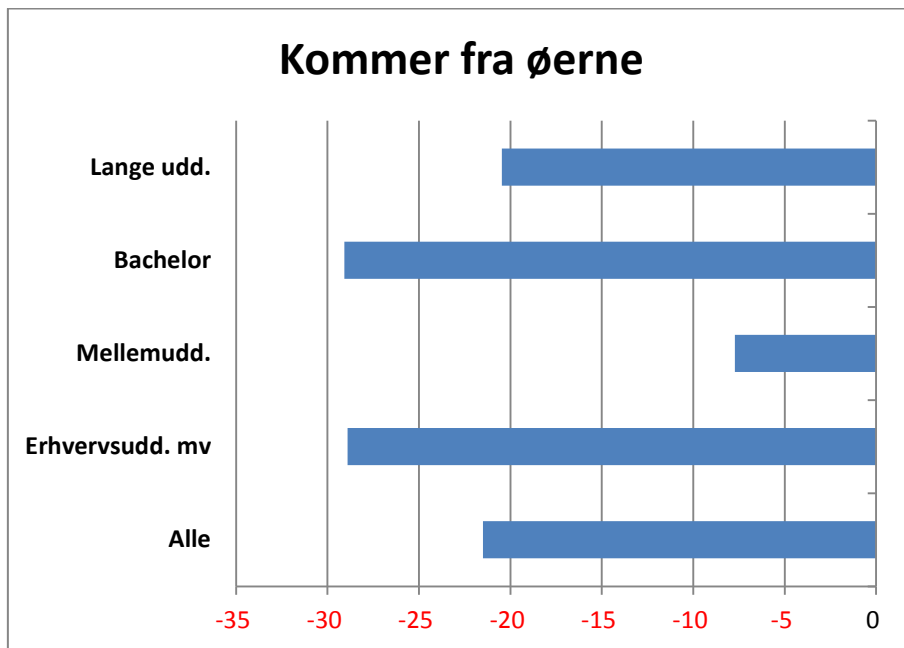
tistiske analyse. Det generelle billede for de signifikante resultater er, at der har været en mindre sandsynlighed for at flytte hjem i de senere kohorter end blandt den første. Det gælder især for bacheloruddannelser, hvilket til dels kan have sammenhæng med, at disse har ændret karakter over tid. Ser man alle uddannelser som helhed, har der været en stigende hjemflytning i kohorterne 1995-99 og 2000-04, mens der for 2005-09 ikke har været en signifikant forskel. Det sidste kan hænge sammen med, at der er få personer over 25 år i denne gruppe på grund af tidsafgrænsningen.

Figur 69. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at unge flytter hjem til yderområderne senest 3 år efter afslutning af studie afhængigt af afstand mellem hjemkommune og uddannelsessted.

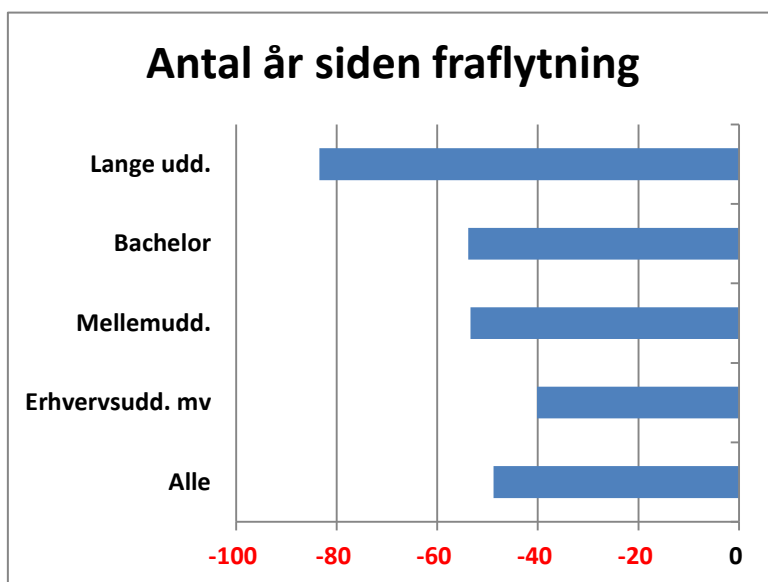
I Figur 69 belyses den øgede sandsynlighed for at flytte tilbage til yderområder og øer afhængig af afstanden mellem uddannelsesstedet og hjemkommunen. Der er ingen signifikante resultater for bacheloruddannelser og lange uddannelser. Her har afstanden altså ikke haft betydning for, om man vender tilbage efter studiet – formodentlig fordi de fleste af uddannelserne ligger langt fra yderkommunerne. Afstandene har derimod væsentlig betydning for erhvervsuddannelserne, og også for mellemuddannelser når afstanden er mere end 50 km.

Generelt falder sandsynligheden for at vende hjem med afstanden. For erhvervsuddannelser falder den 20 pct., hvis uddannelsen ligger i en anden kommune end hjemkommunen og 27 pct., hvis den er mere end 50 km væk. For mellemuddannelserne mindskes sandsynligheden med mere end 20 pct. ved en afstand på 50-100 km og med 42 pct., hvis den er over 100 km.

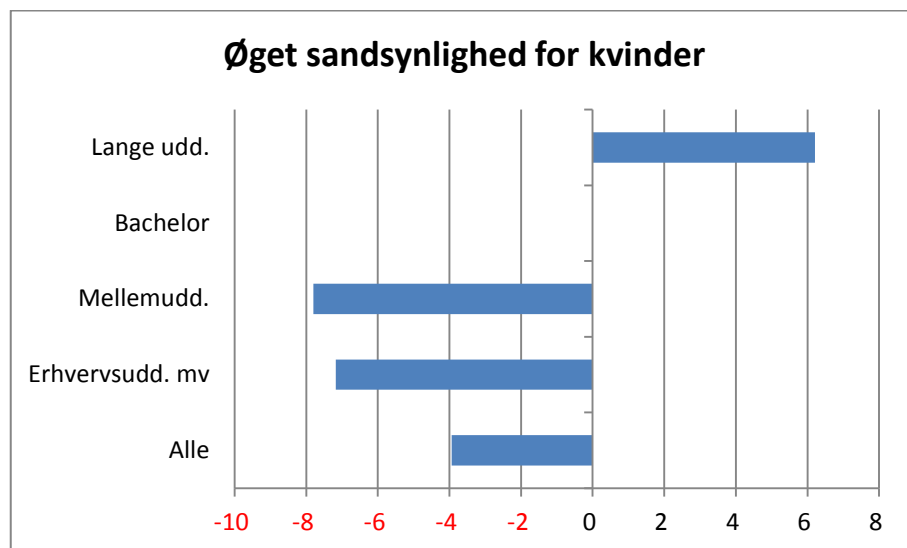
Figur 70. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at unge flytter hjem til yderområderne senest 3 år efter afslutning af studie, hvis de kommer fra øerne i stedet for de øvrige yderområder.

Øerne har færre uddannelsessteder og et mere begrænset arbejdsmarked, hvor dimittender kan få arbejde. I Figur 70 vises, hvor meget større sandsynlighed der er for at flytte hjem blandt unge fra øerne sammenlignet med unge fra de øvrige yderområder. Generelt er sandsynligheden 20 pct. mindre blandt øboerne. For erhvervsuddannelser og bachelorer er den 29 pct. mindre. Det er lidt svært at forklare, hvorfor forskellene mellem yderområder og øer er større for disse uddannelser, da der formentligt er jobmuligheder for disse også på øerne.

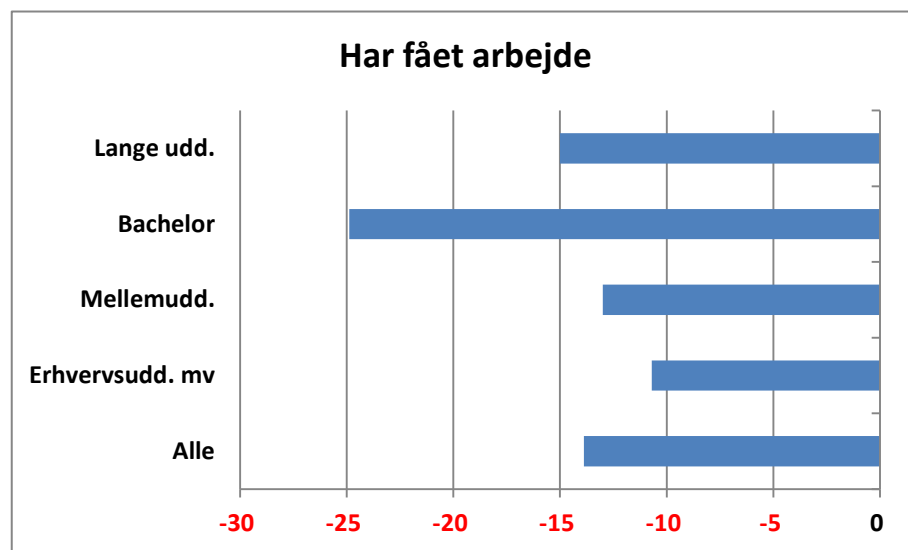
Figur 71. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at unge flytter hjem til yderområderne senest 3 år efter afslutning af studie, afhængigt af det antal år der er gået siden de forlod yderområderne.

Det er kendt fra forskningen om mobilitet, at mobiliteten falder, jo længere man har opholdt sig det samme sted. Det gælder også for unge efter uddannelse. Sandsynligheden for at de unge vender tilbage efter studiet afhænger af, hvor længe de har opholdt sig udenfor yderområderne fremgår det af Figur 71. For hvert år de har været væk falder sandsynligheden med 50 pct. i gennemsnit. I dette resultat er korrigeret for sammenhængen mellem studietid og valgt uddannelse. Effekten er størst for unge med lang uddannelse.

Figur 72. Statistisk øget sandsynlighed (%) for kvinder i forhold til mænd for at flytte hjem til yderområderne senest 3 år efter afslutning af studie.

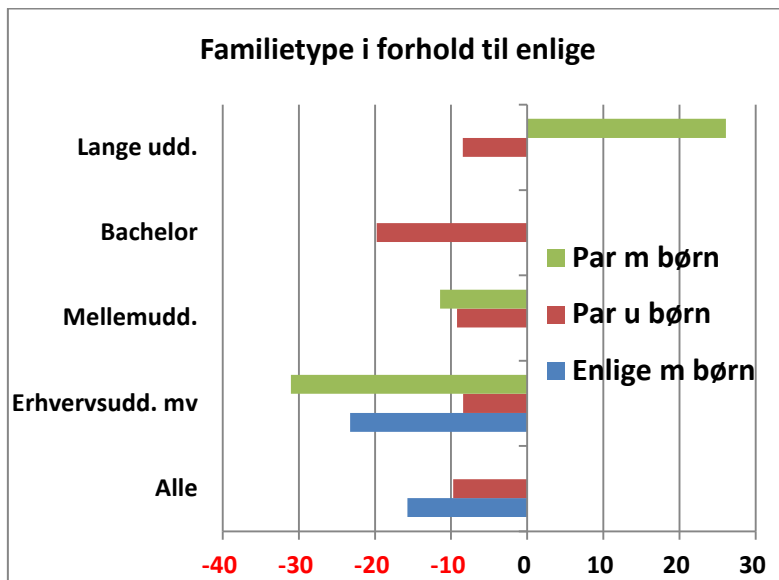
Generelt har der været mindre sandsynlighed for, at kvinder flytter tilbage til yderområderne end for mænd, fremgår det af Figur 72. Men det gælder kun for kvinder, der tager erhvervsuddannelser eller mellemlange uddannelser. For de, der tager længere varende uddannelser, er det oftere, at kvinderne vender hjem efter studiets afslutning.

Figur 73. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at flytte hjem til yderområderne senest 3 år efter afslutning af studie, hvis man har fået arbejde lige efter studiet.

Det har haft betydning for hjemflytningen, om de unge har fået job umiddelbart efter uddannelsen eller ikke. Figur 73 viser, at sandsynligheden for at flytte tilbage faldt med 14 pct., hvis de unge fik job hurtigt. Den største effekt har været for bacheloruddannede, hvor den faldt med 25 pct.

Endelig har det haft betydning for hjemflytningen, om man har dannet familie under studiet. I Figur 74 vise, hvor meget større sandsynligheden for hjemflytning har været for andre familietyper end enlige uden børn.

Figur 74. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at flytte hjem til yderområderne senest 3 år efter afslutning af studie, hvis man har dannet familie, sammenlignet med enlige uden børn.

Det er ikke dannelsen af alle familietyper, der har haft signifikant effekt på hjemflytningen. Har man dannet par med børn, har der desuden været en forskellig effekt afhængigt af, hvilken uddannelse man har taget. For erhvervsuddannelser er der en negativ effekt for alle, der har dannet familie, hvad enten det er par med børn, par uden børn eller enlige forsørgere. For par med børn har der desuden været mindre sandsynlighed for hjemflytning blandt de mellemuddannede, men ikke blandt de med lange uddannelser. Her har der været en større sandsynlighed for hjemflytning af børnefamilier. Dette bekræfter en svensk undersøgelse blandt dimittender fra universiteter (Bjerke & Mellander, 2016), der også har vist, at par med børn relativt oftere vender hjem til mindre urbaniserede områder af landet.

Statistisk analyse af faktorer, som bestemmer, om man fraflytter yderområder efter afslutning af uddannelse

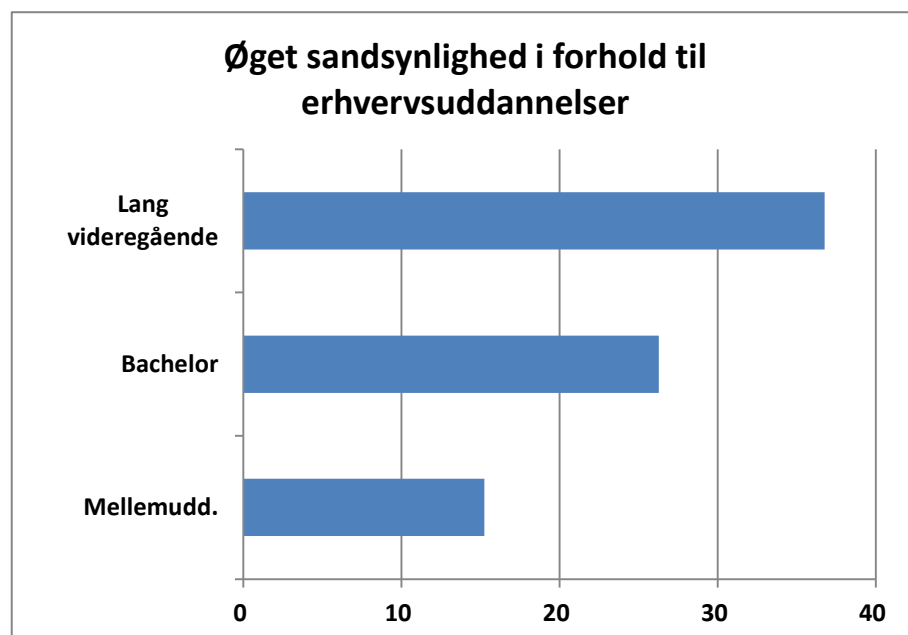
Som vist i Figur 65, er der en del unge, der var bosat i yderområder ved studiets afslutning, men som valgte at flytte væk indenfor de første 3 år derefter. I Tabel 19 vises resultaterne af en række statistiske analyser af, hvad der har indflydelse på, om unge forlader yderområderne efter færdiggjort uddannelse.

Tabel 19. Resultater (Odds ratios) fra 5 logistiske regressioner af faktorer, som bestemmer om unge opvokset i yderområder og øer, og som boede der ved afslutningen af deres uddannelse, fraflyttede områderne inden tre år efter studiets afslutning.

	Alle	Erhvervsudd.	Mellemudd.	Bachelor	Lange udd.
Kommer fra øerne	1,52	1,59	1,05	1,52	2,15
Kohorte (1990-94 = reference)					
1995-99	,96	1,02	,75	,96	1,06
2000-04	,98	1,05	,69	,80	1,42
2005-	1,58	1,71	,86	1,03	3,60
Uddannelse (Erhvervsuddannelser)					
Mellemlange videregående	1,36				
Bachelor	1,71				
Lang videregående	2,16				
Kvinde?	1,04	1,12	,76	,83	,51
Familietype (enlig uden børn)					
Enlige m børn	,70	,75	,48	,72	1,15
Par u børn	,42	,46	,32	,60	,66
Par m børn	,60	,66	,32	,78	,58
Sammensatte husstande	,91	,90	,84	,94	2,85
Har arbejde	,90	,88	,96	1,43	,63
Nagelkerke R²	,324	,323	,335	,326	,541

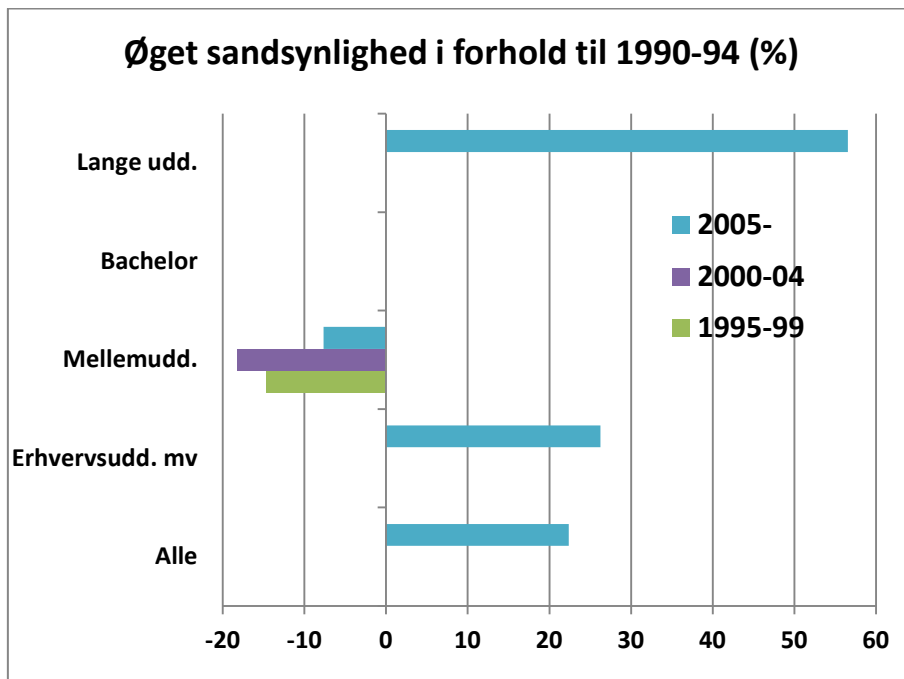
Anm.: Resultater i rødt er ikke signifikante i forhold til 0,05 grænsen, med gult er mellem 0,05 og 0,10.

I det følgende er resultaterne brugt til at beregne øgede sandsynligheder for, at unge fraflytter yderområder efter uddannelse i forbindelse med de forskellige variable.

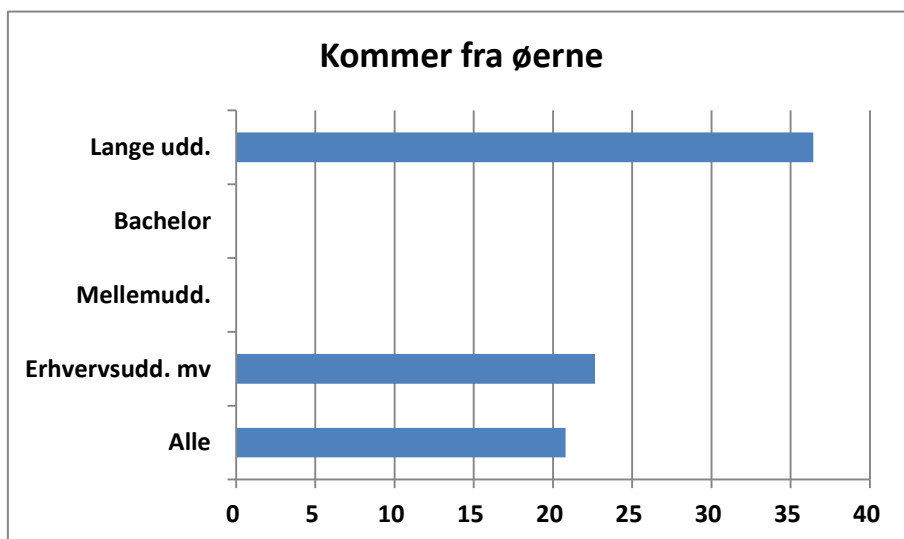
Figur 75. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at flytte fra yderområderne senest 3 år efter afslutning af uddannelsen, for længerevarende uddannelser sammenlignet med erhvervsuddannelser.

I Figur 75 undersøges, hvad uddannelsesvalget betyder for, om man fraflytter yderområderne indenfor 3 år efter at have boet der ved uddannelsens afslutning. De fleste af de unge i den gruppe, der boede i yderområder ved afslutning af studiet, har enten taget en erhvervsuddannelse eller en mellem-lang uddannelse. Der er relativt få bachelorer og langt uddannelse. Der er en tæt sammenhæng mellem uddannelsens længde og fraflytningen. De, der gennemførte en lang uddannelse, er oftere fraflyttet efter studiet end de øvrige efterfulgt af bachelorer og mellemlange uddannelser.

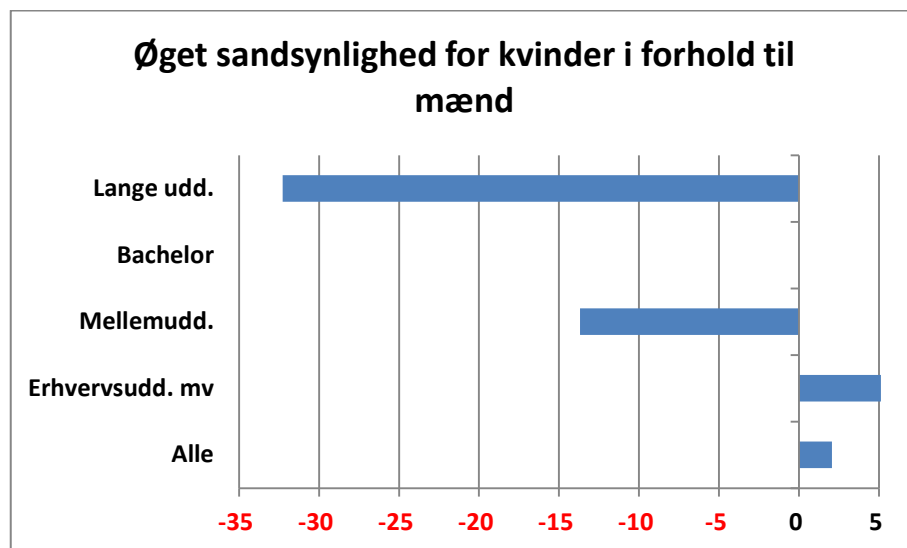
Figur 76. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at flytte fra yderområderne senest 3 år efter afslutning af uddannelsen for senere kohorter sammenlignet med kohorten 1990-94.

Når man sammenligner de fire kohorter, er der en del tilfælde, hvor der ikke er en statistisk signifikant forskel i fraflytningen. Kun den sidste kohorte er signifikant anderledes end de øvrige med en højere fraflytning, især for de lange uddannelser. For mellemuddannelserne har der været en lavere fraflytning i de senere kohorter end i den første.

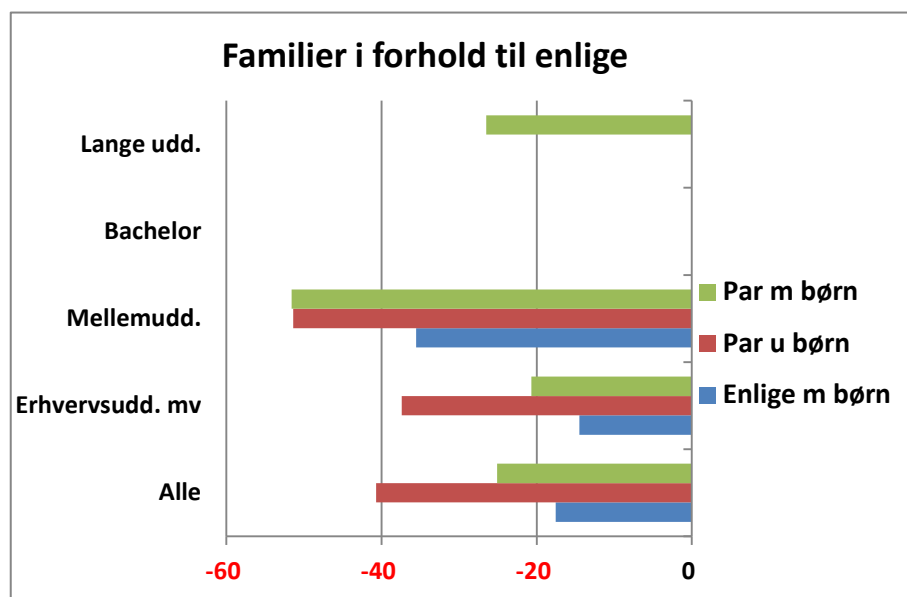
Figur 77. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at flytte fra yderområderne senest 3 år efter afslutning af uddannelsen for unge opvokset på øerne sammenlignet med øvrige yderområder.

Jobmulighederne er dårligere på øerne end i de øvrige kommuner blandt yderområderne. Dette afspejler sig i, at flere er flyttet væk fra øerne, som det fremgår af Figur 77. Det gælder især de meget få med lange uddannelser, som er blevet tilbage under studiet, mens der ikke er nogen effekt for bachelorer og mellemlange uddannelser. Alt i alt har sandsynligheden for fraflytning været ca. 20 pct. højere på øerne.

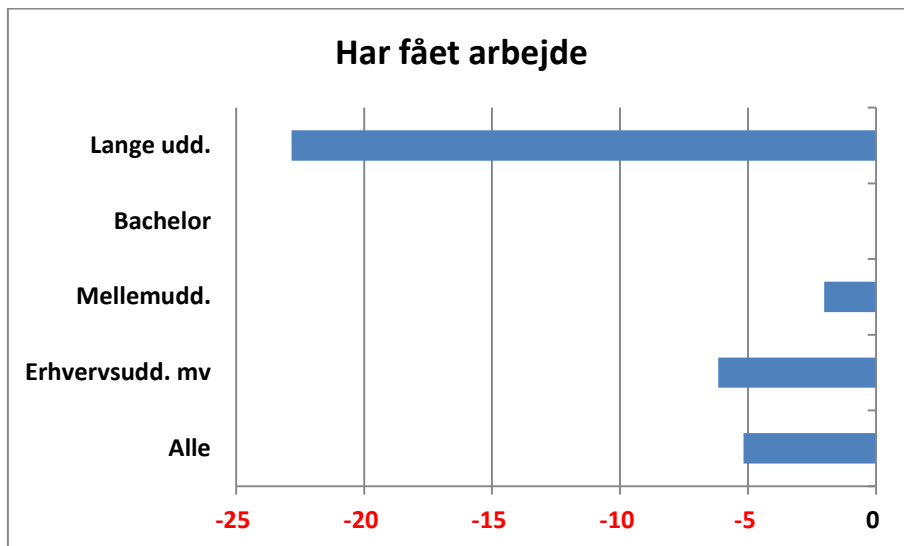
Figur 78. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at kvinder er flyttet fra yderområderne senest 3 år efter afslutning af uddannelsen, sammenlignet med mænd.

I Figur 72 blev vist, at kvinder oftere er flyttet tilbage til yderområder fra uddannelsessteder andre steder i landet. Figur 78 viser, at de kvinder, som boede i yderområder ved studiets afslutning også lidt oftere, har forladt dem, når man ser på alle uddannelser som helhed. Men dette skyldes, at kvinder med erhvervsuddannelser oftere er flyttet væk. For mellemuddannelser og især lange uddannelser er kvinderne oftere forblevet i yderområderne efter uddannelsen. Det må dog bemærkes, at der er tale om en ret lille gruppe med lange uddannelser.

Figur 79. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at familier er flyttet fra yderområderne senest 3 år efter afslutning af uddannelsen, sammenlignet med enlige uden børn.

Det har også haft betydning fra fraflytningen, om man har dannet familie under studiet. Sammenlignet med enlige uden børn har sandsynligheden for fraflytning været en del lavere for par og børnefamilier. Det gælder især for de mellemuddannede. For bachelorer er der ikke målt signifikante forskelle og for lange uddannelser er det kun par med børn, som har haft mindre fraflytning end de enlige.

Figur 80. Statistisk øget sandsynlighed (%) for at unge, der har fået job ved afslutningen af studiet, er flyttet fra yderområderne senest 3 år efter afslutning af uddannelsen.

Endelig har det haft betydning for fraflytningen, om man har fundet et job umiddelbart efter studiets afslutning. Figur 80 viser, at det især er for unge med lang uddannelse, at fraflytningen har været mindre, hvis de har fået et job. Der er også en effekt for de mellemlange uddannelser og erhvervsuddannelser, men den er langt mindre.

Statistisk analyse af faktorer, som bestemmer, at man er bosat udenfor yderområder 3 år efter uddannelse

For endelig at afgøre, hvad der samlet har betydning for, om unge er bosat i yderområder eller andre steder i årene efter afsluttet studie, er der gennemført en række statistiske analyser af, hvad der bestemmer, om unge fra yderområder og øer har boet udenfor disse områder efter de første tre år efter afsluttet studie.

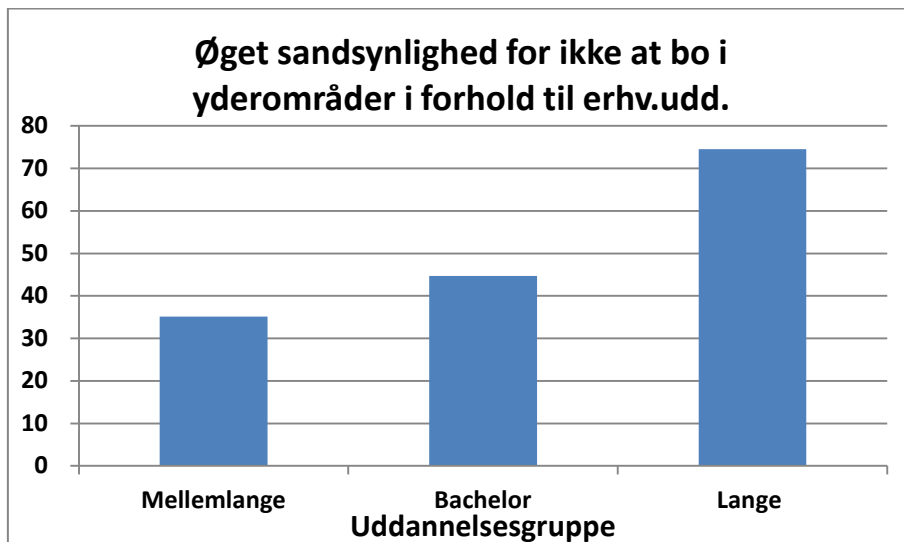
Tabel 20. Resultater (Odds ratios) fra 5 logistiske regressioner af faktorer, som bestemmer om unge opvokset i yderområder og øer fortsat er bosat udenfor disse områder tre år efter studiets afslutning.

	Alle	Erhvervsudd.	Mellemudd.	Bachelor	Lange udd.
Kommer fra øerne	1,84	1,91	1,69	1,91	2,06
Kohorte (1990-94 = reference)					
1995-99	1,02	1,05	1,00	1,07	1,01
2000-04	1,10	1,13	1,05	1,23	1,06
2005-	1,11	1,15	1,07	1,22	1,02
Uddannelse (Ref. Erhvervsuddannelser)					
Mellemlange videregående	2,08				
Bachelor	2,62				
Lang videregående	6,85				
Afstand til studie (Ref: Samme kommune)					
< 30 km	2,12	1,83	3,61	4,24	24,98
30-50 km	2,95	2,56	5,27	6,45	26,66
50-100 km	5,56	4,33	13,11	8,60	32,25
> 100 km	12,64	8,53	44,14	26,65	80,57
Antal år siden fraflytning	1,76	1,83	1,55	1,24	2,10
Antal år siden studieslut					
1	,69	,70	,75	,58	,47
2	,59	,58	,67	,45	,42
3	,51	,46	,63	,41	,40
Alder (ref = 28 år)					
21	,30	,29	,24	,40	,27
22	,39	,38	,40	,43	,30
23	,48	,47	,53	,48	,52
24	,58	,56	,70	,60	,78
25	,67	,63	,80	,66	,81
26	,77	,74	,88	,68	,87
27	,90	,88	,96	,80	,92
29	1,06	1,07	1,03	1,11	1,05
30	1,15	1,21	1,07	1,59	1,06
Kvinde?	1,20	1,39	,93	,92	,70
Familietype (Ref=enlig uden børn)					
Enlige m børn	,24	,24	,25	,09	,37
Par u børn	,89	,92	,81	,98	,98
Par m børn	,30	,26	,38	,19	,36
Sammensatte husstande	,86	1,02	,70	,47	,38
Har arbejde	,92	,89	1,01	1,18	,93
Nagelkerke R ²	,50	,39	,41	,74	,13

Anm.: Resultater i rødt er ikke signifikante i forhold til 0,05 grænsen.

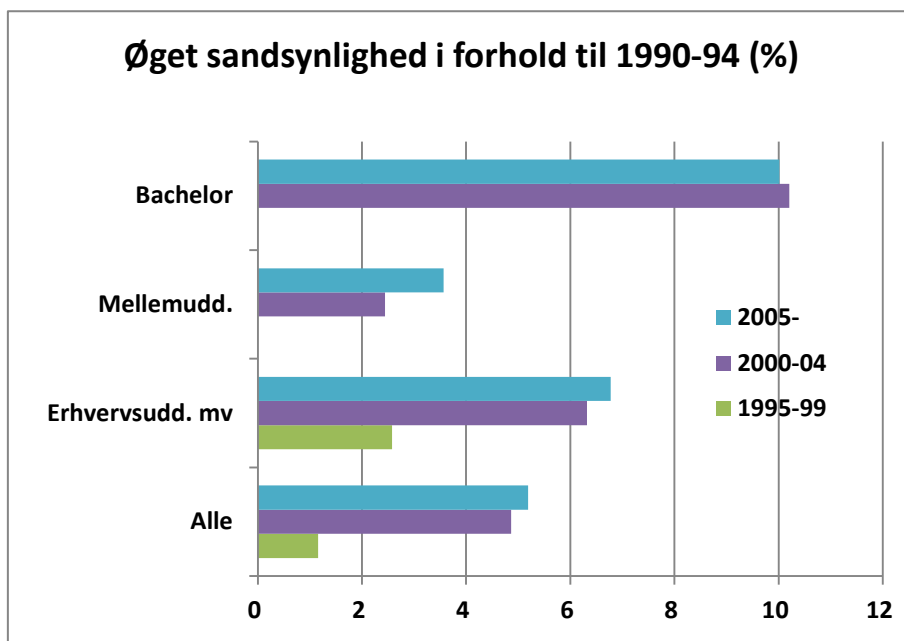
Det ses, at modellerne er gode til at forklare, hvornår de unge boede ude eller hjemme i yderområderne (Nagelkerke R²) efter afsluttet uddannelse. Desuden er langt de fleste resultater signifikante.

I det følgende er resultaterne brugt til at beregne øgede sandsynligheder for at bo ude i forbindelse med de forskellige variable.

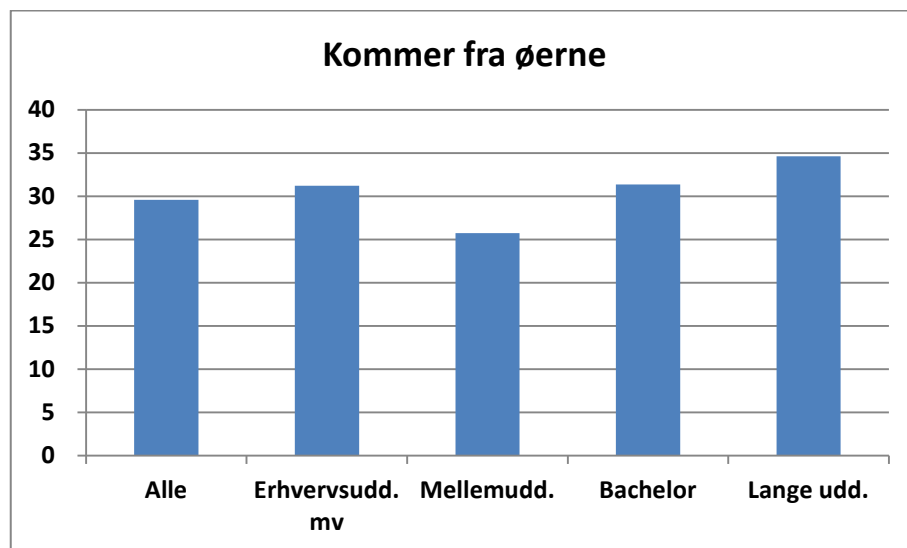
Figur 81. Øget sandsynlighed (%) blandt unge opvokset i yderområder for ikke at bo i områderne inden 3 år efter færdiggjort uddannelse, hvis de har en højere uddannelse end erhvervsuddannelser mv.

Figur 81 viser forskellene mellem de forskellige uddannelsesgrupper baseret på første kolonne i tabellen, hvor alle uddannelsesgrupper indgår i den statistiske analyse. Den viser den øgede sandsynlighed for ikke at være bosat i yderområder 3 år efter, man har taget en højere uddannelse end erhvervsuddannelser mv. Som forventet på baggrund af de tidligere resultater, er der en sammenhæng mellem, hvor høj uddannelsen er og hvor mange der forbliver udenfor yderområderne. For mellemlange uddannelser er der 35 pct. større sandsynlighed, for bachelorer 45 pct. og for lange uddannelser 75 pct. sammenlignet med erhvervsuddannelserne.

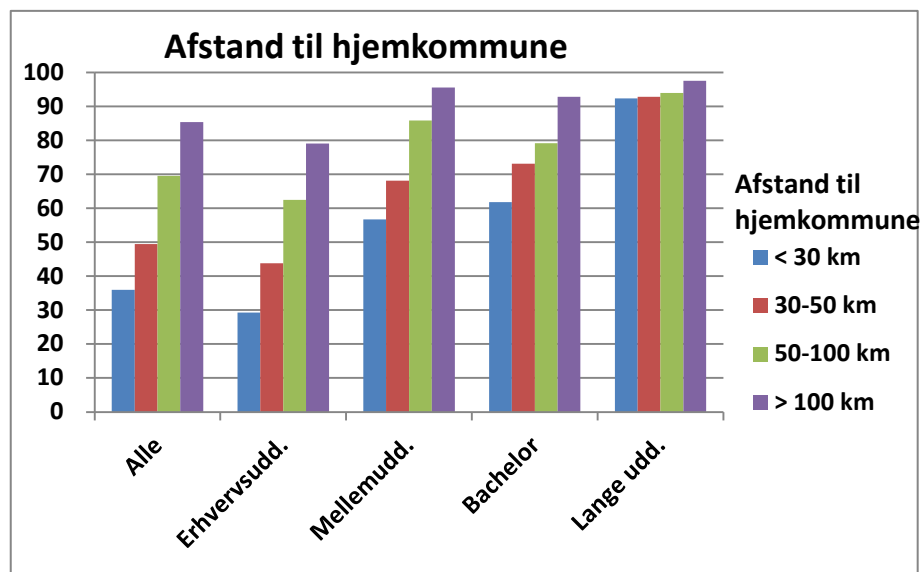
Figur 82. Øget sandsynlighed (%) blandt unge opvokset i yderområder for ikke at bo i områderne 3 år efter færdiggjort uddannelse, blandt de senere kohorter sammenlignet med den første

Når man sammenligner de senere kohorter med den første, viser der sig de samme tendenser, som er set i de øvrige analyser. Sandsynligheden for, at unge med uddannelse bor andre steder end i yderområderne, er steget i de sidste kohorter. Det gælder især for bachelorer, men også meget for erhvervsuddannelser. Tendensen er ikke helt så skarp for mellemuddannede og for de lange uddannelser, er der ikke sket ændringer over tid.

Figur 83. Øget sandsynlighed (%) blandt unge opvokset på øerne for ikke at bo i yderområder eller øer 3 år efter færdiggjort uddannelse.

Øerne har meget få uddannelser, og som tidligere vist, er de fleste unge nødt til at forlade dem for at få uddannelse. Dette medfører, at færre af de unge herfra vender tilbage til enten yderområder eller øer, som det fremgår af Figur 83. Sammenlignet med unge fra yderområder er der 30 pct. større sandsynlighed for, at unge fra øerne ikke bor i yderområder og øer efter uddannelsen. Og det er bemærkelsesværdigt, at der næsten ikke er forskel mellem uddannelsesgrupperne.

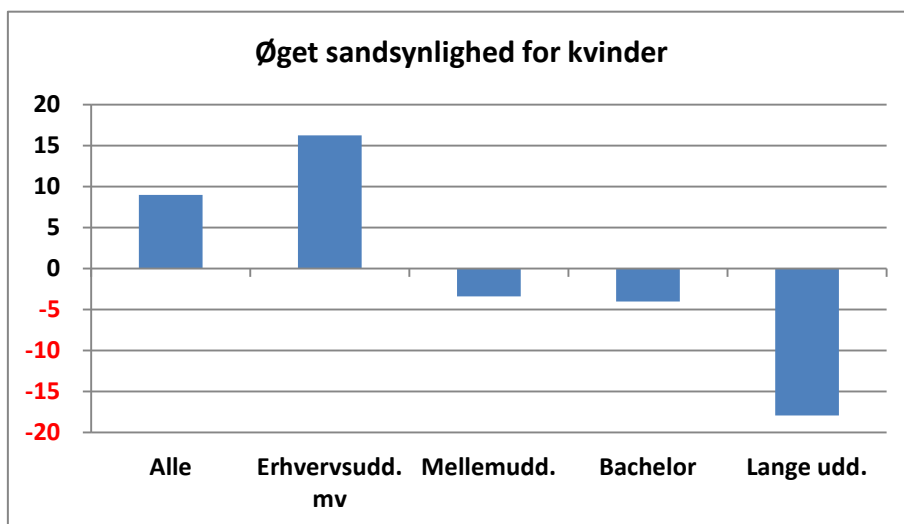
Figur 84. Øget sandsynlighed (%) for ikke at bo i yderområder mv. 3 år efter færdiggjort uddannelse, afhængigt af afstanden mellem hjemkommune og uddannelseskommune.

I Figur 84 er illustreret betydningen af afstanden i km mellem hjemkommunen og uddannelsesstedet. Figuren viser, hvor meget større sandsynligheden er for ikke at bo i yderområder (og øer) efter uddannelsen, hvis uddannelsesstedet ikke ligger i hjemkommunen. Jo længere afstand jo større sandsynlighed for ikke at være bosat i yderområderne efter uddannelsen. Er uddannelsen mere end 100 km væk, er sandsynligheden for ikke at vende tilbage 85 pct. højere, end hvis den lå i hjemkommunen.

Afstanden har lidt forskellig effekt for de forskellige uddannelser. Generelt betyder afstanden mere jo højere et uddannelsesniveau, man får. For erhvervsuddannelserne betyder det ikke helt så meget, om man uddannes i samme kommune eller i en anden kommune mindre end 30 km væk. Til

gengæld øges sandsynligheden for ikke at være vendt tilbage stærkt med voksende afstand. For mellemuddannelserne og bachelorer er ca. 60 pct. flere væk, blot uddannelsen ligger i en anden kommune mindre end 30 km fra hjemkommunen, og sandsynligheden stiger med afstanden. Der er få lange uddannelser i yderområder, og sandsynligheden for at være bosat i yderområder efter uddannelse er lav, uanset hvor kort afstanden er.

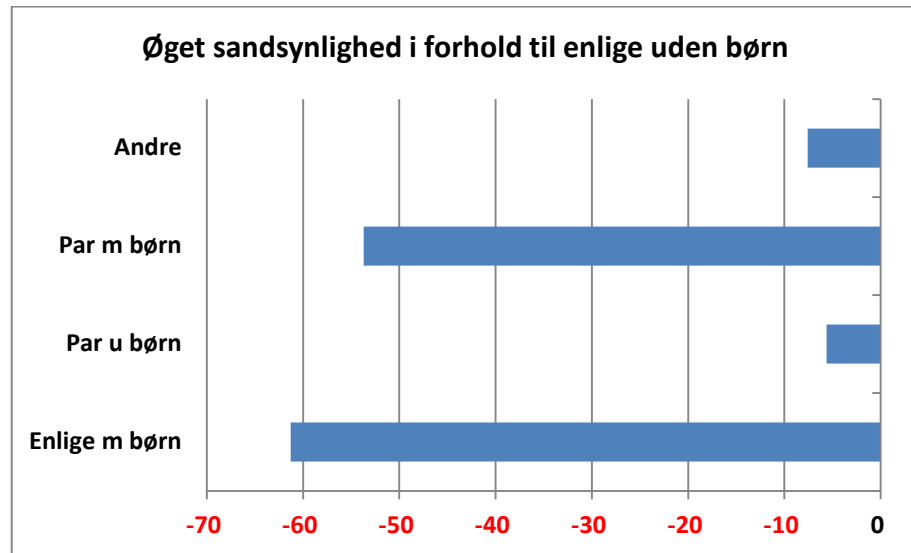
Vi har tidligere vist, at unge kvinder oftere end unge mænd har forladt yderområderne ved start af uddannelse, især for mellemuddannelser, men også at de oftere vender hjem og forbliver hjemme. I Figur 85 vises, hvor meget højere sandsynligheden er blandt kvinder for ikke at bo i yderområder.

Figur 85. Øget sandsynlighed blandt kvinder, sammenlignet med mænd, for ikke at bo i yderområder 3 år efter færdiggjort uddannelse.

Generelt har unge kvinder haft en 9 pct. større sandsynlighed for ikke at være bosat i yderområderne efter uddannelsen end mænd. Men det skyldes først og fremmest de af dem, der tager en erhvervsuddannelse. For de øvrige uddannelser, og især for de lange, er kvinder hyppigere bosat i yderområder efter uddannelsen end mænd.

Generelt må det forventes, at enlige uden børn er de mest mobile sammenlignet med par og børnefamilier. Det kan både betyde, at flere flytter tilbage til yderområderne og at flere flytter væk fra dem. I Figur 86 vises, hvor meget større sandsynligheden for ikke at bo i yderområder er blandt forskellige familietyper sammenlignet med enlige uden børn.

Figur 86. Øget sandsynlighed for unge i forskellige familietyper, sammenlignet med enlige uden børn, for ikke at bo i yderområder 3 år efter færdiggjort uddannelse.

For alle de øvrige familietyper gælder, at sandsynligheden for ikke at bo i yderområder efter uddannelse er mindre end for enlige uden børn – det vil sige, at de oftere har været bosat i yderområderne efter studiet. Det gælder især for børnefamilierne. Disse er generelt ikke særligt mobile og årsagen er, som vist, at de, der boede i yderområder ved studiets afslutning, oftere er forblevet der og flere er vendt tilbage.

I analysen indgår også, om de unge er kommet i arbejde efter studiet eller ej. Resultaterne er ikke signifikante for de tre højeste uddannelsesgrupper. For erhvervsuddannede er sandsynligheden for at bo udenfor yderområder lavere, hvis de er kommet i beskæftigelse. Dette tyder på, som man kunne forvente, at de i højere grad forbliver der, hvis de kommer i arbejde.

Referencer

Abbott-Chapman, J., Johnston, R. & Jetson, T. (2014). Rural belonging, place attachment and youth educational mobility: Rural parents' views, *Rural Society*, 23:3, 296-310.

Beck, S. & Ebbensgaard, Å. B. (2010). *Mellem Bagenkop og Harboøre – elevfortællinger fra danske udkanter*. Projekt 119464. SDU.

Bjerke, L. & Mellander, C. (2016). Moving home again? Never! The locational choices of graduates in Sweden. *Annals of Regional Science*. pp 1-23.

Brown, B. B. & Perkins, D. D. (1992). Disruptions in place attachment. In I. Altman, & S. Low (Eds.), *Place attachment* (pp.279–304). New York: Plenum.

Christie, H. (2007). Higher education and spatial (im)mobility: non-traditional students and living at home *Environment and Planning A*, volume 39, pages 2445 – 2463.

Deding, M. & Filges, T. (2004). *Derfor flytter vi. Geografisk mobilitet i den danske arbejdsstyrke*. København: Socialforskningsinstituttet.

Demi, M. A. & McLaughlin, D. K. (2009). Rural Youth Residential Preferences: Understanding the Youth Development-Community Development Nexus. *Community Development*, 40: 311–330, 2009.

Dribe, M. & Tanfors, M. (2005). Leaving Home In Post-War Sweden. A Micro-level Analysis of Leaving the Parental Home in Three Birth Cohorts. *Scandinavian Economic History Review*, 53:2, 30-49.

Drozdewski, D. (2008). We're moving out: Youth Out-Migration Intentions in Coastal Non-Metropolitan New South Wales. *Geographical Research June 2008 46(2):153–161*.

DØR. (2015). *Dansk Økonomi forår 2015*. København: Det Økonomiske Råd, Formandskabet.

Eacott, C. & Sonn, C. C. (2014). Beyond education and employment: Exploring youth experiences of their communities, place attachment and reasons for migration. *Rural Society*, 16:2, 199-214.

Eversole, R. (2001). Keeping Youth in Communities: Education and Out-Migration in the South West, *Rural Society*, 11:2, 85-98.

Faggian, A. & McCann, P. (2009). Human capital, graduate migration and innovation in British regions, *Cambridge Journal of Economics*, Oxford University Press, vol. 33(2), pages 317-333.

Garasky, S. (2014). Where are they going? A comparison of urban and rural youths' locational choices after leaving the parental home, *Social Science Research* Volume 31, Issue 3, September 2002, Pages 409–431.

Glerup, L. A. & Hansen, H. K. (2014). *Flytninger fra byer til land- og yderområder. Højtuddannede og socialt udsatte gruppers flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner – mønstre og motiver*. SFI - The Danish National Centre for Social Research.

Hedetoft, A. & Stefaniak, I. (2014) *Ungdomsuddannelser med fokus på yderkommuner*. Bornholm: Center for Regional- og Turismeforskning.

Helve, H. (2003). *Unge i utkant. Aktuell forskning om glesbygdungdomar i Norden*. TemaNord 2003:519. København: Nordisk Råd.

Hermansen, J. (2011). *Udkanten. Hvorfor kragerne vender: En undersøgelse af unge mænds tilknytning til udkantsdanmark*. København: Speciale, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Holdsworth, C. (2009). Going away to uni: mobility, modernity, and independence of English higher education students. *Environment and Planning A* 2009, volume 41, pages 1849 – 1864.

KRAKs Fond Byforskning (2015). *Unge afstand til videregående uddannelser*. København.

Kristensen, H. & Skifter Andersen, H. (2008). *Befolkningens boligønsker*. København: Center for Bolig og Velfærd.

Lahelma, E. & Gordon, T. (2010). Home as a Physical, Social and Mental Space: Young People's Reflections on Leaving Home, *Journal of Youth Studies* Published online: 03 Jun 2010.

Lundholm, E., Garvill, J., Malmberg, G. & Westin, K. (2004). Forced or Free Movers? The Motives, Voluntariness and Selectivity of Interregional Migration in the Nordic Countries. *Population, Space & Place* 10, 59–72.

Mitchell, B. A. (2000). *Integrating Conceptual, Theoretical and Methodological Developments in Homeleaving*. Research Paper submitted to the workshop "Leaving Home: A European Focus", Max Planck Institute for Demographic Research, Research Group on the Demography of Early Adulthood, 6-8 Sept., 2000, http://www.demogr.mpg.de/papers/workshops/000906_paper09.pdf

Momentum. (2016). *Oplandskommuner er bedst til at trække bysbørn hjem*. København: Kommunernes Landsforening.

Niedomysl, T. & Amcoff, J. (2011). Popul. Why Return Migrants Return: Survey Evidence on Motives for Internal Return Migration in Sweden *Population & Space Place* 17, 656–673.

Nørgaard, H., Jensen, J. O., Simon, C. & Skifter Andersen, H. (2010). *Tilflyttere til yderområder: forandring, integration og strategier*. København: Statens Byggeforskningsinstitut.

Ottosen, M. H., Andersen, D., Dahl K. M., Toft Hansen, A., Lausten, M. & Østergaard, S. V. (2010). *Børn og unge i Danmark, velfærd og trivsel*. SFI - The Danish National Centre for Social Research.

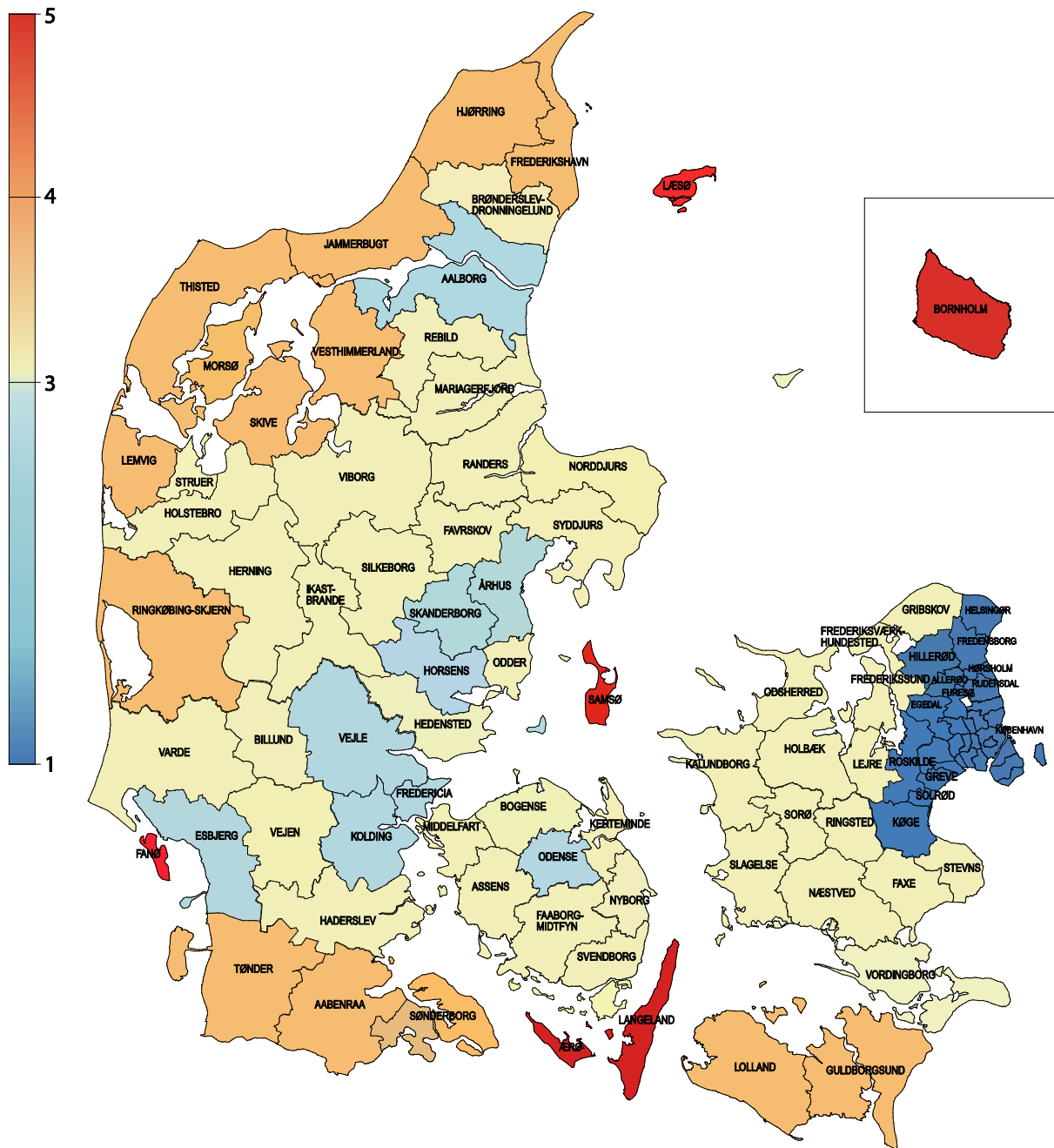
Patiniotis, J. & Holdsworth, C. (2007). 'Seize That Chance!' Leaving Home and Transitions to Higher Education. *Journal of Youth Studies* Vol. 8, No. 1, March 2005, pp. 81-95.

- Petrin, R. A., Schafft, K. A. & Meece, J. L. (2014). Educational Sorting and Residential Aspirations Among Rural High School Students: What Are the Contributions of Schools and Educators to Rural Brain Drain? *American Educational Research Journal* April 2014, Vol. 51, No. 2, pp. 294–326.
- Prazeres, L. (2013). International and Intra-national Student Mobility: Trends, Motivations and Identity. *Geography Compass* 7/11: pp. 804–820.
- Professionshøjskolerne. (2016). *Dimittenders regionale mobilitet*. Danske Professionshøjskoler.
- Rérat, P. (2014). The selective migration of young graduates: Which of them return to their rural home region and which do not? *Journal of Rural Studies* 35.
- Rye, J.F. (2006). Leaving the countryside; an analysis of rural-to-urban migration and long-term capital accumulation. *Acta Sociologica* 49, pp 47-65.
- Skifter Andersen, H. (2009). Explanations for Long-Distance Counter-Urban Migration into Fringe Areas in Denmark. *Population, Space and Place*, Vol. 17, Iss. 5, 2009, pp. 627–641.
- Skifter Andersen, H. (2010). *Når teltpælene rykkes op: Geografisk mobilitet i Danmark og dens årsager*. København: Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet.
- Skovgård Nielsen, R. (2014). A change for the better. *A life course analysis of the housing careers of Somalis and Turks in the Danish housing market*. PhD dissertation, Copenhagen: Danish Building Research Institute, Aalborg University.
- Stockdale, A. (2004). Rural Out-Migration: Community Consequences and Individual Migrant Experiences, *Sociologia Ruralis*, Vol 44, Number 2, April 2004.
- Svensson, B. (2006). *Vinna och försvinna? Drivkrafter bakom ungdomars utflyttning från mindre orter*. Linköping Studies in Arts and Science No. 359 Linköping Studies in Education and Psychology No. 109. Linköping.
- Sørensen, N. U., Olsen, P. & Pless, M. (2014). *Unge i landdistrikter og yderområder*. Center for Ungdomsforskning.
- Thissen, F., Fortuijn, J. D., Strijker, D. & Haartsen, T. (2010). Migration intentions of rural youth in the Westhoek, Flanders, Belgium and the Veenkoloniën, *The Netherlands Journal of Rural Studies* 26.
- Wiborg A. (2004). Place, Nature and Migration: Students' Attachment to their Rural Home Places, *Sociologia Ruralis*, Vol 44, Number 4, October 2004
- Ærø, T., Skifter Andersen, H. & Suenson, V. (2005). *Bosætning i yderområder*. Copenhagen: København: Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet.

Bilag 1. Definition af kommunegrupper

Kommunegrupperne er defineret ud fra deres befolkningsudvikling siden 2008 og deres fysiske beliggenhed i forhold til vækstcentrene i Hovedstadsregionen og Østjylland.

- 1 **Hovedstadsområdet** (mørkeblå): inkl. Hillerød, Helsingør, Fredensborg, Køge, Roskilde.
- 2 **Andre større byområder** (lyseblå): Østjylland (Aarhus, Skanderborg, Horsens, Vejle, Fredericia og Kolding), Odense, Aalborg, Esbjerg.
- 3 **Mellemområder** (lysegule): Frederikssund, Frederiksværk-Hundested, Gribskov, Odsherred, Holbæk, Faxe, Kalundborg, Ringsted, Slagelse, Stevns, Sorø, Løjre, Næstved, Vordingborg, Middelfart, Assens, Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Nyborg, Svendborg, Nordfyns, Haderslev, Billund, Varde, Vejen, Herning, Holstebro, Struer, Syddjurs, Norddjurs, Favrskov, Odder, Randers, Silkeborg, Ikast-Brande, Hedensted, Viborg, Brønderslev, Rebild, Mariagerfjord.
- 4 **Yderområder** (orange): Lolland, Guldborgsund, Tønder, Sønderborg, Aabenraa, Ringkøbing, Lemvig, Mors, Thisted, Skive, Vesthimmerland, Jammerbugt, Hjørring, Frederikshavn.
- 5 **Øerne** (røde): Bornholm, Samsø, Læsø, Ærø, Fanø.

Bilag 2. Fraflytningen fra kommunerne i forbindelse med start af uddannelse i 1991 og 2011

Tabel B2. Andelen (%) af unge 16-45-årige, som ved start af første kompetencegivende uddannelse i 2011 flyttede fra kommunerne og ændringen i dette fra 1991 til 2011 (procentpoint). Desuden andelen af alle fraflyttede unge i 2011, som startede en uddannelse og ændringen 1991 til 2011.

Kommune	Kommunegruppe	Andel af udd. startere der flytter 2011	Ændring do1991-2011	Andel af flytterne der starter uddann. 2011	Ændring do 1991-2011
Bornholm	Øerne	36	16	22	9
Fanø	Øerne	42	20	19	12
Langeland	Øerne	48	26	17	7
Ærø	Øerne	53	10	14	0
Samsø	Øerne	43	13	13	2
Læsø	Øerne	29	-1	11	-2
Lemvig	Yderområder	43	17	23	12
Sønderborg	Yderområder	37	14	22	11
Morsø	Yderområder	38	9	22	6
Ringkøbing-Skjern	Yderområder	39	17	21	8
Tønder	Yderområder	38	8	21	7
Thisted	Yderområder	31	7	20	5
Frederikshavn	Yderområder	36	15	20	8
Hjørring	Yderområder	31	11	20	6
Aabenraa	Yderområder	37	13	20	7
Skive	Yderområder	34	10	18	5
Jammerbugt	Yderområder	37	13	17	3
Vesthimmerland	Yderområder	31	4	15	2
Guldborgsund	Yderområder	31	14	14	5
Lolland	Yderområder	30	4	14	-1

Kommune	Kommunegruppe	Andel af udstartere der flytter 2011	Ændring do 1991-2011	Andel af flytterne der starter ud-dann. 2011	Ændring do 1991-2011
Billund	Mellemkommuner	42	22	20	9
Struer	Mellemkommuner	44	14	19	4
Varde	Mellemkommuner	37	14	18	6
Haderslev	Mellemkommuner	40	14	18	5
Viborg	Mellemkommuner	35	10	18	4
Odder	Mellemkommuner	39	18	17	8
Nyborg	Mellemkommuner	34	14	17	7
Mariagerfjord	Mellemkommuner	38	20	17	7
Silkeborg	Mellemkommuner	33	14	17	6
Holstebro	Mellemkommuner	39	17	17	6
Faaborg-Midtfyn	Mellemkommuner	38	16	16	7
Vejen	Mellemkommuner	34	6	16	4
Svendborg	Mellemkommuner	37	13	16	6
Middelfart	Mellemkommuner	37	13	16	4
Norrdjurs	Mellemkommuner	34	10	16	3
Brønderslev	Mellemkommuner	35	13	16	4
Hedensted	Mellemkommuner	35	11	15	5
Odsherred	Mellemkommuner	33	13	15	6
Gribskov	Mellemkommuner	35	14	15	7
Kerteminde	Mellemkommuner	37	14	15	6
Rebild	Mellemkommuner	33	6	15	5
Ikast-Brande	Mellemkommuner	33	11	14	5
Assens	Mellemkommuner	34	14	14	6
Kalundborg	Mellemkommuner	31	10	14	3
Herning	Mellemkommuner	33	9	14	3
Sorø	Mellemkommuner	37	14	13	5
Nordfyns	Mellemkommuner	32	10	13	4
Syddjurs	Mellemkommuner	33	11	13	5
Faxe	Mellemkommuner	33	16	13	6
Holbæk	Mellemkommuner	30	14	13	5
Frederikssund	Mellemkommuner	28	10	12	5
Vordingborg	Mellemkommuner	30	7	12	1
Lejre	Mellemkommuner	35	16	12	5
Næstved	Mellemkommuner	24	6	12	2
Randers	Mellemkommuner	20	1	11	-0
Frederiksværk-Hundested	Mellemkommuner	25	11	11	4
Stevns	Mellemkommuner	30	10	11	4
Slagelse	Mellemkommuner	23	9	11	3
Favrskov	Mellemkommuner	27	3	11	1
Ringsted	Mellemkommuner	23	10	10	4
Vejle	Større byområder	33	10	16	4
Kolding	Større byområder	33	11	15	3
Esbjerg	Større byområder	26	11	15	6
Skanderborg	Større byområder	38	17	15	6
Fredericia	Større byområder	28	10	14	3
Horsens	Større byområder	21	3	12	3
Aalborg	Større byområder	14	1	7	-2
Odense	Større byområder	15	2	6	0
Aarhus	Større byområder	15	3	6	0

Kommune	Kommunegruppe	Andel af udstartere der flytter 2011	Ændring do 1991-2011	Andel af flytterne der starter uddann. 2011	Ændring do 1991-2011
Allerød	Hovedstadsområdet	37	16	18	11
Furesø	Hovedstadsområdet	40	11	15	5
Hørsholm	Hovedstadsområdet	38	10	14	5
Rudersdal	Hovedstadsområdet	41	16	14	7
Egedal	Hovedstadsområdet	28	10	13	7
Fredensborg	Hovedstadsområdet	33	10	13	6
Helsingør	Hovedstadsområdet	22	5	13	4
Dragør	Hovedstadsområdet	29	9	13	6
Hillerød	Hovedstadsområdet	33	9	12	5
Gentofte	Hovedstadsområdet	38	10	12	6
Greve	Hovedstadsområdet	21	6	10	4
Køge	Hovedstadsområdet	23	6	10	3
Roskilde	Hovedstadsområdet	25	10	10	2
Solrød	Hovedstadsområdet	26	7	10	3
Lyngby-Taarbæk	Hovedstadsområdet	33	13	9	4
Brøndby	Hovedstadsområdet	19	4	8	4
Ishøj	Hovedstadsområdet	20	6	8	4
Albertslund	Hovedstadsområdet	24	6	8	2
Gladsaxe	Hovedstadsområdet	26	8	8	3
Tårnby	Hovedstadsområdet	17	6	7	4
Høje-Taastrup	Hovedstadsområdet	20	7	7	3
Vallensbæk	Hovedstadsområdet	26	11	7	1
Ballerup	Hovedstadsområdet	17	0	7	-0
Herlev	Hovedstadsområdet	18	3	6	1
Hvidovre	Hovedstadsområdet	19	5	6	2
Glostrup	Hovedstadsområdet	19	-1	6	0
Rødovre	Hovedstadsområdet	16	3	5	2
Frederiksberg	Hovedstadsområdet	32	6	4	1
København	Hovedstadsområdet	12	1	4	1

Bilag 3. Resultater af regressionsanalyser

Tabel B3.1. Resultater af logistiske regression for fire kohorter af unge af faktorer, som har indflydelse på **fraflytning fra kommune-grupper**

	1990-94		1995-99		2000-04		2005-	
	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios
Hjemkommune-gruppe (Hovedstadsområdet)								
Større byområder	,00	2,84	,00	2,87	,00	2,46	,00	2,48
Mellemkommuner	,00	7,64	,00	8,46	,00	7,98	,00	8,32
Yderområder	,00	8,98	,00	9,80	,00	9,19	,00	9,36
Øerne	,00	13,65	,00	17,05	,00	16,84	,00	17,62
Landsdel (Sjælland)								
Fyn	,00	1,26	,00	1,27	,00	1,40	,00	1,33
Jylland	,01	1,04	,00	1,07	,00	1,14	,00	1,09
Alder ved start af året (18)								
19	,00	2,09	,00	1,85	,00	1,75	,00	1,70
20	,00	3,93	,00	3,81	,00	3,91	,00	3,85
21	,00	5,61	,00	6,40	,00	6,48	,00	5,73
22	,00	6,85	,00	7,73	,00	7,20	,00	5,36
23	,00	7,02	,00	7,44	,00	6,29	,00	4,93
24	,00	6,85	,00	7,33	,00	6,12	,00	1,59
25	,00	7,07	,00	7,00	,00	5,57		
Kvinde								
	,00	1,28	,00	1,36	,00	1,46	,00	1,59
Etnisk baggrund (Dansk)								
Indvandrere	,11	,91	,00	,83	,00	1,09	,00	1,14
efterkommer	,67	,96	,02	,82	,19	,92	,58	1,03
Påbegynder uddannelse								
	,00	2,51	,00	2,03	,00	1,67	,00	1,57
Uddannelsessituation ved start af året (Har ikke fået uddannelse)								
Før uddannelse	,00	1,79	,00	1,54	,00	1,52	,00	1,37
Under uddannelse	,84	1,01	,00	,73	,00	,71	,00	,69
Efter uddannelse før job	,19	1,20	,96	,99	,07	,72	,17	,70
I job	,08	1,29	,00	1,75	,01	1,45	,00	1,40
Familiesituation ved start af året (Hos forældre)								
Enlig u børn	,00	,38	,00	,38	,00	,39	,00	,45
Enlig m børn	,00	,15	,00	,17	,00	,23	,00	,17
Par u børn	,00	,37	,00	,38	,00	,38	,00	,45
Par m børn	,00	,13	,00	,15	,00	,14	,00	,15
Flerfamilie	,00	,78	,00	,81	,00	,78	,00	,78

	1990-94		1995-99		2000-04		2005-	
	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios
Situation ved start af året (i Beskæftigelse)								
Skolelever	,00	1,51	,00	1,31	,00	1,32	,00	1,67
Pensionister	,00	,60	,00	,82	,08	,92	,00	1,21
Kontanthjælp mv.	,00	2,00	,00	1,53	,00	1,44	,00	1,94
Understøttelse mv.	,00	1,33	,33	1,04	,95	1,00	,01	1,22
Studerende	,54	1,10	,00	,55	,00	,60	,00	,59
Indkomst v årets start	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00	,03	1,00
Boligsituation ved årets start (Hos forældre)								
Ejet enfam.	,00	,70	,00	,66	,00	,64	,00	,74
Ejerlejlighed	,00	,77	,13	,90	,00	,87	,00	,81
Andelsbolig	,00	,78	,00	,72	,00	,70	,00	,70
Almen bolig	,03	,92	,04	,92	,00	,90	,01	,87
Privat udl.	,13	1,05	,14	1,05	,70	1,01	,62	,98
Ikke-selvst.	,00	1,22	,00	1,13	,00	1,13	,31	,93
Pladsforhold v årsstart	,00	1,00	,00	1,00	,27	1,00	,00	1,00
Har været udenlands	,00	1,93	,00	1,92	,00	2,02	,00	2,08
Sluttede uddannelse	,00	1,36	,00	1,37	,00	1,31	,00	1,27
Får første job	,00	1,06	,02	1,05	,53	,99	,00	,86
Arbejde i ny kommune	,00	1,51	,00	1,40	,00	1,53	,00	2,46
Blevet arbejdsløs	,00	2,16	,00	2,16	,00	2,34	,00	3,23
Flyttede sammen	,00	4,07	,00	4,22	,00	4,18	,00	4,71
Flyttede fra husstand	,00	3,75	,00	3,73	,00	3,81	,00	4,83
Fik andet barn mv	,00	,69	,00	,80	,13	,92	,00	,77
Fik første barn	,00	,34	,00	,34	,00	,35	,00	,32
Opvokset med begge forældre	,00	,89	,00	,91	,00	,89	,00	,85
Familie forhold hos forældre (Par m børn)								
Enlige m børn	,00	,86	,00	,88	,07	,96	,00	,90
Sammensatte husstande	,96	1,00	,65	,99	,64	,99	,81	,99
Forældres indkomst	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00
Forældres uddannelse (Lang videregående)								
Ungdomsuddannelser	,04	,88	,00	,71	,00	,75	,00	,78
Erhvervsuddannelser mv.	,00	,56	,00	,52	,00	,60	,00	,62
Mellemlange videregående	,00	,79	,00	,74	,00	,85	,00	,84
Bachelor	,00	,66	,05	,81	,70	,97	,77	,98
PhD mv	,98	1,01	,23	1,17	,83	1,03	,60	1,07
Grundskole	,00	,46	,00	,44	,00	,56	,00	,58
Nagelkerke R ²	,233		,237		,242		,254	

Referencesituationen er angivet i overskriften for de variable, hvor der er mere end en kategori. Ikke signifikante resultater er vist med rødt.

Tabel B3.2. Resultater af logistiske regression for fire kohorter af unge af faktorer, som har indflydelse på fraflytning fra yderområder.

	Kohorte							
	1990-94		1995-99		2000-04		2005-09	
	Signifi- kans	Odds ra- tios	Signifi- kans	Odds ra- tios	Signifi- kans	Odds ra- tios	Signifi- kans	Odds ra- tios
Øerne	,00	1,48	,00	1,78	,00	1,91	,00	2,00
Landsdel (Sjælland)								
Fyn	,00	1,35	,00	1,18	,00	1,35	,00	1,44
Jylland	,08	1,04	,02	1,05	,00	1,17	,00	1,23
Alder ved start af året (18)	,00		,00		,00		,00	
19	,00	2,07	,00	1,83	,00	1,67	,00	1,56
20	,00	3,52	,00	3,15	,00	3,10	,00	3,15
21	,00	4,80	,00	4,96	,00	4,76	,00	4,60
22	,00	5,94	,00	6,11	,00	5,69	,00	4,98
23	,00	6,00	,00	6,05	,00	5,28	,00	4,44
24	,00	5,49	,00	6,14	,00	4,85	,00	4,30
25	,00	5,55	,00	5,49	,00	4,49	,00	3,86
Kvinde	,00	1,27	,00	1,38	,00	1,45	,00	1,47
Etnisk baggrund (Dansk)								
Indvandrere	,99	1,00	,16	,92	,02	,90	,50	1,03
efterkommer	,39	1,15	,38	1,16	,12	1,25	,05	1,24
Påbegynder uddannelse	,00	5,59	,00	5,40	,00	5,75	,00	5,78
Familiesituation ved start af året (Hos forældre)								
Enlig u børn	,00	,39	,00	,36	,00	,35	,00	,40
Enlig m børn	,00	,12	,00	,15	,00	,15	,00	,19
Par u børn	,00	,34	,00	,31	,00	,31	,00	,36
Par m børn	,00	,14	,00	,11	,00	,12	,00	,13
Flerfamilie	,05	,92	,02	,89	,00	,82	,16	,94
Situation ved start af året (i Beskæftigelse)								
Skolelever	,00	1,18	,03	1,06	,50	1,02	,48	,98
Pensionister	,00	,29	,00	,60	,00	,70	,00	,69
Kontanthjælp mv.	,00	1,40	,00	1,19	,00	1,10	,02	,92
Understøttelse mv.	,76	,99	,00	,79	,00	,78	,00	,58
Studerende	,38	,97	,00	,74	,00	,76	,00	,69
Indkomst v årets start	,00	,71	,00	,83	,00	,88	,00	,89
Boligsituation								
Ejet enfam.	,00	,72	,00	,66	,00	,71	,00	,60
Ejerlejlighed	,59	,93	,28	,86	,41	,92	,06	,86
Andelsbolig	,03	,72	,06	,75	,35	,88	,44	,90
Almen bolig	,00	,82	,02	,88	,27	,94	,00	,83
Privat udl.	,60	1,02	,02	1,11	,00	1,16	,78	,99
Ikke-selvst.	,00	1,33	,00	1,34	,00	1,47	,00	1,46

	1990-94		1995-99		2000-04		2005-09	
	Signifi- kans	Odds ra- tios	Signifi- kans	Odds ra- tios	Signifi- kans	Odds ra- tios	Signifi- kans	Odds ra- tios
Ændringer i året								
Har været udenlands	,00	3,58	,00	3,72	,00	4,20	,00	4,39
Sluttede uddannelse	,39	,97	,00	,85	,00	,81	,00	,82
Får første job	,00	1,23	,00	1,20	,00	1,17	,00	1,12
Nyt arbejde i anden kommune	,00	1,32	,00	1,17	,00	1,20	,00	1,31
Blevet arbejdsløs	,01	1,09	,17	1,06	,04	1,10	,97	1,00
Flyttede sammen	,00	4,23	,00	4,02	,00	4,29	,00	4,21
Flyttede fra husstand	,00	3,42	,00	3,52	,00	3,36	,00	3,86
Fik andet barn mv	,67	,98	,85	1,01	,06	1,13	,81	1,02
Fik første barn	,00	,68	,00	,59	,00	,60	,00	,64
Opvokset med begge forældre	,00	,89	,00	,90	,00	,93	,00	,86
Familie forhold hos forældre (Par m børn)								
Enlige ud børn	,00	1,38	,00	1,35	,02	1,19	,00	1,40
Sammensatte husstande	,00	1,40	,00	1,32	,00	1,22	,00	1,23
Forældres uddannelse (Lang videregående)								
Ungdomsuddannelser	,00	,74	,00	,66	,00	,62	,00	,63
Erhvervsuddannelser og kort videre- gående	,00	,43	,00	,42	,00	,49	,00	,49
Mellemlange videregående	,00	,68	,00	,67	,00	,73	,00	,74
Bachelor	,01	,60	,03	,70	,16	,80	,69	,95
PhD mv	,28	1,66	,38	1,29	,27	1,34	,17	1,48
Grundskole mv	,00	,34	,00	,36	,00	,41	,00	,43
Nagelkerke R ²	,22		,23		,23		,23	

Referencesituationen er angivet i overskriften for de variable, hvor der er mere end en kategori. Ikke signifikante resultater er vist med rødt.

Tabel B3.3. Resultater af logistiske regression af faktorer, som har indflydelse på **fraflytning fra yderområder i forbindelse med start af uddannelse**.

	Alle uddannelser		Erhvervs-uddannelser		Mellem-uddannelser		Bachelor/lang	
	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios
Kohorte (ref 1990-94)								
1995-99	,00	1,19	,00	1,23	,00	1,26	,00	1,09
2000-04	,00	1,37	,00	1,40	,00	1,41	,00	1,24
2005-	,00	1,69	,00	1,66	,00	1,76	,00	1,47
Øerne	,00	1,25	,00	1,49	,00	1,33	,89	,99
Region (Sjælland)								
Fyn	,00	,87	,06	1,13	,01	,79	,00	,71
Jylland	,00	1,08	,32	1,03	,63	1,02	,00	1,13
Alder ved års slut (8 år)								
19	,00	3,16	,00	2,50	,38	,93	,00	7,04
20	,00	11,05	,00	5,04	,00	5,13	,00	26,75
21	,00	20,99	,00	6,81	,00	14,24	,00	45,15
22	,00	23,35	,00	7,57	,00	22,81	,00	38,09
23	,00	18,34	,00	7,36	,00	21,63	,00	22,11
24	,00	14,19	,00	6,52	,00	15,77	,00	15,94
25	,00	12,64	,00	6,18	,00	13,27	,00	13,07
Kvinde	,00	1,30	,00	1,08	,00	2,32	,07	1,03
Etnisk baggrund (Dansk)								
Indvandrere	,00	,73	,29	,93	,00	,50	,00	,80
efterkommer	,31	1,11	,83	,96	,62	1,10	,26	1,17
Familiesituation (Hos forældre)								
Enlig u børn	,00	,43	,00	,58	,00	,37	,00	,40
Enlig m børn	,00	,12	,00	,26	,00	,04	,00	,08
Par u børn	,00	,30	,00	,45	,00	,26	,00	,28
Par m børn	,00	,07	,00	,16	,00	,03	,00	,03
Flerfamilie	,00	,58	,18	,92	,00	,47	,00	,50
Arbejdssituation ved års start (Beskæftigede)								
Skolelever	,00	,75	,56	,98	,00	,73	,00	,70
Pensionister	,00	,24	,00	,45	,00	,13	,00	,25
Kontanthjælp mv.	,98	1,00	,99	1,00	,36	,97	,29	1,03
Understøttelse mv.	,00	,73	,97	1,00	,00	,80	,00	,62
Studerende	,00	,01	,00	,02	,00	,00	,00	,00
Indkomst v. årets start	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00	,00	1,00

	Alle uddannelser		Erhvervs-uddannelser		Mellem-uddannelser		Bachelor/lang	
	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios	Signifikans	Odds ratios
Boligsituation (hos forældre)								
Ejet enfam.	,00	,77	,00	,79	,00	,76	,00	,77
Ejerlejlighed	,82	1,02	,48	1,10	,53	,90	,40	1,13
Andelsbolig	,64	,95	,77	1,05	,22	,74	,65	1,09
Almen bolig	,00	,79	,06	,87	,38	,92	,00	,71
Privat udl.	,51	1,03	,07	1,12	,05	1,16	,18	,92
Ikke-selvst.	,08	1,09	,24	1,09	,00	1,32	,88	1,01
Ændringer i løbet af året								
Har været udenlands	,00	,15	,05	,86	,00	,06	,00	,04
Sluttede uddannelse	,00	,14	,00	,34	,00	,09	,00	,05
Får første job	,00	,54	,00	,61	,00	,33	,00	,66
Nyt arbejde i anden kommune	,00	,85	,80	,99	,00	,91	,00	,77
Blevet arbejdsløs	,00	,13	,00	,37	,00	,08	,00	,07
Flyttede sammen	,00	2,98	,00	3,00	,00	2,41	,00	2,78
Flyttede fra husstand	,00	4,67	,00	3,45	,00	3,62	,00	4,33
Fik andet barn mv	,00	,48	,04	,81	,00	,35	,00	,18
Fik første barn	,00	,29	,00	,43	,00	,21	,00	,15
Opvokset med begge forældre	,00	1,28	,49	,98	,00	1,29	,00	1,50
Forældrefamilie (Enlige m børn)								
Par m børn	,41	,98	,00	1,18	,10	1,09	,00	,79
Sammensatte husstande	,05	,94	,00	1,16	,94	1,00	,00	,75
Forældreuddannelse (Lang videregående)								
Grundskole mv.	,00	,33	,00	1,46	,00	,66	,00	,20
Ungdomsuddannelser	,00	,61	,00	1,54	,25	,87	,00	,51
Erhvervsuddannelser mv.	,00	,42	,00	1,65	,02	,87	,00	,25
Mellemlange	,00	,66	,00	1,32	,00	1,23	,00	,52
Bachelor	,02	,79	,01	1,76	,93	,98	,00	,68
Ikke angivet	,00	,50	,00	1,99	,01	,80	,00	,29
Nagelkerke R ²	,276		,114		,239		,279	

Referencesituationen er angivet i overskriften for de variable, hvor der er mere end en kategori. Ikke signifikante resultater er vist med rødt.

Denne undersøgelse ser på, i hvor høj grad der er sket en øget fraflytning af unge fra yderområderne i de seneste 25 år, og om dette har en sammenhæng med valg af uddannelse eller med andre faktorer. Det undersøges, i hvilket omfang dette skyldes en øget centralisering af uddannelserne til de større byområder og en udtynding af uddannelserne i yderområderne.

Undersøgelsen viser, at flere unge forlader yderområderne for at studere i de større byer, og kun hver femte flytter tilbage til hjemstavn efter endt studie. Afstanden til uddannelsesstederne har en markant betydning for, om unge fra yderområderne permanent forlader deres hjemstavn. Jo længere væk uddannelsesstedet er fra hjemkommunen, jo sjældnere vender de unge tilbage efter uddannelse.

1. udgave, 2017
ISBN 978-87-93585-02-7